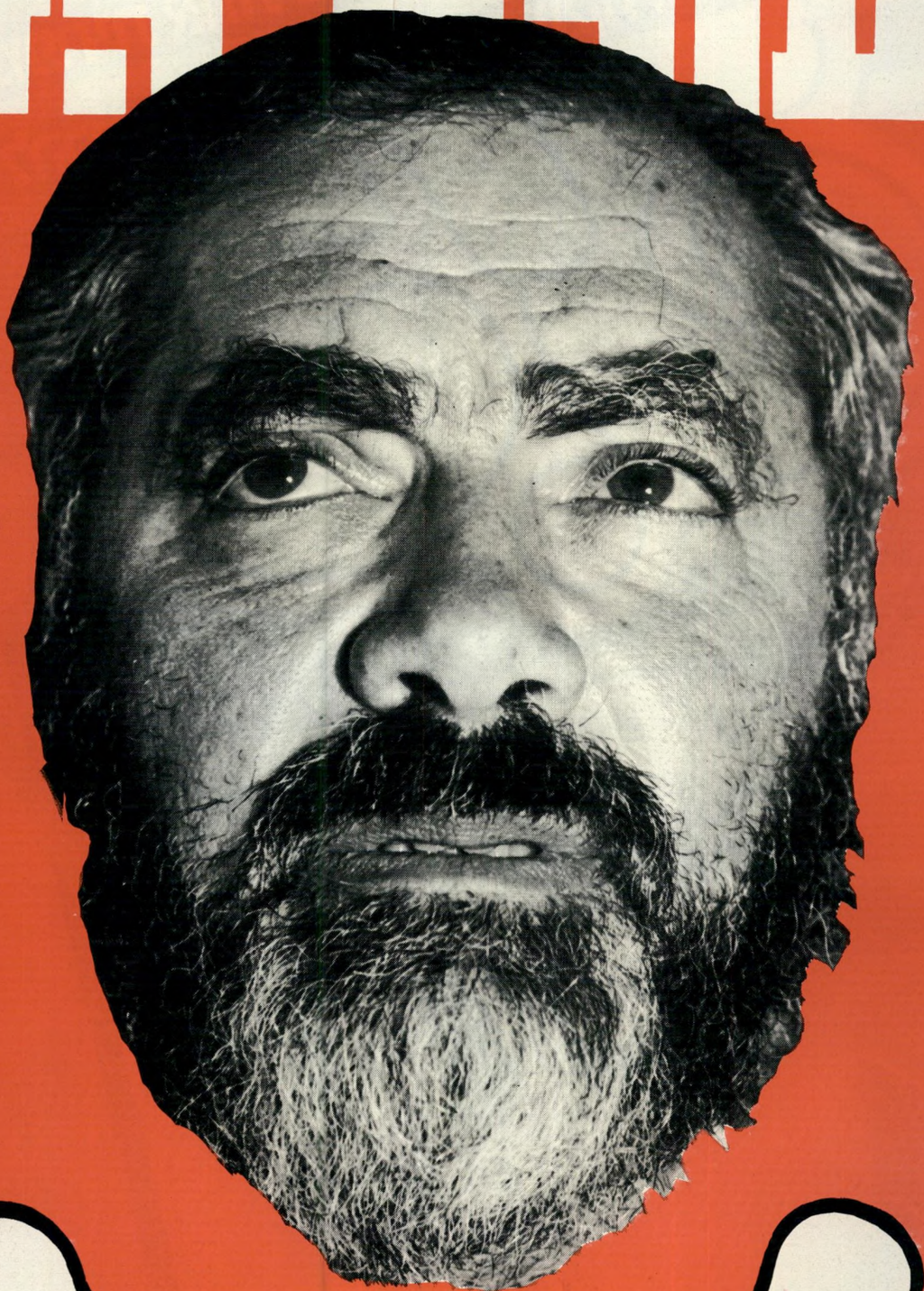
מיספר 2448 ג' אב תשמ"ד, 1.8.1984 שנה 48 המחיר 450 שקלים (כולל מע"מ)

העולם הזה

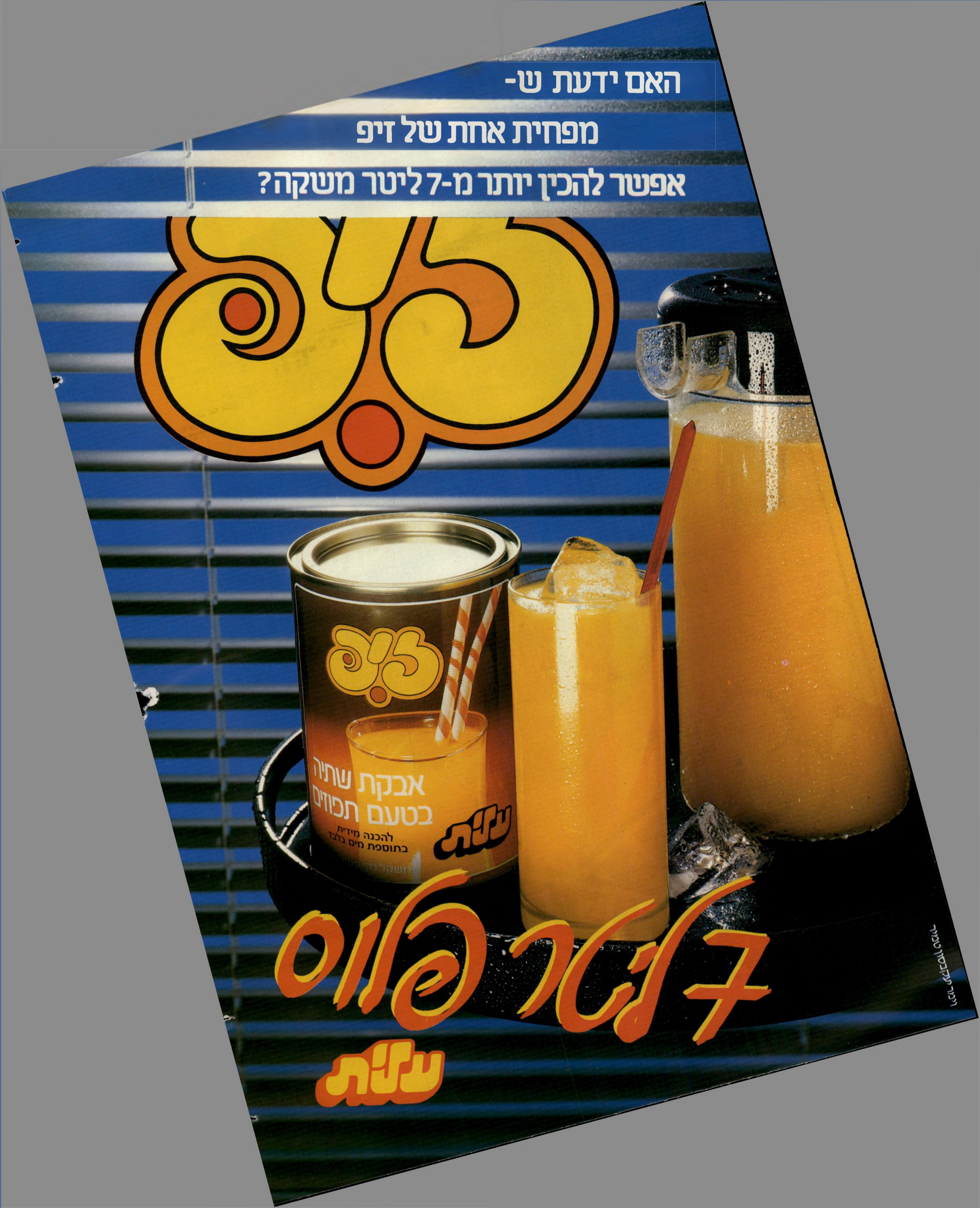

פאשיזם
סטלינזם

האם ידעת ש-

מפחית אחת של זיפ

אפשר להכין יותר מ-7 ליטר משקה?

מכתבים

סוכן האף־בי־איי בכנסת

ישראל הופכת ארץ־מיקלט לחלאת המין האנושי, והכנסת פותרת את בעיות הפרנסה שלהם.

לנוכח התופעה המתועבת, מתגנב החשש ללב: מישטרות העולם כולו ושילטונות־הבריאות של ארצות־המערב קשרו קשר נגד העם היושב בציון. בנצלן את חוק השבות, הם מסלקים לתחומנו את חלאתם המקומית, תחת לטפל בה בדרכים המקובלות.

ראשון היה הנוכל פלאטו־שרון, שהתקבל אצלנו בכבוד מלכים, זכה מייד במושב בבית־המחוקקים. סיפרו לנו שהוא נמלט מידי החוק בצרפת — אך מי יודע אם זו האמת? אולי העריפו השילטונות הצרפתיים שפרנסתו של פלאטו תהיה על חשבון משלם המיסים הישראלי, ולא על־חשבון שירות בתי־הסוהר הצרפתי?

שני הוא הנאצי הקטן מאיר כהנא. למה להם, לפרקליטות ולמישרד־הבריאות האמריקאי, לשבור את הראש בגלל פסיכופאט, אם אפשר לשלוח אותו רחוק־רחוק לישראל?

יפה ברציון, תל־אביב

איך קרה שסוכן האף־בי־איי בעבר (דרגה זין) עלה לגדולה וזכה במקום בכנסת? אני מציע לח"כ רוני מילוא לחקור מהר את העניין, ולברר אם מאיר כהנא לא משמש את אדוניו האמריקאיים גם היום. ייתכן מאוד שכניסתו לכנסת של האיש המתחזה להיטלר תוכננה על־ידי האגף האנטי־ישראלי במימשל, הרוצה להכפיש את שמנו בעולם.

משה ראובן, יפו

רפול, גאולה, יובל נאמן, משה לוינגר וחברי מחברת המרצחים היהודית יכולים עכשיו לנשום לרווחה. סוף־סוף הם הצליחו לחרוג מהפינה הבלתי־נעימה שלהם, להיפטר מתדמית הקיצוניות והטירוף. כהנא קיצוני מהם ומטורף מהם. על־פי חוק היחסות הישראלי הם עכשיו דמויות מכובדות, שקולות ותרבותיות. ממש במרכז המפה הפוליטית.

אם ייבחר לכנסת הבאה איזה ג'ק מרטש בנוסח ישראל, יוכל גם "הרב" כהנא לגנות אותו, ואז גם הוא יהפוך למדינאי מכובד.

רק הדמוקרטיה והצדק איבדו את כבודן.

סרדי ברש, חיפה

● ● ●

ללכת לעזה

קשה להיות יהודי – ודיין.

לפני שנתיים התארגנו קבוצה שמונה היום כבר 40 איש, כגרעין להקמת כפר־הרייגים הראשון מסוגו בארץ.

הקבוצה שלחה את תוכניות הכפר ל־120 חברי־הכנסת, ומתוכם ענו לנו רק חבר־הכנסת מרדכי ציפורי, וחבר־הכנסת חיים בר־לב. השאר כלל לא התייחסו.

התייחסות רצינית אלינו היתה מהסוכנות היהודית. מר מנוחין ומר גיסין גילו נכונות לסייע לנו: הם הציעו לנו שטח של 500 דונם, ארבעה ק"מ מעבר לקו הירוק, ברצועת עזה. על אף שההתארגנות היא לא פוליטית, גילינו נכונות להקים ישוב ימי במקום, מאחר שאנו יודעים כמה קלוש הסיכוי לקבל פיסת קרקע ליד הים בתחום הקו הירוק. רוב הקרקעות במדינה הן בשליטת מועצות איזוריות, צה"ל, חברת החשמל, מינהל מקרקעי ישראל ורשות הגנים הלאומיים, וההתייחסות של כל אחד מהגופים הללו לאדמות הלאום היא כאל רכושם הפרטי. אנשי הגרעין, אנשים שקשרו את גורלם עם הים, יכולים לדעתם ללכת לעזה.

השלמנו שזהו המצב, אבל מדוע חייב האישור מוועדת השרים לענייני התיישבות להימשך כל־כך הרבה זמן?

רומאו גולדהמר, אגודת שבט, תל־אביב

● ● ●

קיבוצניק מעשרת לימין פליט מבשיט

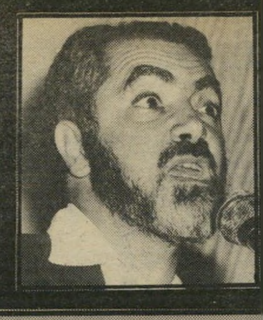
מיכתב גלוי למשה ארנס:

אני קורא לך להורות על ביטולם לאלתר של צו־ההגבלה וצו־הגירוש, שהוצאו נגד אבו־עלי שאהין, על־ידי המפקד הצבאי של איזור חבל עזה. הצווים נוגדים את זכויות האדם היסודיות. אם ישנן האשמות כלשהן נגד אבו־עלי שאהין, יועמד נא למישפט ויקבע בית־המישפט את אשמתו או חפותו.

נגיעה אישית לי עם אבו־עלי שאהין, אף שמעולם לא ראיתיו או דיברתי איתו. אבו־עלי שאהין נולד בכפר בשיט, שעל אדמותיו הוקמה עשרת, שבה התגוררתי מרבית שנות ילדותי ונעוריי.

(המשך בעמוד 4)

כתבת השער הקדמי:

כהנאצי בכנסת

11 12 הדימיון בין תורתו של הח"כ החדש מאיר כהנא ובין התורה הנאצית אינו מיקרי. מי האיש ומה מניע אותו? העולם הזה חקר את עברו ונפגש עם תומכיו לשעבר.

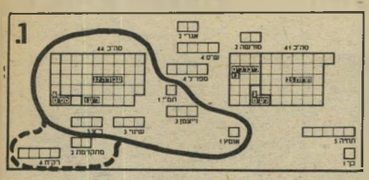
כתבת השער האחורי:

זוהר וכאסח

56 "יש הרבה ליבלוך וכאסח בעולם הקאסטות," אומר הזמר זוהר ארגוב, שנעצר עלידי המישטרה בחשד של מעורבות בסמים. אחרי ששוחרר שוחח עם העולם הזה ושפך את מה שבליבו על חיים משה ועל האחים ראובני.

גועליציה

8 הקרב האמיתי במו"מ הקואליציוני מתנהל עתה על השאלה מי יכהן כראש־הממשלה בממשלת אחדות לאומית: שימעון פרס או יצחק שמיר? בינתיים, לפני שהחליטו במי לתמוך, גובים הדתיים את התשלום משני הצדדים.

הקולות שחוסמים

7 המחנה היוני מתעלם מן העובדה שהערבים הישראליים עומדים בין הישראלי הנאור וההומאניסט ובין שילטון מחלט של הימין והאורתודוכסים במדינה. אך בזכות הקולות הערביים תתאפשר אולי חסימת ה־ליכוד בכנסת.

בלי כל ביטוח

27 עד לפני שבוע היה **שוקי ליבוביץ** מיליונר. הוא חלש על אימפריה של ביטוח. השבוע איבד את רכושו, את אשתו ואת עתידו, מכיוון שרצה להצ־ליח מהר מדי. הפוליסה שלו לא כיסתה את הסיכונים.

לא למען המולדת

16 "המולדת שלחה אותנו," אומרת **אפרת**, אמו של **יואב שפיגל** ז"ל, "אבל הוא לא נפל למענה. השוף זה המו־לדת שלו?" האם השכולה תובעת שראש־הממשלה הבא יקים ועדת־חקירה לעניין מילחמת לבנון.

בעבור חופן זהב

24 **פליקס אבוטבול** מנתניה, החשוד בנסיון החטיפה של השר הניגרי בלונדון, הסביר לאחיו: "רציתי לפתח עסקים ב־ניגריה, בזהב וביהלומים."

"אין לי עם מי אחר!"

49 "אני לא יכול לסדר לי עם אחר, ולכן אני צריך להתמודד עם העם, לנסות לשנות את דעתו," אומר הסופר **א"ב יהושע**, מיוזמי "מינשר הארבעה", שקראו לכינון ממשלה רח־בה, ממשלת אחדות־לאומית.

מיקרה גבול

10 במשך כמעט שבוע, עד סיום ספירת קולות החיילים, לא היה גורלם ברור: שני הח"כים מהכנסת העשירית, אלי קולאס (ליכוד) ויעקב גיל (מערך) היו על הגבול — גבול הכניסה לכנסת ה־11. קולאס נכנס ברגע האחרון, על חשבונו של גיל.

עשירה בצרות

60 המיליונים שעשתה באמריקה לא עזרו לציפי וינר לחבב על ילדיה את ישראל. כל מה שעורר בציפי נעגועים ושהביא אותה ארצה לא החזיק את ילדיה כאן והם העדיפו לחזור למיאמי, לאביהם.

הלא־מגורשים

52 **דבריו של רפול על היהודיה והערבי שגורשו מקיבוץ מרחביה, הציגו שוב את בורותו ואת חוסר־האחריות שלו. סיפוריהם של שני זוגות מעורבים מוכיחים, כי הוא אינו יודע מה הוא מדבר.**

עולם תחתון על הבימה

42 לא עכשיו יקירתי היא הצגת תיאטרון שבה מוסיעות השחקניות. ביניהן שולה חן (בתמונה), כשהן לובשות בג־דים תחתונים, שסופקו עלידי חנות המתמחה באבזרי־מין.

כתף לכל בגד

38 הכתפיות – אותן רצועות התומכות במיכנסיים או בשימלה – חוזרות לאופנה. רצועות־רצועות הן מגיעות מפאריס ועומדות לכבוש כל כתף.

לידה מאוחרת

36 ברכה סטולר **לא חלמה על כך שיהיו לה ילדים. בגיל 46 ילדה את בתה הבכורה והיתה היולדת הקשישה ביותר שילדה בפעם הראשונה, בבית־החולים ביילינסון. על אימהות מאוחרת מספרת ברכה.**

הסולו של דל־סול

44 אחרי שיצאה מאל־מוניותה בדמותה של כרמן החושנית, היא זכתה בתפקידה ה־דרמאתי הראשון, כ־דמות הנשית היחידה בסרט **החיסול**. ב־ראיון מיוחד לעדנה פיינרו מספרת **לאו־רה דל־סול** על עצמה ועל הדרך שעברה מבימת הרי־קודים אל אתר־הצילומים.

המדורים הקבועים:

מיכתבים	3	אנשים בעולם הנסיכה קארולין,	28
בלונים	4	הנסיך אנדריו, הנסיך אלברט	
קורא יקר	5	שידור	30
זה היה העולם שהיה	5	זה וגם זה	35
תשקיף	6	חלון ראווה	38
במדינה	7	נמר של נייר איוואן טורגנייב,	
הנדון	11	יורם קניוק, ולאדימיר מְדֶם	41
יומן אישי	19	לילות ישראל	42
אנשים	20	קולנוע	44
מה הם אומרים – נעמי רדקו, חיים מלמד, מרים הנדלמן, מרדכי וירשובסקי, דני קרמן, זהר כץ	22	הוריזקום – אריה	46
		עלי הסנה	52
		תשבץ	54

בלונים

מאת דניאלה שמי

הילדה ליסה פרץ בתשדיר הליכוד

מכתבים

(המשך מעמוד 3)

אבו־עלי בן ה־7 ומישפחתו נמלטו ב־1948 מבשיט לרפיח. כעת נמצא אבו־עלי בגלות ברהניה, כפר ברווי השוכן כק"מ אחד בלבד ממקום מגוריי הנוכחי — קיבוץ כרם־שלום. רהנייה איננה מקום מגורי מישפחתו של אבו־עלי. אסור לו לשוחח עם איש ותלוי ועומד נגרו צו־גירוש.

אין בכוונתי לקבוע מיהו האשם בטרגדיה של העם הפלסטיני. כל שאני מבקש הוא שגודלה של הטרגדיה לא

מרותק שאהין
בגיל 7

יצמח בעזרת עוולות הבאות לידי ביטוי בצווי ההגבלה, הגירוש ודומיהם.

רן הורודי, כרם שלום

● ● ●

קפה – יוקו

הקוראה מבקשת לתקן טעות שנפלה ביחס למיק־צועה (העולם הזה 24.7.84).

אבקש לתקן טעות חמורה ביותר בקשר אליי, כפי שפורסמה בכתבה על המסיבה של שגרירות מצריים לרגל יום־המהפכה:

אינני קוראת בקפה, אינני מאמינה בקפה ואפילו אינני שותה קפה, אלא רק תה עם נענע.

אסטרולוגית תמיר
אפילו לא שותה

לעומת זאת, אני אסטרולוגית, גרפולוגית, קוראת בכף־היד ובקלפים.

מרים תמיר, ירושלים

● ● ●

נביחות ניסיון

אפשר לקחת אותם לשבוי־עיים, ואם הנסיון הוא נב־חני מדי – אפשר להתחרט.

באגודת צער בעלי־חיים אפשר להשיג כלבים וחתולים בריאים ויפים. יש גם סטר אירי, קיסהונד מקסיקנר, פוקס־טרייר וחתולים סיאמיים.

אפשר לקחת לשבועיים ניסיון.

הילדה פרידשטיין,
אגודת צער בעלי־חיים,
רח' סלמה 30 , יפו

● ● ●

שתי ממשלות

אחרי הבחירות מסביר כל פרשן אחרת את „רצון העם".

הנה תשובה מקורית:

אף אם ירצו קברניטי המיפלגות להיות נאמנים לרצון הבוחרים, לא תהיה להם ברירה אלא להפריד בין הגורם המדיני־ביטחוני לגורם ה־כלכלי־חברתי. כי זהו רצון הציבור.

הדרך לכך היא הקמת שתי ממשלות בישראל — ממשלה מדינית־ביטחונית וממשלה כלכלית־חברתית.

נשיא המדינה יהיה המתאם בין שתי הממשלות ובית־המישפט העליון יפסוק בבעיות חוקתיות. שיתעוררו בעיקבות האירגון הכפול של ענייני המדינה.

עמי ליבנה, עין חרוד מאוחד

● ● ●

לא להגזים, בבקשה!

כל־כך רע בארצות־הברית שאפילו שוכחים שם איך לרכוב על אופניים (העולם הזה 25.7.84).

המונולוג של מרים לוגאשי, היורדת החוזרת, הוא באמת מרשים ונוגע ללב. באמריקה הכל רע, שחורים מפחידים חוטפים ברחובות תכשיטים, ישראלים־יורדים עובדים במלאכות של כושים, יהודים מתחתנים, רחמנא ליצלן, עם גויות.

כאן הכל טוב. מדברים עם כולם ברחוב, אפשר להתפרנס בכבוד, את

חוזרת לוגאשי
עניין של שיווי משקל

העבודות השחורות עושים ערבים וכל הנשים הן יהודיות כשרות.

אבל דבר אחד נראה לי מוגזם: לוגאשי הסבירה למראיינת שלה, שב־10 השנים שחייתה בארצות־הברית היא שכחה כיצד רוכבים על אופניים וכאן עליה ללמוד את הענין מחדש. אז לתשומת־ליבכם: אי־אפשר לשכוח את הענין הזה, כל רוכב אופניים יודע, כי מרגע שלומדים לשלוט בשיווי־ המשקל, התכונה הזו נשארת טבועה באדם לעד — אלא אם כן השתבש משהו בגופו.

אז בבקשה, לא להגזים. הטענה הזו נגד אמריקה נשמעת כל־כך מטופשת, שבטח המציאו אותה במחלקת־התעמולה של מישרד־הקליטה.

בני יוסיפוביץ, תל־אביב

● ● ●

סגן או סגנית?

בין ג'ראלדין פרארו וחנה זמר.

האם ג'ראלדין פרארו מועמד(ת) לסגן הנשיא, או לסגנית הנשיא? לפי קריי־נית הטלוויזיה ולפי כלי תקשורת כתובים אחדים היא סגן נשיא. אבל לפי תמונותיה בצבעים ססגוניים אין כל ספק שהיא סגנית. וכמוה כל קצינה בצבא, המכונה „סגן".

האם אלומה להב־עברון היא סגן עורך הד החינוך, כפי שכתוב בשער הירחון? לפי מה שאני מכיר אישית אותה ואת העורכת (אורה גדאל) היא צריכה להיות סגנית העורכת. האם רויד פדהצור הוא משנה לעורך (דבר)? עורכת דבר היא מודעתנו חנה זמר, פשיטא שרויד מיודענו הוא משנה לעורכת.

ד"ר **ראובן סיוון**, ירושלים

העולם הזה
בלי משוא פנים.

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי ♦ המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03־232262/3/4. תא־דואר 136 ♦ העורך הראשי: אורי אבנרי ♦ עורך־מישנה: דוב איתן ♦ עורך תבנית: יפי שנון ♦ עורכי כיתוב: ענת ישראלי וגיורא נוימן ♦ צלמי מערכת: ציון צפריר ענת סרגוסטי וציפי מנשה ♦ עורך דפוס: יפתח שביט ♦ ראש המינהלה: אברהם סיטון ♦ מחלקת המודעות: רפי זברוני ♦ המו"ל: "העולם הזה" בע"מ ♦ הדפסה: "הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב ♦ הפצה: "גד" בע"מ

זה היה העולם הזה שהיה לפני 25 שנה

גיליון "העולם הזה", שראה אור השבוע, לפני 25 שנה, המשיך לעסוק בפרשת ואדי סאליב, והאשים את צמרת המיפלגה השלטת בפרובוקציה מתוכננת, שמטרתה היתה לשבור את האירגון הלוחם למען זכויות יוצאי צפון־אפריקה (ראה: כתבת השער "פרובוקציה בוואדי סאליב:") ● בחלק הקל של העיתון סופר על פתיחת מועדון־הלילה היפואי "עומר בייאם". המועדון נפתח מול "בית קזנובה", אשר, בימי המנדט, שימש באכסניה לעזלי־רגל נוצריים, ובעלי המועדון החדש החליטו, לכן, לקרוא למשקה־הבית "קזנובה" ("פעמיים קזנובה, בבקשה!") ● מדור הספורט דיווח על התבוסה שהנחילו שחייני ישראל בזירה הבינלאומית לשחייני יוון, כאשר שברו שם ששה שיאים לאומיים. תפסו 12 מקומות ראשונים ב־13 מישחים וניצחו בכדורמיים 6:8 ● בשער הגיליון: שוטרים מכים באנשי ואדי־סאליב, בלי כל סיבה.

העולם הזה 1139
תאריך 29.7.1959

מנחם בגין מציע שלום לערבים ★ החפריט הפיקאנטי של הפרופסור עזרה זוהר

מדע

השתלבות באקלים

מחלקת חיל־רגלים יצאה השבוע מאילת, למסע ראשון במינו. לפני 20 הצועדים החגורים והחמושים השתרעו 595 קילומטרים, עד מטולה. את הדרך יעשו במשך חודש ימים, בקצב של 25 קילומטרים ליום. אך לא במרחק או בזמן היה טמון ייחודו של מסע זה. למחלקת החיילים נלוו עשרה אנשי־רפואה ומעברה ניידת, ובהם היה טמון סוד המסע.

השאלה שעליה ינסו החיילים ומלוויהם להשיב, בתום מאמצם הגופני הממושך: מה השפעת האקלים על האדם? כיצד מגיב גופו של האדם בתנאי אקלים שונים? מה כמות המים הדרושה לו, מה המזון הרצוי?

צבאות רבים בעולם ערכו נסיונות בשטח זה. אחת התוצאות היותר ידועות היא המסקנה שאסור להגביל את כמות השתיה של החייל במסע. להיפך: יש לעודדה. כתוצאה נעלמו נוהגים שהשתרשו במשך דורות. כגון מישמעת־מים ואיסור שתיה.

אולם מחקרים אלה נעשו בתנאי אקלים שונים מאלה שבישראל, ועל כן חייבים אנשי המדע בארץ למצוא לעצמם את התשובות המקומיות על השאלות.

רציו: תסריט סיקאנטי. כבר עתה ברור כי כמות הנוזלים שהאזרח הישראלי הממוצע שותה, אינה מספיקה לצרכי גופו. אחת התוצאות: מקרים רבים של היווצרות אבנים בכליות. הצהיר ד"ר עזרה זוהר, ראש היחידה לחקר השפעת האקלים של בית־החולים תל־השומר: "אני מאמין שעלינו לאמץ את התפריט המלוח והפיקאנטי של הערבים והספרדים. זה מרבה את הצימאון ורוחף אותנו לשתות כמויות גדולות של נוזלים — דבר שהוא רצוי מאוד לגוף."

מחקרים אלה חורגים מתחום היעילות הצבאית, כי את הנתונים על כמות המים והרכב המזון הרצויים לחייל בתנאי מאמץ וחום, אפשר להתאים לצורכי יישוב אזרחי.

דוגמה לכך ניתנה לא מזמן באילת. בשיתוף פעולה עם מישרד הפיתוח ערכה היחידה חקר על השפעת האקלים באילת. נשכרו שתי דירות: אחת מצויידת במכשיר לקירור אוויר, השניה רגילה. הוכח כי כושרו הגופני של הפועל, הנכנס למנוחה קצרה מאוד בחדר מקורר, עולה באופן מיידי. השפעה דומה יש לרחצה בים. אם יפסיקו פועלי הנמל באילת את עבודתם לרבע שעה ויטבלו בים, יורגש הדבר בפריון עבודתם.

מיפלגות

ליבראליזם לאומי

המועצה הארצית של תנועת החירות שהתכנסה בבית ז'בוטינסקי החדש ברמת־גן, היתה צריכה לאשר את מצע התנועה לבחירות. אך לא 11 סעיפי המצע עמדו במרכז האסיפה: ריתק את כולם נאומו של מנחם בגין.

הוא נכנס לאולם המלא כמנצח הרי במוצאי יום־הבחירות זוכים כל המתמודדים בסיקור שאין כדוגמתו. המוני עיתונאים מכל כלי־התיקשורת עטים על מרכזי־המיפלגות כדי לאסוף כל פירור של מידע. המוני פרשנים מנתחים כל חלקיק של עובדה.

נדמה לי כי העולם הזה הוכיח בשבוע שעבר שיש לו תפקיד ייחודי, שאין לו תחליף.

השאלה היא: כמה אחרי סגירת 24 שעות הקלפיות הופיע גליון העולם הזה. ובו ניתוח יסודי של תוצאות הבחירות. אני מעז לטעון כי מאז לא אמר אף עיתון אחד משהו משמעותי, שלא נכלל כבר בניתוח ראשוני זה.

המושגים שטבענו כבר באותו לילה — "תיקו 84", "תיקו של כישלונות" — התקבלו על דעת הכל. ואומצו על־ידי כמה עיתונים. אותם העיתונים גם השתמשו, כלי להניד עפעף, במידע הבלעדי שפורסם קודם לכן בגליון זה, פרי עבודתם של צוותות־הסיקור שלנו במישרדי המיפלגות, ובראשם שרית ישי, ענת סרגוסטי ובני ציטרין, שנעזרו בצילומיהם פוקחי־העיניים של ציפי מנשה, ענת סרגוסטי וציון צפריר.

"העולם הזה" 16.11.83

ניאו־פאשיזם בישראל ★

לפני כמה חודשים פירסמנו סידרה ארוכה־ארוכה של כתבות עובדתיות, תחת הכותרת "ניאו־פאשיזם בישראל". בניגוד להרגלנו, היא נמשכה על פני יותר משלושה חודשים.

היו רבים שסברו כי סידרה זו ארוכה מדי, ואולי מיותרת בכלל. איזה מין ג'וק נכנס לראשו של השבועון המסויים?

נדמה לי שהכל יודו כיום כי ראינו את הנולד. מילאנו את אחד התפקידים העיקריים שלמענם קיים העולם הזה: לא רק לפרש מה שקורה, אלא גם לנתח את אשר עומד לקרות. כיום נראים כל פרקי אותה סידרה של דן עומר כנבואה חיה.

הסידרה עמדה על "קשר הר־הבית" — זמן ניכר לפני שנאספה מחתרת־הטרור היהודית והתגלה כי היא עסקה באופן פעיל בתיכנון הריסתם של קודשי האיסלאם. הקדשנו תשומת־לב רבה למאיר כהנא ולחבורתו. לא תיארנו אותם כקוריוז משעשע, אלא כסכנה מוחשית למדינה. עמדנו על הקשר בין המרכזים הדתיים ובין מגמות טרוריסטיות. בין החינוך בבתי־הספר ובין אירגונים גזעניים אלימים.

אם גם אתה חשבת אז שזוהי סידרה מיותרת, "משעממת", ארוכה מדי — האם אתה סבור כך גם כיום?

תיקו של כישלונות ★

בכל מערכת־בחירות מתעוררת השאלה: מה יכול העולם הזה לתרום?

בראי לכם לשלוח צוות לביתו של מנחם בגין ברחוב צמח בירושלים," יעץ לנו עמית עיתונאי, חבר מערכת אחרת. "שמעתי כי הוא עומד לצאת בבוקר כדי ללכת להצביע."

חייכנו ולא שלחנו את הצוות. היינו בטוחים כי מנחם בגין לא ילך להצביע, כפי שהיינו בטוחים שהליכוד לא ישלוף אותו ברגע האחרון כמו שפן מן המיגבעת.

היה לנו על מה להתבסס.

לפני שמונה חודשים פירסם העולם הזה (16.11.83) כתבה על מצבו של מנחם בגין. אחרי התייעצות עם פסיכיאטרים, ותוך התבססות על הסימפטומים הידועים, קבענו אז שבגין סובל מדיכאון פסיכוטי — מצב נפשי שאינו מונע ממנו להשיב כמה פסוקים קצרים בטלפון, אך המונע ממנו כל יזמה וכל פעולה.

כלי־התיקשורת האחרים התעלמו מאבחנה זו, והעמידו פנים כאילו יש כאן איזה סוד כמוס ובלתי־נתפס. יתכן כי הציבור לא היה מסוגל או מוכן לתפוס, כי ענייני המדינה התנהלו במשך שנים — ובהן שנות מילחמת־הלבנון — על־ידי אדם שסבל מהפרעה נפשית קשה ביותר, שהחמירה בהדרגה, זוהי אכן מחשבה נוראה. אך אין לברוח מן המציאות.

מכיוון ששאר כלי־התיקשורת מתקשים מאוד להודות כי העולם הזה צדק, הם מטפסים על הקירות, תרתי משמע. בין השאר מטרידים את בגין בשיחות־טלפון, שהן בגדר התעללות באדם במצבו.

אני מציע לכל לחדול מהתעללות זו,

שלום כיתה.

איפה הם, הימים ההם

בעת פתיחת מועדון־הלילה היפואי החדש "עומר בייאם", כיבדו את המקום בנוכחותם האמנים שכוכביהם דרכו רק זה עתה ואשר כל עתידם הגדול עוד היה לפניהם: חיים טופול (מימין), שפצח בשירה אדירה והסתיר בזרועו את אורי זוהר והזוג אריק לביא (בכובע מצחיה) ושושיק שני, כשלפניהם ישבה נעמי שמר.

אנשים

● **קצת מאוחר.** אכל עדיין טוב: במסיבת ההתנה המהוללת של חצקל אי־שכסית לבתו בגן־החיות, ביקש המשורר **אברהם שלונסקי**, שהיה כבר שתוי כדבעי, מהמלצר חיים שוחט, עוד כוסית משקה אחת. "אבל אתה כבר שיכור כמו לוט," אמר לו חיים. השיב שלונסקי על כך: "אילו לוט היה רואה אותי היה אומר: אני שיכור כמו שלונסקי."

פסוק השבוע

● העיתונאי **נתן דונביץ** על הצגת החצות של תיאטרון סמבטיון, שאליה הזמנו כאורחות מלכות־המים והמועמדות למלכת־המים: "ההצגה היתה מקוטעת מאוד. היו בה רק חתיכות!"

דבר תשקיף

הבחירות להסתדרות — נובמבר '85

ראשי העבודה מתבננים לדחות את מועד הבחירות להסתדרות, שאמורות להיערך בחודש אפריל '85.
תוצאות הבחירות לכנסת והתפלגות המצביעים על־פי מוצא ומקום־מגורים מעידים על כך שצפוי גידול בכוחו של הליכוד בהסתדרות. מאחורי רעיון דחיית הבחירות מסתתרת תוכנית להכנה יסודית של המערך בהסתדרות למאבק נגד הגידול הצפוי בכוחו של הליכוד, בייחוד אם בראשו יעמוד השר דויד לוי. על־פי חוקת ההסתדרות, ניתן לדחות קיום בחירות למשך שלושה חודשים מסיבות טכניות. ראשי ההסתדרות יתנגדו לעריכת בחירות בחופשת הקיץ ובחודש החגים. לכן התאריך הקרוב ביותר הנראה לעין הוא החורף הבא. בעבודה מעדיפים את חודש נובמבר. מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, עדיין לא קבע את עמדתו לגבי הרעיון.

חובות הליכוד: מיליון דולר

חובות הליכוד מסתכמים כיום במיליון דולר. הם מתחלקים באופן הבא: 300 אלף דולר חובות ממערכת הבחירות המוניציפלית האחרונה, 350 אלף דולר ממערכת הבחירות לכנסת ו־250 אלף דולר מאירגון יום הבחירות עצמו.
לאיש במצודת זאב אין מושג מאין ילקח הסכום לכיסוי החובות. מגבית־החירום לא ענתה על הציפיות.

הוחלף איש־המיזוודה

סוחרי הדולארים ברחוב לילינבלום מוכנים להישבע, שהחל מתחילת השבוע הוחלף איש־המיזוודה. שפיסק כמויות גדולות של מטבע זר וגרם לירידת שער הדולר השחור.
לדבריהם, הוא הוחלף אחרי שזהותו נחשפה על־ידי צלמי־עיתונות.

סבידור — שגריר בלונדון

ישב־ראש הכנסת היוצא, מנחם סבידור, מגלה עניין בקבלת תפקיד דיפלומטי בחו"ל. במישרד החוץ שוקלים להציבו בלונדון, במקומו של השגריר יהודה אבנר. ועד־העובדים עומד להודיע שהוא לא יתנגד למינוי, שייעשה במיסגרת המיבצה למינויים פוליטיים.

עליה לרגל למחתרת

צפויה עליה לרגל של ראשי מיפלגות הימין לכלא תל־מונד, שם עצורים נאשמי המחתרת. השבוע יפקוד אותם סגן שר־החקלאות, מיכאל דקל, והוא הראשון בין מכובדים אחרים שיבואו בעיקבותיו.

פת במעקב

השר הליברלי התורן, המצוי במעקב כדי לבדוק אם הוא מקיים מגעים סודיים עם ראשי המערך, הוא שר התעשיה והמיסחר, גידעון פת.
בסוף השבוע עקבו אחריו יריבים פוליטיים בכביש המוביל לרמת־אביב, שם אבדו עיקבותיו. במצודת זאב נוטים להאמין, שהוא היה בדרכו לפגישה לילית עם שר ליברלי אחר, אברהם שריר, ולא בא לביתו של שימעון פרס.
שלא כמקובל, נהג פת בעצמו במכוניתו, ועובדה זו היא שהחשידה אותו.

חיפה: מהיכן נלקח הכסף?

123 אלף דולר הוא הסכום שהוצא מקופת העיריה על־ידי אריה גוראל לצורך תעמולת־הבחירות שלו בבחירות לרשויות המקומיות האחרונות.
נראה שבתוך חודש יוגש נגד גוראל כתב־אישום בתיק זה, משום שאחרי־כן, יחול על התיק חוק ההתיישנות. כרגע נמצא התיק בידיו של היועץ המישפטי לממשלה, יצחק זמיר.
הכסף שהוצא שלא כחוק נלקח ברובו מתקציב ניקוי החצרות של תושבי חיפה.
גוראל מתכוון לבקש מהפרופסור דויד ליבאי לקחת על עצמו את הטיפול בתיק, אם אכן יוגש כתב־אישום. עובדה זו מעוררת את זעמו של הח"כ החיפאי משה שחל, ממקורבי גוראל ומיריבי ליבאי.

ביקוש גובר ל"אינטרפרון"

התבשיר הישראלי נגד מחלת הדרמס. "אינטרפרון", זוכה באחרונה לביקוש גובר. רוקחים מייחסים את העליה לישראלים שחוזרים מחו"ל ובגופם נגיפי המחלה.
התבשיר, שבתחילה נועד לריפוי חולי סרטן, ושרק תוך כדי ניתוחו התברר שהוא מתאים לריפוי הדרמס, משווק גם לחו"ל. לארגנטינה הוא משווק בשם מיסחרי אחר – "פרון".

לוחצים על רבין

ראשי הליכוד הגיעו למסקנה, שהמפתח להקמת קואליציה בראשותם או להקמת ממשלת ליכוד לאומי הוא בידי יצחק רבין. הוחלט להפעיל עליו לחץ ולהבטיח לו הבטחות שונות, כדי שיביע בפומבי עמדה שונה מדעתו של יושב־ראש מיפלגת העבודה, שימעון פרס.

בר־לב: שתיקה רועמת

מזכ"ל מיפלגת העבודה חיים בר־לב שותק מאז מוצאי יום־הבחירות. מקורביו מבטיחים שהוא יאמר את אשר על ליבו מייד אחרי שהתברר מי ואיך מרכיבים את הקואליציה הבאה.

הנספח הצבאי יוחלף

הנספח הצבאי הבריטי בארץ יוחלף כנראה בקרוב.

דאגה בצה"ל

הצבעת החיילים לכנסת ה־11, שבה ניתנו קולות רבים לימין הקיצוני, מעוררת דאגה רבה בצה"ל.
התוצאה הראשונה של ההצבעה תהיה מסע הרצאות מקיף ביחידות צה"ל בנושא הדמוקרטיה וחשיבותה.

העבודה תסביר בתיכוניים

אחת ההחלטות שתובא לאישור לישכת מיפלגת־העבודה תהיה הקמת מטה מיוחד להסברת מדיניות המערך בבתי־הספר התיכוניים. ראשי העבודה החליטו לשים דגש מיוחד על המגע עם הנוער, בגלל רפוסי ההצבעה בקרב המצביעים הצעירים.
המדובר בתוכנית הסברה רב־שנתית. יצחק נבון יתבקש לנהל אותה.

מדוע התפטר היו"ר?

צפויים גילויים חדשים על התפטרותו המפתיעה של יושב־ראש ועד עובדי בנק לאומי, שלמה איפרח. הוא היה מועמד מס' 2 ברשימתו של מרדכי בן־פורת, ולדבריו ההתפטרות היא תוצאה של אי־אימון מצד עובדי הבנק לרשימת בן־פורת.
בהנהלת הבנק רווחת דיעה אחרת על סיבות ההתפטרות, שהוזכרו עליה למחרת הבחירות: לדעתם, היא קשורה במעמדו של איסרח בבנק.

20,000 שקל בבנקים האוטומטיים

ראשי הבנקים שוקלים להכפיל את סכום המשיכה האוטומטיים מ־10,000 שקל ל־20,000. העידבון הנוכחי אינו מדביק את קצב האינפלציה.

חניית חינם לשופטים

פרקליט המדינה, יונה בלטמן, עוסק עתה בתופעה מוזרה בבית־מישפט השלום בחיפה: השופטים קיבלו היתר חניה בחינם בחניון העיריה הסמוך, בשטח המיועד למכוניות מחלקת הפיקוח.
בלטמן יבדוק את כשרותו של הסדר עתיק־יומין זה, וצפוי שהוא יורה להסיקו.

תסיסת שופטים בדרום

בקרב שופטים בנגב שוררת אי־שביעות־רצון ממיניויו לשנה של שופט זוטר, לטענת השופטים, המדובר במינוי פוליטי, והם לא מתכוונים לעבור עליו בשתיקה.

מחסור במומחי דת

במרכזי החרדים בבני־ברק ובירושלים מסתמן מחסור במומחים לבדיקת כשרותן של תפילין ומזוזות. צפוי ייבוא מומחים יהודיים מעבר לים.

הראל ישאר ב"בית ברל"

ח"כ העבודה, אהרון הראל, שואף להישאר מנכ"ל בית ברל. תפקיד שאליו הוצנח באופן זמני עד תחילת שנת־הלימודים.
אם יקבל יושב־ראש המיבללה, אבא אבן, תסקיד בדרג ממשלתי, עשוי הראל למלא גם את מקומו.
אחת ההחלטות הראשונות שקיבל הראל היתה שינוי הפורמט המהודר של ביטאון המיסלגה, "מיגזון".
מעתה הוא יוסיע בפורמט צנוע ויצומצמו ההוצאות להסקתו והשכר המשולם לעובדיו.

אלכוהול למנועי מכוניות

בקיבוץ בדרום הארץ עוסקים מומחים בפיתוח דלק אלכוהולי שישמש במקור־אנרגיה למנועי מכוניות. בבראזיל מופק הדלק האלכוהולי מקני־סוכר, ואילו בארץ מנסים להסיק אותו מסלקי־סוכר. דלק אלכוהולי זול יותר מדלק רגיל. בבראזיל, בערים שבהן משתמשים בדלק האלכוהולי, מתלוננים התושבים על ריח חריף באוויר.

העם היום שלמחרת

שתי דמויות בלטו השבוע: דמותו המחרידה של כהנא ודמותו הטראגית של וייצמן

אחרי האורגיה הגדולה בא היום שלמחרת.

עם־ישראל התעורר משיכרון הבחירות, הסתכל בראי והתחלחל.

הרצון הקולקטיבי של הבוחרים הישראליים הביא לתוצאה שאף בוחר אחד לא רצה בה.

תיקו גמור.

קואליציה של תיקו. היה זה תיקו הרבה יותר חריף מכפי שנדמה ברגע הראשון. כי לא היה זה רק תיקו בין שני אנשים שאפתניים אך בעלי כישרון מוגבל, שימעון פרס ויצחק שמיר. גם לא היה זה תיקו בין שני גושי־מיפלגות — המערך ולווייניו מכאן והליכוד וכוכביה־הלכת שלו מכאן.

זה מול זה עמדו שני מחנות בעם.

היה זה עימות בין הציבור האשכנזי, שהתרכז ברובו סביב המערך, ובין הציבור המיזרחי, שמצא ברובו את ביתו בליכוד.

היה זה עימות בין תפיסה אחת של ישראל — כמדינה מודרנית, חילונית וטכנולוגית, ובין תפיסה אחרת של ישראל — כמדינה לאומנית, דתית ובוחנית.

ומכיוון שאף אחד משני המחנות האלה לא היה די חזק כדי למשול לבדו (ראה עמודים 8–9), הברירה היתה בין אנארכיה ובין קואליציה רחבה. שבה שני הכוחות ינטרלו זה את זה.

דמות אימתנית. במציאות עגומה זו, שני אנשים הזדקרו מתוך המערבולת.

האחד היה מאיר כהנא, הפיהרר הישראלי (ראה הנדון ועמודים 12–15). האיש שהיה עד אתמול דמות היתולית־למחצה, הפך לפתע דמות אימתנית.

רק מעטים הבינו כי כהנא אינו אלא קצה הקרחון, כי הגזענות פשטה בישראל מזמן. רבים היו מוכנים לתת לגיטימציה לגופים לאומיים קיצוניים, שוחרי סיפוח ומחייבי הטרור היהודי. מתוך תיקווה שהם יהוו מחסום מפני כהנא. אחרים ניצלו את תופעת־כהנא כדי להטיף להחנקת חופש־הביטוי של שוחרי־שלום.

שפיכת התינוק של הדמוקרטיה הישראלית יחד עם המים המזוהמים של כהנא היא סכנה חמורה לא פחות מאשר הרב כהנא עצמו.

דמות טראגית. דמות שונה לגמרי, שהתבלטה השבוע, היתה דמותו של עזר וייצמן.

וייצמן נכשל בבחירות. חלומותיו הוורודים הצטמקו לשלושה מנדאטים. אך התיקו בין הגושים גרם לכך שהיה בידיו לפתע הכוח להכריע לגבי עתיד המדינה.

הוא לא היה מוכן לכך מבחינה נפשית. ברגע שהיתה דרושה מצידו החלטה נועזת, חותכת וברורה — הוא היסס והתנדנד.

זה היה מראה מעציב: עזר וייצמן יכול לאבד את עולמו תוך כמה ימים — ולהיכנס להיסטוריה העצובה של המדינה כמי שמסר את השילטון במדינה לידי ממשלת־אסון.

תהיה זאת טרגדיה לאיש. אך תהיה זאת קודם כל טראגדיה למדינה.

הכנסת

רוב מוחלט לניצים

קבוצה נכבדה מהח"כים עשויה שלא להתחשב במישחק הדמוקרטי

בסך הכל נבחרו לכנסת ה־11 46 לאומנים, 35 ניצים, 17 מתונים, 16 יונים. שישה אנשי מחנה־השלום. המחנה המתון מבחינה מדינית מונה 39 חברי־כנסת ואילו הניצים והלאומנים יחד מונים 81 ח"כים.

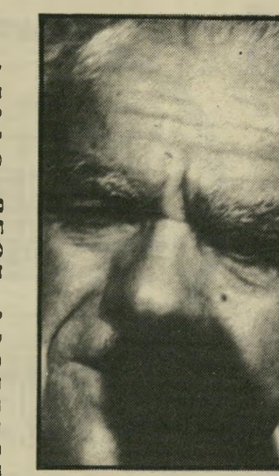
(המשך בעמוד 10)

המחנה החוסם: ערביי ישראל

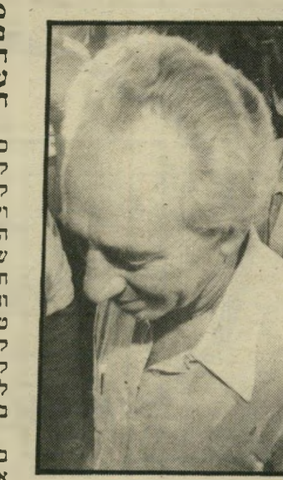
ר אש־הממשלה, יצחק שמיר, העיר השבוע, כאילו בדרך אגב, שהקואליציה הלאומנית־דתית שלו זכתה ברוב עצום מכלל הקולות היהודיים שנמנו בבחירות לכנסת ה־11.

מבחינות רבות היתה זאת התפריצות גזענית הרבה יותר חמורה מאשר ההשתוללות של הח"כ החדש, מאיר כהנא.

שמיר הוא ראש־הממשלה, ומיון גזעני כזה של אזרחי־ישראל, שנועד לתת תוקף לטיעון איכותי־מוסרי לשמירת שילטונו, מהווה חידוש לא־מרענן.

שמיר
יהודים בלבד

סרם
שלושה וחצי מנדטים מערבים

בתרבות הפוליטית המורעלת של ישראל 84', רק מעטים טרחו למחות. רוב המשקיפים התייחסו לדברים האלה בשיווין־נפש מוחלט. אי־אפשר להימלט מהתחושה, שכהנא הוא נושא קל מדי למחאה צדקנית. הוא איש נתעב, כמובן, ואין לזלזל בסכנות הרבות האצורות בו.

עם זאת, ההתנגדות לכהנא הפכה למעין „איקרית ובירעם" של המחנה העצום של הצבועים בישראל. אפילו הרב משה לווינגר, שאת ההבדלים בינו ובין הפורע אפשר לאתר רק באמצעות מיקרוסקופ משוכלל, הופיע בטלוויזיה הישראלית כנציג המרכז נגד הפאשיזם (ראה הנדון).

אסור לשכוח, ולוא רק לרגע, שהגזענות בישראל איננה נחלתו הבלעדית של כהנא. רוב מצביעי התחייה ומורשה, חלק ניכר ממצביעי ש"ס ויותר ממחצית מצביעי הליכוד חלוקים עליו בעיקר בנושאי טאקטיקה.

במדינה שראש־הממשלה רואה באזרחיה הערביים מצביעים מאיכות ירודה, יש בעיות יותר חמורות מכהנא.

אבל קביעתו הפסקנית של שמיר מעוררת גם סקרנות. האזרחים הפלסטיניים של ישראל תורמים לכנסת כ־12 מנדטים. מה הם עשו בזכותם להצביע? כיצד היתה נראית הכנסת, אילו החרימו כולם, פה אחד, את ההצבעה? מהו חובן של הציבור הנאור בישראל לפלסטינים אזרחי־ישראל?

שלום־עכשיו בלי ערבים

ב חינה **כזאת** היא לגיטימית. ה־ערבים מהווים מיגזר אתני מעניין, שיש לו בעיות לאומיות, אבל גם חברתיות־כלכליות, מיוחדות. ישראלים רבים, שהם גם יהודים, נוטים לשכוח את התפקיד שהציבור הערבי ממלא במדינה מבחינה פוליטית.

הערבים עומדים, כשמשמעו, בין הישראלי הנאור וההומאניסטי, ובין שילטון מוחלט של הימין והאורתודוכסים במדינה.

המחנה היוני מסרב להבין או להתייחס לעובדה הברורה הזאת. שלום עכשיו הוא גוף „נקי" מערבים. כמעט כל אנשי המערך, ר"צ או שינוי, הנימנים עם החלק הנאור יותר בציבור, נרתעים משיתוף־פעולה ממוסד עם הערבים. דומה שרק מעטים מהם מודעים לעובדות המועלות ברשימה הזאת.

בבחירות לכנסת ה־11 הצביעו כ־210 אלף אזרחים ממוצא פלסטיני (מוסלמים, נוצרים ודרוזים). כ־54 אלף הצביעו עבור המערך, 65 אלף עבור רק"ח, 32 אלף עבור הרשימה המתקדמת לשלום.

הליכוד זכה רק ב־11 אלף קולות, כחצי מנדט. שינוי קיבלה כ־10 אלפי קולות, רובם מהדרוזים. המפד"ל קיבלה כ־8000 קולות, רשימת עזר וייצמן רק 6000 קולות. יתר הקולות התפזרו בין כל הרשימות ובכללן תמ"י, שזכתה ככמה אלפי קולות בזכות חלוקת מישרות במישרד־העבודה־והרווחה ובביטוח הלאומי שהיו בשלי־טתה. אפילו ה„רב" כהנא קיבל כ־110 קולות, כהפגנת מחאה ובזו לדמוקראטיה הישראלית כולה. רוב הקולות למיפלגות היהודיות הקטנות נקנו בכסף, פשוטו כמשמעו.

בלי קולות הציבור הערבי, היו בישראל בסך־הכל מיליון ו־800 אלף אזרחים, שמישמש את זכותם להצביע בבחירות לכנסת ה־11. חישוב זה כולל גם את קולות חיילי צה"ל, המודד למנדט אחד היה קטן במקצת.

לפחות תוצאה אחת ניתן לקבוע מייד, בלי לגלוש לחישובים מסובכים: שישה נציגי חד"ש והרשימה המתקדמת לא היו נבחרים. מבלי להתייחס לתפקידם הייחודי של ח"כים אלה כנושאי דגל השלום הישראלי־פלסטיני, ברור שמדובר בסיעות „חוסמות ליכוד", שאין לחשוד בהן בשום מגמה לקואליציה עם המחנה הלאומני, אפילו במיסגרת של „אחדות לאומית".

מעבר לנתון חשוב זה, היו שתי המיפלגות הגדולות, המערך והליכוד, זוכות לייצוג שווה בכנסת, סיעות שינוי ויחד (וייצמן) היו מקבלות 2 מנדטים תחת 3.

כך היתה נראית הכנסת בלי קולותיהם של האזרחים הערביים:

- **המערך והקרובות אליו:**
  המערך — 46 (המצב הנוכחי — 44)
  שינוי — 2 (המצב הנוכחי — 3)
  ר"צ — 3 (המצב הנוכחי — 3)
  סך הכל 51 מנדטים (המצב הנוכחי — 50)
- **רשימות־שלום:**
  חד"ש — 0 (המצב הנוכחי — 4)
- **הרשימה המתקדמת לשלום** 0 (המצב הנוכחי — 2)
  סך הכל — 0 מנדטים (המצב הנוכחי — 6)
  סך הכל רשימות „חוסמות ליכוד" (למעט „אחדות לאומית"): 50 (המצב הנוכחי — 56)
- **הליכוד והקרובות אליו:**
  הליכוד — 46 (המצב הנוכחי — 41)
  התחייה — 5 (המצב הנוכחי — 5). יתכן שהתחייה היתה זוכה ב־6 מנדטים, ואז היה הליכוד יורד ל־45.
  מורשה — 2 (המצב הנוכחי — 2)
  כך — 1 (המצב הנוכחי — 1, אבל ללא הערבים היה כהנא, שקיבל 3.5 אחוז בצבא, מתקרב מאוד למנדט השני!)
  סך הכל לאומנים — 54 (המצב הנוכחי — 49 מנדטים בלבד!)
- **מרכז בלתי־מתחייב:**
  יחד — 2 (המצב הנוכחי — 3)
  תמ"י — 1 (המצב הנוכחי — 1)
  סך הכל: 3 (המצב הנוכחי — 4)
- **הגוש הדתי:**
  מפד"ל — 5 מנדטים (המצב הנוכחי — 4)
  ש"ס — 4 מנדטים (המצב הנוכחי — 4)
  אגודת־ישראל — 2 (המצב הנוכחי — 2)
  סך הכל דתיים — 11 (המצב הנוכחי — 10)
- **סיעת יגאל הורביץ** — 1 (המצב הנוכחי — 1)

הגוש הלאומני + הגוש הדתי היה, אם כן, מונה 65 ח"כים, בלי יגאל הורביץ, סיעת וייצמן ותמ"י. ברגע זה מונה הצירוף הזה של לאומנים ודתיים 59 ח"כים בלבד, כולל כהנא. אין צורך להיות גאון, כדי למצוא את ההבדלים.

בלי קולות הערבים היה מונה הגוש חוסם־הליכוד, אפילו בצירוף יחד ותמ"י, רק 53 ח"כים. במצב הנוכחי מונה אותו הגוש (בצירוף סיעות־השלום, כמובן) 60 חברי־כנסת.

העובדה שקיים בכלל מאבק על השילטון במדינה, ושיש לשפויים ולהומאניסטים סיכוי כלשהו שלא לחיות במדינה הנשלטת על־ידי לאומנים־דתיים כהנא, היא שרירה וקיימת אך ורק בזכות הציבור הערבי בישראל.

כאשר קיבלו ראשי־המערך השבוע את הקו שקבע הימין — שאין להיעזר בקולות המיפלגות שנבחרו על־ידי

וייצמן
כמעט חצי מנדט מערבים

רובינשטיין
שני שליש מנדט מדרוזים

הציבור הערבי — הם כרתו את הענף שעליו הם יושבים. הם נתנו לימין במתנה את השילטון במדינה. הפחדנות — ואולי גם הגזענות שלהם — ניצחו את השכל.

חיים ברעם ■

הם זילזלו בערבים!

יו"ר המחלקה הערבית במיפלגת־העבודה, רענן כהן, רואה בירידה הקלה (באחוזים) של מיפלגתו בקרב הערבים משום הישג.

„הרשימה המתקדמת לשלום עבדה ללא תשתית אירגונית, אבל כבשה בסערה את הנוער, בעיקר במשולש." אומר כהן. הוא סבור שיותר ממחצית המצביעים החדשים במיגזר הערבי (25 אלף בוחרים) הצביעו עבור הרשימה המתקדמת לשלום.

התחרות בין המתקדמת לחד"ש הגבירה את המוטיבציה והעלתה את אחוז ההצבעה, ותרמה, באורח אירוני, להצלחתה היחסית של רק"ח־חד"ש.

כהן מלא התמרמרות כלפי הנהגת מיפלגתו, שלא קיימה את הבטחותיה להציב שלושה ערבים במקומות ריאליים, ומנעה גם את המקום הריאלי שהובטח לו עצמו.

„כיצד אני יכול לבקש את קולותיהם של הערבים הישראליים, כשיש ברשימת־המערך לכנסת שני זוללי־ערבים מובהקים, כמו אריק נחמקין ואברהם כץ־עוז? איך ניתן למכור רשימה שעמדותיה בנושא הפלסטיני כל־כך מעורפלות? הם לא מאמינים גם למפ"ם. עובדה – בכפר ג'ת, שבו מתגורר ח"כ־מפ"ם מוחמד ותד, קיבל המערך 314 קולות, ואילו הרשימה המתקדמת לשלום 916 קולות!

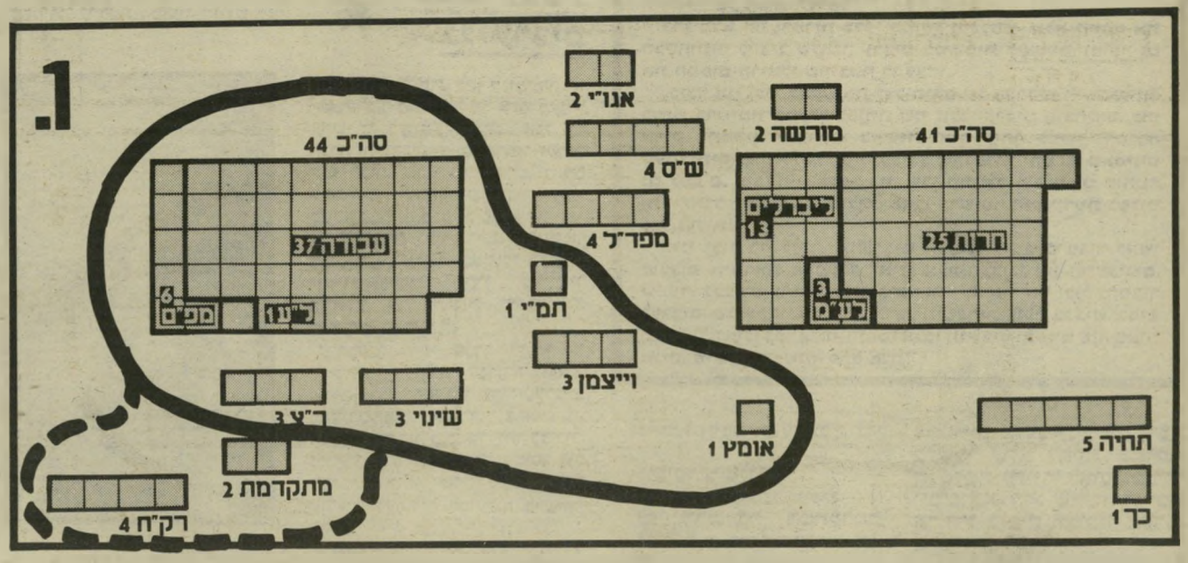
„אני יכול רק לומר, שהערבים הצביעו לא־פעם עבור ראשי מועצות איזוריות מהמערך, ואילו אלה העבירו את התקציבים, שנועדו לכפרים ערביים, לישובים יהודיים. איך אני יכול להסביר לערבים, שמיצפה, שבו גרות ארבע מישפחות, זוכה בכביש, במים ובחשמל, ואילו כפר ערבי, המונה אלפי תושבים והקיים מזה מאות שנים, טרם קיבל שמץ מכל אלה?"

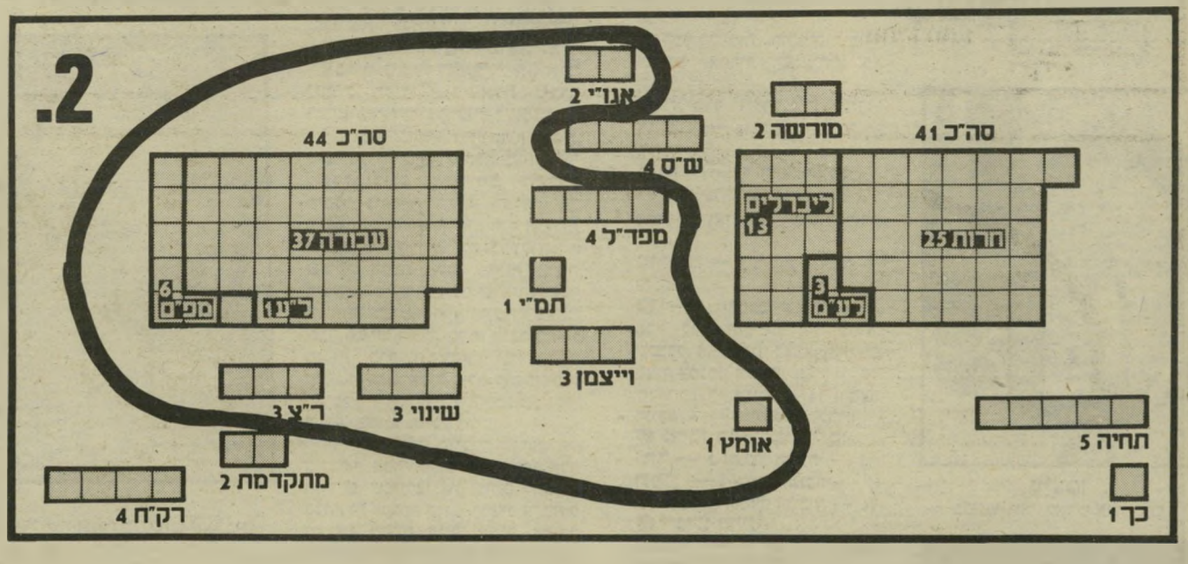
אלה הן האפשרויות להקמת קואליציות, לפי הרכב

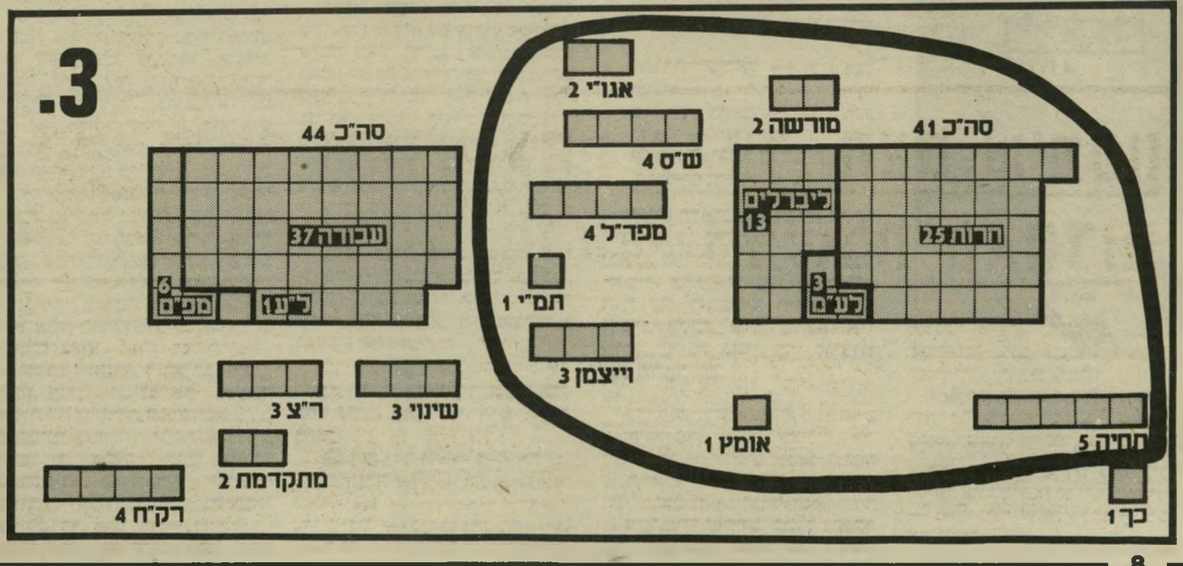
קואליציות

פרשנים **אוהבים** לדבר על „רצון הבוחר", כאילו היה מדובר באיש אחד, ולא בהצטברות מיקרית של רצונות שני מיליון בני־אדם. אך אילו היה קיים הבוחר הדמיוני הזה, ניתן היה לומר עליו ב־1984 שהוא בעל הומור פרברסי — או שהוא מטורף.

„הבוחר" פיזר את קולותיו בין 15 רשימות, מהן 13 קטנות מאוד. מלבד שני הגושים הגדולים, אין בכנסת אף מיפלגה אחת העולה על חמישה מנדאטים. התופעה של „רשימות בינוניות", בעלות 10 עד 15 מנדאטים (בעבר: המפד"ל, רפ"י, ד"ש ועוד) נעלמה כליל.

בין הרשימות הקטנות, יש שתיים שהן תופעות חדשות לגמרי בנוף הפוליטי הפרלמנטרי, ושלכל אחת מהן תהיה השפעה רבה על ההתפתחויות במדינה לעתיד־לבוא: הרשימה הפמיניסטית של הרב מאיר כהנא (ראה הנדון ועמודים 8־11) והרשימה המתקדמת לשלום, ששברה את המונופול של רק"ח ברחוב הערבי והכניסה לכנסת סיעה יהודית־ערבית עצמאית.

אך הסיזור הרב הזה מטעה. התופעה העיקרית בכנסת ה־11 אינה ריבוי הסיעות, אלא הקיפאון הגמור בין שני הגושים.

לא זה בלבד שהמערך והליכוד עצמם זכו כמעט באותו מיספר הקולות, אלא שגם הגושים מסביבם מנטרלים זה את זה לגמרי.

למן הרגע שבו התגבשה תמונת התוצאות, החלו עסקני כל המיפלגות רושמים באופן קדחתני טורי־מיספרים על נייר. מי יכול להקים קואליציה? איך? עם מי?

הנה האפשרויות המעשיות, המבוססות על ההרכב הסופי של הכנסת ה־11:

1. ממשלת־מיעוט של המערך

למערך יש 50 קולות, ובכללם קולות ר"ץ ושינוי, המסורים לו למעשה בלי־תנאי. אם יוסיף לכך עוד חמישה קולות (למשל: יחד, תמ"י ואומץ) הוא יכול להקים מייד ממשלת־מיעוט, בתנאי שהוא מוכן להזדקק לששת הקולות של הרשימה המתקדמת לשלום ורק"ח.

מבחינות רבות, זה יכול היה להיות פיתרון אידיאלי לטווח קצר. אילו הוקמה ממשלה כזאת מייד, היה המערך לא רק חוסם כל אפשרות של ממשלה בראשות הליכוד („הגוש החוסם"), אלא שהיה מעמיד את עצמו במצב שבו יוכל לנהל בניחותה משא־ומתן עם המיפלגות הדתיות, תוך הורדת מחירן למינימום נסבל, או אף עם הליכוד, להקמת ממשלת־אחדות־לאומית בראשות ה־מערך.

אולם בפוליטיקה אין ההגיון קובע. שימעון פרס הזדרז להודיע כי לא יקים ממשלה שתזדקק לקולות המתקדמת ורק"ח, ובכך סירס את עצמו. לאחר מכן הודיע עזר וייצמן שגם הוא לא ישתתף בממשלה שתהיה תלויה בקולות המתקדמת ורק"ח.

מבחינה מוסרית, היו אלה הודעות גזעניות. הטענה האמיתית נגד ההזדקקות לקולות של שתי רשימות אלה היא שהן נבחרו בעיקר על־ידי אזרחים ערביים (אף שכל אחת משתי הרשימות קיבלה גם כמה אלפי קולות יהודיים).

פרס ווייצמן חיזרו זה עתה במרץ אחרי קולות הבוחרים הערביים, ונציגיהם הערביים לא נמנעו מלדבר במערכת־הבחירות על מדינה פלסטינית ואש"ף (ראה עמוד 7).

בקבלי את הנימוקים הגזעניים של יריביהם, נבנעו פרס וחבריו לימין, ויתכן שבכך מסרו את המדינה לידי הימין. הקואליציה החוסמת לא קמה השבוע.

רק"ח הודיעה כי למעשה תתמוך בקואליציה כזאת בלי תנאי, המתקדמת העמידה כמה תנאי־מינימום, שניתן היה לנהל עליהם משא־ומתן. שתיהן לא התכוונו להשתתף בעצמן בקואליציה זו, אלא לתמוך בה מבחוץ.

למעשה, היה די בהצבעה אחת ויחידה להקמת ממשלת־מיעוט כזאת, כדי להוציא את הממשלה מידי הליכוד. גם אילו נסלה הממשלה למחרת היום, היתה מכשיבה כממשלת־

הכנסת ה־11

מעבר עד לבינון ממשלה רחבה יותר.

אך ההצעה ירדה מן הפרק ברגע שווייצמן הודיע שלא יסכים לכך. קואליציה־בלתי־קיימת זו של 61 קולות קיימת כיום רק באופן שלילי: כל עוד תחזיק מעמד, לא יוכל הליכוד להקים ממשלה משלו.

2. ממשלת מערך־דתיים

מכיוון שאין המערך רוצה להזדקק לששת הקולות של המתקדמת ורק"ח, הוא מוכרח למצוא להם תחליף, כדי להגיע למיספר־הפלא 61.

היכן נמצאים ששת הקולות הדרושים?

מבט בדיאגרמה מלמד שהם נמצאים במפד"ל ובאגודת־ישראל — ביחד. לא די באחת מן השתיים.

יש משהו מיפלצתי ברעיון של קואליציה שבה ישתתפו המערך, שינוי, ר"ץ, וייצמן, אומץ, תמ"י, המפד"ל ואגודת־ישראל. מכיוון שקואליציה זו מהיה תלוייה לחלוטין, ובכל עת, במפד"ל ובאגודת־ישראל, תגיע בה הכפיה הדתית לשיאים־חדשים. אנשי ר"ץ כבר התחילו לזעוק, אך הדבר לא יעזור להם. מי שאינו רוצה במתקדמת וברק"ח, מוכרח לקבל את המפד"ל ואגו"י, עם כל המחיר הכרוך בכך.

אילו ניאותו יוסף בורג ואברהם שפירא, שני המפסידים הגדולים של הבחירות, להקים קואליציה כזאת, היו מקבלים מחיר מרקיע־שחקים, באישורם של שולמית אלוני ואמנון רובינשטיין.

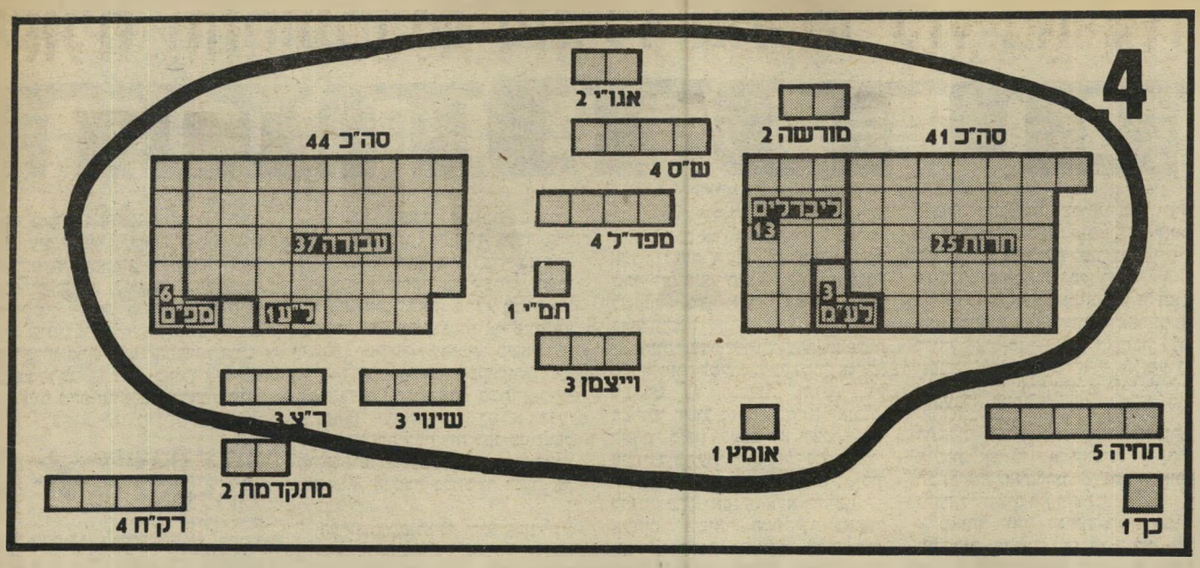
ביודעם את כוחם זה, לא מיהרו בורג־שפירא. היה להם פנאי. הם משכו את העניין, כדי להעלות את המחיר. למעשה הוציאו מעין מיכרז: „כל המשלם יותר, הרי זה משובח. ההנהלה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר."

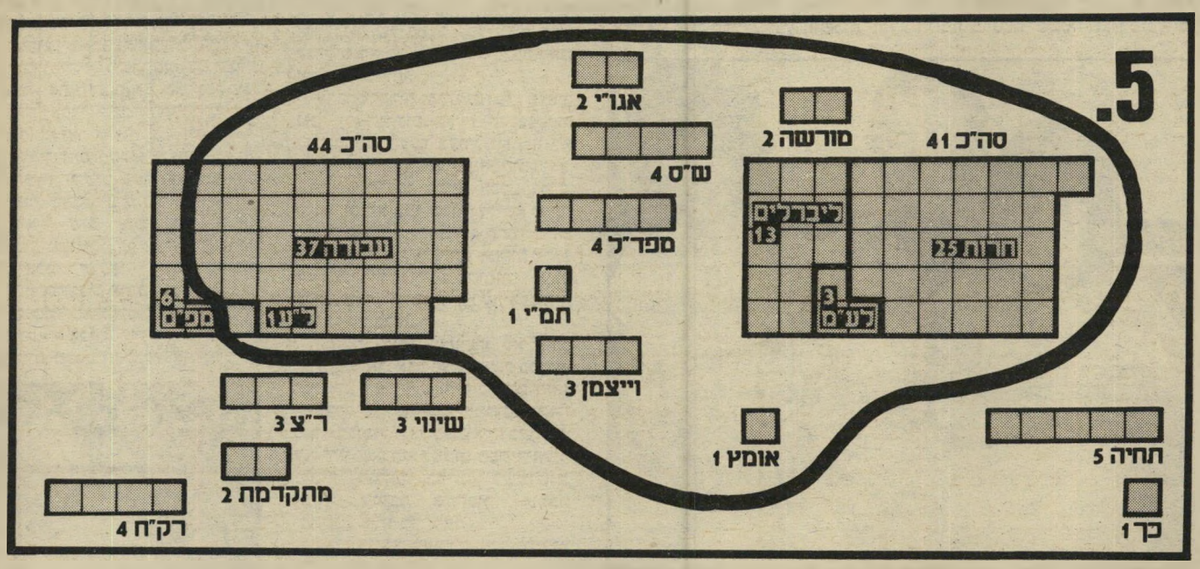
3. ממשלות ליכוד

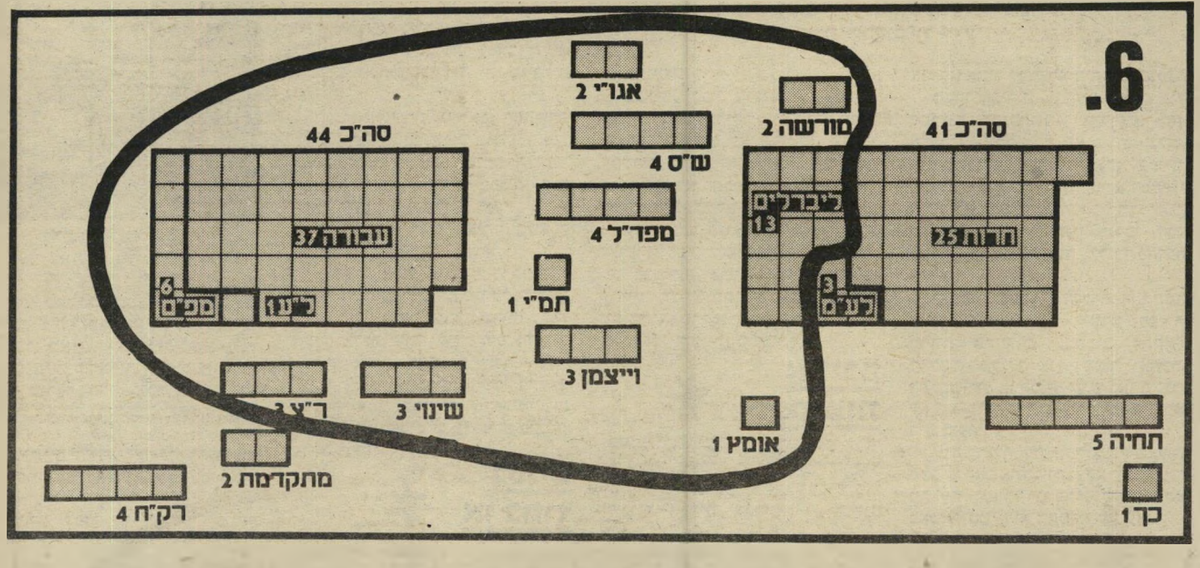
מצבו של הליכוד דומה למצב המערך, אך בשינויים מסויימים. בעוד שהמערך יכול להקים גוש־חסימה, בהשתתפות יחד, אומץ, תמ"י, המתקדמת ורק"ח, שיחסום את הליכוד מבלי להקים קואליציה, אין הליכוד יכול לעשות זאת. עליו לגשת ישר להקמת קואליציה.

הקואליציה המינימלית של הליכוד צריכה לכלול, מלבד כל הליכוד עצמו ואת שני שותפיו האידיאולוגיים (התחייה ומורשה) וש"ס (ביחד: 52) גם את אגודת־ישראל, המפד"ל, יחד, אומץ ותמ"י (ביחד: 63).

אם יש וייצמן, יכול הליכוד לוותר על אומץ ו/או תמ"י. אם אין וייצמן,

המאבק כולו הוא סביב נקודה אחת בלבד: האם שימעון פרס או יצחק שמיר יעמוד בראש ממשלת־האחדות

יזדקק הליכוד לתמיכתו של כהנא.

אין להניח כי הליכוד יתנזר מתמיכת הכיעה הפאשיסטית, כפי שהמערך מוכן להתנזר מתמיכת המתקדמת ורק"ח. אצל הליכוד קובע האינטרס, ואין הוא מהופנט על־ידי יריביו במו המערך.

אולם כדי שהעניין יקום, יזדקק הליכוד קודם כל למפד"ל ולאגו"י. זהו פאראדוכס אמיתי: המפסידים הגדולים ביותר בבחירות האלה הם גם המנצחים הגדולים ביותר. אגו"י הפסידה את מחצית כוחה, המפד"ל שליש, ואילו וייצמן הגיע רק למחצית ההישג שקיווה לו. אך שלושה אלה מחזיקים את המרינה בגרון.

מעניינת פרשת ש"ס. ראשיה שונאים את הליכוד, שחבריו הריחו את הרב עובדיה יוסף מכהונת הרב הראשי הספרדי, על רקע מילחמת־חמולות (חמולת נסים נגד חמולת יוסף). אך ש"ס נוטה לליכוד מפני שבוחריה, דתיים יוצאי־המיזרח, שונאים את המערך ואוהדים אינסטינקטיבית את הלאומנות שלוחת־הרסן של הימין הקיצוני.

4. ממשלת אחדות לאומית

כל הסיעות הקטנות משחקות באש, כשהן משלמות מס־שפתיים לרעיון ממשלת־האחדות־הלאומית.

בפוליטיקה הפרלמנטרית קובע, בסופו של דבר, הכוח המיספרי. ברגע ש־85 קולות המערך והליכוד יתאחדו, כל האחרים לא יהיו קיימים.

הפיתוי לוותר על כל האחרים יהיה גדול. בכל מיפלגה יש לחץ גדול לחלוקת תיקים ומישרות, ושום עסקן לא יוותר ברצון על תואר של מיניסטר לטובת מישהו במיפלגה קטנה, שקולותיה אינם דרושים לתיפקוד הממשלה.

לכן יתכן בהחלט שתקום בסופו של דבר ממשלה של המערך והליכוד בלבד. השאלה הגדולה היא: מי יעמוד בראשה?

כבר במהלך הבחירות נאמר, במישררי אחת הרשימות הקטנות, כי

(המשך בעמוד 52)

שניים מהמועמדים שבילו את הלילה בחרדה

הכנסת

ארבעים־וישישה מערך, ארבעים ליכוד, 45־40, 41־44. לגבי חלקים מהאוכלוסיה היו אלה מיספרים יבשים. לגבי כמה ממועמדי המיפלגות לכנסת היו מספרים קרי־טיים, שייעצבו את חייהם האישיים. הם לא ישכחו במהרה את הספרות המש־תגות הללו.

שניים מהם היו אלי קולאס ויעקב גיל.

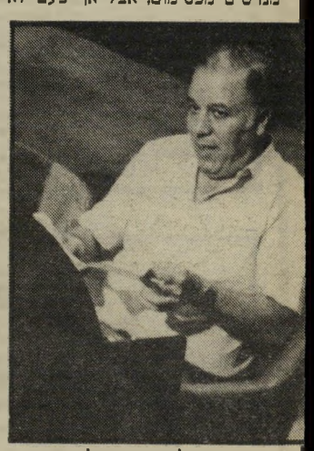
חשבון־נפש סלחני

"בנסתי למתח־שיא דווקא ביום החמישי, יום היוודע תוצאות ספירת קולות החיילים. "מרוע? נאמר שחיילים הם 15% מהאוכלוסיה, או משהו כזה. הם יכולים לשנות את התוצאה. זה היה ממש מצחיק: אחרי שכבר התפרקתי מכל המתח, זה חזר אלי."

אלי קולאס (מס' 41 בליכוד) משחזר את רגעיו הקשים. כעת הוא כבר אחרי הסיפור, שהסתיים לגביו בהפי־אנד.

הוא ישוב בלישכתו המאוד מרווחת־ממוזגת במיבצר הליברלים בתל־אביב. שושנה, אשתו החיננית, והילדות חוגגים איתו.

שושנה מהרהרת בקול רם: "נורא משונה, חשבתי שיהיו לליכוד 35 מנדטים מכסימום, אבל אף פעם לא

ח"כ לשעבר גיל
"זה לא אנושי!"

חשבתי שאלי לא יהיה חבר־כנסת: אני יודעת שזה לא נשמע הגיוני, אבל כך זה היה. לא שראיתי בזה אסון גדול, אבל... ביום הבחירות הסתובבתי צמוד אליו במשך חלק ניכר מהיום. ואז באמת ראיתי שהליכוד יותר אקטיבי בשטח."

בינתיים יורה קולאס לתוך שפופרת הטלפון: "אני לא הייתי על הגבול. הוא היה אחריי."

חודש לפני כן התלונן קולאס טלפונית באוזני עדי אמוראי (מערך): "עדי, אצלנו הכל בסדר. אנחנו פשוט דואגים מה יקרה אם מיכאל קליינר (מקום 49) ייכנס שוב לכנסת..."

שמיר הבטיח

הבטחון של ראש המשפחה לא היה נחלתם של שאר בני־המישפחה: "בבוקר של היום השלישי, כשהורידו את המנדאטים (של הליכוד) מ־42 ל־40, נלחצתי," מתוודה שושנה. "לא העזתי לחשוב על זה עריין. אפילו לא סיפרתי לאלי. הוא שמע את זה רגע אחריי.

"נסענו במכונית בדרך מירושלים. שם כבר שמענו ברדיו — 38 מנדטים. או כבר ממש דאגתי. אבל אלי הוכיח לי בחישובים מחישובים שונים שיהיה בסדר."

שושנה יושבת מכונסת בעצמה, מדברת בשקט, בתוך ההמולה של טלפונים, אורחים, צלם ושתי בנותיה. לפתע היא תופסת את עצמה, שאולי הגזימה, ומנסה לאזן: "זו לא מטרת חיי שבעלי יהיה חבר־כנסת; אף פעם לא חשבתי על־כך. להיפך, כשהיכרתי אותו, לחצתי לכיוון ההפוך."

הרגעים המתוחים ביותר לגבי מישפחת קולאס היו דווקא רגעי חוסר־הוודאות בבחירות הפנימיות של הליברלים. שושנה מתארת כיצד ישבה במכונית וחישבה בכתב־יד רועד את התוצאות.

הבחירות הפנימיות והקרע הבלתי־ניתן־לטיוח הותירו מישקע עמוק בליבו של קולאס, שהוא אחד הקורבנות של המצב. "בלי שום קשר למיקום האישי שלי," הוא מנסה להגן על התמרמרותו.

"ההתמרמרות היא גם על הצורה וגם על המיקום. נגעת לי בנקודה רגישה. מה שעשו צעירי־חרות זו לא רחיקה קלה. דחקו אותי מהמקום ה־31, שהיה מגיע לי על־פי הסכם גח"ל, ל־41. זה לא כמו שבני שליטא נדחק מהמקום ה־30 ל־39, דן תיכון מ־28 ל־33. יצחק מודעי נדחק ממקום מס' 2 ל־3; אני ירדתי ב־10 מקומות! ובעצם סולפו כאן תוצאות ההצבעה הפנימית במרכז הליברלי.

"תראי, נאמר שמישהו לא אוהב אותי במיוחד, אבל רצה שאשב בכנסת, וכך הוא הצביע שאהיה במקום ה־13 (בליברלים), שנחשב למקום ריאלי מאוד בליכוד (31). כשהוא הצביע, הוא לא ידע שארחק למקום ספק־ריאלי." מוסיף קולאס בלהט, כששושנה, אשתו, עוקבת בדריכות, תומכת ומתקנת אותו מדי פעם.

"אני, דווקא, מעורבת. אלי מתייעץ איתי הרבה. או, יותר נכון, מהרהר בקול רם בפניי. אני גם חברת־מרכז. נכון שלא הופעתי הרבה, כשהילדות היו קטנות, אבל לא נכנסתי למרכז חינם. עובדים קשה בשביל זה. לא מקבלים מתנות!"

לגבי מישפחת קולאס הסתיימה תקופת־המתח בבשורה טובה: ראש־המישפחה סוגר את רשימת הליכוד לכנסת ה־11 — הוא בפנים. לכן חשבון־הנפש הוא סלחני יותר.

מי צילצל לדבר איתו בשעות הבלתי־נעימות?

"למען האמת, צילצלו הרבה כדי לברך: השרים, ובניהם מודעי (קולאס נחשב לאיש סיעת אברהם שריר). עמרו איתי בקשר. דויד לוי ויורם ארידור עודדו אותי. ראש־הממשלה, יצחק שמיר. הופיע בקריות (מחוז בחירתו של קולאס). "בהיעדרי," הוא מדגיש, "הבטיח לתושבים שאני אהיה בכנסת. והוא צדק."

בפנים או בחוץ

ביום החמישי, שלושה ימים לפני הבחירות, נערכה חגיגה בבית האדום. הפאב הירושלמי השייך לאחיו של חבר־הכנסת יעקב גיל.

"בסוף החגיגה שרנו את התיקווה," מספר גיל. התיקווה, נוסח יולי 1984, "המערך הוא התיקווה היחידה!"

"התכוננו לחגוג ביום השני את ניצחון־הבחירות בבית האדום מגלה גיל (מקום 45 במערך, בעל 44 המנדאטים).

ביום השני לא חגגו בבית־האדום, ולא בבית־גיל. במצודת־זאב דיווחו לי באותו יום שהבית האדום נסגר עם היוודע התוצאות. "זה לא נכון!" מכחיש יעקב גיל. "אנשים פשוט לא באו!"

כשבוע לאחר מכן מנסה חבר־הכנסת היוצא לעכל את רוע הגזירה בלובי של מלון דן. חבר־הכנסת היוצא גם הוא, אברהם מלמד (מקום שישי במפד"ל), צועק לו: "מה נשמע, יעקב? אתה בפנים או בחוץ?... אויש, שכחתי, אתה נפלת עם האחרון!" ניכר שהמילים פוצעות את גיל, והוא מנסה לשחזר את אשר אירע בימים האחרונים.

"הייתי במרוקו, וההוועדה המסדרת סידרה אותי למקום מאוד נמוך. אני לא מתחרט על הנסיעה. הנושא של מארוקו חשוב מאוד מבחינה לאומית. לקחתי סיכון. בעצם לא חשבתי שזה סיכון: הופעתי מאוד. אני נבחר־מחוז, ומיקומי הקודם — 36 — נתן לי יסוד להניח שלא אפגע, אלא להיפך — אקודם." השיחה, המתחילה באיפוק מצידו גוברת באיטיות להיחשפות. "אחרי החלטת הוועדה המסדרת, אף אחד לא חשב לבקש 'רגע, חושבים.' זה במטה. מישפחתו צפתה בטלוויזיה בבית. האווירה היתה אופטימית, לאור סקר שניבא 10 דקות לפני־כן פער של 15 מנדטים לטובת המערך.

"זה לא נראה לי אמין, אבל זה תאם את הסקרים. 10 דקות לאחר מכן: כגורל הציפיה — גורל האכזבה: נכון שבמצב של 43 (ליכוד) — 46 (מערך) הייתי בפנים, אבל מידגם יכול לעלות ולרדת. כבר היו דברים מעולם, ואז התחלתי להבין שאני נמצא במצוקה אישית. אם כי לא תאמיני — הרי תכתבי מה שאת רוצה — הצד הלאומי נראה לי חשוב לא פחות!"

מאוחר יותר הנחית חנוך סמית מיספרים חדשים: 43־43. "כאן לא ראאתי יותר מאשר קודם. זו היתה הגזמה. הרגשתי בשטח שאנו מובילים.

ח"כ־לשעבר־ילעתיד קולאס ומישפחתו
"לא העזתי לחשוב על זה עדיין..."

לא אנושי!"

כשנודע לגיל מיקומו — 45 — האכזבה היתה גדולה (הוא מכנה אותה "סטירה"), אולם לא קריטית. על פי הסקרים, מקומו היה ריאלי. "אני רוצה לומר לך: לא התבסמתי מהסקרים, אך מקומי היה בהחלט ריאלי."

עם הרגשה פגועה, אך מוראל גבוה, הגיעו יעקב גיל ומישפחתו ליום השני, יום הבחירות. "מישפחתי שוות־נפש להיותי חבר־כנסת. הם אמנם שמחים על כך, אך זו לא משאת־נפשם. אנחנו חווים את החוויות במשותף."

אווירה אופטימית

הזמזו שלו, שעליו הוא חוזר כמה פעמים במהלך השיחה, הוא שתחת להתמרמר כדאי לעבוד כדי לשנות דברים. דברים — הכוונה לממשלות.

ממשלה בראשות המערך תעזור היום גם לעניינו האישי, אם יחוקק "החוק המזרוגי" (המחייב כל שר להתפטר מחברותו בכנסת). "הובטח לחוקקו," מבטיח (לעצמו) גיל.

הוא יישם את התיאוריה שלו והשקיע עבודה בירושלים. עיר מגוריו. "ביום הבחירות חשבתי לקצור את פרי עמלנו." הוא מחייך בציניות. "זו לא היתה רק תיקווה. היו לנו גם אינדיקציות לכך. לא, לא הסקרים," הוא צוחק. "ירדתי לסניפים והתבסמתי מהאקטיביות ששררה שם." לנוכח הערתי על האקטיביות של סניפי הליכוד, הוא חוזר: "לא בירושלים. אצלנו זה היה אחרת: הליכוד ירד ב־10%, ואנחנו שמרנו על כוחנו, עם כי ר"ץ, שינוי, ולובה אליאב לקחו קולות שהם בעצם קולות המערך."

ב־22.00 בליל־הבחירות שהה גיל אצל חברי־הכנסת הנבחרים של המערך, ברחוב בלפור בירושלים. "הרגשתי שאני לא יכול להישאר שם. הרגשתי שאני מפריע. הלכתי לישון."

ב־3.00 לפנות בוקר התעורר גיל, ומיהר לבדוק את התוצאות. "ראיתי שאנחנו מובילים, אבל לא ידעתי כמה. חשבתי שאולי 44. לא ידעתי שיש 45. לא ידעתי שיש 46. לא ידעתי שיש 47. לא ידעתי שיש 48. לא ידעתי שיש 49. לא ידעתי שיש 50. לא ידעתי שיש 51. לא ידעתי שיש 52. לא ידעתי שיש 53. לא ידעתי שיש

סיעת מי"ן – המיפלגה היהודית הנאצית – הפכה עובדה קיימת

מין ומינו

א דולף היטלר כתב את מיין קאמפף („המאבק שלי") כשהיה עדיין מנהיג של חבורה קטנה וכושלת. בספר לעג לירביו, שלא ידעו כיצד לטפל בו.

אותם יריבים היו אז 99% של העם הגרמני – כל הבוחות הדמוקרטיים מימין ומשמאל.

מול פני התופעה הנאצית החדשה, הם לא ידעו כיצד לנהוג. פעם החליטו שהדרך הנכונה היא להתעלם מקיומו, כדי שלא להעניק לו פירסומת־חינם. אז היה היטלר מגביר את הפרובוקציות שלו, עד שהגיעו לממדים בלתי־נסבלים. החליטו הכוחות הדמוקרטיים להפעיל נגדו את מלוא כוח החוק, והדבר נתן למיפלגתו הזעירה של היטלר פירסומת וחשיבות בלי כל פרופורציה לחשיבותה. כשתפסו זאת, התעלמו ממנו שוב, וחזר חלילה.

בעיני איש כמו היטלר, בילבול זה היה מצחיק. הוא היה גאון בניצול החולשות של יריביו.

■ ■ ■

ד דמוקרטיה בנויה על מידה מסויימת של הסכמה, הגינות, וכיבוד הכללים.

כאשר נכנס לזירה כוח שאינו הגון, שאינו מכבד כללים, שכל מטרתו היא להפוך את הקערה על פיה — אין הדמוקרטים יודעים מה לעשות. הם מתנהגים כמו צי של אוניות־סוחר, המגלות לפתע שנמצאת ביניהן ספינה של פיראטים, המניפה את הדגל השחור של גולגולת־המתים. להתפזר ולברוח? להתקבץ ולהשיב מילחמה שערה? הן מהססות והשודדים קוצרים את קצירם.

האגדה אומרת כי הרפובליקה של וייאמר היתה חלושה, מטומטמת, רופפת, שלא היתה מסוגלת להתגונן, שנפלה בלי קרב. זוהי תמונה כוזבת. הרפובליקה הגרמנית לא היתה כוח מבוטל, היו לה כוחות־משטרה גדולים וחזקים. היה לה צבא מיקצועי ממושמע ויעיל מאין־כמוהו. היו בה הרבה מנהיגים פוליטיים תקיפים וחכמים. היו בה מיליוני חברים לובשי־מדים של הכוחות הצבאיים־למחצה של הקומוניסטים, הסוציאליסטים, השמרנים ועוד, מול פני „החולצות החומות" של היטלר.

כוחות אלה לא גוייסו. הרפובליקה התמוטטה בלי קרב, מפני שכוח־ההתנגדות שלה נהרס מבפנים, בתהליך ממושך ואיטי.

הסרטן הנאצי אכל בה במשך שנים. הרפובליקה לא ידעה ביצד לטפל במחלה זו. כאשר הבינה את הסכנה, זה היה מאוחר מדי.

לפני 24 שנים כתבתי ספר בשם צלב הקרס. שבו ניסיתי לתאר תהליך זה של התפשטות הסרטן הנאצי בחברה הגרמנית — תהליך שהייתי עד־ראייה לו בשנות ילדותי. סיימתי את הספר באזהרה מפורשת: זה יכול לקרות כאן!

אז זה נשמע כאזהרה מטורפת. אמרו שאני סובל מטראומה, ושאני רואה נאצי מתחת לכל מיטה.

עכשיו הוא עומד לפנינו.

■ ■ ■

א חד מידידי, שקרא את הודעתו השחצנית של מאיר כהנא על כי הוא עומד לפתוח באום־אל־פחם מישרד שישלם כסף לכל ערבי המבקש להגר, הגיב על כך:

„מדוע באום אל־פחם? מדוע לא בתל־אביב? ומדוע לערבים? מדוע לא ליהודים?

לי אין מה לעשות בארץ שבה מתגבר הפאשיזם. כיהודי, אני אשנא ישראל פאשיסטית יותר מאשר כל מדינה פאשיסטית אחרת בעולם. ישראל פאשיסטית לא תהיה מדינתי. עם יהודי פאשיסטי לא יהיה עמי. החל במוצאי היום השני האחרון אני חושב על הגירה. אני חושב על כך בלי הרף."

לא, אל נחשוב על הגירה! אל ניתן לבנוסיה זו של סביבופאטים לגרש אותנו מארצנו, מן המדינה שהקמנו בדמנו!

האוייב בשער. המחלה פושטת בגופנו. אך אנחנו יכולים לקום ולהתגונן. בתוקף. בהחלטיות. בתבונה.

לשם כך עלינו לאתר את המחלה ואת גורמיה.

■ ■ ■

ק ודם כל, נקרא לילד בשמו.

מה קרה, בעצם? מה הבהלה?

מאיר כהנא לא הופיע עתה בבחירות בפעם הראשונה. ב־1973 התמודד בבחירות לכנסת השמינית, וזכה ב־12,811 קולות, שהיוו יותר מ־0.8%. ב־1977, בבחירות לכנסת התשיעית שגרמו למהפך, ירד כהנא ל־4,396 קולות. גם ב־1981, בבחירות לכנסת העשירית, נאלץ להסתפק ב־5,128 קולות. עכשיו הוא זכה ב־1.2%, שהם כ־0.4% יותר מאשר לפני 11 שנים.

אפשר לטעון: לא המיספרים קובעים. קובעת העובדה שהנה, זו הפעם הראשונה, נכנסה סיעה פאשיסטית לכנסת.

כחנא, שרון ומעריצים: האם תיפול חרפובליקה?

הוא דוגל בזכות העם הנבחר לגרש עם אחר מארמתו כדי להשיג „מרחב־מחייה".

לסי הגדרות אלה, תנועת התחייה־צומת היא מיפלגה פאשיסטית לכל דבר ואילו היתה מפיעה בזירה האיטלקית או הספרדית, לא היה איש מפקפק בכך לרגע.

כהנא הוא יותר מזה. הוא מוסיף למחלה הפאשיסטית הרעילה כמה סימפטומים, ההופכים אותה לקטלנית.

אין הוא פאשיסט בלבד, אלא נאצי.

אחד המאפיינים של הפאשיזם הנאצי הוא היסוד המיני. טוהר הגזע או האומה, חוקי־נירנברג, סיגנון דר שטירמר.

כאשר מציע הרב כהנא לחוקק חוק פלילי המטיל חמש שנות מאסר על נערה יהודיה המקיימת יחסי־מין עם לא־יהודי, הוא עובר את הגבול בין פאשיזם־סתם לנאציזם.

הנה כי כן, זהו החידוש:

בכנסת ה־11 יושבת בפעם הרא־שונה מיפלגה יהודית נאצית, בעוד שבכנסת ה־10 ישבה בה מיפלגה יהודית פאשיסטית.

על כן נרלקו הגורות האדומות — בצדק.

■ ■ ■

ד עובדה ש־22 אלף יהודים בישראל הצביעו בעד מיפלגה נאצית היא חמורה מאוד, מה גם שאין אלה עוד אנשי־שוליים בעלי מיבטא אמריקאי או רוסי, אלא בני־הארץ האומנם?

מאז 1981 יושבת בכנסת סיעה פאשיסטית נבחרת, שקיבלה לפני שלוש שנים 44,700 קולות. זוהי תנועת התחייה. היא לא היתה מיזגזת רק בכנסת, אלא גם בממשלה. היתה לה השפעה רבה על מדיניות הממשלה בשטחים הכבושים.

גם במיפלגות אחרות ישבו אנשים שהיו נחשבים בכל ארץ אחרת כפאשיסטים לכל דבר, כגון מאיר כהן־אבידוב.

אם כן, במה החידוש?

■ ■ ■

ד חידוש הוא בכך שמאיר כהנא אינו פאשיסט סתם, אלא נאצי.

יש כל מיני סוגים של סרטן. כולם נוראים. אך יש סוגים של סרטן שהם נוראים במיוחד.

כל פאשיזם הוא תופעה מחרידה. הנאציזם הוא תופעה מחרידה פי כמה.

הפאשיזם הוא ייחודי מיפלצתי של הלאומיות. הוא דוגל בהתנשאות של עם אחד על כל האחרים („עם אדונים", „עם נבחר"), בזכותו של העם הנבחר לדכא, לשעבד, לגרש עמים אחרים, שאינם אלא אבק־אדם, תת־אדם, גזעים נחותים. הוא דוגל בריכוי המיעוטים, בפולחן האלימות והמילחמה. הוא בז למישטר הדמוקרטי ולזכות הרוב לקבוע את גורלו תוך כיבוד זכויות המיעוט.

המפוזרים בכל רחבי המדינה. הם מרוכזים בעיקר בהתנחלויות, בישובים דתיים ובעיירות של יהודים מיזרחיים.

אך חמור לא פחות מה שקרה לשאר 99% האוכלוסיה היהודית בישראל, מה שקרה למדינת־ישראל עצמה.

בהיכנס הנאצים ליהודיים לפרלמנט עוברת מדינת־ישראל קו אדום. אך לא הקו הראשון — מזה 20 שנים קיא עוברת קו אדום אחד אחרי השני, כשכל אחד מהם חמור מקודמו.

עברנו קו אדום ממדינה יוצרת ומתגוננת למדינה כובשת ומדכאת. עברנו ממדינה דמוקרטית למדינה המקיימת רק דמוקרטיה חלקית, תוך החזקת מישטר־כיבוש דיקטטורי מעבר לקו הירוק. עברנו ממדינת־חוק למדינה הסובלת בקירבה מיעוט פורע־חוק בהתנחלויות בלתי־חוקיות, שהיו בדיעבד ל„חוקיות". עברנו ממדינה בעלת מימסד דמוקרטי למדינה שיש בה מיפלגה פאשיסטית גלויה, המשתתפת בשילטון. ועכשיו עברנו ממדינה שבה שילמו גם הפאשיסטים לפחות מס־שפתיים לדמוקרטיה ולשילטון־החוק למדינה שיש בה סיעה נאצית, המטיפה בגלוי לביזוי החוק, לחיסול הדמוקרטיה, לטרור יהודי פרטי וממלכתי.

אמרנו עוד בראשית הדרך: סרטן הכיבוש מזכרח להתפשט בגוף הציבור היהודי בישראל ולהרסן מבפנים. מי שאינו מבין זאת ביום, לא יבין לעולם מה קורה למדינה זו.

■ ■ ■

ל ש דרך אחרת לבדוק מה קרה למדינה בעשרים השנים האחרונות, ועל כך כבר רובר לא מעט.

למחרת ששת־הימים, כאשר קראתי להקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה במיסגרת שלום ישראלי־פלסטיני, הראו הסקרים כי 37% של דעת־הקהל היהודית בישראל תומכים בגישה זו. משה דיין רמז עליה, אלופי צה"ל דיברו בה בישיבות. המעטים שדיברו אז על גירוש וסיפוח נחשבו כ„שוליים מטורפים".

כעבור שנה, כאשר הלך משה לווינגר לחברון, הוא נחשב על־ידי הרוב המוחלט של תושבי ישראל כחריג מטורף.

כאשר הרימה גאולה כהן את קולה, ידעו שהיא הימין הקיצוני־הקיצוני הקיצוני. מאיר כהנא, שהחל מתסרסם אז, נחשב כתימהוני סקיבופאטי תוצ־רת־חוץ.

מאז קרו הרבה דברים. המישטר הפאשיסטי־גוזעני בדרום־אפריקה הפך בעל־ברית גלוי ורצוי של ישראל, וגדולי האומה מימין ומשמאל נסעו לשם כדי לזכות בחסדיו. מישטרים פאשיסטים רצחניים בכל העולם, מאיראן ועד גואטמלה, זוכים בנשק ישראלי, ואין פוצה פה ומצפצף.

בשטחים הכבושים, במרחק של כמה קילומטרים מבתינו, הונהג והשתרש מישטר שהוא פאשיסטי לכל דבר, וכל צעיר ישראלי נדרש לקיים מישטר זה במיסגרת מילוי חובתו. בבתי־הספר התעמק והתרחב חינוך שיגיבב הטפה דתית עם ערכים פאשיסטיים מובהקים.

זהו תהליך עיקבי, ממושך ומתמיד, המשנה בהדרגה את דמותו של הצעיר הישראלי, את דמות המדינה, את דמות האומה הישראלית־היהודית.

עכשיו, כאשר משה לווינגר מופיע בטלוויזיה, הוא מייצג את האגף ה„מתון". התחייה הפאשיסטית היא מיפלגת־מרכז. נבחרי האוכ־לוסיה הערבית בישראל ומחנה־השלום היהודי נמצאים „מחוץ למחנה", גם לפי תפיסת המערך. ואילו המערך עצמו עומד על גבול הדה־לגיטימציה. בעוד שנתיים־שלוש יהיה גם הוא בחוץ, יחד עם כל לווייניו וספיחיו.

ואילו מאיר כהנא הוא בסנים — מאור־מאור בסנים.

■ ■ ■

ד דגל השחור של הפאשיזם — דגל גולגולת־המתים והעצמות הצלובות — עלה בתורן הישראלי.

מזה כמה שבועות מרקיד מאיר כהנא את המדינה כולה. בתי־המישפט, כלי־התיקשורת, המיפלגות — הכל רוקדים על פי המנגינה הצורמת של חלילו. תוך כדי כך הוא הסיח את הדעת מן התופעות הפאשיסטיות האחרות, שהן קצת־קצת פחות צורמניות ממנו, וגרם להענקת לגיטימציה לגופים שדבריהם היו מעלים צמרמורת בכל מדינה דמוקרטית אמיתית.

קיימת עתה סכנה מחשיות שישראל תהיה תוך כמה שנים למדינה פאשיסטית גזענית – בדיוק כפי שניבאו אויביה.

זה לא מוכרח לקרות. אבל זה עלול לקרות.

לא נרפא מחלה זו על־ידי חקיקת חוקים, על־ידי התחכמויות נוהליות, על־ידי הטלת חרם תיקשורתי. אמצעים כאלה יכולים לעזור להאט את קצב המחלה, אך הם לא ירפאו אותה. מי שחושב אחרת, אינו יודע מה טיב המחלה הנוראה הזאת.

כדי להילחם בה צריך הגוף הנגוע לגייס את כל כוחותיו ולהילחם על חייו בכל אבר מאבריו — בגן־הילדים, בבית־הספר, בכלי־התיקשורת, בבית, ברחוב, בחברה, במיפלגות, בכנסת.

העם יוכל להתגייס כך רק אם יבין את מלוא חומרת הסכנה: פאשיזם ישראלי יביא להרס המדינה מבפנים ומבחוץ, לירידה המונית, לבריחת כל הכוחות הטובים, להינתקות מן העם היהודי, לבידוד בעולם, לשורה של מילחמות הרסניות, שתסתיים באבדון גרעיני.

מדינות גדולות, כמו גרמניה ואיטליה, החלימו מן הפאשיזם אחרי שהוכרעו במילחמה נוראה.

אך אם ישראל תהיה פאשיסטית, צפוי לה חורבן בית שלישי.

מיהו כחולכבן

הדימיון בין חורתו של מאיר כהנא ובין החורה הנאצית אינו מיקרי: הרב מברוקלין למד בשקדנות את דרכי התעמולה של היטלר וחבורתו ומחקה אותם במודע

כ אשר הרב כהנא הגיע לישראל, בסוף שנות השישים, הוא נראה כפארודיה של תנועה פאשיסטית־נזענית. בשתי מערכות־בחירות שבהן השתתף, בשנות השיבעים, הוא זכה בתוצאות עלובות, כך גם בבחירות של 1981.

אלא שחיידקי הפאשיזם, המצויים בכל חברה, הביאו לבחירתו של כהנא לכנסת ה־11. כך נוסד בגלוי פאשיזם ישראלי, שאינו טורח להסתיר את אופי התורה המדריכה אותו.

המקבילות בין אדולף היטלר, הפיהרר הגרמני, לבין מאיר כהנא, שהוא פיהרר כחולבן, זהות מדי מכדי שיהיו תוצאה של מיקריות. במודעותיו ובפירסומיו קורא כהנא להנהיג בישראל חקיקה זהה לחוקי־נירנברג הנאציים; הוא מטיף בגלוי לגרש את הערבים מישראל ומהשטחים הכבושים; שומר על הטוהר והכבוד של בנות־ישראל.

את הצבעים שחור־אדום של הנאצים המיר כהנא בצבעים צהוב־שחור, בחולצות שאותן לובשים אנשי פלוגות־האגרוף שלו, המזכירות את הס"א (פלוגות־הסער) הנאציות.

גם האינפלציה הדוהרת בישראל של שנות ה־80 מזכירה את האינפלציה שהשתוללה ברפובליקה הוויימארית, אינפלציה שבלעדיה לא היתה התנועה הנאצית עולה לשילטון בגרמניה.

הסיסמות שכהנא מפזר בשוקים ובפיתחי לישכות־התעסוקה זהות להפליא, לסיסמות ביריוניו של אדולף היטלר, עד שקשה להאמין כי מדובר בדימיון מיקרי. סיסמות כמו „ערבים החוצה!", „עם ישראל חי!" ו„מוות לבוגדים!" זהות לסיסמות של „יהודים החוצה!", „עורי גרמניה!" ו„ממשלת בגידה!" שנשמע בשנות ה־20 וה־30 בגרמניה.

סיפור־חייו של מאיר כהנא, המאיים על אושיות הדמוקרטיה הישראלית, חושף דמות מעוותת של פאנאט, המחקה את אדולף היטלר.

מיהו הפיהרר הכחולבן מאיר כהנא?

● סוכן האף־בי־איי

מ איר כהנא, בן למישפחת־רבנים מצפת, שירדה בראשית המאה לארצות־הברית, נולד ב־1 באוגוסט 1932 בפרבר הניו־יורקי פלאטבוש, בשם מאיר מרטין כהנא.

האב, הרב צ'ארלס כהנא, אחד מרבני הפרבר, נתן לבנו חינוך ציוני מיליטנט, ושלח אותו לתנועת־הנוער בית"ר.

מייד אחרי הבחירות סיפרה אמו של כהנא על הרקע הבסיסי להשקפת־עולמו של בנה. היא סיפרה שמנהיג התנועה הרוויזיוניסטית, זאב ז'בוטינסקי, היפנט את בנה כשהיה בן שלוש, כאשר התגורר במשך חודש ימים בבית מישפחת כהנא־האב.

מאוחר יותר, בתנועת בית"ר, היה מאיר כהנא חניך של שר־הביטחון הנוכחי, משה („מישה") ארנס, שתרם את תרומתו המשלימה לגיבוש השקפת־עולמו המיליטנטית של הח"כ החדש.

תוצאת החינוך לא איחרה לבוא. ב־1947, כאשר התנהל באומות־המאוחדות הדיון על עתידה של פלשתינה (א"ו), זכה מאיר כהנא בכותרת ראשונה בעיתונות, כאשר השליך עגבניה רקובה לעבר שר־החוץ הבריטי, ארנסט בווין.

עד מהרה פרש כהנא מבית"ר, אחרי שהסתכסך עם הנהגת־התנועה, שרבקה בעקרונות חילוניים, והצטרף לתנועת בני־עקיבא.

אחר־כך עלה כהנא לראשונה לישראל וחי כאן במשך שנה, אחרי שנכשל בבחינות לקבלת רישיון לעריכת־דין. מאחר שהוסמך כרב, שאף לקבל מישרת רב בישראל, אך לא הצליח, לחברין בארצות־הברית כתב, כי הוצעה לו מישרת מרצה באוניברסיטת בר־אילן הדתית, שהוקמה באותה העת.

כהנא לא מצא את מקומו בחברה הישראלית של שנות ה־50. כאשר ירד מכאן לארצות־הברית, נמנה עם מייסדי השבועון היהודי הקיצוני גוּאיש פרס. שבו הוא מפרסם את מאמריו עד היום.

המחצית השניה של שנות ה־50 בביוגרפיה של מאיר כהנא לוטה בערפל. כנראה מכוון. סימנים שונים מעידים על כך, שכהנא ניהל באותה תקופה חיים מורכבים. גם ברחוב היהודי של ניו־יורק וגם ברחוב הלא־יהודי.

נקודת־מיפנה בחייו של כהנא התחוללה בראשית שנות ה־60, כאשר פגש באחד מחברי הילדות שלו מרובע פלאטבוש, החבר, יוסף צ'ורבה (חורבה), היה בנעוריו חבר בית"ר, גם הוא תחת הדרכתו של משה ארנס. צ'ורבה שימש מרצה במיכללת חיל־האוויר האמריקאי באלבאמה, ונורע כמי שיש לו גישה למקורות־מידע סודיים וקשרים בחלונות הגבוהים של שירותי־הביטחון הפדראליים בארצות־הברית.

באותן שנים, כאשר ההסתבכות האמריקאית בוויט־נאם הלכה וגברה, היו מומחי הבין האמריקאיים מודאגים מעוצמת ההתנגדות למילחמה בקרב הסטודנטים בקאמפוסים. רוב אותם סטודנטים שהתנגדו למילחמה בוויט־נאם היו ממוצא יהודי. כדי להילחם במגמה סוחפת זו של הנוער האמריקאי, השקיעו הסי־איי־איי והאף־בי־איי הון עתק בהשתלת סוכנים ובהקמת אירגונים מטעם.

אחד מאותם אירגונים „מניים־קיצוניים היה מכון פיקטיבי בשם יועצי מחקר מאוחדים. שהוקם על־ידי צ'ורבה. שותפו לאירגון היה מייקל קינג.

מייקל קינג לא היה אלא הרב מאיר כהנא. אחד מתפקידיו הראשונים, במיסגרת פעילות־המנע נגד המתנגדים למילחמה בוויט־נאם. היה להסתנן לאירגוני הסטודנטים היהודיים, שאירגנו את המחאה למילחמה זו.

בתקופת יועצי מחקר מאוחדים הסתחרר מאיר כהנא מהעוצמה שרכש כמקורב לשירותי־הביטחון הפדראליים. הוא חדל להסתפק בשק הנוצרי המושאל שלו, ויצר לעצמו זהות חדשה, כחבר הכנסיה הפרסביטרית (הסקוטית).

במקביל הקימו צ'ורבה ונושא־כליו כהנא את תנועת ה־4 ביולי (שבא חל יום־העצמאות האמריקאי), שמטרתה היתה להגביר את התמיכה בקאמפוסים במילחמת וויט־נאם.

באותה התקופה ממש התרחש אחד הפרקים האפלים ביותר בחייו של מאיר כהנא. למרות היותו נשוי ואב לארבעה ילדים, חי כהנא־קינג עם צעירה לא־יהודיה בשם גלוריה ג'ין דארגניו, דוגמנית. מאוחר יותר היא התאבדה בקפיצה מגשר קווינסבורו בניו־יורק כנראה בשל קשריה עם כהנא־קינג.

שנים מאוחר יותר, כאשר הקים כהנא את הליגה להגנה יהודית, קרא לקרן הראשונה לגיוס תרומות לליגה על־שמה של גלוריה ג'ין דארגניו. עד היום, כאשר בא כהנא לניו־יורק, למסעי־שנור לגיוס כספים, הוא נוהג להניח פרחים על קיברה ולהתייחד עם זיכרה.

בראיון שהעניק לירחון פלייבוי לא הסתיר כהנא את פרשת מייקל קינג, אך ציין שעשה זאת כדי להתחקות אחרי מקורות המימון של האירגון האנטישמי אגודת גו'ן בירץ' (הנקראת על שמו של סוכן אמריקאי שהסתנן לסין ונעלם שם).

כאותו ראיון סיפר כהנא על התקופה שבה שימש כפרובוקאטור בשירות שירותי־הביטחון הפדראליים:

„בתחילת שנות ה־60 הקמנו, חברי ואני, מכון למחקר. עברנו הרבה למען המימשל האמריקאי — מישרד־החוץ, הפנטאגון. ב־1963 ביקשה מאתנו סוכנות ממשלתית לערוך חקר בקרב קבוצות קיצוניות, במיוחד בימין (...) התבקשנו לחקור את אגודת גו'ן בירץ' (...) נעשיתי איפוא חבר באגודה...."

במיסגרת פעילותו המסווית באגודה זו, השתלם מאיר כהנא בעקרונות הנאציזם, בהשקפת־העולם הפאשיסטית ובדרכי־הפעולה של תנועות ימניות־קיצוניות.

מעט אחרי מילחמת־ששת־הימים החל כהנא להריח את הפוטנציאל התעמולתי הטמון בימין היהודי החדש, והקים את הליגה להגנה יהודית. במיסגרת הליגה גילה כהנא עד מהרה את תכונות השוטנות ביותר: תעלולי פירסומת וראווה בכל כלי־התיקשורת האמריקאיים (עיתונות־אלקטרונית ו־מודפסת), כדי לפאר ולרומם את עוצמתו ה„צבאית" של הכוח היהודי הלוחם שהוא מקים באמריקה. כהנא חתר לגנוב את זרי־התהילה שהיו לצה"ל אחרי מילחמת־ששת־הימים.

● „מיין קאמפף" יהודי

כ אשר החליט הנשיא ריצ'ארד ניכסון לשכור את הקרח הבינגושי ולטפח יחסים עם ברית־המועצות, ניתק מאיר כהנא את קשריו עם שירותי־הביון האמריקאיים (או להיפך), והמירם בקשרים עם המאפיה — אירגון־הגג של הפשע המאורגן האמריקאי.

את קשריו בפנטאגון המיר בקשרים עם כנופייתו של הגנגסטר הנודע

כה אמר כהנא:

● על הסיבות למשבר־הכלכלי בישראל: „אז איפה הכספים כולם? הערבים בלעו אותם. לכן אנחנו נדרשים לשלם כל־כך הרבה על: לחם, חלב, תחבורה, שיכון, ומה שחמור יותר – לקצץ בתקציב הביטחון. תנו לנו את הכוח לטפל בבעיה הערבית – ואז יהיה כסף גם לשכונות וגם להתנחלויות!"

● על ראש־הממשלה לשעבר, מנחם בגין: „הוא היה אגדה. היה מיתוס. עכשיו אין כלום. יש רק בזיונות, תוצרת בגין. האיש הזה שאמר שלא יברע בפני בשר ואדם, כרע ברך בפני כל מנהיג טיפש בעולם!"

● על הסכמי קמפ־דיוויד: „לא שווים קליפת־השום. כל מה שכתוב בהם זה רמאות אחת גדולה!"

● על מדיניות־הביטחון של כהנא: „כן, חברים, השלטתי סדר ברמאללה. ולמה? כי באבן הראשונה שנזרקה לכיוון שלנו – התחלתי מייד לירות צרורות באוויר. והם ברחו! והם לא שבו לזרוק אבנים! וכך צריך לפעול!"

● על דמוקרטיה ודיקטטורה בישראל: „אם יהיו לצידי ארבעים אחוז מהעם, ייתכן שאהיה חייב – על־פי ההלכה – לתפוס את השילטון בכוח. צריך לחשוב על זה. בשבילי המדינה הזאת היא לא ערך עליון. המדינה משרתת את העם, והעם משרת את אלוהים!"

● על בני־המיעוטים: „כשהערבים ישמעו בוקר אחד שהרב כהנא התמנה לשר־ביטחון, מה הם יעשו? יברחו! כמו שפנים הם יברחו! (...) אף ערבי לא יישאר כאן אם הכל יתנהל כשורה בבחירות!"

● על זכותם של בני־המיעוטים לבחור נציגיהם לכנסת: „זה מה שחסר לנו – שלושים בני־דודים בכנסת! אנחנו נהיה אבודים. אבודים! לכן אנחנו אומרים: לגרש, לגרש, לגרש!"

● על שיטת כהנא לגירוש ערביי ישראל: „בשלב הראשון נמסיך להם את הביטוח הלאומי. נגייס אותם לשלוש שנים לגדודי־עבודה, לסלול כבישים, גם למילואים, גם לסלול כבישים, נשים עליהם פיקוח מיטיים קפדני. הגירוש האחרון. נשלול מהם את זכות־הבחירה לכנסת, ומהסטודנטים נדרוש הצהרת־אמונים. לא לישראל, אלא למדינה היהודית. אבל זו רק ההתחלה – אחר־כך נגיד להם: קחו פיצויים ולכו. אם כהנא יגיע לשילטון – גם את זה לא תקבלו!"

לשימצה ג'ו קולומבו, בעליו של האירגון למען זכויות האמריקאים ממוצא איטלקי, שלא היה אלא מסווה לאחת מזרועות המאפיה, מיסגרת אלימה ודומה לזו של הליגה של כהנא.

קשרים אלה בין כהנא וקולומבו נודעו בכלי־התיקשורת, ובמקביל חדלו מערכות־הביון האמריקאיות לעצום עין לנוכח פעילותם האלימה של חברי הליגה להגנה יהודית. הקרקע התחילה לבעור מתחת לרגליו של כהנא בארצות־הברית.

הקץ לקשריו של כהנא עם קולומבו בא כאשר „הרב" ניצב לצידו של הגנגסטר בעצרת פומבית של האירגון למען זכויות האמריקאים ממוצא איטלקי, שעה שקולומבו נורה למוות על רקע מילחמת־כנופיות.

כהנא החל להכין עצמו לעליה שניה לישראל. בינתיים פירסם בארצות־הברית את סיפרו לעולם לא עוד. שכותרתו היתה גם סיסמת הליגה להגנה יהודית. בספר זה, שהוא מעין גירסה יהודית של מיין קאמפף („מאבקי"), סיפרו של אדולף היטלר, טוען כהנא שלעם היהודי צפויה שואה נוספת, והפעם ביוזמה משותפת של הסוביייטים והאמריקאיים, וכי המימסד היהודי בעולם הוא רקוב ובוגדני. המציל, המושיע והפורה הוא, כמובן, המחבר, הרב מאיר כהנא, הרואה עצמו כיורשם של המכבים ושאר גיבורי האומה בכל הדורות.

אחת מההאשמות הטיפוסיות, החוזרות ונשנות בלעולם לא עוד! היא האשמה נאצית טיפוסית: המימסד היהודי תקע סכין בגב האומה. בסיפרו, פרט כהנא את זכר השואה לפרוטות קטנות, תוך שהוא מנסה להפוך אותו לסוס פוליטי שישרת את רעיונותיו הזויים והמקבילים לאידיאולוגיה הגזענית, שהביאה את השואה על העם היהודי. כדקים רבים מתוך לעולם לא עוד! דומים באופן מדהים למיין קאמפף. גם הברוטאליות הלשונית של ‚יצירתו' של כהנא חוזרת ומזכירה את מיין קאמפף.

הדימיון שבין כהנא להיטלר קיים לא רק בספרים שהשניים חיברו. בדומה למורו ורבו הגרמני, צער גם כהנא מכישלון לכישלון. היטלר נפלט מבית־הספר התיכון ונכשל בבחינת־הכניסה לאקדמיה לאדריכלות. הוא סובב שנים מחוסר־עבודה, עד שמילחמת העולם הראשונה גאלה אותו. כמוהו נכשל גם מאיר כהנא בבחינות לקבלת רישיון לעריכת־דין, וכרב נפלט מכל קהילה שבה החל לעבוד.

מילחמת־ששת־הימים העניקה ל־כהנא הזדמנות פז: הוא ניצל את הגל הלאומני ליסוד הליגה להגנה יהודית. ב־1968 פתח בסידרת תעלולי־הפירסומת האלימים שלו, שנעשו במסווה של הגנה על יהודים — שכהגנה היתה בעלת ערך אפסי. פעולותיו הראוותניות התבטאו בהטלת פצצות־סירחון במופעי אמנים סובייטים בניו־יורק, בהטרדת נשים וילדים של דיפלומטים סובייטים ובניסיונות הצתה ופריצה.

קשריו של כהנא עם הקהילה היהודית בארצות־הברית נותקו, אחרי שביוני 1968 הוא הופיע לפני הוועדה לפעולות אנטי־אמריקאיות, אותה ועדה של הקונגרס האמריקאי שניהלה את ציד־המכשפות בארצות־הברית, בסיוע האף־ביי־איי — ארדוניו של כהנא.

סלידת הקהילה היהודית בארצות־הברית ממעשיו של הרב כהנא, וחששם של שירותי־הביטחון האמריקאיים מהפרובוקציות שלו כנגד המוסדות הדיפלומטיים של הסובייטים, הביאו עד מהרה להיווצרותה של קואליציית מתנגדים, שהותירה לו רק אפשרות אחת: עליה לישראל בהתאם לחוק־השבות.

הפרובוקטור של האף־ביי־איי ומחבר הגירסה היהודית למיין קאמפף עלה ארצה, במטרה לפתוח את הפרק הבא של חייו — פרק שבו הוא הגיע, רכוב על גלי הלאומנות היהודית, לבית־הנבחרים של ישראל.

● להרעיל את בגין

ב־1969 **בא** מאיר כהנא, בראש קומץ מחסידיו, לישראל. עם הגיעו ארצה זינק מייד לקלחת־הפוליטיקת של הרחוב הישראלי, תוך שהוא נדחק לאגף הימני־קיצוני ביותר.

תחילה הקים גוף צבאי למחצה, בשם דב (ראשי תיבות של „ריכוי בוגרים"). היתה זו גירסה מקומית של הליגה להגנה יהודית. אחד מסימלי אירגון זה היה סמל הליגה: אגרוף קמוץ בתוך מגן־דויד.

בעזרת סידרת תרגילי־ראווה מתוחכמים הפך כהנא עד מהרה לגיבור של כלי־התיקשורת, שהעניקו לו פריבילגיות דיווחיות מרהימות. הגדילה לעשות הטלוויזיה־הישראלית, שהיתה באותה תקופה בחיתוליה. היא הפכה אותו עד מהרה לדמות לאומית, זימנה אותו לדיונים בתוכניות טלוויזיה, למרות העובדה שבאותה עת ייצג רק כמה עשרות מאמיניו, שעלו עימו ארצה.

את שדה־המערכה הראשון שלו בישראל בחר כהנא בקמפוסים האוניברסיטאיים. הוא ייבא לשם את הטכניקה האלימה, שאיפיינה את פעולותיו בארצות־הברית.

המטרות הראשונות להתקפותיהם של אנשי כהנא בקמפוסים היו סטודנטים יהודיים מהשמאל וסטודנטים ערביים.

השילטונות בישראל חזרו על המישגה של עמיתיהם בארצות־הברית. תוך שהעלימו עין במתכוון, מפעולותיו של כהנא. עד מהרה הגיע שמו לחדשות בהקשר בלתי־חוקי.

בספטמבר 1972 נעצר קצין המיבצעים־לשעבר של האצ"ל, עמיחי פאגלין, כחשוד בנסיון להבריח נשק לאנשי הליגה להגנה יהודית בארצות־הברית ולשותפיהם במאפיה הניו־יורקית, ובקשירת קשר למעשי־טירור. פאגלין, שאחרי המהפך של 1977 מונה לתפקיד יועץ־ראש־הממשלה לענייני טירור, שוכן עם מעצרו במלון־פאר תל־אביבי.

הרב כהנא ותנועתו התייצבו מאחורי פאגלין. הימים היו ימי המתח הציבורי שלאחר טבח 11 הספורטאים במינכן. למרות התייצבותם של אנשי כך ומאיר כהנא מאחרי ניסיון הברחת־הנשק של פאגלין, לא הובא איש מהם לדין.

JUDEN RAUS — ערבים החוצה!

החל ממחצית שנת 1980 ועד לראשית 1981 ישב הרב מאיר כהנא במעצר מינהלי בכלא רמלה, עד שראש־הממשלה מנחם בגין הורה לשחררו.

בשבעת החודשים שבהם ישב כהנא בכלא רמלה, חיבר את תורת הגזע שלו, בדומה למורו ורבו אדולף היטלר. שחיבר בכלא את „מיין קאמפף". כהנא, בסיפרו „לשכים (קוצים) בעיניכם", מביא בליל חסר־הגיון של ציטוטים מתוך התנ"ך, העיתונות הישראלית והזרה, ופרקי היסטוריה משוכתבים ומעוותים, התואמים את צרכיו ה„אידיאולוגיים".

יחסו של מאיר כהנא ב„לשכים בעיניכם" זהה ליחסו של היטלר ב„מיין קאמפף" ל„גזעים הנחותים". תוך שהוא ממליץ להחזיקם ככוח־עבודה חסר כל זכויות, או לגרשם מגבולות המדינה.

בסיפרו כותב מאיר כהנא:

„ערביי ארץ־ישראל הינם פיקחים ואף פועלים טובים. יש למערב צורך באנשים המוכנים לעסוק בעבודות השחורות והחשובות. שאין עוסקים בהן. בנוסף לכך חסרים פועלים מוכשרים בתחומי משק שונים. אם ישראל תערוך סקירה מקפת של צרכיה המיוחדים של כל מדינה מערבית, תוכל להנחיג תוכנית הכשרה לערבים בהתאם לדרישות של מדינות המערב השונות."

אלא שהאפשרויות הטמונות בהעסקתם של ערבים במדינתו של כהנא, מחרידות אותו:

„האמת היא שהערבים מתחזקים פיסית כתוצאה מעבודת הכפיים שהם עוסקים בה, ואילו היהודים נחלשים ומתרופפים. מכאן התקיפות שבוצעו נגד יהודים בערים בעלות אוכלוסיה מעורבת..."

על היות היהודים „גזע עליון" מוסיף כהנא בסיפרו:

„עם ישראל אינו מאותם עמים קטנים וחסרי־חשיבות, אלא לב ליבו של העולם ושיבת קיומו. אנו עם שנועד לגדולה, לקדושה ולהקרבה עצמית, וחזון זה לא יתמעט ולא יטושטש. עם ישראל נבחר למלא תפקיד גדול, התובע ממנו את הסגולה והיכולת לדחות בינוניות: הוא ידחה את הטפל, יבין מה חשוב באמת, ויהיה נכון להקרבה עצמית כדי להגיע לפיסגת הגדולה".

את תורת־הגזע שלו, מנסח כהנא בסיפרו במילים:

„האומה, אוסף שבטים שבעצמם צמחו מבתי־אב וממישפחות, היתה מישפחה שיתופית גדולה אחת, שבניה נקשרו בקשרים מחייבים ביותר – קישרי דם (...) שם האומה נקרא על ארצה, וזרים שהגיעו אליה לא נעשו אזרחיה של הארץ, ולא נעשו שותפים לבעלות עליה עם התגוררם בתוך גבולותיה. האומה־המישפחה היא היתה הבעלים של הארץ, והיא אשר קבעה את חוקיה..."

ניסות, המזכיר דברים אותם כתב אדולף היטלר בסיפרו „מיין קאמפף":

„רק מרחב מספיק כל צורכו על האדמה מבטיח לאומה חופש קיום (...) בלי להביא בחשבון „מסורות' ודיעות קדומות חייבת התנועה הנציונל־סוציאליסטית (נאצית) למצוא אומץ ולגייס את עמנו ואת כוחו למען התקדם בדרך אשר תוביל את העם הזה ממרחב מחייתו המונבל הנוכחי אל אדמה וקרקע חדשים..."

תורתו של מאיר כהנא, זהה לתורתו של היטלר, תוך שהוא ממיר רק את ה„יהודי ראוש!" של היטלר ב„ערבים החוצה!" של כהנא.

מול הכנסת **אנשי כהנא התכתשו עם אנשי שי"ח (שמאל ישראלי חדש) לפני בניין הכנסת, כאשר כהנא ואנשי כנופייתו ערכו שם הפגנה נגד אנשי־השלום, שמחו על הזיעות שבוצעו על־ידי אריאל שרון ברצועת־עזה. כהנא עצמו התחצף כלפי סדרני הכנסת, שגרמו אותו בעדינות מן המקום (למעלה משמאל). הכל היה חלק מתעמולתו רבת־השנים כדי לחדור לכנסת. תעמולה המחקה את התעמולה הנאצית, ושהגיעה לשיאה עם פתיחת מערכת־הבחירות של 1984. יתכן שרשימתו של כהנא היתה נאסרת, כפי שרצה השופט גבריאל בך (עם כהנא, למטה), אלמלא גרם בך לכך שגם הרשימה המתקדמת לשלום תיאסר, דבר שהניע את בית־המישפט העליון לבטל את שני האיסורים.**

(המשך מעמוד 13)

פרשת פאגלין מאפיינת את סיגנון פעולתו של הרב כהנא מאז ועד היום. כלפי חוץ שומרים הוא ותנועתו על ניקיון־כפיים, אך אינם מכחישים קירבתם לנלכר. הם גם „מתייצבים מאחוריו" ורואגים לו לסיוע־מישפטי, כדי להפוך את המישפט לריון ציבורי, שבו אפשר להטיף לאידיאולוגיה של הרב כהנא.

טכניקה זו נוסתה בשנים האחרונות במישפטו של אלן גודמן, המטורף שפתח ביריות על מתפללים מוסלמים ברחבת מיקדש אל־אקצה. בפרשת היריות על האוטובוס ברמאללה ובעוד תריסר פרשיות פליליות אלימות אחרות.

התגבשותו של גוש אמונים בשנים הראשונות שאחרי מילחמת יום־הכיפורים דחקה בהדרגה את הרב כהנא ותנועתו לשולי זירת הימין המטורף. כלי־התיקשורת האלקטרוניים היפנו את הזרקורים אל מנהיגי גוש אמונים. לכהנא ואנשיו לא נותר אלא להסתופף בצל תנועה זו, כדי ליהנות מהמוניטין הציבורי שלה, בתיקווה לנגוס ממאגר כוח־האדם שלה.

חתימת הסכם־השלום עם מצריים הביא להקצנה נוספת של גוש אמונים, שהקים את התנועה לעצירת הנסיגה מסיני. הקצנה זו הביאה להגברת תוקפנותו של כהנא, אשר נכשל בינתיים בשתי מערכות בחירות, שבהן ציפה לזכות בקולותיהם של אנשי הגוש.

על האווירה ששררה בחצרו של כהנא למעשה, כי אימץ לעצמו גירסה יהודית של פלוגות הסער (ס"א) הגרמניות. מול 95 אחוז מהישובים באולם וייז, הכניס כהנא כשלושים מבריוניו. המתפרצים התפרעו, קראו קריאות נאצה וניסו לפוצץ את האסיפה.

עורך העולם הזה, אורי אבנרי, „בגין, סיפר אותו פעיל, ששירת אז כחייל בבסיס חיל־האוויר, עומד להגיע לבסיס שבו אני משרת, כדי לשאת הרצאה. מדוע שלא אכניס לו משהו לאוכל? אני מוכן לנסות ולעשות משהו רציני. יש לי קשרים. ואני מוכן גם לשבת הרבה".

„ההצעה, שהדהימה אף את הקיצוניים בחברי תנועת כך, הועלתה בכינוס־פעילים שבועי, שבו נכח גם הרב מאיר כהנא. לשמע הצעתו של הפעיל השתררה שתיקה של תדהמה. הרב מאיר כהנא מיצמץ בעיניו בעצבנות. לפתע קם ממקומו והודיע: „לא!"

אותו פעיל, המשמש כראש האגף הקיצוני בתנועתו של מאיר כהנא, אמר ליחזקאלי על תפקידה של תנועת כך:

„התנועה צריכה להקים קבוצת אנשים שתפעל בסיגנון החולצות השחורות של מוסוליני, כדי לנסות ולערער את מוסדות השילטון ולהביא למהפכה אלימה. לתנועת כך צריך להיות חלק גלוי, שיעבוד בדרכים פרלמנטריות, וחלק סמוי, שיפעל בדרכים אלימות. חלק זה יפעל בעיקר לגירוש ערבים מהארץ, בשיטות אלימות ומיידיות..."

● חיסמונת האגרוף והרובה

ש יטה זו מאפיינת תנועות פאשיסטיות וניאו־נאציות רבות במאה ה־20: אירגון פוליטי, השואף ל־

ציד אדם אשמה רבה במה שהתרחש לאחרונה רובצת על צה"ל, שתרם את תרומתו להכשרת מאיר כהנא על־ידי הצבתו בלב רמאללה, כחייל־מילואים. תמונותיו של כהנא, כשהוא רודה בערבים, בודק את ניירותיהם ומאיים עליהם בנשק, הוסיפו יוקרה לאיש, ועזרו לתעמולתו.

השילטון של הליכוד. במאי 1980 נעצרו מאיר כהנא ועוזרו, ברוך גרין (המנהל כיום את ענייניו של כהנא בארצות־הברית), במעצר־מינהלי בכלא רמלה.

במחצית השנה שבה ישב כהנא בכלא רמלה דעכו פעילויות אירגונו עד למינימום, ונדמה היה כי האירגון הוא ניצל שוב באופן מבריק את כלי־התיקשורת הממלכתיים והבינלאומיים, במהלך פרשת פינוי־ימית. כמה מחסידיו של כהנא התבצרו בימית, בבונקר שכונה „בונקר המתאבדים". אוזלת־יד של שילטונות הצבא גרמו לכך שכהנא הפך לגיבור האמיתי של ההתנגדות לפינוי־ימית. את הכתר הזה

אמו של כהנא מתפארת, כי „ז'בוטינסקי היפנט את בני כשהיה בן 3"

אך איש אינו יודע מדוע החאבדה פילגשו הנוצריה של המטיף הגזען

הרב כהנא, בשנותיו הראשונות של הליכוד בשילטון, סיפר בידיעות אחרונות הסטודנט צדוק יחזקאלי (כיום כתב הצהרון), שהיה שתול בתנועה, ביחד עם עוד סטודנט, במשך שמונה חודשים, לשם הכנת עבודה סמינריונית במדע־המדינה, עבור הד"ר אהוד שפרינצק.

בפגישה, שנערכה באחד מימי ינואר 1980, שבה נכח יחזקאלי, העלה אחד הפעילים המרכזיים של כך הצעה להתנקש בחייו של ראש־הממשלה בגין:

ביצור מעמדו במיסגרת חוקי־המדינה, ולצידו אירגון חשאי, השואף להשגת אותה המטרה באמצעים אלימים ובלתי־דמוקרטיים.

לקראת סוף שנות ה־70 החל מאיר כהנא בסידרת פעולות, שהעידו כי אימץ לעצמו עוד פרק מתורת תפי־סת־השילטון הנאצית: תיסמונת האג־רוף והרובה.

בפברואר 1979, באסיפה שנערכה תחת הסיסמה „אחווה יהודית — ערבית" בקמפוס האוניברסיטה העברית בגבעת־רם בירושלים, הוכיח שעמד לשאת דבריו בכינוס זה, קרא לעברו של מנהיג כך: „הייל כהנא!"

חצי שנה מאוחר יותר ערך מאיר כהנא פעולת־תגמול נגד מערכת העולם הזה. הוא בא ביחד עם אנשיו לשער הכניסה של בניין המערכת, כשבידיו ראשו הכרות ונוטף הדם של גמל. מחווה מוזרה ומגעילה זו היתה אמורה לשמש עונש לשבועון, לאור עמדתו בפרשת הרצח שביצע הטוראי דניאל פינטו במיבצע־ליטאני.

שיטות האגרוף והרובה של מאיר כהנא ואנשיו היו ער מהרה לזרא בעיני הציבוריות הישראלית התבוננה עד ליום הבחירות באדישות מתנשאת על תופעת מאיר כהנא, בדומה לבת־יענה הטומנת ראשה בחול.

תיאור מאסיפת־בחירות, שערך מאיר כהנא, בכיכר אורדע, ברמת־גן, חביא ב־דבר", העיתונאי נתן רועי.

הנה קטעים מתוך הדברים ששא מאיר כהנא ברמת־גן:

„מדינה של דיני כך. דיני כך. אנשים כבר שכחו את השם. דיני כך, ילד יהודי, עצמאי, ריבוני מחיפה, עיר עצמאית ריבונית ויהודית, ונחטף על־ידי ערבים מתועבים ימח־שמם ונרצח בדם קר (מחיאות כפיים). „זה החלום של שיבת ציון? המדינה של דיני כך? לא ולא! מדינה של עצמאות לאומית. מדינה ריבונית. מדינה של אסתר אוחנה. – גם את השם הזה שכחו. את השם אמיל זוכרים. זוכרים. זה בגלל הטלוויזיה האש"פית שלנו. את זה זוכרים. זה הודות לחיים יבין, שאיננו מבין דבר וחצי דבר. אבל אסתר אוחנה שכחו כבר...

„...מדינה עצמאית וריבונית. מדינה של נאווה אלימלך. ילדה קטנה בת 9 שנרצחה. המישטרה לא יודעת מי רצח את נאווה אלימלך. רפול יודע. הרמטכ"ל לשעבר אומר שידוע לו שערבים רצחו אותה על רקע לאומני. אנחנו שומעים שילדה בת 9 נרצחה, על רקע לאומני, ואנחנו? שותקים (מחיאות כפיים).

„לא על מדינה של נאווה אלימלך חלמנו. חס ושלום. וגם לא על מדינה של אוטובוס. אוטובוס שנחטף, לאור היום. על־ידי מחבלים. חיילת נהרגה. כלי־התיקשורת שלנו זועקים עד לב השמיים. על מה זועקים כלי־התיקשורת? על החיילת? לא. על שני הנבלות. ערבים־מחבלים שחס וחלילה נהרגו על־ידי חיילי צה"ל. חס וחלילה. על זה זועקים (מחיאות כפיים). רבותי, עוד זמן קצר יעמידו את החיילים האלה למישפט והם יקבלו עשר שנים. עשר שנים טובות. כמו שקיבל הקצין של המחתרת. עשר שנים. אני אומר לכם קבל עם ועדה: לא מגיע להם מאסר. לא מישפט. מגיע להם אל"ש (מחיאות כפיים).

„...אני שומע שקצין בצה"ל מקבל עשר שנים, על זה שעשה לבסאם שכנה. רבותי, כשאני שמעתי שמישהו הוריד את הרגליים של שכנה, אני קמתי ובשם דמלכותא אמרתי: שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה (מחיאות כפיים). עשר שנים! משה ארנס, אתה מגנת! (...) יוסי... יוסי שריד... אתה שומע! פצצה (מחיאות כפיים). יוסי, איפה אתה! (מחיאות כפיים). באיזה כפר ערבי אתה עכשיו!...

„...ועכשיו לעניין העיקרי. רבותי, אנחנו יושבים פה במדינה וסרטן בחיקנו. סרטן בחיקנו. סרטן המתפשט. ושם הסרטן: הערבים. הערבים בישראל. רבותי, הם מתרבים כמו שפנים (צחוק), וזה לא צחוק. הם מולידים שישה בכרס אחת וזה לא צחוק. זו בכייה לדורות. רבותי, תגליל היום הוא רובו ערבי. המשולש כבר רובו ערבי. תלכו ותראו מה קורה ברמלה, בלוד, ביפו, בעכו (...) רבותי, אנחנו עם של פראיירים. עם לא נורמאלי. ערבי מביא ילד לעולם ומקבל צ'ק מהביטוח הלאומי. שני ילדים – שני צ'קים. עשרה ילדים – עשרה צ'קים. ואז הוא מתחיל עם האשה השניה. זה עם שפוי? מי מממן את הילודה של אויביו? מי מממן?...

„...הערבים מתרבים ומתפשטים על הנרנסה שלנו. אני נדהמתי שפגשתי בטבריה איש צעיר. מותק של בחור. נתן שלוש שנים לצה"ל. הוא גא בזה. נתן שלוש שנים למדינה. אלא מה? הוא השתחרר ושנה אין לו עבודה. הוא רוצה עבודה ויש עבודה בטבריה. למי? לערבים. זה העם השפוי? בניו שמשרתים בצה"ל, אלה שנותנים נפש, לאלה אין עבודה, וערבי, שלא נותן כלום, הוא מקבל עבודה..."

את נאומו בכיכר אורדע ברמת־גן, סיים מאיר כהנא במילים:

„אם ישמעו הערבים שמאיר כהנא הוא שר־הביטחון יקומו לבד, יארזו את המיזוודות וילכו (מחיאות כפיים). רבותי, תנו לי את תכות כדי לראות את פניו של יוסי שריד (צחוק) ביום הראשון שאני אכנס לכנסת. בנאום הראשון שלי בכנסת אני פונה אל הח"כ תופיק טובי ואומר לו: ביום חזה. טובי, התחלת לצאת מהארץ... אתה שומע טובי? (מחיאות כפיים)".

אדולף כהנא בכיכרות

● סטיות מין ותעמולה

ת וצאות מערכת הבחירות ל־כנסת ה־10 גרמו למאיר כהנא לשנות את הטקטיקה שלו, במטרה להיכחר לכנסת ה־11.

כבר במהלך הבחירות לכנסת ה־10 ניתן היה לאתר את כיוון התעמולה החדש של מאיר כהנא. הוא החל פונה למחוסרי־העבודה מעירות־המיזרח ב־עיירות־הפיתוח, שהעניקו לו בבחירות לכנסת ה־11 את המנדט המיוחל.

באפריל 1981, בראיון להעולם הזה, סיפר כהנא על מגמותיו החדשות: „הציבור שלי זה לא דוקא אלה שבסלונים, אלא עדות המיזרח. המסר העיקרי שלי הוא לא העניין של הערבים. לא המסר הערבי. זה יהיה המסר של העוני. העוני של הרוח. הגיעו לכאן מאות אלפי יהודים מתימן, ממארוקו, מבגדאד, והרסו את האנשים האלה פה. מה שלא עשו המוסלמים באלפיים שנה, עשינו אנחנו בשלושים שנה.

„אני ישבתי איתם בכלא רמלה. בגאף ט' לבדו היו ארבעה רוצחים מתימן. אני משוכנע שבאלפיים שנה לא היו בין יהודי תימן ארבעה רוצחים. האנשים האלה יבינו גם את המסר הערבי שלי. יש הבדל עצום בין האינטלקטואל בקמפוס והאיש מהשוק. האיש מהשוק יודע מה זה ערבים. הוא חי תחתם. הוא יודע מה עשו לו ומה הם מוכנים לעשות לו שוב אם יתן להם הזדמנות."

בכפיפה אחת עם האיום לפנות לרובדי אוכלוסיה חלשים, המשיך והציג מאיר כהנא את ביקורתו על אושיות המדינה:

„מה שיפיל את המישטר הוא הסתירה בין הציונות ובין המדינה המערבית', הנה, המיסמך הסכיזופרני הזה, מגילת־העצמאות: מצד אחד מדינה יהודית, מצד שני — שיוויון זכויות ודמוקרטיה, ופיתאום אין הבדל בין דת ולאום! הזקן שכתב את זה היה או טיפש או נוכל. אני לא חושב שהיה טיפש. הצביעות נולטת פה, אם יש שיוויון זכויות, אז מותר לערבים שיהיה להם רוב פה. נכון? אבל מישהו מוכן לתת להם רוב?"

את מרירותו כלפי גוש אמונים לא הסתיר מאיר כהנא בראיון זה:

„מה לי ולהם? ראשית, עניין הדת. אין שום חשיבות לעם ישראל או לארץ־ישראל בלי התורה. אני חי פה רק משום שזו מיצווה לשבת בארץ. מה לי ולאריק שרון, שמביא יהודים בשבת, באוטובוס, לאלון־מורה? התנח־לות חשובה לי, אבל גם השבת. שנית, המסר הערבי. אני לא יכיתי להבין את גאולה כהן, משה שמיר או הפרופסור יובל נאמן. הם רוצים לספח את יהודה ושומרון? גם אני. אבל יחד עם השטחים באים הערבים. הם אומרים: ניתן להם את האפשרות להיות אזרחי ישראל, או אזרחי ירדן. מה יהיה אם יבחרו להיות אזרחי ישראל? להם אין תשובה. לי יש תשובה: לספח ולהוציא את הערבים."

באמצע מערכת־הבחירות לכנסת ה־10, כאשר התברר שח"כ אהרון אבו־חצירא עושה פלאות בפנייתו לבני עדות־המיזרח, ערך כהנא את ההסבה בסיגנון תעמולתו.

כהנא פתח בתעמולה על בסיס גזעני גלוי, המזכיר את סיגנון ה־תעמולה של עיתון־הרפש הנאצי דר שטירמר. תעלול התעמולה הבולט של כהנא באותה מערכת בחירות היה תצלום שלקח משבועון צה"ל במחנה, שבו נראתה החיילת המצטיינת לילי אספיר כשהיא לוחצת את ידו של מפקד חיל־האוויר, האלוף דויד עיברי. תצלום זה עבר תהליך של ריטוש בידי הגרפיקאים של הרב כהנא, והודפס בראשו של כרוז הסתה. התצלום בליווית הטכסט המתאים, יצר את הרושם שהחילת אספיר מקיימת יחסים עם ערבי.

כוונת כרוז זה היתה להביא לכך את קולות המצביעים מהציבור החרדי ומבני עדות־המיזרח, ציבור המתנגד לשירות בנות בצה"ל. מודעה זו פירטה ברזיוק את כל הדברים העשויים לקרות לבת ישראל כשרה וחסודה המתגייסת לצה"ל, שם היא עלולה לאבד את ערכי המוסר והצניעות היהודיים שלה. היא עלולה, רחמנא ליצלן, להכיר במיסגרת שירותה הצבאי נוכרים, ערבים ואנשי או"ם, ולצאת לתרבות רעה.

החיילת אספיר תבעה לדין את כהנא ותנועתו, וזכתה בדין.

בשלב זה החל מאיר כהנא פונה לעבר היצרים השפלים ביותר והפחדים העמוקים ביותר. כמוהו כמו תועמלני התנועה הנאצית, שהטיפו נגד חילול טוהר הנשים הגרמניות בידי היהודים.

בסיפרו לשכים (קוצים) בעיניכם... שאותו חיבר בתקופה שבה שהה בכלא רמלה כעציר־מינהלי, מוכיח מאיר כהנא עד כמה הוא תלמיד נאמן של מורו ורבו, אדולף היטלר. מן הסתם גם לקח דוגמה מהיטלר, שחיבר את סיפרו מיין קאמפף בכלא הגרמני. בספר אזרחי ישראל? להם אין תשובה. לי יש תשובה: לספח ולהוציא את הערבים."

באמצע מערכת־הבחירות לכנסת ה־10, כאשר התברר שח"כ אהרון אבו־חצירא עושה פלאות בפנייתו לבני עדות־המיזרח, ערך כהנא את ההסבה בסיגנון תעמולתו.

כהנא פתח בתעמולה על בסיס

* *ראש־הממשלה הראשון, דוד בן־גוריון.*

עדותו של חסיד לשעבר:

„כהנא הציע לתלות את בגין בכיכר!"

אוייב הנאצים הצייר אנדרי קלצ'ינסקי מוצא בכוח מישיבת מרכז חרות. אחרי שהפריע לנאומו של שמיר. השתייכותו לחרות לא מנעה מקלצ'ינסקי להתחבר בעבר עם מאיר כהנא.

הכל מדברים עליו, אך מעטים בלבד באמת מכירים את הרב מאיר כהנא. מי ששהו במחיצתו וברחו ממנו כל עוד נפשם בם, ממלאים פיהם מים.

הראשון הפותח עתה את פיו והמגלה את כל האמת על הח"כ החדש הוא הצייר אנדרי קלצ'ינסקי, חבר מרכז חרות.

השניים הכירו לפני שמונה שנים. מאז הספיק קלצ'ינסקי להיות מוכיר כללי של כך. לעזור לליגה להגנה יהודית בארצות־הברית ואף לפרוש בטריקת־דלת ממטהו של כהנא. „היום אני מרבר," מסביר קלצ'ינסקי, „כי כאיש ימין לאומי אני חייב להזהיר את כולם מפניו. הוא חולה נפש!"

הפגישה הראשונה בין השניים נערכה בחורף 1976. קלצ'ינסקי דאג אז לפרסם שהוא עומד בראש אירגון חשאי בשם בל נשכח. שמטרתו היתה ללכוד פושעים נאצים ועוזריהם בכל רחבי העולם (העולם הזה 4.4.84).

נראה שפירסומים אלה עשו רושם כביר על כהנא. הוא יזם פגישה עם קלצ'ינסקי, וזו התקיימה למרבה האירוניה בקפה כסית שברחוב דיזנגוף בתל־אביב. כהנא ביקש מקלצ'ינסקי עזרה: הוא ביקש שמתנדבים מבל נשכח יעזרו לאירגונו האמריקאי המפורסם,הליגה להגנה יהודית.

„הוא סיפר לי על תופעות נאציות בארצות־הברית," אמר קלצ'ינסקי, „וזה נושא שעליו הייתי מוכן לעזור לכל־אחד. כהנא הסביר לי שהוא צריך אנשים אמיצים, שיהיו מוכנים לירות בנאצים בארצות־הברית. גם אני חשבתי שרינים של נאצים ועוזריהם הוא אחד: מוות.

„כהנא הסכים לממן נסיעת מישלחת של אנשים שלי לארצות־הברית, שיתגייסו לפעולות של הליגה היהודית בשיקאגו."

קלצ'ינסקי התרשם, שאולי יש לכהנא תומכים בארצות־הברית, אך לא אנשי־ביצוע. היה נדמה לו שכהנא הוא אישיידיבורים אך לא אישימעשים.

השיחה בין השניים עסקה רק במילחמה בתנועה הנאצית, שהרימה ראש בארצות־הברית. שיחה זו הניבה פירות. „על מה שקרה אחרכך אינני מוכן להרחיב את הדיבור. בסופו של דבר, קרו כמה דברים בשיקאגו, אבל זה לא בגלל כהנא."

תגמול נגד האו"ם

מאז ההיכרות המוצלחת בין השניים, הם התקרבו מאוד. ערב הבחירות לכנסת העשירית, ב־1981, אף הציע כהנא לקלצ'ינסקי להיות מועמד מס' 2 ברשימת כך לכנסת. כהנא התחייב אז שאם התנועה תצליח להכניס נציג לכנסת, תהיה ביניהם רוטציה אחרי שתי שנות כהונה.

קלצ'ינסקי דחה את ההצעה, בגלל השתייכותו לתנועת החרות. אבל עובדה זו לא מנעה ממנו לקחת חלק פעיל בתנועה הקיצונית.

בקיץ 1980 נעצרו כהנא ומזכירו, ברוך גרין, על־פי צו מינהלי, לתקופה ארוכה. אז תפס קלצ'ינסקי את ההגה והחל מנווט את פעולות התנועה. אומר קלצ'ינסקי: „לא הייתי המחליף של כהנא, אך באותה תקופה הייתי מגיע יום־יום מתל־אביב למטה שלהם, ברחוב אגריפס שבירושלים."

קלצ'ינסקי אף נחקר אז על־ידי מישטרת ירושלים, בעניין השתלטות אנשי כך על ארמון הנציב. „באו"ם נשמעו הצהרות חריפות נגדנו, ואני הסכמתי שיש להגיב על כך," אומר קלצ'ינסקי.

לדבריו, פעולה זו, ששמו נקשר אליה, היתה מוצלחת מפני שהיא תוכ־ננה היטב וכהנא לא היה מעורב בה.

באותה תקופה היה לכך סניף גם בתל־אביב, בביתו של קלצ'ינסקי, ברחוב ישעיהו שבצפון העיר. מכאן רוכז הטיפול בתומכי התנועה ובחו־תמים על העצומות לשיחרור כהנא מהכלא מאיזור גוש־דן כולו.

מעטים יודעים שכהנא החליף את שם תנועתו בארץ מהליגה להגנה יהודית לכך בעל כורחו. קלצ'ינסקי מספר, שכהנא הוצא למעשה משורות הליגה בארצות־הברית, ונאלץ לפעול תחת שם אחר בארץ, משום ששותפיו האמריקאים אסרו עליו להשתמש בשם הליגה בארץ. כך הינו קיצור של סיסמת חרות „רק כך".

על מטה כך בירושלים מספר קלצ'ינסקי, שהאווירה שם היתה שונה מאוד מהתדמית שכהנא יצר בציבור.

„תוך זמן קצר הגעתי למסקנה, שהאנשים שהסתובבו שם היו אז משתפי־פעולה עם המישטרה או סוכנים שתולים של השב"כ. היו הרבה תימהונים אמריקאים, שברוך־כלל היו נעלמים אחרי שהיו נפגשים פעם ראשונה עם כהנא פנים־אל־פנים."

לדבריו, לכהנא לא היו כמעט אנשים, מלבד קומץ מצומצם ביותר.

ברוך־כלל הוא לא עשה כלום. רק יחסי־ציבור והודעות לעיתונות. הרבה זמן הוא רכב על הגל של טי־אן־טי. למרות שלא היה לו צל של מושג מי הם האנשים. אחרי שהוא הצהיר על קשר איתם, הוצף המטה בסוכני מישטרה ושב"כ. הם בטח השתכנעו שהוא לא האיש."

קלצ'ינסקי מגלה, שאחר הפעילים

(המשך בעמוד 54)

מטפל כהנא ארוכות ביחסי מין שבין ערבים ליהודיות. מגייס את כל ידיעותיו על סטיות־מיניות, ומנסה להשתמש בהן ככסיס לתוכנית־פעולה פוליטית, לפי הנוסחה שהוכיחה את עצמה בגרמניה הנאצית:

„הסטיות המיניות של הערבים מחוללות מיקרים כגון זה, כאשר הואשמו חמישה פועלים ערבים בקיום מישכבי־זכר עם ילדים יהודים מתל־גיבורים תמורת תשלום... אין במעט ספק שפישעי־מין המבוצעים על־ידי הערבים בנשים יהודיות נובעים גם מהמחלה המצויה, אך גם מתופעת הרצון להתקיף ולהשפיל את האוייב. ככל שיתרבו הערבים ויגיעו לאיזורים יהודיים, בה במידה יגדל מיספרם של הפשעים בכלל, והפשעים המיניים בפרט, נגד היהודים."

לזיין את המדינה

לכהנא היה ברור, כי הפחדים המיניים הם נשק אלקטוראלי מצויין, העשוי בעתיד להעניק לו עוצמה רבה. בשלב זה החליט למקד את כל תעמולתו בכיוון הקונפליקט היהודי־ערבי.

את יריית הפתיחה שלו ירה כהנא בעת שירות מילואים ברמאללה, שם סובב כשבידו רובה אף־אן שצה"ל ניפק לו, והטיל אימה וטירור על התושבים הערביים.

עד לכך היה צלם־העיתונות גדעון גיתאי, אחיו של בימאי־הטלוויזיה עמוס (הבית) גיתאי, המסקר את הנע־שה בשטחים עבור העיתונות הפינית. גיתאי קלט בערשת מצלמתו את טוראי (מיל) כהנא. כאשר הבחין כהנא שגיתאי מצלם אותו, הוא אסר אותו. גיתאי דיווח על כך בהעולם הזה (2321):

„אחרי שהוא התחיל להתנגד לצילום, שאלתי אותו אם זה שטח סגור לצילום. כשענו לי לא, עניתי שמותר לי לצלם, הם (כהנא וחברו לדיעה ולמילואים גורוקוביץ') התחילו לקלל אותי ולאיים עליי, וחברו מקרומים, גורוקוביץ', אף היה יותר פעיל ממנו, איים עליי בנשק ואמר: גו, צלם!

„הם בירנו במכשיר־הקשר מה לעשות איתי, וקיבלו תשובה שאני יכול להמשיך לצלם (...) ניסיתי לצלם את גורוקוביץ', שעל רובהו היתה מודבקת התווית אל תעקור נטוע, אך הוא סובב את הרובה. במימשל הצבאי התפאר כהנא שהיה זה יום מעצרים מוצלח. הוא אמר: ‚עצרתי 15 אינדיא־נים וגם אחד כמוהו', והצביע עליי..."

ב־1983 גיבש מאיר כהנא סופית את הטקטיקה שבה דבק גם במערכת הבחירות האחרונה, והתחיל בפריישת תאים של כך בעיירות־פיתוח, שבהן גברה האבטלה כתוצאה מהמדיניות־הכלכלית של הליכוד.

בסוף 1983, בירחון הרעיון היהודי, שבהוצאת הליגה להגנה יהודית, מתחת לתצלום של צעיר החובק צעירה, „למי איכפת מהתועבה הואת?", הוא סיפר על תלמיד ערבי בבית־הספר החקלאי מיקווה־ישראל ועל ידידתו היהודיה.

בהמשך דיווח אחד מנושאי כליו של כהנא על המתרחש בשכונת שפירא בתל־אביב:

„מדהים! המחלה חשוכת המרפא מכרסמת, מרעילה, מתפשטת ומאיימת

(המשך בעמוד 54)

ראש כדוד תמונת־זוועה זו צולמה בחזית מערכת העולם הזה. כאשר כהנא ערך שם הפגנה. הוא הביא עימו ראש כרות של גמל, שנטף עדיין דם, וביקש להכניסו למערכת השבועון.

יצחק שמיר ושמעון פרס השיבו את פניה ריקם. אך אפרת שפיגל (מימין) אינה מרפה: היא תובעת שראש־הממשלה הבא יקים ועדת־חקירה למילחמת לבנון

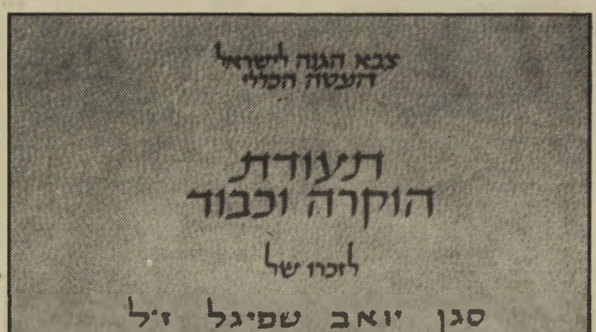
מדוע נפל יואב?

ד חדר של יואב מוכן. הוא מסודר ומחכה. על הקירות תלויים ציורים ותמונות של ים וגלשני־רוח. מדף הספרים עמוס בסידרת ספרים חדשה: מדריך לטיולי ארץ־ישראל. מתחתיו שתי תמונות גדולות של סיום בית־הספר וסיום קורס־הקצינים בצבא. בצד, על מדף אחר, מונחת קופסת־עץ ובתוכה כל האותות הצבאיים של יואב: כנפי הצניחה, דרגות הסגן, אותות הצטיינות ואפילו אות מילחמת הלבנון. בצידה תצלום גדול של חייל מחייך במדים.

החייל הוא יואב שפיגל. יואב לא ישוב יותר לחדרו ולא יסמיק לטייל את כל הטיולים שרצה. נותרו רק התמונות והמון זיכרונות וגעגועים של אמא שכולה ואח.

כשהגיעה תעודת ההוקרה והזיכרון מצה"ל, נכתב עליה שיואב „נפל בעת מילוי תפקידו," אפרת, אמו של יואב, נדהמה לראות שלא היה כתוב על התעודה כי בנה נפל בעת שלום הגליל," כמו שנהוג היה לכתוב על תעודות של חיילים שנפלו במילחמה האחרונה. היא ביררה מייד באגף כוח־אדם בצה"ל, ושם הסבירו לה את ההסבר התמוה הבא: חיילי צה"ל שנפלו בלבנון עד לחתימת „הסכם השלום" עם מדינה זו, נאמר עליהם כי נפלו בעת „מיבצע שלום הגליל". מי שנפל אחרי חתימת „חוזה השלום", נכתב כי „נפל בעת מילוי תפקידו". אחרי שערוריה קטנה תוקנה התעודה, אכ"א התנצלו ומיהרו, בעיקבות פנייתה של אפרת שפיגל, לתקן גם את תעודות ההוקרה של חללים אחרים.

קורבן־שווא למחדלים

י ואב שפיגל נולד ב־22 בדצמבר 1961 לאפרת ויהושע שפיגל. אהוד, אחיו הגדול, היה אז בן 5, בגיל 9 התייתמו יואב ואהוד מאביהם.

יואב סיים את בית־הספר התיכון הימי במיכמורת ואחר־כך התגייס לצה"ל. הוא התנדב לצנחנים. אחרי שירותו הסדיר, חתם לשירות קבע.

ביום השנה הראשון למילחמת לבנון, ב־5 ביוני 1983, נהרג יואב בתאונת־דרכים בעת פעילות מיבצעית בעין־זחלתא בהרי השוף. הוא היה אז סגן בקבע ופיקד על יחידת חיילי צנחנים.

אפרת שפיגל, אימו השכולה של יואב, הצטרפה לאירגון הורים נגד שתיקה כשזה קם, חודשיים לפני שיואב נפל, והיא עדיין פעילה בו.

היא השתתפה בהפגנות רבות ואף עוררה פעם את זעמם של כמה חברי־כנסת מן הימין, כאשר כינתה באחת ההפגנות את הממשלה „ממשלת זדון ורשע". דבריה אלה שודרו בטלוויזיה. רוני מילוא, גאולה כהן ובני שליטא רגזו אז ואמרו שצריך לסגור

יואב (באמצע) עם אביו, אמו ואחיו
יתמות מגיל 9

האם והאח בחדרו הנטוש של יואב
מילוי תפקידו – איפה?

את הטלוויזיה, אם היא משדרת דברים כאלה.

גאולה כהן אמרה אז שהגיע הזמן שהנשים יפסיקו לחשוב בעזרת הרחם ויתחילו לחשוב בעזרת הראש.

„היא דרשה ממני," אמרה אפרת שפיגל, „להפסיק להיות אם ואשה. חיפשתי אז דרך להגיב על הדברים האלה אבל שום עיתון, מכל מיני סיבות, לא הכניס את הדברים. רק מאוחר יותר, ברדיו, כשגאולה כהן חזרה שוב על הדברים שלה, נתנו לי אפשרות תגובה."

ב־19 במאי השנה כתבו אפרת ואהוד (אחיו הגדול של יואב) מיכתב לראש־הממשלה שמיר, שבו הם תובעים להקים ועדת חקירה ממלכתית שתחקור את כל ההיבטים של מילחמת־לבנון. הם הסתמכו בדרישתם על העובדות והמיסמכים שפורסמו הן בסיפרם של אהוד יערי וזאב שיף, מילחמת שולל והן בסיפרו של שימעון שיפר כדור של"ג. העתקים ממיכתב זה שלחו גם למשה ארנס, שר־הביטחון וליצחק זמיר, היועץ המישפטי של הממשלה.

תשובתו של ראש־הממשלה בר־ששה לבוא והם שלחו אליו מיכתב תיזכורת. ואז קיבלו את המיכתב הבא מלישכת ראש־הממשלה, מן התאריך 31 במאי: „קראתי את מיכתבכם מיום י"ז באייר התשמ"ד, ה־19 במאי 1984," כתב שמיר, „בעיון ובתשומת־לב.

„יקירכם נפל למען הגנתה ושלומה של המדינה, לצידם של בחורים נפלאים ומסורים אחרים ואני מקווה שבכך תמצאו נחמה. ברם, הצעתכם להקים ועדת חקירה איננה מקובלת עלי."

בתשובה למיכתב זה כתבו אפרת ואהוד שפיגל מיכתב נוסף לראש־הממשלה, שבו הם כותבים בין השאר: „לפי הבנתנו ותודעתנו ההולכים ומתבססים, היה יואב ז"ל קורבן־שווא למעשים ומחדלים מגלומניים ואבנטוריים כאחד, של אלה שחקירתם, אינה מקובלת' עליך, ואשר סיבכו את המדינה במילחמה בלבנון...

„אנו רוצים שתדע, אתה וממשלתך, כי העובדה, שאין חולקין עליה, שיקירנו, נפל לצידם של בחורים נפלאים ומסורים אחרים, לא זו בלבד שאין בה כדי נחמה — כפי שהינך מאחל לנו במיכתבך — אלא דווקא היפוכו של דבר הוא הנכון. קורבנם של מאות חללי ואלפי פצועי מילחמת־לבנון אך מעמיק ומחריף את הכאב שלנו והזעם שבתוכנו.

„חקירתם המוסמכת והאובייק־טיבית של המהלכים, המעשים והמחדלים, שהביאו למילחמת לבנון — וזאת ניתן לעשות רק על־ידי ועדת חקירה ממלכתית — היא האמצעי ההכרחי כדי למנוע הישנותה של תופעה איומה כזו בחיי האומה והמדינה. בכך, ורק בכך, נמצא את נחמתנו. כך, ורק כך, נתגבר על הטראומה של מילחמת שווא וקורבנות שווא.

„לפיכך נמשיך במאבקנו הציבורי לכינונה של ועדת־חקירה ממלכתית לאירועי מילחמת־לבנון, הכנתה וניהולה, ואנו תיקווה ואמונה כי לא יירחק היום בו תקום ממשלה בישראל שדרישתנו זו אכן תהיה מקובלת עליה."

להזכיר את החללים

ך מן קצר אחרי כן פנו גם לשימעון פרס, יו"ר מיפלגת העבודה, שידרוש הוא, כראש האופוזיציה, הקמתה של ועדת חקירה ממלכתית. תשובתו של פרס, מן ה־13 ביולי היתה קצרה:

„קיבלתי וקראתי בכאב־לב את מיכתבך, על צרופיו, מן ה־4 ביולי השנה.

„אין ספק שמיבצע של"ג, שנועד במקורו לאבטח את הגליל ויישוביו — חרג הרבה מעבר ל־45—40 הקילומטר ההכרחיים. חבריי ואני הזהרנו את ראש־הממשלה מנחם בגין, לבל ייצא למילחמה — אלא יסתפק בפעולה מבוקרת ומרוסנת, מינימלית.

„התפטרותו והסתגרותו, הן בבחינת הודאה חד־משמעית, והכרה באשמתו לגבי התרחבות המיבצע ותוצאותיו העגומות. לא־כן הדבר ביחס לאריאל שרון, ליצחק שמיר והשרים האחרים — המנסים בעזות מצח לסלף את העובדות.

„ועדת־החקירה ההולמת ביותר הוא העם. הציבור שיחרוץ את דינו ב־23 ביולי, יקבע את אשמתם של שרון ושמיר וייגזור מישפטם."

הוסיף השבוע אהוד, אחיו השכול של יואב: „כל עניין ועדת־החקירה ותשובת השילטונות, גם האופוזיציה, זו הבעיה של החברה הישראלית — במשך 36 שנות המדינה — יודעת לעשות מילחמות, לפתח כלי־נשק, לעשות התנחלויות על חשבוני, לפוצץ את הכור בעיראק כתרגיל בחירות, אבל לא יודעים להתמודד עם התוצאות של המילחמות, לא יודעים ולא רוצים. אני לא מדבר רק על השכול, גם על הנכים.

„נשק זה דבר שרואים. שכול זה דבר שלא רואים. שכול זה דבר שאני עובר ואני לא יכול להגדיר אותו. זה מתבטא בחלל הריק שהוא השאיר אחריו. זה מתבטא בחברים שלו שבאים, בזה שאמא שלי הולכת בכל שבוע לבית־הקברות, בזה שאני נוסע בכל פעם לבית־החולים רמב"ם בחיפה, כדי להסתכל על מינחת המסוקים, כי לשם הביאו אותו.

„החברה, שנקראת בריאה, לא מבינה את השכול ולא רוצה להתמודד איתו.

„השבוע נסעתי שוב לרמב"ם ואני רואה הליקופטר מנמיך טוס, נבהלתי, כי חשבתי שקרה משהו ורציתי לצעוק באותו הרגע. אם אני אספר את זה לאדם ברחוב, הוא לא יבין, הוא יחשוב שאני משוגע. קשה לי לעבוד, קשה לי לתפקד. זה לא אותו הדבר.

„ואז אני עומד בכיכר מלכי־ישראל ואני שומע את הגנרליסימו שרון מצית את הקהל. חשבתי שאני בגרמניה של היטלר.

„הוא מזכיר את אליאס ח'ורי, ואומר ‚איש של אש"ף' וכל הקהל קורא בוז ומוחא לו כפיים. אני בטוח, שאילו היו עורכים סקר בקהל, איש לא היה יודע מי זה אליאס ח'ורי, אנשים מאבדים את כושר השיפוט שלהם.

„במלאת שנתיים למילחמה, היתה באותו המקום הפגנה של שלום עכשיו. אז עמדנו רום והדלקנו נרות לזכר הנופלים. שרון שאל למה לא הדלקנו אז נרות לזכר ילדי אביבים ומישגב־עם.

„או אני רוצה לספר לו, שאני שאוהב טיולים, מטייל הרבה ברגל. פעם טיילתי בגליל והגעתי לאביבים. הלכתי על הכביש עד למצבה ושם עמדתי כמה דקות לזכר הילדים. אז שלא יגיד לי מה זה לזכור את החללים. הנרות שהדלקנו היו לזכר כל החללים.

„שהם לא ייעצו לי איך לכאוב את השכול. אין לאיש זכות לומר בשמי משהו בעניין החללים — לא לפרס ולא לאף אחד.

„אנ חושב שכן היו צריכים להזכיר את עניין החללים במערכת הבחירות והם לא עשו את זה.

„כשיגיעו למצב שלי, הם יראו מה זה, ואני לא מאחל לאף אחד שיגיע למצבי.

„החיים נעצרו באיזשהו מקום, ואנשים לא מבינים את זה. אני לא מוכן שארם כמו שרון, שחי טוב על חשבון המיסים שלי ושל אחרים, יגיד לי איך לכאוב על יואב."

לא ציונות או מוטיבציה

ב עלון סלונה בנובמבר 1979, עם סיום קורס, כתב יואב, בין השאר, את הדברים הבאים:

„יודע אני שבשעת קרב, היעד ייכבש. ישנה דבקות במטרה בצנחנים. את המשימה נעשה בכל מיקרה, אך פועל יוצא בעיקבות האמור לעיל — כי המחיר יהיה כבד ושקשה לביטוי בשורות דלילות אלו.

„פשוט קשה להגיד מוות — זה לא מצלצל טוב באוזנינו. אך יודעים אנו שמי שלא שומר על חיילות־פרט מינימלית נהרג, למרות שהמפקדים לא הבחינו בחיילות הגרועה שהפגין החייל.

„עמנו הקטן לא יכול להרשות לעצמו לשפוך נחלי דם בשל אותו ניצחון פירוס מטופש...

„למפקד יש יכולת ביטוי. יש בו עוצמה גלומה. אותה עוצמה המתגלית בשעת קרב. אותן שתי מילים שאומר מפקד בשדה הקרב: „קדימה הסתערו!" וגורם באמצעותן לחייליו לקום — ללא שום היגיון — מאחורי מחסותיהם ולהסתער קדימה בידיעה הברורה שכמה מהכדורים השורקים סביבם עלולים לפגוע בהם ולחורר בגופם כמה חורים שיביאו את גופתם לבית־העלמין הצבאי.

„ובכל זאת הם קמים ומסתערים והכוח המניע אותם הוא אותו מפקד הניצב לפניהם. לא ציונות ולא מוטיבציה. שום מילה אחרת לא תסביר את התופעה הזאת מלבד רמותו של המפקד הרץ לפניהם.

„ואותו מפקד צריך לדעת את חשיבות התירגול המשעמם שלפני הקרב ומסיבות אלו מעניינים תפקידי הפיקוד בצה"ל.

„אנחנו נקבע את כמות ההרוגים והפצועים בקרב הבא.

„אנחנו בוגרי קורס מ"כים.

„יואב שפיגל".

כך כתב יואב. מפקדיו שלו, אדריכלי מילחמת־לבנון, קבעו את גורלו שלו למות אי־שם בהרי השוף.

ענת סרגוסטי ■

ב יום הבחירות הייתי חברה בוועדת קלפי. כל אותו היום ישבתי בקלפי ורציתי לראות את יואב בין המצביעים. חיכיתי לו כל היום. גם אחרי שהקלפי נסגרה וספרו את הקולות, עוד חיכיתי ליואב.

זו היתה כמו זעקה איומה: יואב בוא!

אפרת שפיגל אומרת על מות בנה יואב (משמאל):

אני רוצה לראות אותך מצביע, מממש את הזכות שלך!

גם יואב הוא עם ישראל, לא רק הרב כהנא.

פגשתי הורים בבית־הקברות והם אמרו לי: „אותנו המדינה הזאת כבר לא מעניינת יותר. אנחנו לא נצביע בבחירות."

אני חושבת שכן צריך להצביע וצריך לשנות. שהאנשים האלה שגרמו לבן שלי ולאנשים אחרים את הנורא מכל, יעזבו את השילטון. אני לא „תראה רמי, אלה היו פעם בני־אדם, עכשיו אוכלים אותם החתולים."

יואב הקריש המון מחשבה לחסוך בחיי־אדם. ייחס לחיים את הערך העליון. כנראה שהחיים שלו לא היו שווים פרוטה בעיני האנשים ששלחו אותו למות בלבנון.

אני רואה את החברים של יואב, בני גילו, שחזרו מן המילחמה, מנסים ובונים לעצמם חיים נורמליים. אצלו זה נפסק. אני לא מקנאה בהם. אבל למה יואב לא? גם ליואב היו תוכניות ושאיפות.

כשראיתי בטלוויזיה את השידור של ליסה פרץ, ממש כאב לי. היה לי רעיון לקחת את התמונה שלה ולהעביר על זה באיטיות תמונות מבתי־קברות. שצלם את המצבות בקריית־שאול ויעבירו על התמונה של ליסה פרץ, שאמרה שהיא כל־כך סנגלה מהקטיושות.

במערך אמרו לי שהחללים זה דבר קדוש. אבל אני אומרת את זה בתור אם שכולה. כמה זה הכאיב לי כשהראו את ההצגה עם הילדה הזאת והאמא שלה.

רק לא ג'ובניק

ך יואב גמר קורס מ"כים וקורס קצינים בהצטיינות. אפילו כשאיבד את הנשק בקורס קציניים, בכל זאת

„הוא נפל בשירות המולדת — אבל לא למען המולדת!"

מוכנה לממן אותם במיסים שלי, לא רק בקואליציה, גם לא באופוזיציה.

אדם שהולך להיבחר לכנסת למישרה כזאת, צריך להיות נקי מכל רבב. ולא שמיר, לא שרון ולא ארנס נקיים.

וכששימעון פרס עונה למיכתב שלי וכותב שהמערך תמך רק ב־40 קילומטר ובקשר לוועדת־חקירה הוא כותב: „ועדת־החקירה ההולמת ביותר הוא העם. הציבור שיחרוץ את דינו ב־23 ליולי — יקבע את אשמתם של שרון ושמיר ויגזור את מישפטם." כשהוא כותב דבר כזה, זו התחמקות מכל אחריות. זו התחמקות מתשובה.

כתבתי לו שאני חושבת שכל אדם שרץ לראשות־הממשלה חייב לתת לאנשים כמונו תשובה, שלחתי לו העתקים של התיכתובת שלי עם שמיר וזה מה שהוא ענה לי? זו ברי־חה.

הוא אומר „העם ישפוט." העם שפט אותו בבחירות.

מנהיג צריך לדעת לקבל החלטות ולקבל אחריות ולנסות לפחות לטהר את כל מה שקורה פה, את עניין הצדק והמוסר. הוא צריך להחליט איזו חברה תהיה פה. מה המופת שניתן לדור שבא אחרינו.

ייתכן שזה נאיבי מה שאני חושבת. ייתכן שאני מתנהגת כמו דון קישוט, אבל אני לא אוכל לקום בבוקר, אם אדע שיכולתי לעשות משהו ולא עשיתי.

אני מרגישה שאני מקיימת את צוואתו של יואב, כי הוא היה איש הצדק המוחלט והעליון. כך תיארו אותו המפקדים והמחנכים שלו.

הוא היה עומד על הפרטים הקטנים — קלה כבחמורה — לשמירת הצדק המוחלט. ובכוח הזה אני רוצה לעשות מה שאני חושבת שהיה הולם אותו, מה שאני חושבת שהוא היה רוצה שאני אעשה.

חברים של יואב סיפרו לי עליו סיפור: אחרי שהם פרצו למערב ביירות, הם ראו ערימות של גוויות וחתולים מתרוצצים ביניהם ואוכלים מן הבשר. יואב שלי אמר לחבר שלו: הצליח לגמור בדרגת ההצטיינות הגבוהה ביותר, בלי פרוטקציות. הוא היה דמות כאריזמטית.

בהלווייה שלו אמר עליו אחד המפקדים: „הוא היה שמורת־טבע." ככה הספידו אותו.

יואב היה בחור סגור. הוא לא היה מדבר על עצמו. למעשה לא הכרתי אותו. כל מה שאני יודעת עליו, זה מסיפורים של חברים שסיפרו לי עליו.

הוא לא היה מסוג המפקדים שיושבים במישרד, הוא היה יוצר אצל החיילים רוח של עבודה. בכוח שלו. הוא היה עובד יותר קשה מכולם, וכולם היו מתקבצים סביבו.

(המשך בעמוד 18)

(המשך מעמוד 17)

היתה פעם סידרת־חינוך. הוא היה קצין צעיר וחדש והחיילים שלו לא רצו לנסוע לסידרה. הם התחילו לברוח. הוא ניסה לרדוף אחריהם, בסוף התיישב על סלע ואמר לעצמו: „או שאני משתלט עליהם, או שאני לא אהיה קצין לעולם." אז הוא התחיל לצחוק מכל הסיטואציה, וכל החיילים התקבצו סביבו. הם ראו שהוא אחד משלהם, שהוא מבין אותם. הוא הצליח להשתלט על כל העסק, למרות שחלק מן החניכים שלו היו יותר מבוגרים ממנו.

במשך המילחמה בלבנון סיפרו חברים שלו, שהיו בעיות עם ניווט של טילים. היו רק 30 אחוזי פגיעה במטרה. יואב שלי לקח לידיים את החוברות המיקצועיות באנגלית וישב ללמוד אותן. למרות שבבחינת הבגרות קיבל לפה. אני לא יודע אם תצליחו, אבל אם את מרגישה כך, תלכי ותפגיני."

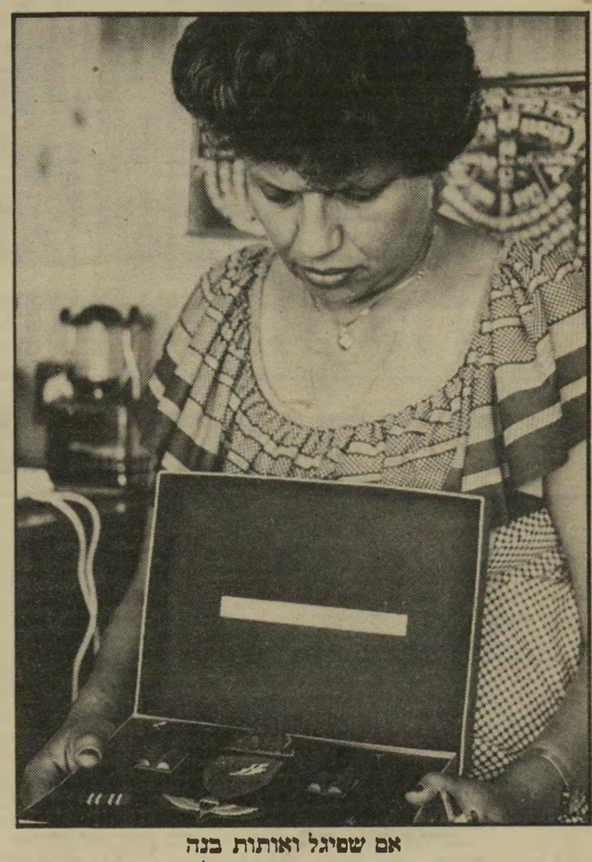
הוא היה בעין זחלתא. מה הם עשו שם בכלל? הם שימשו כוח שיטור בין הדרוזים והשיעים והנוצרים.

סיפרו לי שכשהם היו במערב ביירות, הוא עמד בלובי של בית־מלון הרוס באמצע הלילה. המוראל היה ירוד מאוד והוא פיתאום צעק: „מה אנחנו עושים פה?" כל החיילים הרגישו שהוא מבטא את הרגשות שלהם. פיתאום הם ראו שגם המפקדים חושבים כמוהם.

חוש האחריות, על הפיקודים והחיילים שלו, היה גבוה במיוחד.

כשאלי גבע עזב, הוא אמר שהוא בהחלט בדיעה של אלי גבע, אבל הוא לא יעשה כמוהו. מוכרחים לשמור על האחדות והמוראל בצבא. אם לא הצבא. אין לנו זכות קיום במדינה.

הוא אמר שהוא מבין את המניעים של אלי גבע, אבל לא יכול לעשות כמוהו.

אם שסיגל ואותות בנה
„אני מקיימת את צוואתו של יואב"

צבא זה מקצוע מסוכן

כשראינו מה קרה עם חוטפי האוטובוס בדיר אל־בלח, נזכרנו בסיפור שסיפרו לנו עליו. היחידה שלו עסקה בטיהורים באיזור שממיזרח לדאמור. הוא, שהיה קצין, הלך בראש ואחריו החיילים. הם הלכו בין השיחים. פיתאום, אחרי שהוא עבר, קפץ מאחוריו לוחם פת"ח, בחור בן 16 וכיוון לעברו את הנשק. הוא שמע את נקישת היריה, אבל למזלו הרובה לא עבר. יואב הסתובב אליו, והבחור זרק את הרובה שלו, הרים ידיים ונכנע. שאלתי אותו אם לא בא לו באותו הרגע להרוג את הבחור הזה והוא ענה לי: „אמא, אם הייתי עושה דבר כזה, הייתי נחשב בעיני עצמי לרוצח."

נזכרנו בזה כשראינו איך הרגו את החוטפים של האוטובוס. פיתאום תפסנו לעצמנו בשערות ואמרנו — מה קורה עם המוסר בצה"ל? מה קורה עם הנורמות? יואב שלנו לא היה מסכים בשום אופן לעשות דבר כזה.

יואב התייתם מאביו בגיל 9. אביו היה לוחם במילחמת העצמאות. הוא היה בשועלי שימשון. וגם במילחמת ששת־הימים השתתף. כאיש מילואים. רק את הציון 6, הוא ישב ולמד את כל החומר על הטילים ולימד את החיילים איך להשתמש בהם, ואז היו 95 אחוזי קליעה. כשהיה לוקח משהו לידיים, היה לומד אותו עד הפרט האחרון.

יואב היה בקבע ולפני המילחמה התלבט אם להמשיך בקאריירה צבאית. בזמן המילחמה ההתלבטות נעלמה, הוא החליט לא להישאר בצבא, אבל עדיין היסס. הוא מאוד אהב את החיילים ואת המיסגרת. הוא לא חיפש את החיים הקלים.

הוא תמיד חרש את הארץ בטיולים ובמסעות. הוא אהב ספורט ימי, היה לו גלשן והוא היה יוצא לים לגלוש. ערב היום עושים בבית־הספר הימי במיכמורת, שם למד, תחרויות גלישה על שמו.

בתחילה חשב להיות על הים. כשעמד להתגייס לצה"ל, התחננו בפניו שיילך לקורס חובלים, הוא אמר שהוא לא יהיה ג'ובניק שיושב ולוחץ על הכפתורים. הוא היה צריך להרגיש את הג'בלאות תחת הרגליים שלו. ניסיתי לשכנע אותו שילך לים, אבל זה לא עזר לי.

לפני הגיוס עבד שלושה חודשים על אוניה. אמר שאולי בחיים האזרחיים הוא יעבוד על הים, אבל בצבא לא.

כשהצטרפתי להורים נגד שתיקה, חודשיים לפני שיואב נהרג, הוא אמר לי: „אני בצבא קבע, אני לא יכול ללכת להפגין, תלכי את. את משמשת לי כמוהו, שצריך לתת משהו למולדת.

חודש לפני שהוא נפל, הוא בא הביתה ואמר לי, זה היה ביום שישי: „מה שמרגיז אותי זו האדישות של העם. החיילים נפצעים ונהרגים בלבנון וכולם נוסעים לחו"ל, הולכים לים, מבלים במועדוני־לילה. בנים של מי אנחנו? אנחנו אנשים זרים וחורגים?"

באותו הזמן הייתי מאוד עייפה מהמילחמה וחשבתי, שאם עד הקיץ היא תיגמר, אני אבלה את החופשה שלי בספרד. כששמעתי אותו אומר את הדברים האלה, מיידי רצתי וביטלתי את כרטיס־הנסיעה שלי.

הוא סיפר לי שהוא מתפלל תשע פעמים ביום לצאת מלבנון.

שבועיים אחרי־כן, כשהגיע הביתה, הימים האחרונות שדיברנו היו, כשאני אמרתי לו: „יואב, אני רוצה שתלך לבית־הסוהר, אני לא רוצה שתחזור יותר ללבנון." הוא ענה לי: „אל תבלבלי את הראש.' מה שאני חושב זה דבר אחד, וזה שיש לי אחריות לחיילים שתחת פיקודי ואני לא יכול להפקיר אותם, זה דבר אחר לגמרי".

זה החינוך שהוא קיבל. לקחת אחריות. הוא לא חשב שככה יונו אותו וינצלו את הנאמנות שלו ויבגדו בו בצורה כזאת.

באותה שבת האחרונה שבא מלבנון, לפני שנהרג, סיפר לי על השבוע הראשון של המילחמה. הוא סיפר שהיחידה שלו נחתה באוואלי והתקדמה צפונה לכיוון דאמור. מישהו בנגמ"ש שלו פתח את הרדיו והם שמעו חדשות מקול ישראל. ברדיו אמרו, שמטרת המיבצע היא 40 קילומטר מן הגבול הבינלאומי, והם ידעו שהם נמצאים כבר 70 קילומטר בתוך לבנון. שאלתי אותו מה הוא חשב באותו כשחזר מהמילחמה סיפר שראה מצרים במידבר ונתן להם את כל המים שהיו לו במימיה.

יואב לא קיבל ממנו הרבה חינוך, הוא לא הספיק, כי היה ילד קטן כשאבא שלו נפטר, אבל אולי הדברים האלה עוברים בתורשה. כל הדברים הנוגעים לקדושת חיי־אדם, להר־מאניות.

כשיואב הלך לצבא, הייתי צריכה לחתום בדי שילך ליחידה קרבית, מכיוון שהוא יתום מאב. אמרתי לו אז שאני אשלח מיכתב לשלישות ואספר להם שאין לו אבא, כדי שלא יקחו אותו ליחידה קרבית. הוא אמר לי: „אני אולי אשרת בקיריה, אבל אם לא תראי אותי בבית." אז חשבתי שמוטב שיעשה כמו שהוא רוצה ושיבוא הביתה וימצא פה את הפינה החמה. הוא אמר לי שאפשר גם לצאת לכביש ולהיהרג מאוטו.

היתה לי התנגדות שיתנדב לצנחנים. גם לצבא היתה התנגדות, הם רצו שילך לחיל־הים, ישבו איתו שעות בבקו"ם (בסיס קליטה ומיון) וניסו לשכנע אותו לא ללכת לצנחנים, אבל הוא התעקש וניצח אותי ואת הצבא.

הוא היה מאוד עקשן.

הפילוסופיה שלי אומרת שצבא זה מיקצוע מאוד מסוכן. כל חייל שמשרת נתון בסכנות. אולי מי שיושב בקיריה מסתכן פחות, אבל יואב שלי חשב שהוא יכול לתרום למדינה ושבקיריה הוא לא יתרום מספיק.

אני פירנסתי לבד שלושה ילדים. אהוד, הבן הגדול, היה בן 15 כשאבא שלו נפטר ויואב היה ילד בן 9.

כל המשא של עול המישפחה, חינוך הילדים, דאגה להם ולעתיד שלהם, הכל נפל על הכתפיים שלי. איש לא עזר לי וגם לא חיפשתי עזרה מאיש, יש לי גאווה עצמית. כל מה שיש לי, זה בעשר אצבעותיי.

עכשיו אנחנו דורשים וערת־חקירה שתחקור את כל ההיבטים שהיו בלבנון. מה שקרה לפני ומה שקרה בתוך, ואנחנו עדיין בתוך, אנחנו לא אחרי.

אני לא מוכנה שימכרו לי את הלוקש: הוא נפל למען המולדת. הוא נפל בשירות המולדת, כי המולדת שלחה אותו, אבל הוא לא נפל למען המולדת. מה זה מולדת? השוף זה המולדת שלו? משם, מעין־זחלתא, הוא הגן על קריית־שמונה?

כשאנחנו מסתכלים אחורנית, גם מילחמת־קדש היתה מילחמת יש־ברירה. מילחמה כזאת תמיד גוררת אחריה מילחמת אין־ברירה. היא גררה אחריה את מילחמת ששת־הימים ואת מילחמת ההתשה ואת מילחמת יום־הכיפורים.

לעזוב את הארץ

מחדל של מחדל נורא, היתה שגיאה איומה ונוראית, אבל אחריו קמה ועדת־חקירה.

על הונאה ורמאות כמו במילחמת־לבנון — על זה בוודאי צריכה לקום ועדת־חקירה. ארם שעשה שגיאה, צריך לשלם עליה מחיר.

בן־ארם שרימה והונה את האחרים וזה עלה בחיי־ארם רבים, בנכים ופצועים ובמישפחות שכולות, מוכרח לשלם. מה אריק שרון רצה להיות? נפוליאון? גם נפוליאון ישב בסנטה־הלנה.

ישנם בהיסטוריה מיקרים של גנרלים שהפסידו קרב והסיקו את המסקנות.

וגם אנשים אחרים. אבא אבן למשל. היה לו מאוד נוח לרכוב על העגלה של תנועת־השלום, אבל המערך הצביעו בעד המילחמה.

מנהיג כמו שימעון פרס הוא מנהיג חיוור. זו התשובה שהוא עונה לי על מיכתב כזה? הוא התחמק מתשובה בעניין כזה חשוב ובוער, אז כנראה גם בדברים אחרים הוא מתנהג כך.

וכהנא שנבחר עכשיו. ככה קם גם היטלר. גם כשהיטלר נבחר, היתה דמוקרטיה בגרמניה. אדם כזה, שעוד הרגע. הוא אמר שבאותו זמן הם היו באמצע הקרבות. היתה אש תופת מכל כיוון ולא היה להם זמן לחשוב, אבל יותר מאוחר, בלילה, כשעצרו להתארגנות, הם התחילו לעכל פיתאום את מה שהם שמעו ברדיו וחשבו היכן הם נמצאים באותו הרגע וזה היה נורא.

חלק מן החיילים ראו את זה כערפל קרב. אבל אני זוכרת מה זה ערפל קרב. אני זוכרת כשבששת־הימים היה ערפל קרב, אז במשך שלושה ימים לא שמענו כלום, לא ידעו כלום. זה ערפל קרב, אבל לא שקר. פה ממש שיקרו אותנו.

מאז נפל יואב שלי, עדיין לא הגיע כל מיכתב תנחומים, או השתתפות באמצע הקרבות. היתה אש תופת מכל כיוון ולא היה להם זמן לחשוב, אבל יותר מאוחר, בלילה, כשעצרו להתארגנות, הם התחילו לעכל פיתאום את מה שהם שמעו ברדיו וחשבו היכן הם נמצאים באותו הרגע וזה היה נורא.

חלק מן החיילים ראו את זה כערפל קרב. אבל אני זוכרת מה זה ערפל קרב. אני זוכרת כשבששת־הימים היה ערפל קרב, אז במשך שלושה ימים לא שמענו כלום, לא ידעו כלום. זה ערפל קרב, אבל לא שקר. פה ממש שיקרו אותנו.

מאז נפל יואב שלי, עדיין לא הגיע כל מיכתב תנחומים, או השתתפות באמצע הקרבות. היתה אש תופת מכל כיוון ולא היה להם זמן לחשוב, אבל יותר מאוחר, בלילה, כשעצרו להתארגנות, הם התחילו לעכל פיתאום את מה שהם שמעו ברדיו וחשבו היכן הם נמצאים באותו הרגע וזה היה נורא.

חלק מן החיילים ראו את זה כערפל קרב. אבל אני זוכרת מה זה ערפל קרב. אני זוכרת כשבששת־הימים היה ערפל קרב, אז במשך שלושה ימים לא שמענו כלום, לא ידעו כלום. זה ערפל קרב, אבל לא שקר. פה ממש שיקרו אותנו.

מאז נפל יואב שלי, עדיין לא הגיע כל מיכתב תנחומים, או השתתפות באמצע הקרבות. היתה אש תופת מכל כיוון ולא היה להם זמן לחשוב, אבל יותר מאוחר, בלילה, כשעצרו להתארגנות, הם התחילו לעכל פיתאום את מה שהם שמעו ברדיו וחשבו היכן הם נמצאים באותו הרגע וזה היה נורא.

חלק מן החיילים ראו את זה כערפל קרב. אבל אני זוכרת מה זה ערפל קרב. אני זוכרת כשבששת־הימים היה ערפל קרב, אז במשך שלושה ימים לא שמענו כלום, לא ידעו כלום. זה ערפל קרב, אבל לא שקר. פה ממש שיקרו אותנו.

יואב שסיגל בסנימית־מיכמורת
„היו לו תוכניות ושאיפות"

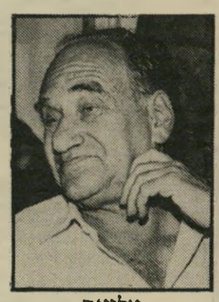
יואב שסיגל בלבנון
„הונו אותו וניצלו את הנאמנות שלו"

הטריפ של לובה

הפרשה העגומה של לובה אליאב היתה פשע — פשע כפול. הפשע הראשון היה של המערך. לובה רצה לחזור אליו. לראשי המערך היה חבל על המקום ברשימה, כי התור לכל כסא היה ארוך. לובה נרחה.

זאת היתה שערוריה. גרוע מזה: זה היה מישגה.

לובה הוא איש מצויין. לא תמיד קל לסבול אותו, מפני שהוא מרוכז כל כולו בעצמו. אבל אין שמץ של ספק שהוא עולה, מבחינת איכותו האנושית, על רוב העסקנצ'יקים שמצאו בלי קושי מקומות טובים באמצע הרשימה.

אליאב

המשך השערוריה היה של לובה עצמו.

בבחירות '84 היה זה פשע להתמודד בבחירות, כשמעבר אחוד־החסימה לא היה בטוח. התנגדתי לכל מי שהציע לעורר נקודה זו נגד לובה במהלך המערכה, מפני שזהו נשק ניבזי. אך בראשית המערכה, כאשר כמה מידידיי הציעו להקים רשימה בעלת הרכב צר, שלא היה מבטיח אחוז אחד של הקולות, התנגדתי לכך בתוקף.

ללובה לא היה מלכתחילה צל של סיכוי לעבור את אחוד־החסימה. רשימתו היתה כולה מעין אגרטרים, ומטע להענשת המערך.

בחיים הפוליטיים אין מקום לעונשים מסוג זה. מה גם שהמדינה היא שנענשה, מפני שמנדאט יוני אחד הועבר לסיעת התחיה־צומת.

הוא הדין, אגב, לגבי רק"ח, שסירבה לחתום על הסכם־עודפים עם הרשימה המתקדמת. איני אוהב את רק"ח, את הנהגתה הסנילית, את סיעתה הכושלת, את סיגנונה הניבזי, את הזדנבותה אחרי מעצמה זרה. אך כל אדם שאינו ימני היה מעדיף אפילו ח"כ נוסף לרק"ח על ח"כ נוסף לסיעת התחיה. סירובה של רק"ח לחתום על הסכם־עודפים, שהיה מפריע לה בניהול מסע־השקרים שלה נגד הרשימה שנראתה לה כמתחרה, היה פשע, פשוטו כמשמעו.

לא מוכרח מערך

יוסי שריד רוכב שוב. הוא שוחרר מן המרתף, שבו נמק, ויצא לאוויר העולם. מדי יום אנחנו שומעים שוב את קולו, חזק וצלול. אחרי חודשיים של אלם מוחלט, שהיו לגביו גורל מר ממוות, הוא שב אלינו במרץ־נעורים.

אין הוא מעוניין להזכיר מה עשה בחודשיים אלה, כשהיה כלוא במרתף החשוך. ובצדק.

הוא ניהל שם את התעמולה האלקטרונית של המערך.

תעמולה שהיתה כל כולה, מתחילתה ועד סופה, שואה מוחלטת.

האשם אינו בו. אשם מי שהטיל עליו את התפקיד הזה. בין כל המישגים של שימעון פרס וחבר מרעיו, זה היה אחד החמורים ביותר.

כי יומי שריד אינו מבין דבר וחצי דבר בתעמולה פוליטית.

הוא גאון ביחסי־ציבור לעצמו. גם אלופי הפירסומת־העצמית, כמו שמואל תמיר (מדליית כסף) ותלמידו, אהוד אולמרט, (מדליית ארד), אינם מגיעים לקרסוליו. שריד יודע תמיד למצוא את הפסוק הנכון שיכבוש את הכותרת באותו יום, ואת העיתונאי הנכון שיפרסם את הכותרת.

אולם אמנות הפירסום־העצמי אין לה ולא כלום עם אמנות התעמולה הפוליטית. לרוב זה כמעט דבר והיפוכו.

ולראיה: מצבו של יוסי שריד עצמו. כל אדם יודע שהוא מייצג דיעה מסויימת מאוד במערך. אך איש לא שמע מעולם על קבוצה כלשהי במערך, ותהיה קטנה ככל שתהיה, שתתלכד סביב יוסי שריד.

פרס ושות' סברו, כנראה, שאם קוראים מדי יום ביומו את שמו של שריד בעיתונים, ורואים אותו בטלוויזיה, ושומעים אותו ברדיו, משמע שהוא מומחה לתעמולה. התוצאה מוכיחה את ההיפך. התעמולה שניהל היתה מתחת לכל ביקורת.

אומנם, היא לא היתה הרבה יותר גרועה מזו של הליכוד ורוב המיפלגות האחרות. מלבד כמה חריגים חיוביים, כל התעמולה הפוליטית במערכה זו היתה מגוחכת. היא לא היתה תעמולה רעה. היא לא היתה תעמולה בכלל. ברור כי מנהליה פשוט לא הבינו במה הם עוסקים.

הפוליטיקאים נוטים להטיל עתה את האשם על הפירסומאים המיקצועיים. אלה, כך הם טוענים עכשיו, קילקלו את הכל. הם ניסו למכור את המיפלגות כמו שמוכרים סבון.

זוהי שטות. פירסומאים הם אנשי־מיקצוע. הם יכולים להפוך מסר פוליטי לשפת המודעה, הסרט או הסיסמה. אך אין זה מתפקידם לקבוע את המסר, את האסטרטגיה והטאקטיקה של מיפלגה פוליטית. זהו תפקיד הפוליטיקאים. ואם הפוליטיקאי מניח תפקיד זה לפירסומאים, הרי הוא מנפיק לעצמו תעודה של פשיטת־רגל.

חוששני שרוב הפוליטיקאים, שעסקו הפעם בתעמולת־הבחירות, לא הבינו כלל מה זאת אסטרטגיה פוליטית. היה נדמה להם שתפקידם הוא להציג לציבור מסר בנוסח: „ראו כמה אנחנו יפים, כמה אנחנו נחמדים, כמה אנחנו צודקים." הצרה היא שזה לא מעניין כלל את הציבור. הציבור היה שקוע בצרותיו שלו עצמו.

תעמולה פוליטית טובה היא זו המגדירה תחילה את המטרות של בעליה (אם יש להם כאלה) ואחר כך שואלת את השאלה המכרעת: מה מטריד את הציבור? ממה הוא פוחד? למה הוא מקווה? מה מעסיק אותו באמת?

האמנות היא לתרגם את מטרות המיפלגה לשפת הבוחר. כלומר: להסביר לבוחר איך מתכוונת המיפלגה לפתור את הבעיה המטרידה אותו.

תעמולה אינה מונולוג אישי או קולקטיבי, נוסח שריד. תועמלן טוב אינו זה המסתכל בהערצה בראי. תועמלן טוב הוא זה המנסה להקשיב לרחשי־הלב של הציבור, לקלוט את הרגאות והתיקוות החבויות. התועמלן הטוב ביותר הוא המשיב על כך בכנות.

המערך החליט שהפעם עליו להתרכז ברכישת הבוחרים שהיו מצויים בינו ובין הליכוד.

זאת היתה החלטה נכונה. אך היישום היה אווילי.

כדי לרכוש בוחרים אלה, אסור היה להופיע כליכוד ב', כפי שהופיע המערך בניצוחו של יוסי שריד. אסור היה לחקות את הפיתרונות של הליכוד, כפי שעשו שימעון פרס, יצחק נבון

ובעיקר יצחק רבין. להיפך, היה נחוץ להוכיח לבוחרים אלה שלמערך יש דרך אלטרנטיבית, המדברת אל ליבם.

הדוגמה החשובה ביותר היא הבעיה הערתית.

אחרי ההתחלה המטופשת של מערכת־הבחירות תפס הליכוד לפתע כי הוא מחמיץ את קהל־היעד העיקרי שלו: הציבור היהודי המיזרחי. בו במקום המציא סיסמה חדשה („ישראל השניה אינה קיימת עוד...") הוא טען כי תחת שילטון הליכוד השתוו המיזרחיים לאשכנזים. זהו כזב. אך זה נקלט היטב בקרב ציבור המחפש עדיין זהות וגאווה, אחרי דור של השפלה.

המערך, לעומת זאת, העמיד שוב פנים כאילו הבעיה הערתית פשוט אינה קיימת. יוק. בכך הוכיח כי לא שכח ולא למד דבר במשך שבע שנים. בעיני הבוחר המיזרחי, התחזקה שוב תדמית המערך כמיפלגה של בוסים אשכנזיים שחצניים.

מה היתה הברירה? המערך יכול היה להזכיר כי העלייה ההמונית המיזרחית הגיעה לארץ בימי שילטון בן־גוריון. אפשר היה להודות כיום, בפה מלא, בכך שאכן נעשו אז שגיאות, שהיתה הפליה בין עולים מאירופה ועולים מארצות־ערב. המערך יכול היה לטעון כי שגיאות אלה נעשו בתום־לב, בלי כוונת־זדון. אפשר היה למערך להודות בכך שכיום הבעיה העדתית קיימת, ואפשר היה להבטיח שייעשה מאמץ כן להתמודד עימה ולהתגבר עליה.

תחת זאת ברח המערך מן הבעיה, כפי שברח מכל הבעיות. היה נדמה לו שהשמעת דיברי־הבל, והצגת המנהיגים שנמאסו זה מכבר, עדיפות על מתן תשובה לרחשי־הלב של הציבור.

על כך העניש הבוחר את המערך. אבל האחראים לא נענשו. הם ממשיכים להיות גאונים תורניים.

מישחק התדמיות

השאלה היא, כמובן, באיזו מידה בכלל משפיעה תעמולת־בחירות על הבוחרים.

נדמה לי שמעט מאוד.

תעמולה טובה מאוד יכולה להשיג הישגים בתחום מוגדר. תעמולה בינונית אינה משכנעת, לדעתי, אף בוחר אחד.

תעמולת־בחירות אינה יוצרת נכסים אלקטורליים. אין היא משנה תדמית של מיפלגה. היא יכולה רק לבצר נכס שכבר קיים. הנכס היסודי של כל מיפלגה הוא התדמית שלה בעיני ציבור בוחריה הפוטנציאליים. תדמית זו כבר קיימת ערב מערכת־הבחירות, לטובה או לרעה, וכמעט אי־אפשר לשנות אותה.

תעמולה טובה, יחסית, היתה הפעם למפר"ל (בלי אבל, בלי אבל). היא התרכזה (כמו כל תעמולה טובה) במסר פשוט אחד. במיקרה זה: המפד"ל השיגה בעבר הישגים רבים לטובת הציבור הדתי. אז היתה זאת מיפלגה גדולה ומאוחדת. עכשיו היא התרסקה. צריכים לאחד אותה מחדש.

הדבקות במסר פשוט זה, שהיה סביר ונכון ביסודו, היתה ראוייה לציון.

בפועל זה לא עזר בהרבה, כי הציבור פשוט מאס במיפלגה זקנה ורקובה זו, שהבקיעים בה נסתמו בטיט שקוף, וכל בוחר ראה אותם.

גם התעמולה של שינוי ור"ץ היתה טובה. אחרי הפשלות הראשונות, כגון הקטע המגוחך של שולמית הרצה בשדרה, התרכזה ר"ץ במסר פשוט וסביר: שולמית אלוני טיפלה במסירות בענייני דת־זמרינה, זכויות־האזרח ועניינ־נשים. לסלט זה נוסף קורט תבלין של שלום, אך במידה שלא תרגיז איש (לא אש"ף ולא מדינה פלסטינית, חלילה). התעמולה הדגישה נקודות אלה ונחלה הצלחה, מפני שסיפקה דרך להצביע בעקיפין בעד המערך, מבלי להצביע בעד ההנהגה הדוחה של המערך.

כך נהגה גם התעמולה של שינוי, שהשמיטה את נושא הנשים (שהיה תפוס על־ידי אלוני) אך צירפה מועמד דרוזי, שפתח לה קהל חדש.

התעמולה של הרשימה המתקדמת לשלום היתה מוצלחת מאוד בציבור הערבי, מפני שענתה שם על בעיות אמיתיות, ונתנה ביטוי לרחשי־לב עמוקים ביותר של ציבור מקופח ומושפל. מכאן הניצחון המוחץ שם, שהדהים רבים. היא היתה בלתי־יעילה בציבור היהודי, מפני שלא מצאה את הדרך לשכך פחדים עמוקים ביותר (הפחד מפני הערבים, הפחד מפני אש"ף, הפחד מפני השלום עצמו.)

מאיר כהנא הצליח בתעמולת־הזוועה שלו, מפני שהוא מבטא בצורה הקיצונית והברורה ביותר את הגזענות, הרווחת לאורכו ולרוחבו של הציבור היהודי בארץ.

ואשר לליכוד ולמערך:

הליכוד ניצל מהתמוטטות, למרות כישלונותיו הנוראים בכלכלה ובלבנון, מפני שהוא נראה ככית לציבור גדול, ובייחוד להמוני הבוחרים המיזרחיים. אלה יכלו לכעוס על הליכוד, וכעס זה נראה לכסילים (ובראשם רוב עורכי הסקרים) כעדות למהפך הכביר הממשמש ובא. אבל — כפי שכבר נאמר — אוהד בית"ר־ירושלים, הכועס על פשלה של קבוצתו, אינו נוטש אותה. במישחק הבא יצעק שוב „יאללה, בית"ר!"

הקבוצה נותנת לו והות, והוא זקוק לה יותר מכפי שהיא זקוקה לו.

מי שקיווה כי הרגשת־הבית הזאת תיעלם יחד עם מנחם בגין, טעה. בגין לא המציא את המוני המיזרחיים. נכון ההיפך: המוני המיזרחיים המציאו את בגין. הם היו זקוקים לגיבור, למנהיג חזק, לאבא טוב — ובגין גילם תפקיד זה היטב. הם ימצאו מחר מנהיג אחר לפי מידתם. מן הסתם יהיה זה אריאל שרון. אך בינתיים, גם בהעדר מנהיג כזה, נשאר הבית ביתם. הם זקוקים לליכוד, כפי שהליכוד זקוק להם.

המערך לא יכול היה למשוך בוחרים אלה אליו, מפני שאינו מציע להם בית. התדמית שלו היתה ונשארה זו של מיפלגת־מימסד לבנה, מנוכרת, שקיפחה אותם ואת הוריהם.

יתכן שניתן היה לפתור בעיה זו, אילו השתנה המערך מן היסוד, אילו התחלפה כל הנהגתו, אילו נוצרה ההרגשה כי הנה נפתח דף חדש ונוצר מערך חדש, תחת מנהיגים חדשים (וביניהם מנהיגים אותנטיים של הציבור המיזרחי), המכיר בבעיות והמשתדל להתמודד איתן בכנות. הוא יכול היה לפחות להראות את הסרטים של מישלחת חברי־הכנסת של המערך שביקרה במארוקו לפי הזמנת המלך חסן.

זה לא קרה. המערך, שהופיע בבחירות אלה, היה המערך הישן־נושן, המעורר פיהוק בקרב הנוער, שינאה בקרב המיזרחיים ותמיכה בלתי־נלהבת אצל האשכנזים הקשישים. מיפלגה ישנה, מנהיגים ישנים, סיסמות ישנות, מסר ישן.

גם התעמולה הגאונית ביותר לא היתה יכולה להועיל הרבה בתנאים אלה.

התמונה האמיתית

קרתה לי תאונה מיקצועית.

אבנרי

בשבוע שעבר כתבתי במדור זה סיפור על פגישתי עם רחל אשתי בוונציה. צירפתי לסיפור תצלום. היה נדמה לי שזה תצלום של רחל.

נראה שטעיתי. כאשר ראתה רחל את התמונה היא הזדעזעה. היא קבעה שזה לא היא, שזה בכלל לא דומה לה אפילו.

מה אפשר לעשות. טועים בחיים.

אז הנה תמונה שאושרה על־ידי רחל עצמה, כך שאין כל אפשרות של טעות. זוהי רחל אבנרי האמיתית. באחריות מלאה.

אנשים

כיצד יחליט וייצמן, איך ניבא מני פאר את תוצאות הבחירות ואיך כמעט החמיץ שמואל עצמון את ההצבעה

■ על שולחנו של **עזר וייצמן** מונחות שלוש ערימות של מיברקים ומיכתבים, שהגיעו אליו מייד אחרי שהתבררו תוצאות הבחירות. בערימה אחת מרוכזים כל המבקשים מווייצמן שלא יקים קואליציה עם המערך. בערימה שניה מרוכזים ריבוי הפניות של אותם הדורשים ממנו שילך דווקא עם המערך. בערימה השלישית נערמו המיכתבים והמיברקים של הדורשים ממנו שלא יסכים להצטרף לשום קואליציה שלא תציע לו להיות ראש־ממשלה. במטה יחד מתבדחים, שווייצמן המתלבט עשוי בסופו של דבר להחליט לפי הערימה הגבוהה יותר.

■ בינתיים רחה **צבי רימון**, יועצו לענייני־חיקשורת של וייצמן, את נסיעתו לחו"ל, לחופשה שתוכננה להתבצע אחרי הבחירות. עתה גם הוא שקוע במשא־ומתן הקואליציוני.

■ **אברהם ברדוגו**, ער־רד־הדין הירושלמי, נדהם מהיקף המימון של רשימת יחד. „בכסף שהיה לווייצמן אפשר היה להכניס לכנסת ארבע עיזים."

■ השחקן **שמואל עצמון** הסביר בתשדירי־שידות של מישרד־הפנים איך יש להצביע, אבל הוא עצמו כמעט שהחמיץ את הבחירות. יומיים לפני היום הגורלי הוא חזר בשעת־לילה מאוחרת ועצר ברחוב יפת ביפו כדי לקנות פיתות. שני צעירים ניגשו אליו ואמרו לו שיש לו תקר בגלגל האחורי. עצמון הלך לברוק, ועד שחזר לתפוס את מקומו ליד ההגה נמלטו השניים עם שללם. תיקו וארנקו של עצמון, ותעודת הזהות שלו. עצמון מיהר בבוקר יום הראשון למישרד־הפנים. הפקידים המופתעים התפלאו שהאיש שהזכיר לצופים לקחת את תעודת־הזהות שלהם לקלפי נזכר רק באיחור שלו עצמו אין תעודה. עצמון הסביר את בעייתו, ושלא הוא, שהמערכונים של ברק נכתבו עשרה ימים קודם לכן, על־ידי **מני פאר**, המרבה להופיע עם ברק. פאר התבקש על־ידי הטלוויזיה הלימודית להכין את החומר מראש. הוא הסתכן, אך לא טעה בהערכותיו.

■ פאר עצמו אמר אחרי התוצאות, ש**יצחק שמיר** בוודאי רואה את התוצאות כניצחון גדול עבורו, משום שהבוחר נתן את קולו לגופים קטנים.

■ מהם ראשי התיבות של ש"ס? מסביר המישפטן התל־אביבי **חיים שטנגר**, חובש־הכיפה: אלה הם שפרדים סומרי תורה.

■ ניצב **אברהם תורגמן**, המפקד הטרי של המחוז הדרומי של המישטרה עשה לו נוהג חדש: מדי בוקר הוא משקה את הגינה בדירת־השרד המישטרתית שקיבל. בדירה ירושלמית זו התגוררו לפני כן שני מפכ"לים — **חיים תבורי** ו**הרצל שפיר**. כשהיה תורגמן מפקד מחוז תל־אביב, הוא נהג לפתוח את יום־עבודתו בשחיה בבריכת גורדון. הוא ממשיך במינהגו זה, ורק החליף את המקום: מדי בוקר הוא שוחה בבריכת בית־הנוער העברי בירושלים.

■ מהי עיסקה סיבובית? ח"כ שינוי **מרדכי וירשובסקי** אומר, שרק באחרונה הוא למד פרק בכלכלה. „המערך משלם לגשש החיוור 300 אלף דולר. 200 אלף הולכים למס־ההכנסה, כדי ש**יגאל כהן אורגד** ישלם אותם ל**מסי ריבלין**."

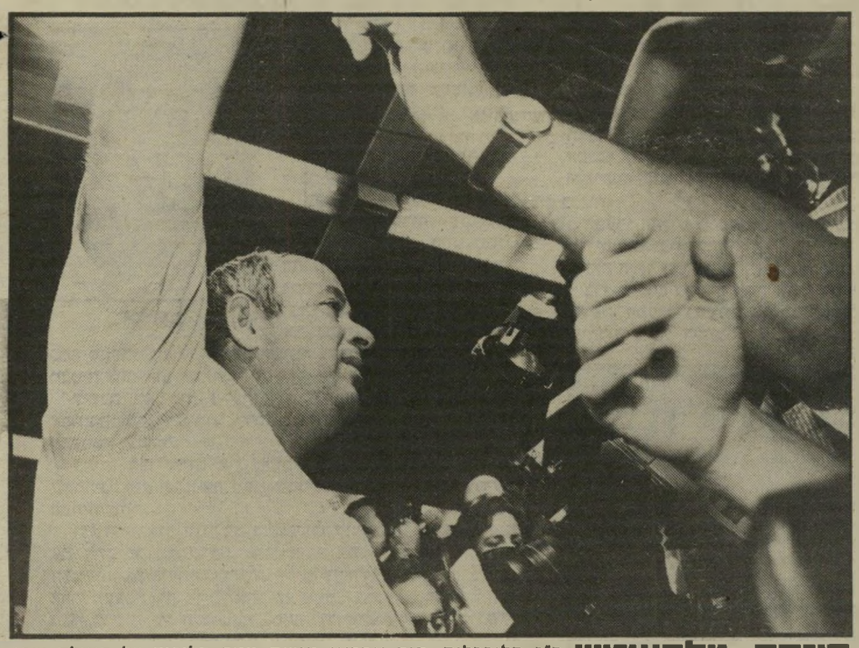
■ וירשובסקי, שרק אחרי הבחירות הצליח לשוב לאהבתו הגדולה — האונה למוסיקה קלאסית — מאוכזב מעט מתפקידו הפרלמנטרי. „אומרים שלתפקיד ח"כ מתלוות טובות־הנאה. לי יצא שם של אדם הגון, ומאז איש לא פונה אליי בהצעות שטובות־הנאה בצידן."

■ ח"כ העבודה **אבא אבן** חושב, שריבלין יכול לגלם שלושה תפקידים. לדעתו, הוא מתאים להיות ג'יי־אר. הסנטור **ג'ז מקרתי** ו**הרוזן דרקולה**.

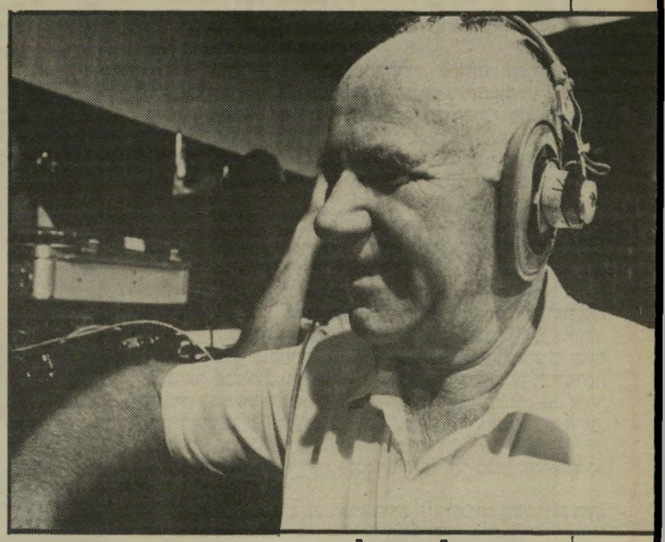
■ המראיין **איתן דנציג** היה היחיד שהצליח לראיין את **שימעון פרס** ערב הבחירות, כמקובל נהגו בו לפנים משורת הדין והונפקה לו תעודה בו ביום.

■ צופי ערב חדש ביום השלישי האחרון, היום שאחרי הבחירות, שמעו וראו את החקיין **יוסי ברק** כשהוא תיאר את קשיי המשא־ומתן על הקואליציה החדשה. הוא נשמע מאוד־מאוד אקטואלי. מה שלא ידוע לא פעם אחת כי אם פעמיים. מאחורי הקלעים הם שוחחו על סיכויי־המערך בבחירות. על הבימה שאל דנציג את פרס, אם בזמן מסע הבחירות הוא יכול למצוא זמן גם לשני תחביביו: קריאת ספרים ותיקון שעוני־קוקיה. פרס השיב שעל ספרים הוא לא מוותר, וגם בחצות־הליל הוא קורא. לעומת זאת, את החיטוט בניבכי השעונים הוא הזניח לחלוטין.

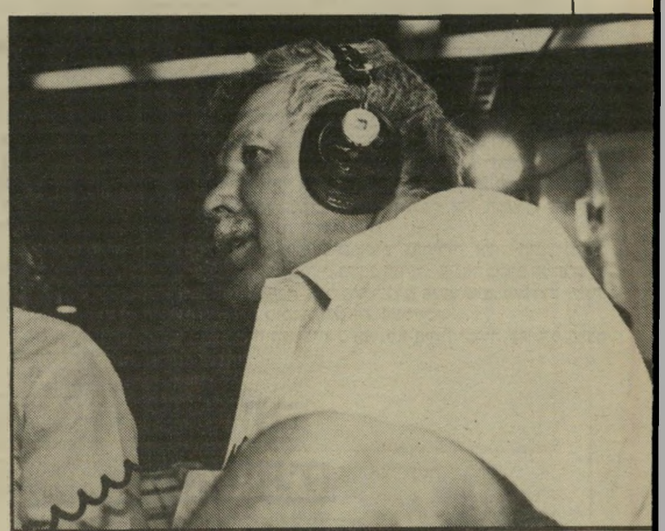
■ הפירסומאי **דויד אדמון** כבר שינה את כל סדר יומו בחודש הקרוב. שלא כהרגלו, הוא הורה למזכירתו לבטל את כל הפגישות שנקבעו לו לשעות אחרי־הצהריים. בשעות אלה הוא מתכוון לישון. הסיבה: אדמון רוצה לצפות לילה־לילה בשי־דורים החיים מהאולימפיאדה, ולא להסתפק בצפייה בווידיאו.

פינחס גולדשטיין ח"כ הליברלים, היה אחראי מטעם מטה הליכוד על האולם שבו התרכזו במוצאי יום־הבחירות חשובי הליכוד ואמצעי־התיקשורת. בשעת לילה מאוחרת, כאשר נודע לעיתונאים כי שמיר עומד להגיע, מיהרו לתפוס מקומות ליד שולחן הנשיאות. הם חיכו שם במשך שעה ארוכה. מי שלא מיהר לתפוס מקום, היה צוות הטלוויזיה הישראלית. אנשי הטלוויזיה, שישבו בקצהו השני של האולם, קראו לגולדשטיין וביקשו ממנו לפנות מקום לצוות שלהם. גולדשטיין חזר למרכז האולם והתחיל לדחוף בכוח ובאלימות את צוותי הטלוויזיה הזרים שעמדו שם במשך שעה ארוכה וחיכו לשמיר. הוא תקף באופן מיוחד את יהודה חמל, צלם רשת הטלוויזיה סי־אן־אן האמריקאית, עד שהצליח במשימתו ופינה את המקום לצוות הטלוויזיה הישראלית.

מיכאל דקל סגן שר־החקלאות, באולם עצמאות במצו־דת זאב במוצאי יום הבחירות. דקל התבקש על־ידי צוות קול ישראל להתראיין לשידור המיוחד שלהם. הוא חבש את האוזניות על ראשו, כשהוא מחייך בעונג וממתין.

פסח גרופר שר־החקלאות היה גם הוא מבוקש מאוד, במוצאי יום־הבחירות, לשידור ברדיו. גם הוא חובש אוזניות לראשו וממתין שהטכנאי של צוות קול ישראל יתן לו את האות המיוחד המסמן את כניסתו של השר לשידור.

זוהרה אלפסיה הזמרת המפורסמת יוצאת מארוקו התגייסה לעזור לראש העיר שבה היא מתגוררת, אלי דיין מאשקלון, שרץ לכנסת במקום השלישי ברשימת תמ"י. אלפסיה, בת ה־80, ששמה מרעיד לבבות מארוקאיים רבים, הניחה במחשוף חולצתה אפילו את תמונתו של המועמד, בהופעה ציבורית מיפלגתית כשעמדה לידו. אבל תמיכתה בו לא הועילה. רק 1500 בוחרים באשקלון נתנו את קולם לתמ"י.

אחרי השידור־החי. הוא מנחם את עצמו, שאם כמו־ל היומון חדשות הספורט הוא לא יצא לראות את האולימפיאדה בלוס־אנג'לס, לפחות הוא יוכל לצפות בה בביתו בשעת האירועים עצמם.

■ רקדנית הפלאמנקו **דליה לאו** לא העלתה על דעתה שעיסוקה במחול הספרדי יגרום לכך שהיא תיזרק מהמלון המכובד אסקורט בצירוף. לאו נוהגת להתאמן יום־יום במשך שעה וחצי בריקוד הפלמנקו, שעיקרו רקיעות חזקות ברִיצפה. היא לוקחת איתה לטיולים מישטח אימונים קטן שעליו היא מתאמנת. משום מה, דווקא במלון בצירוף עברו רעשי הרקיעות לחדרים אחרים במלון. האורחים התלוננו לפני הנהלת המלון על הרעש המוזר, והמנהל ניצל היעדרות קצרה של לאו מחדרה, ארז את חפציה וסילק אותם. כשהיא שבה למלון, המתינו מיזוודותיה בלובי. היא מיהרה לטלפן לבעלה, **רוברט**, מנהל־השיווק של חברת סאי־טקס. לרוברט לא נותר אלא לחייך ולהציע לה שתנסה את מזלה במלון אחר, ושלא תירקע מייד עם כניסתה לחדר.

■ לסופר והעיתונאי **תום שגב** יש מקדם מכירות חדש, הפועל ללא ידיעתו. סיפרו האחרון, הישראלים החד־שים־1949, נמכר באופן אישי על־ידי הפנתר השחור **מוני יקים**, המודהה עם כמה פרקים בו.

■ ח"כ העבודה הצעיר **חיים רמון** מאוכזב מאוד מהתקדמות המשא־ומתן הקואליציוני. „מצ־עים כל־כך הרבה לשותפים — לא יהיה מקום לשרים מפא"ניקים."

■ יושב־ראש ועדת הכספים של הכנסת היוצאת, **שלמה לורינץ**, עדיין מכנס את הוועדה עד שתושבע הכנסת ה־11 ותורכב ועדת־כספים חדשה. לורינץ, שהוצא בעל כורחו מרשימת אגודת־ישראל לכנסת, היה מרוצה מאוד השבוע מהתוצאות. בישיבה של ועדת־הכספים, שהתכנסה ביום ה' חמישי האחרון, הוא היה מרושן עונג, בעיקר כשהזכירו לו ששמו הועלה כמועמד מטעם ש"ס לתפקיד שר.

צביה ולדן בתו של שימעון פרס אינה מרבה להופיע לצד אביה באירועים ציבוריים. במוצאי יום־הבחירות היא באה עם בעלה, רפי (במרכז), לאולם־העצמאות במלון פלאס. ולדן, רופא בבית־החולים על־שם שיבא בתל־השומר. השניים, כמו האחרים, המתינו בדריכות לתוצאות. בין אלה ששוחחו עם בני הזוג היה הפרקליט התל־אביבי דני שיינמן, המקורב למיפלגה. ולדן, המתגוררת עם בעלה בכפר אז"ר, היא מרצה לפסיכולינגוויסטיקה, באוניברסיטת בר־אילן ובמיכללת בית־ברל.

משה טיומקין לשעבר מפקד מישטרת תל־אביב, בא במוצאי־הבחירות לאולם העצמאות שבמלון פלאס כדי לראות מקרוב את ראשי־המערך וכל האחרים שהתכנסו שם לשמוע את התוצאות. טיומקין פגש בכניסה במפקד המחוז הנוכחי, דויד קראוס, וניהל איתו שיחה מיקצועית. טיומקין פרש מהמישטרה אחרי שסיים את תפקידו בתל־אביב. עתה הוא נושא את פניו למישרה הבכירה ביותר במישטרה – מפכ"ל.

■ במערך „מאשימים" את **אסי נצר** בכישלונם. כשהוא סגר את האקורדיון, הוא הוציא למערך את האוויר, טוענים נגדו בחיוך.

פסוקי השבוע

● **מזעמד המערך לתם־קיד שר־האוצר, גד יעקו־בי:** „הופתעתי. ציפיתי שהניצ־חון של המערך יהיה החלטי."

● **סגן־ראש־הממשלה, דויד לוי**, לראש יחד עזר וייצמן: „אתה לא יודע מה זה פוליטיקה? פעם מקבלים סטירה ופעם לטיפה."

● **העיתונאי אמנון אב־רמוביץ':** „הפעם מונח בכנסת גוש בשר לא כש"ר (כהנא, שרון ורפול)."

● **אברהם שפירא, מנ־היג אגודת ישראל**, שאיבדה מחצית מכוחה: „שניים אלה היום כמו ארבעה של פעם."

● **העיתונאי שלום רד־זנסלד:** „עם כל־כך הרבה לשונות מאזניים, שום קוליציה לא תלקק רבש."

● **ח"כ העבודה יצחק רבין**, על המשא־ומתן עם הדתיים: „שמי רבין אך אין לי יומרה להיות רב."

● **הרב מנחם הבהן:** „בימים אלה טוב שנזכור כי כאשר מדברים אצלנו על חכמי ה"ס, לא מתכוונים לאביי ורבא."

● **ח"כ אהוד („אודי") אולמרט**, על ח"כ חרות החדש גידעון גדות, יושב־ראש מיפעל־הפיס: „אפילו בין קוני־הפיס יש לי תמיכה רחבה משלו."

● **ח"כ העבודה יוסי שריד:** „אני כל־כך הרבה דיברתי בעד המערך בחודש האחרון, שבסוף השתכנעתי."

● **העיתונאי עמום קינן**, על הסיבות לתמיכתו בממשלת ליכוד לאומי: „חלפו עברו הימים הטובים שבהם יכולת עדיין לבחור בין הדבר והכולרה."

● **המשורר יב"י:** „ארס והרס מהלכים בחוצות שערינו ואין מתקומם שמשלחם מערי־נו."

ג'ודי ניר אשתו של עמירם ניר, ראש מטה הבחירות של שימעון פרס ובתם של בעלי הצהרון ידיעות אחרונות, הופיעה במסיבה שערכו שני עמיתיה לעיתון, אילן גטניו ויוסף („ג'סי") ג'קסון לכבוד מדריך חדש שהוציאו למטייל המאורגן בחו"ל. המסיבה התקיימה ערב הבחירות, ג'ודי ענדה לראשה סרט.

ליאת נשרי מעצבת־האופנה הצעירה (מימין) ביחד עם שותפתה אורסולה גרוס. השתיים ערכו תצוגת־בגדים מיוחדת במינה בגלריה תת־רמה ברחוב שינקין בתל־אביב. בתצוגה נתלו בגדים מעשה ידיהן על קירות הגלריה וגם השתלשלו מן התיקרה. חלק מן הבגדים נראים יותר כמו דקורציה מעניינת, מאשר כמו בגדים פרקטיים המשמשים ללבוש, אך שאר המוצגים בהחלט משמשים גם כבגדים. השתיים, הלובשות גם הן בגדים מעשה ידיהן, מתבוננות בכובע המונח על בובת גולם.

הם אומרים... מה הן אומרות... מה הם אומרים... מה הן אומרות... מה ה

מרדכי וירשובסקי:

„כל צעקה על מאיר כהנא נותנת לו כוח!"

כל האנשים השפויים בארץ מדברים השבוע רק על נושא אחד: מאיר כהנא ו־21 אלף האיש שהכניסו אותו לכנסת. כולנו היינו כל־כך בטוחים שזה לא יכול לקרות. שכעת אנחנו עומדים נדהמים ושואלים אחד את השני מה אפשר לעשות. חברי־הכנסת אמנון רובינשטיין ומרדכי וירשובסקי מ־שינוי" עובדים כבר על הצעת־חוק שהחסינות לא תחול על דברי גזענות והסתה. האם זה זה כל מה שאפשר לעשות נגד „כך", שאלתי את ח"כ מרדכי וירשובסקי.

אני מאמין שזה פחות או יותר כל מה שאפשר לעשות. מלבד זאת, צריך למצוא דרך לא להתייחס אליו כאל שייך (למרות שהוא ח"כ) וצריך מה שפחות לצטט אותו ולצעוק עליו. כל צעקה שלנו נותנת לו כוח. הוא חי מזה.

● מה הסיכוי של הצעת־חוק, שאתם רוצים להעביר, לעבור בכנסת?

אני מרגיש שיש לה סיכוי טוב מאוד לעבור. גם במחנה הימני הם במצב מאוד לא נעים עם התופעה של כהנא. כשאמר יובל נאמן שאפשר לתאם עמדות עם כהנא, הוא קיבל נזיפה מאנשיו. גם שם מסתייגים ממנו. למעשה הוא, בצורה פראדוכסאלית, סכנה לרעיון הימין יותר מאשר לשמאל.

● כמה זמן זה לוקח לאשר הצעת־חוק כזאת?

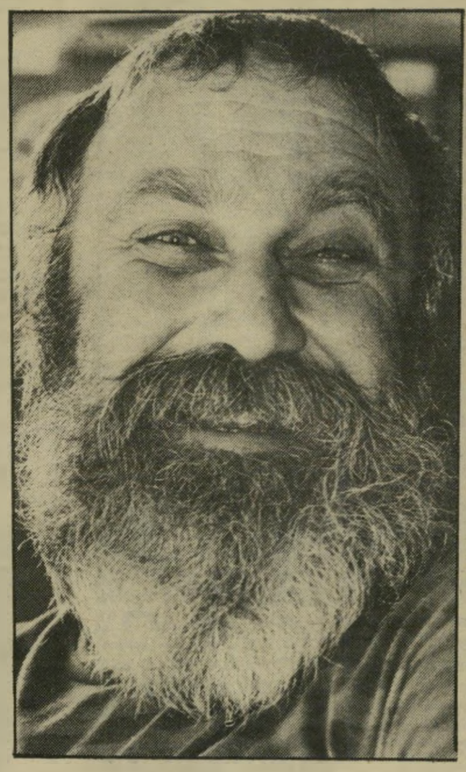
אני מניח שהכנסת תתחיל להתכנס לקראת סוף אוגוסט, ואם תהיה הסכמה, אפשר לאשר את הצעת־החוק תוך שבועות.

● תמיד בשדובר על חוק החסינות או אפילו על צימצום קטן של החוק, קמו לו מתנגדים רבים. מדוע הפעם זה יעבור, לדעתך?

אני מקווה שאנשים מבינים את חומרת המצב והחוק יחול על גזענות ועל דברי הסתה. באף מקום בעולם אין חסינות כל־כך מוחלטת לחברי פרלמנט.

● נניח שהצעת־החוק שלכם תתקבל. אז מה?

אם הצעת־החוק תתקבל, אפשר יהיה להגיש נגד דברי גזענות והסתה מישפט אזרחי או פלילי וגם הדברים יימחקו מהפרוטוקול של הכנסת, לא יצוטטו בעיתונים ולא יגרמו להד בארץ ובעולם. אם לא תיתן לכהנא בימה להשמיע את דבריו, לקחת חלק מכוחו.

דני קרמן:

„למה להטריח את חנוך סמית לקרוא את התוצאות?"

מערכת בחירות מאוד מאכזבת. כל־כך הרבה מאמצים הושקעו, כל־כך הרבה כסף וכל־כך הרבה ציפיות ובסוף אין מנצחים ואין פתרון לכלום. המאייר דני קרמן טוען שאומנם אין מנצחים, אבל גיבורים יש הרבה מאוד.

● מי, למשל?

על האיש שעשה את הסקרים למערך אני לא רוצה לדבר. הוא כבר יחטוף. בעניין כהנא ידברו אחרים. עוד גיבור שלהיסטוריה תהיינה כמה שאלות נוקבות אליו הוא גבריאל בך. אבל אני אדבר כמובן על „כוכב הערב" האמיתי, חנוך סמית. סמית הצליח במשך שנים לבלבל אותנו בגלל האקצנט שעושה רושם על כסנופילים כמונו. את מכירה את המישפט הידוע: „הוא נורא חכם, הוא יודע אנגלית." אם התפקיד של סמית זה לחזות בשעה 10.00 מה יהיה ואחר־כך לשנות את רעתו לפי כל קלפי שמגיעה אליו, אז באמת לא כדאי להטריח אותו. לקרוא מיספרים גם אני יודע, וחיים יבין קריין עוד יותר טוב. בראשית הערב ניבא סמית תוצאות שכעת אנחנו יודעים שהן פחות או יותר נכונות. אילו היה מגן במשך כל הערב על „התוצאות" האלה, הייתי מצביע בעדו. אבל מה „פלוס מינוס קול אחד לכל כיוון" שלו, הוא כבר הגיע למצב שבו הוא אמר שהליכוד מוביל ורק בבוקר הסתבר שהתוצאות האמיתיות דומות למידגם, ואז אמר סמית „אמרתי לכם?"

● אני רואה שהוא ממש הרגיז אותך?

בוודאי. בערב שכל עניינו לשמוע מפי כל מיני אנשים נבואות על דברים שבעוד שלוש שעות נדע אותם בוודאות, נאמרים הרבה מאוד דברים טיפשיים וחנוך סמית, בהחלט, הוביל לאורך כל הלילה.

● יש לך עוד משהו להגיד?

תרשי לי עוד מילה על הליכוד. אם אחרי הפסד של 6־7 מנדטים הם שמחו כל־כך, אז בטח אם היו מפסידים 14 מנדטים, אי־אפשר היה לצאת לרחובות.

זהר כץ:

„הייתי צריך להחליט בין שלוש מיפלגות!"

הנה מצאתי, סוף סוף, בן־אדם אחד שהיה מוכן להודות כי תשדירי־השרות עזרו לו. לא שינו את דעתו, אבל עזרו לו לגבש אותה. שאלתי את זהר כץ, בן ה־18, אם העובדה שהוא מצביע בפעם הראשונה היא שעשתה אותו פחות החלטי ויותר מחפש אישורים לדעתו.

קודם כל אני מתעניין בפוליטיקה במשך פחות שנים מאנשים יותר מבוגרים. הבעיה שלי היתה שלפי השקפת עולמי יכולתי לבחור באחת מתוך שלוש המיפלגות מהמרכז ושמאלה, ומאחר שלא יכולתי לבחור עבור שלושתן, הייתי צריך להחליט איזה מהן הכי תואמת את דעותי באופן הכי קרוב.

● וזה מה שתשדירי־הבחירות עשו לך?

כמובן, לא סמכתי רק עליהם, אבל בין שאר הדברים, גם מתשדירי־הבחירות הוצאתי משהו.

● האם לעובדה שבעוד זמן קצר אתה מתגייס לצבא, היה חלק בהחלטה שלך עבור מי להצביע?

אני לא חושב. גם אם לא הייתי מתגייס, הייתי מצביע אותו הדבר. הצבעתי כאזרח ולא כחייל.

● האם הבחירות היו נושא־שיחה בינך ובין חבריך?

כבר הרבה זמן שזה הנושא העיקרי שלנו.

● והיו הרבה ויכוחים?

לא. כי הדעות היו קרובות מאוד. בסופו של דבר, כולם הצביעו די דומה, עבור שתי מיפלגות שגם ביניהן אין הבדלים מאוד מהותיים.

● אתה וחבריך באתם מבתים בעלי רקע סוציו־אקונומי דומה?

בפירוש לא. חלק מהחברים באו מבתים של אנשי ליכוד שרופים וחלק מבתים של אנשי מערך ושמאלה מזה. אני חושב שהנטייה הזאת למרכז ולשמאל, אצל אלה שבאו מבתים ימניים, התחילה אחרי ובגלל מלחמת הלבנון.

● אתה מרוצה מתוצאות הבחירות?

יש מישהו שמרוצה?

אומרים... מה הן אומרות... מה הם אומרים... מה הן אומרות... מה הם או

נעמי רדקו:

„מה יכולתי לעשות, מלבד להיות המומה?"

אומרים על מערכת־הבחירות האחרונה. שהיתה הוגנת ונקייה ובלתי־אלימה. שלא הלכו מכות בכיכרות ולא עשו תנועות מזרחיות לשמעון פרס. אבל לפי דעתם של כמה ממכרי, לא נעדרה האלימות גם הפעם, רק שהיא הופעלה נגד אזרחים בודדים. לחברה אחת שלי הורידו את הסטיקר של המערך מהמכונית ובאותה הזדמנות גם קרעו לה (בסכין, כנראה) את צמיגי המכונית. גם נעמי רדק צוחקת בעצב כשאומרים לה שלא היתה אלימות הפעם. נעמי מספרת:

נכנסתי למכונית שלי והתחלתי לנסוע. תוך כדי נסיעה ראיתי שמישהו שם לי סטיקר של הליכוד על השמשה. ברמזור הראשון הוצאתי את היד וניסיתי להוריד את הסטיקר. על ידי ברמזור עמד אוטו ובתוכו שלושה בחורים שנראו דווקא נחמדים. אחד מהם שאל אותי למה אני מנסה להוריד את הליכוד ועניתי לו שזה בגלל שאני לא אוהבת ליכוד. הוא שאל אותי אם אני רוצה מכות. חשבתי שהוא צוחק וחייכתי אליו, תוך כדי קימוט הנייר שהצלחתי להוריד מהשמשה. באותו רגע הוא יצא מהמכונית, התקרב אלי, שבר את האנטנה של המכונית לשניים וזרק אותה לריצפה.

● מה עשית?

מה יכולתי לעשות? עד שהבנתי מה קורה, הוא כבר נסע משם והשאיר אותי המומה.

● כמה עלה לך לתקן את האנטנה?

עוד לא עשיתי את זה. כדאי שיישאר סמל למערכת־בחירות בלתי־אלימה.

חיים מלמד:

„הצדק אולי נעשה, אבל הוא לא נראה!"

אחרי פירסום תוצאות הבחירות, מחפשים את האשמים. כמובן. אוהדי המערך המאוכזבים מאשימים זה את זה, מאשימים את נבון, שלא הסכים להתמודד ומאשימים את פרס, שלא הסכים לפרוש וכמובן, מאשימים את חברת הפירסום שלא פירסמה את הנהגת המערך יותר טוב.

בבית־הספר לפירסום ולשיווק של קבוצת „אריאלי" לומדים, לפחות באופן תיאורטי, איך יש לשווק ולפרסם פוליטיקאים. פניתי אל חיים מלמד, מנהל בית־הספר הזה, ושאלתי אותו מה לא נעשה שאפשר היה לעשות, או איפה נכשלו.

האמת היא שצריך היה להפעיל יותר כלים שיווקיים, כדי לפלח את השוק של הבוחרים לפלחים השונים ולעבוד על כל פלח לחוד.

● תוכל לתרגם את זה לעברית, בבקשה?

קהל המטרה היה כלל הבוחרים הישראלים. אבל הקהל היה מורכב מפלחים שונים, למשל דתיים, יוצאי אשכנז, יוצאי מזרח וכו'. לא צריך לדבר בבת אחת לכלל קהל־המטרה, אלא לדבר אל כל פלח בשפה שלו. לדעתי, המערך פיספס באסטרטגיה השיווקית־פירסומית שלו, בכך שאת עיקר הדגש הוא שם בהנמקה רציונאלית, שבמילא הוא היה חזק בה, ופחות מדי הוא לקח בחשבון את הבניפיט האמוציונאלי עבור הבוחר. הטעות הזאת בולטת על הרקע הזה שהמערך, למעשה, פנה אל הקולות הצפים שדווקא הם וקוקים יותר להדגשת הצד האמוציונאלי.

● איך עושים את זה?

כמו שעשה הליכוד. הם עבדו על פחד משלטון המערך.

● אתה לא חושב שיש הבדל בין קהל־היעד של המערך ובין קהל־היעד של הליכוד, לפחות כגושים. ואולי לא אותם הדברים משפיעים עליהם?

אני מסכים שיש הבדל בין שני הגושים, אבל גם המערך וגם הליכוד לא פנו אל אלה שהקולות שלהם מובטחים, אלא דווקא אל הקולות הצפים.

● איזה עוד טעויות נעשו?

אני חושב שנעשה שימוש מופרז מאוד בטלוויזיה. כאן, למעשה, היתה הפאשלה הגדולה. לא כל מה שטוב לאמריקה טוב גם כאן. הטלוויזיה היא גדולה, מאיימת ולא אישית. ואנחנו, כאן, נשארנו באיזשהו מקום מעריפים את המכולת הקטנה והאישית על הסופרמרקט האמריקאי. הטלוויזיה מדברת אל כולם ולא לפלחים. פלחים של האוכלוסיה ולפי דעתי זה לא מתאים.

● מה לגבי שיווקם של אישים. איך פירסמו את פרס, לדעתך?

לא טוב. אני הייתי מבליט במיוחד את השגיו בעבר ובהתייחסות לעתיד, הייתי מבליט את היכולת שלו להתאים את עצמו לצרכים השונים בחברה. את התעלותו מעל הספר של רבין, את הנכונות שלו ללכת שוב לבית־שמש, אחרי ניסיון העבר, ועוד דברים שהיו מראים אותו באור אחר. יש לי הרגשה שהצדק נעשה, אבל לא נראה.

מרים הנדלמן:

„בשנת 1982 נולדו בלבד נעלמו 3628 איש ואשה!"

בשבוע שעבר קמה בארץ אגודה לאיתור נעדרים. את יו"ר האגודה, מרים הנדלמן, ראיתי בהצגת הבכורה של הסרט „רחל לינדסי נעדרת", ששם נשאה דברים. שאלתי את מרים אם הבעיה הפכה למגיפה גם בארץ וכבר צריך להקים אגודה.

אני לא יודעת איזה מיספר הופך להיות מגיפה. מאז קום המדינה יש בארץ 150 נעדרים, שעד היום לא מצאו אותם ולא את גופותיהם. מובן שהמיספר הוא גדול בהרבה יותר, אם לוקחים בחשבון את אלה שנמצאו אחר־כך מתים.

● מתי בן־אדם שיצא מביתו הופך להיות נעדר?

אדם הופך להיות נעדר כשהמישפחה שלו פונה למישטרה והמישטרה מתחילה לפעול. המישטרה לא פועלת לפני תום 24 שעות משעת היעלמו. לגבי ילדים קטנים הזמן יותר קצר.

● כמה נעדרים יש בשנה אחת בארץ?

בשנת 1982 נעלמו 3.628 איש, מתוכם 900 ילדים צעירים. רובם נמצאו יותר מאוחר בריאים ושלמים. חלק מהם נמצאו מתים ואחרים לא נמצאו כלל.

● מה התפקיד של האגודה שלכם בעניין. אתם במקום מישטרה?

בהחלט לא. המישטרה מחפשת את הנעדרים בחוץ ואנחנו נותנים סיוע למישפחות, שאנב, עוברות סבל בל־יתואר. אנחנו נותנים להם סיוע פסיכולוגי, סיוע בסידורים שונים, אנחנו מתחקרים אותם ובזה, לפעמים, יכולים לעזור למישטרה. היו מיקרים עצובים, שבהם נתנו טיפול למישפחה אחרי גילוי הגופה של הנעדר.

● האם יש אנשים המועדים להיעלמויות?

זה יכול לקרות, כמובן, לכל מישפחה, אבל במישפחות שבהם היחסים בין ההורים והילדים לא טובים יש סיכויים רבים יותר להיעלמויות של ילדים. היינו רוצים להגיע למישפחות כאלה לפני ההיעלמות, אבל אנחנו רק בתחילת הדרך.

● מי עומד מאחוריכם?

הבעיה היא שאף גוף לא עומד מאחורינו. פנינו למישרד־הפנים, למישרד־הרווחה, למישרד־המישפטים ולעוד מישרדים וביקשנו שיתנו חסות לנושא. כולם אמרו „יופי, יופי", אבל אף אחד לא עזר ממש. זו גם הסיבה שאני מתאיינת ולמעשה מבקשת את עזרת הציבור במתן חסות ובכל עזרה אחרת. בסופו של דבר, אף אחד לא מחוסן מטרגדיה כואת במישפחתו.

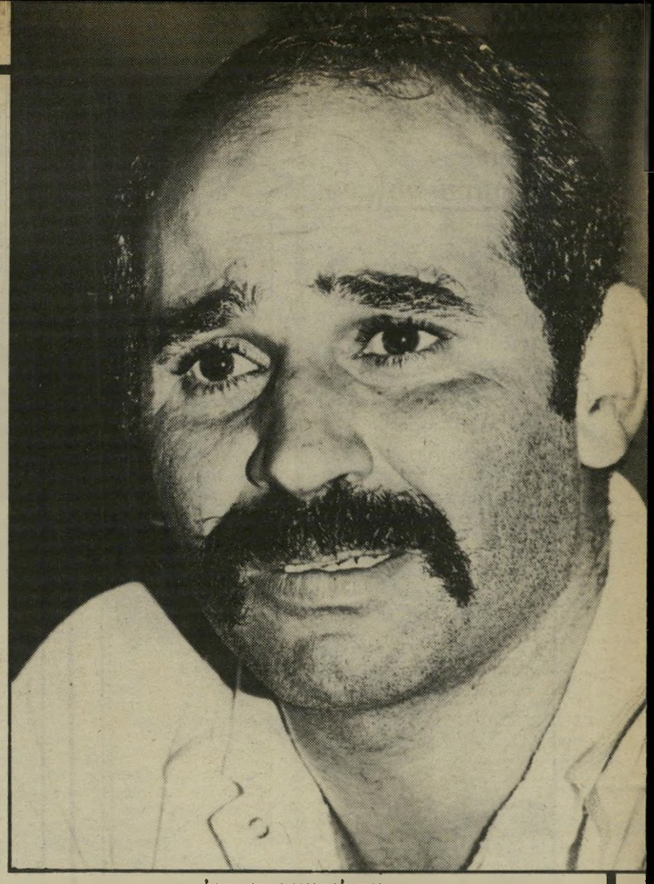
● אם מישהו מוכן להירתם לעניין, לאן עליו לפנות?

שיפנו אלי. מרים הנדלמן, טלפון 03־582206, ואני מודה לכולם מראש, בשמי ובשם מישפחות הנעדרים שיזמו והקימו את האגודה.

דניאלה שמי

"אני לא צריך"

חוטפי השר הניגרי בלונדון: שכיר־חרב? אנשי־עסקים? אידיאליסטים? שליחי המוסד? התוצאה אחת: מאסר ארוך בכלא הבריטי!

אח לוסיאן אבוטבול
"אני לא מאמין שזה באמת קרה"

"קנו בבוקר ביום ראשון וקראנו בעיתון שאחד בשם אביטל, מנתניה נעצר בלונדון בחשד לחטיפתו של איזה שר ניגרי. פליקס לא החליף אף פעם את שמו לאביטל, וגם כתבו שהוא בן 44, פליקס הוא בן 33. אז בהתחלה לא קישרנו את השניים. רק אחר־כך, כאשר העיתונים התעקשו שזה איש־עסקים מנתניה, ושמו אבוטבול, התחלנו להאמין שמדובר באחי," סיפר לוסיאן (פינחס) אבוטבול (תבל), אחיו הבכור של פליקס.

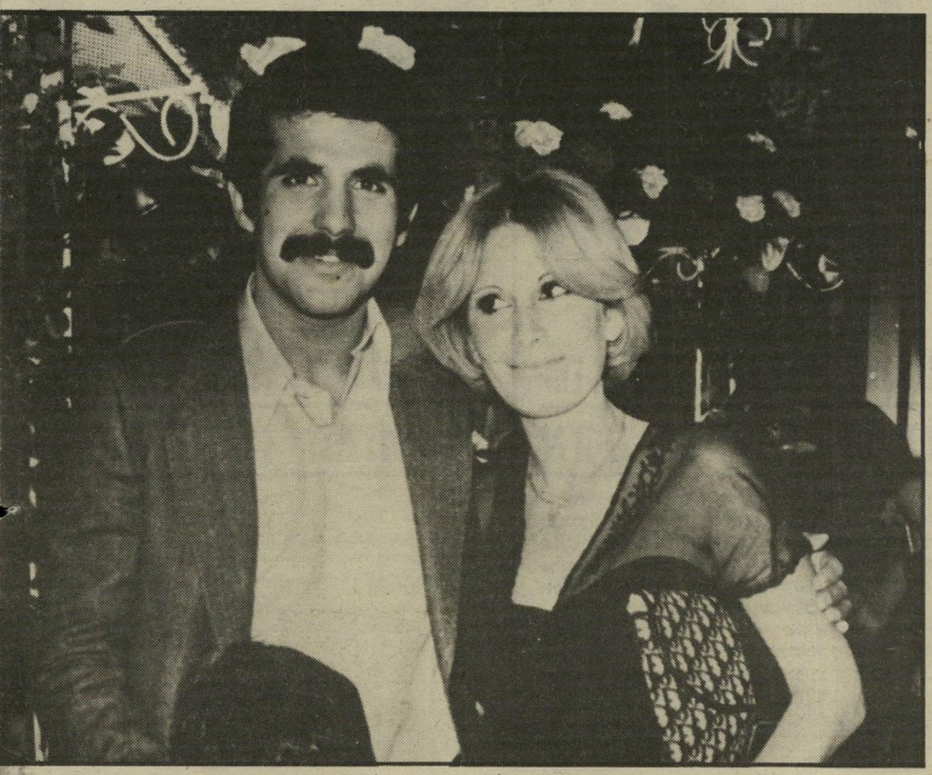
"לא ידענו שום דבר חוץ ממה שכתבו בעיתונים, ולכן גם לא ידענו מה לומר לעיתונאים שבאו אלינו, הם ידעו יותר מאיתנו. כדי לברר מה העניינים טילפנתי לאחותי בפאריס. פליקס נסע מהארץ ביום שלישי הקודם, והיה צריך להיות אצלה בפאריס, כמו שנהג תמיד כשנכנס לקנות בגדים לבוטיק שלו.

"אבל אחותי אמרה שפליקס לא נמצא אצלה ולא היה בכלל בפאריס. ביקשתי ממנה שתיסע מייד ללונדון ותברר. עוד באותו יום היא טסה ללונדון ולקחה שם עורך־דין יהודי, הוא ברר בסקוטלאנד־יארד שמדובר באמת באחי.

"או התקשרתי עם עורך־הדין שלנו בארץ, אהרון בן־שחר, וביקשתי ממנו לבוא איתי ללונדון. אני דובר רק צרפתית ולא יודע אנגלית ורציתי שיהיה איתי עורך־דין שאני סומך עליו, כדי שיעזור לי לעשות הכל בשביל אחי," המשיך לוסיאן.

אין עבר פלילי!

כאשר צבאו העיתונאים על הבית ובית־הקפה של מישפחת אבוטבול בנתניה, מייד אחרי שנודע כי פליקס חשוד בחטיפתו של השר הניגרי לשעבר אומרו דיקו, סירבו בני־המשפחה לדבר איתם. הם לא ידעו מה לומר לעיתונאים ולא רצו בחשיפה ובפירסום.

אסתר ופליקס אבוטבול
"רציתי קשרים בניגריה, כדי לפתח שם עיסקי יהלומים"

אולם כאשר שוחח לוסיאן עם אחיו, פליקס, בכלא בלונדון, ביקש פליקס שהמישפחה תדבר עם העיתונות ותסביר שלא עשה את המעשה תמורת בצע־כסף. "תעשה כתבה בעיתון ותגיד שאני לא צריך כסף ואני לא שכיר־חרב, כמו שכתבו עליי בעיתונים. עשיתי את זה כי רציתי קשרים בניגריה, כדי לפתח שם עיסקי יהלומים," אמר פליקס לאחיו הבכור.

מישפחת אבוטבול מרובת־הנפשות עלתה לישראל בשנת 1970 מצרפת. הם עלו על נשיהם וטפם. 36 איש בסך־הכל. מאחר שהיו להם קרובים בנתניה התיישבו שם והחלו בורקים את השטח. הם הביאו איתם כסף מצרפת וחיפשו כיצד להשקיעו בארץ. חלק מהאחים והאחיות לא הצליחו להתאקלם בישראל וירדו לקנדה ולצרפת. הייתר נותרו כאן, קנו בית־קפה ברחוב הראשי של נתניה, פתחו בוטיק לבגדים מול בית־הקפה וחנות תכשיטים בפסאז' שליד הים.

כל בני־המשפחה היו שותפים בכל העסקים. הם הצליחו יפה, מכיוון שעבדו בעצמם ועשו את הכל במו ידיהם.

"פליקס היה מתכנן את העסקים וגם מעצב את הפנים שלהם, ואני הייתי עוסק בשיפוצים. כך שיפצתי את המיסעדה ברחוב הרצל ואת הדירות שקנינו לעצמנו," אומר לוסיאן.

פליקס ולוסיאן שירתו שניהם בצה"ל בתקופת מילחמת יום־הכיפורים והם משרתים במילואים.

שנתיים אחרי שהמישפחה עלתה מצרפת הכיר פליקס את אסתר, צעירה בלונדית חטובה ממוצא דרום־אמריקאי. הם הכירו בבית־קפה בנתניה והתאהבו.

ב־1983 התחתנו ושנה אחר כך נולד להם בנם הבכור.

דירתם של פליקס ואסתר, ליד שפת־הים בנתניה, מדברת בעד עצמה. הריצפה מרוצפת בשיש איטלקי לבן, הרהיטים הם ממיטב האופנה והעושר ניכר בכל דבר.

גם את דירת־הפאר הזו תיכנן פליקס, ואחיו ביצעו את העבודה הפיסית. "הוא לא היה צריך כסף, כמו שכתבו בעיתונים ופגעו בנו. גם כתבו שיש לו עבר פלילי. זה לא נכון, לאף אחד מהאחים אין עבר פלילי. אני הייתי מעורב כמה פעמים בקטטות בבית־הקפה, אבל אף פעם לא בסמים או בפריצות או בגניבות," אומר לוסיאן ומבקש שהדבר יתוקן בכתבה הנוכחית.

"השמיצו גם אותי וערבו את הילדים בכתבות האלה. אני לא יודע למה צריך היה לעשות את זה," מוסיפה אסתר, המרבה לשתוק.

"כאשר פליקס נסע בפעם הזאת לפאריס, הייתי חולה, היה לי סינוסיטיס ואפילו לא ראיתי אותו לפני שנסע. אבל ידעתי שכל שנה הוא נוסע

מישפחת אבוטבול לפני המיסעדה המישפחתית בנתניה
"לאף אחד במישפחה אין עבר פלילי"

בסך!"

אסתר אבוטבול השביע
"השמיצו גם אותי ועירבו את הילדים"

ארבע־חמש פעמים לצרפת, לקנות קולקציה חדשה לבוטיק שלו. ולכן היה ברור לי שגם הפעם הוא נוסע לשם כך. אף פעם לא נסע ללונדון. לא היה לו מה לעשות שם בכלל!"

לוסיאן הזמין את העולם הזה לעבור ולראות את ההנויות והעסקים המשותפים לכל המישפחה. המיסעדה ביזה ערוכה בשולחנות מכוסים במפות אדומות, הומה אנשים. מולה עומד ריק הבוטיק שפליקס סגר רק לפני זמן קצר.

"הוא רצה להפוך אותו למיספרה, מכיוון שאחותי קרול חזרה רק עכשיו לארץ מצרפת והיא ספרית, אז פליקס רצה לפתוח לה שם מיספרה," אומר לוסיאן ומציג את האחות קרול, בלונדית לבושה בשימלת מלמלה לבנה ובמגפיים כחולים.

משם פנינו לפסאז' שליד הים, שם נמצאת חנות התכשיטים ריבקה. שגם היא סגורה כבר שנתיים: "תכשיטים זה עסק שעובד על דולארים, וכאשר התחילו העליות הגרולות של הדולר, אז כבר לא היה כדאי לייבא. כי העסקים לא הלכו. פליקס סגר את החנות, אבל הוא השאיר את כל הציוד בפנים, כי זאת חנות השייכת לנו," אומר לוסיאן.

"כדי לפתח יחסים"

"אני עד כאמת קרה. כאשר הגענו לאנגליה, אמרו לנו שלמחרת יהיה מעצר של הישראלים בבית־המישפט. אחרי חיפוש על גופנו ובתיקים נתנו לנו להיכנס לאולם, שהיה מופרד מבית־המישפט בלוח־זכוכית גדול, ושמעו את מה שנאמר בפנים דרך רמקולים.

"אז ראיתי את פליקס בפעם הראשונה, והוא עשה לי תנועות להראות שהוא בסדר. אנחנו חששנו בהתחלה שהמישטרה האנגלית אולי מכה או פוגעת בעצירים, כי זה עניין פוליטי. אבל ראינו מייד שהוא בסדר. "באותו היום קיבל רק עורך־הדין בן־שחר רשות לראות את פליקס בבית־המעצר. הוא שוחח אתו ואמר כי למחרת נוכל גם אנחנו לראות אותו.

"כאשר באנו לבית־המעצר שאלו אותי רק מי אני. כאשר אמרתי שאני אחיו לא עשו בעיות. הכניסו אותנו לחדר נפרד עם פליקס. זה נראה לי מוזר, כי ראיתי שכל העצירים האחרים נפגשו עם בני־המישפחה באולם אחד גדול. אני חושב שהם עשו זאת כדי להקליט אותנו ולשמוע את השיחות.

"שאלתי את פליקס למה עשה זאת, כי שמעתי שהוא כבר הודה במישטרה. הוא אמר: 'רציתי לפתח עסקים בניגריה. אני מתמצא בזהב ויהלומים. סיפרו לי שזה ארם עבריין ושגנב הרבה כסף מניגריה וברח עם הכסף.'

"שאלתי את אחי אם הוא עשה את זה בשביל המדינה, כי כבר כתבו דברים כאלה בעיתונים, והוא אמר שלא. הוא אמר שהוא עשה זאת רק כדי לפתח לעצמו יחסים עם הניגרים."

לוסיאן היה נרגש מאוד בפגישה עם אחיו: "אחותי בכתה מרוב התרגשות ואני צחקתי. שאלתי אותו מה קרה, והוא רק הוסיף ואמר שהוא בעצם כבר גמר את חלקו בעבודה, זאת אומרת בחטיפה, והיה צריך ללכת הביתה, אבל הוא לא רצה להשאיר את ברק לבד ולכן נשאר איתם."

איש מבני־המישפחה איננו מכיר את אלכס ברק, הצעיר הישראלי השני שנעצר יחד עם פליקס. אמנם גם הוא בן־נתניה, אך רק כאשר הגיע לוסיאן ללונדון וראה אותו, נזכר במי מדובר. פניו של ברק היו מוכרות לו מנתניה, אך הוא מעולם לא דיבר איתו.

גם אחיה של אסתר אומר כי הוא ידע רק שברק עסק ביהלומים יחד עם אביו, שהוא יהלומן ידוע בעיר. ושמע עליו שהוא בחור מצליח מאוד. איש לא ראה אותו אי־פעם ביחד עם פליקס, ומעצרם המשותף רק הגביר את תמיהת בני־המישפחה. את הרופא לב שפירא אין איש מבני־המישפחה מכיר כלל.

הילדים לכלא

"דוא אב כל־כך טוב, שזה משהו מהעבודה בבוטיק הביתה, לוקח את הילדים והולך איתם לבריכה או לים, ואחר־כך יוצא לרוץ איתם לעשות ספורט.

"כשדיברתי איתו בכלא, הוא ביקש ממני לא לשכוח לקנות מתנה, אופניים, לבנו הקטן ליום־ההולדת שלו, שחל באוגוסט. הוא גם ביקש שנלך לשלם עבור כרטיס־הטיסה שלו, שעוד לא שילם עבורו לסוכן־הנסיעות," אומר לוסיאן בחיוך עצוב.

"אני לא יודע מה יהיה, אבל אני רוצה כעת להגשים את הדבר האחרון שפליקס התחיל לעשות לפני שנסע. הוא היה במשא־ומתן עם אשה אחת שיש לה דירה במרכז העיר. הוא רצה לשכור את הדירה כדי לפתוח שם בית־כנסת על שם אבא שלנו, שמת לפני שנתיים. זה לא יצא, כי האשה דרשה סכום גדול, אבל אולי אני אצליח להשלים את מה שהוא התחיל," אומר לוסיאן.

ההרגשה המתקבלת ממישפחת אבוטבול, היא, כי זאת מישפחה הדוקה מאוד. האחים והאחיות קשורים זה לזה גם מבחינה עיסקית וגם מבחינה מישפחתית. לוסיאן, הוא הבכור בארץ, רואה את עצמו כראש המישפחה. הוא כבר קנה כרטיס־טיסה לאסתר, כדי שתיסע בשבוע הבא לבקר את בעלה בבית־הכלא, והוא מתכנן בעור חודש לקחת גם את הילדים לראות את אביהם. אם פליקס לא יתנגד שהילדים יפגשו אותו בכלא.

■ אילנה אלון

אח לוסיאן, ידיד ואחות קרול לפני הבוטיק הסגור
מיספרה בשביל האחות

אבוטבול אמר: "גמרתי כבר את העבודה ויכולתי ללכת הביתה, אבל לא רציתי להשאיר את ברק לבד!"

במדינה

דרכי־אדם

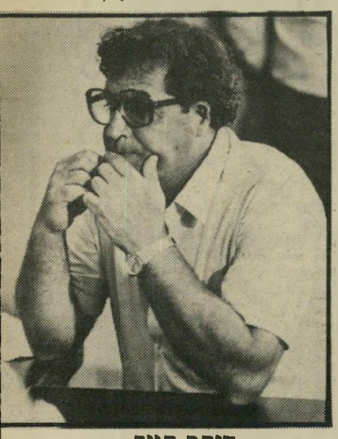
שיכון על אי־תנועה

ויקטור תייר עוזר לעציר מיפו אבל לא לעצמו

לפני 11 שנה נידון רוני קראנץ למאסר־עולם על רצח גיסו. הוא שוחרר מהכלא לפני חצי שנה ומאז לא מצא שיכון. על כן התנחל, לפני שבועיים, על אי־תנועה ביפו, בשדרות ירושלים.

בראיון שנתן לעיתונאים אמר דברים שונים שהרגיזו את אשתו לשעבר, והיא באה לאי־התנועה, כדי לשוחח איתו. לדברי המישטרה תפס קראנץ גרון ואיים לרצוח אותה. בגלל עברו הוא נעצר מייד.

כאשר הובא קראנץ להארכת מעצרו בבית־המשפט, החל משתולל והשופט ציווה להאריך את המעצר לארבעה ימים עד שיהיה לו סניגור. עורך־הדין דרור מקרין קיבל את ההגנה על קראנץ וערער על החלטת המעצר. הדיון התנהל בפני השופט יוסף חאג'־יחיא, ולפתע הגיע לאולם ויקטור תייר. ראש רשימת עמך. תייר

חותם תייר
הוא לא יסתובב

הבטיח לשופט כי הוא ייקח את האחריות לעציר, יעזור לו לקבל עבודה ודירה וידאג שקראנץ לא יסתובב ביפו. תייר עצמו חתם על הערבות בסך 15 אלף שקל, שהטיל השופט על קראנץ.

זה היה פשוט מעשה טוב נוסף של תייר, ששבוע לאחר מכן קיבל ב־בחירות לכנסת רק 700 קולות ונשאר, כרגיל, בחוץ.

סכין בראש

הקסמים לא עמדו לבעל הסטייקייה כשתקפוהו ללא סיבה

חמש דקירות דקר יואב חיים את יהודה צדוק, בעל סטייקייה, המכונה "יהודלה הקוסם". לא היתה כל סיבה להתנפלות זו, ואיש לא הבין מדוע תפס חיים סכין גדולה מעל שולחן הסטייקייה ונעץ אותה בכוח רב בראשו של הקוסם. אחרי הדקירה החמישית נשברה הסכין וחודה נשאר נעוץ בראשו של הנתקף אשר. למרבה הפלא, הצליח לברוח מהמקום, כאשר ידיו מכסות את ראשו שזב דם רב.

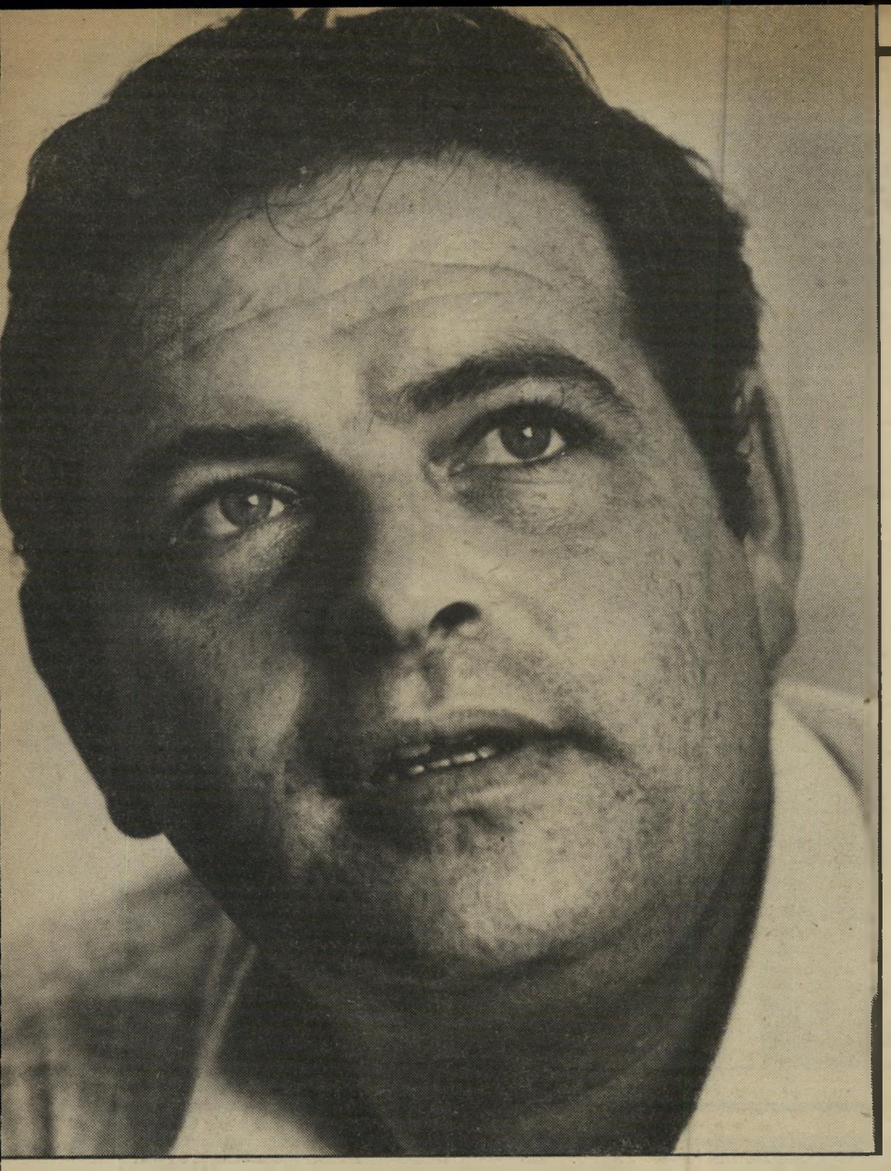
גם כאשר נס הקוסם מהמסעדה, המשיך חיים לדקור אחריו כשהסכין בידו ורק התערבותם של אנשים זרים, שהכניעו את התוקף, הצילה את חייו של בעל הסטייקייה.

התובעת, יהודית אמסטרדם, הגישה כתב־אישום נגד חיים והאשימה אותו בגרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות. הסניגור, מנחם רובינשטיין, העלה את הטענה כי מאחר שלא היה כל מניע לתקיפה, וחיים היה מאושפז קודם לכן בבית־חולים לחולי־נפש, יש לשלוח אותו לבדיקה פסיכיאטרית. הוא ביקש מבית־המשפט לדחות את המשפט עד אחרי קבלת הדו"ח הפסיכיאטרי.

איפה אפשר לאכול ארוחה סינית טובה ולא יקרה?

(התשובה במהופך)

החיים זה לא חברת ביטוח!

לפני שבוע היה שוקי ליבוביץ מיליונר. הוא חלש על אימפריה של ביטוח. השבוע איבד את הכל: את רכושו, את אשתו ואת עתידו, מכיוון שרצה לקפוץ גבוה מדי, ולהצליח מהר מדי!

"לי מרות שהיא מתגרשת ממני בשעה הכי קשה בחיי, אני לא שומר לה טינה. היא היתה כל־כך טובה אליי, כל־כך נהדרת ואני כל־כך אוהב אותה — שלא אעמיד מיכשולים ברכה," אומר יהושע ("שוקי") ליבוביץ, ובעיניו נוצצת דימעה.

שוקי הגיע להעולם הזה לראיון, מייד אחרי ששוחרר ממעצרו, בערבות של חמישה מיליון שקל, ואחרי שבילה את הבוקר בבית־הדין הרבני כדי לתת גט לאשתו, לאה.

"לפני כמה שבועות עוד הייתי מיליונר ומצליחן. היה לי הכל. פיתאום אני מוצא את עצמי בלי מישפחה, בלי אשה, בלי בית ובלי עתיד. אבל הדבר שעליו אני מצטער ביותר זאת אשתי," אומר שוקי, שניכר בו כי טרם התאושש מהמעמד בבית־הדין הרבני.

מי שהיה עד לפני שבועות אחדים, סוכן־ביטוח מצליח הוא גבר שמנמן בן 33, בעל עיניים כחולות והבעת־פנים מעוררת אמון. כאשר מדברים איתו מבינים מדוע סמכו עליו כל־כך הרבה אנשים וקנו אצלו ביטוח־חיים, וכיצד הצליח במשך שנתיים לבנות לעצמו את אחד המישרדים המשגשגים במדינה בתחום הביטוח.

לחתוך מחירים

שוקי נולד בישראל להורים ש־ניהלו את הקיוסק בבריכת־גורדון, בתל־אביב. הוא סיים את שירותו הצבאי, התחתן ונסע לגרמניה, אל הוריו, שכבר היגרו לשם.

הוא עבד שם בכל מיני עבודות מזדמנות, כמלצר וכפועל.

ואז קרתה לו תאונת־דרכים קשה. הוא נהג מכונית כאשר נתקף לפתע התקפת עיטוש עזה. לרגע עצם את עיניו ומצא את עצמו עטוף על כמה עמודי־ברזל של גשר־רכבת. פצעיו היו אנושים. כל החלק הימני של גופו היה בכתי־חולים החזירו אותו פחות או יותר לתיפקוד סביר.

גם אשתו הראשונה, שהיתה איתו במכונית, נפצעה. פניה הושחתו בתאונה וכל שיניה עפו מפיה.

כאשר הסתיימו הניתוחים, גילו הרופאים כי הוא סובל מסרטן. כרתו לו כיליה והוא קיבל נכות של 100 אחוזים בגרמניה.

תחת לשלם לו את הרנטה החודשית, הוחלט כי ילך ללמוד מיקצוע על חשבון הממשלה הגרמנית. שוקי בחר בביטוח ונסע ללמוד בבית־הספר של חברת־הביטוח אליאנס. אחרי שלמד שנה הפך סוכן־ביטוח בחברה והיה סוכן מצטיין.

הוא היה הישראלי היחיד מבין 17 סוכני־הביטוח, וכך גדל המישרד שלי במהירות.

"לאשתי יש מישפחה בחיפה, והם עזרו לי לקבל שם לקוחות ופתחתי מישרד גם בחיפה. היו לי אז חלומות גדולים. רציתי לעשות עסקים, להתפתח ולהתרחב. קיוויתי לפתוח גם סניפים בירושלים ובאר־שבע ולהיות גדול מאוד". הוא מספר.

כדי לרכוש לקוחות ניסה לעשות ככל יכולתו. בגרמניה יש חוק האוסר להוריד את הפרמיות, ולכן אצל כל סוכני־הביטוח תשלום הפרמיה הוא זהה. התחרות שם מתמקדת רק על טיב השירות של הסוכן. אבל בארץ יש עוד דרך לתחרות: שוקי חתך מחירים. הוא היה נותן 20 אחוז הנחת־סוכן, כסף שבא, בעצם, מכיסו.

בתחילה עבד עם כל חברות־הביטוח ואחר כך בעיקר עם חברת מיגדל. הוא חלם להתקשר עם חברת ביטוח מקנדה ולהגדיל עוד יותר את עסקיו. בעיקרון חשב, כי אם ירחיב את מעגל־המבוטחים יוכל להרוויח גם אם יעבוד על רווח מיזערי.

הוא גם רצה לבסס את עסקיו על שמו הטוב כנותן שירות נאמן. "היו יכולים לטלפן אליי ב־2 בלילה אם היתה בעיה, ואני הייתי בא ופותר אותה במקום."

כחלק מהשירות המהימן, היה נוהג לשלם מייד כל תביעה שהיתה מאושרת בקבלה. "מי שהיה מביא לי קבלה, הייתי משלם לו על המקום. הרבה פעמים חברת־הביטוח היתה משלמת לי את הסכום אחרי כמה חודשים, אבל לפעמים היא לא הכירה בתביעה הזאת ולא שילמה אותה בכלל, ואני לא הייתי לוקח את הכסף בחזרה מהקליינט. ככה הפסדתי הרבה כסף במימון וגם מכיוון שחברת־הביטוח לפעמים לא שילמה לי," מספר שוקי.

לאחרונה הצליח להשיג ביטוח של כמה חברות גדולות, אשר לכל אחת מהן היו מאות עובדים. החברות הללו לחצו לקבל תנאים יותר טובים לעובדיהן, ושוקי היה מוכן ללכת לקראתם. "חברת־הביטוח נתנה לי אפשרות לשלם בשישה תשלומים, אבל אני נתתי להם לשלם לי ב־12 תשלומים. את הריבית לבנק שילמתי מכיסי, וזה היה המון."

כך התחילה הסתבכותו של הסוכן.

ידידים פושטי עור

שוקי, שבא מגרמניה, לא הבין כל־כך את תנאי החיים והכלכלה בארץ, ורצה לקפוץ מהר מדי גבוה מדי. בתחילה הכל היה טוב: "הרווחתי המון כסף, אפילו קניתי דירה בכיכר המדינה ב־200 אלף דולר. אבל כאשר הריבית על הדירה, ושילמתי 12 אלף דולר דמי ויתור.

"לפני חצי שנה התחילה לפתע תחרות פרועה בשטח הביטוח. כולם לחצו לקבל הנחות. מכיוון שרציתי לשמור על הקליינטורה, התחלתי לקחת הלוואות מאנשים פרטיים, וזה מה שגרם בסוף, לנפילתי".

המלווים הפרטיים, שהיו כולם ידידים, דרשו ריבית נשכנית. עבור הלוואה של 14 אלף דולר, התחייב שוקי להחזיר אחרי חודש סכום של 22 אלף דולר. הוא לא עמד בכך, חוב אחד כזה החזיר ואת השני לא הצליח לשלם. אז פנה אל ידיד שהכיר עוד כאשר חזר ארצה.

שוקי חזר לישראל באוניה, מכיוון שהביא איתו את מכונית המרצדס המהודרת שלו. על האוניה הכיר את מאיר נוימן, סגן־אלוף שהיה אז בהליכי שיחרור.

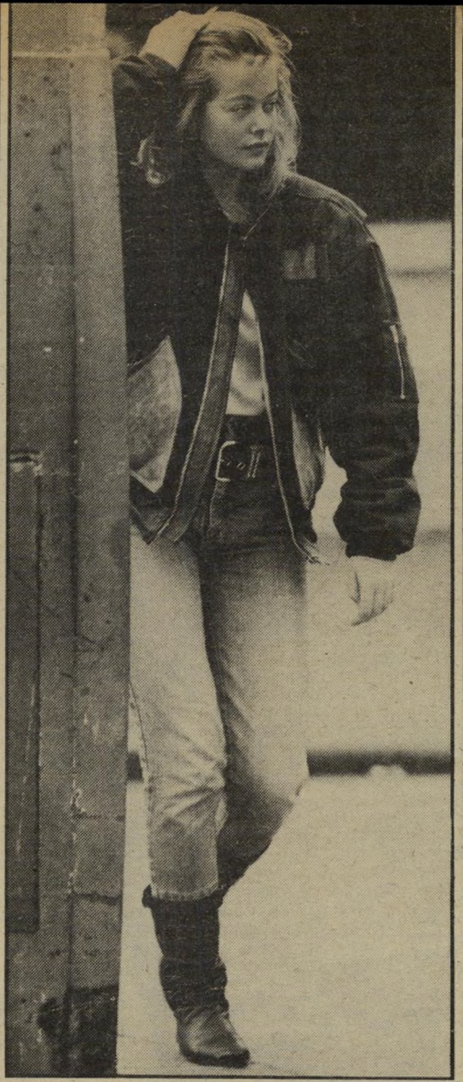
נוימן ושוקי הפכו ידידים טובים. כאשר נזקק לכסף באופן רחוף, פנה שוקי לנוימן ידידו וביקש ממנו הלוואה. הקצין בדימוס הסכים להלוות לשוקי 45 אלף דולר, בתנאי שאחרי שישה שבועות יקבל בחזרה 70 אלף דולר.

תנאי ההלוואה של הידידים היו פשיטת־עור לכל דבר.

את ההלוואה מנוימן קיבל שוקי ב־23 ביוני והתחייב להחזירה ב־4 באוגוסט. נוימן דרש ביטחונות להלוואה ולשוקי לא היה מה לתת. על

(המשך בעמוד 48)

אנדריו, הלן ושרה, שלושה מוסקטרים מבית טוב

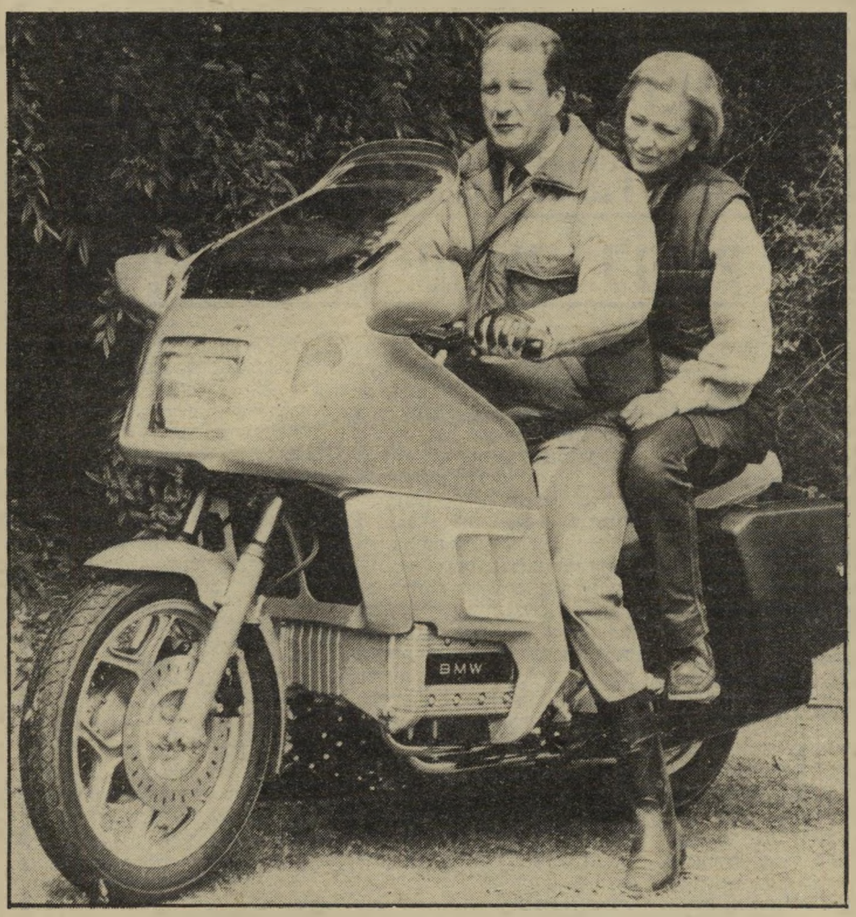
מי גורם לנסיך **אנדריו**, בנה של המלכה **אליזבט** השנייה לצחוק במלוא פיו? שתי הדוד־ניות שלו לידי **הלן** היפהפיה ולידי **שרה**.

שתי הצעירות, אינן אלא בתו של הדוכס **קנט**, דודה של המלכה, ושל הנסיכה **מארג־רט**, אחותה של המלכה. הן נהנות משני העולמות. מתואר אצולה מכובד מחד גיסא, ומן החרות לחיות את חייהן לפי רצונן מאידך גיסא. שרה (מימין) מעדיפה לנהוג במכונית מרגם מיני מיינור, למרות שיש לה מכונית רולס־רוייס. ואילו הלן (במרכז) מעדיפה על פני שתי המכוניות את הנסיעה ברכבת התחתית. אשר ללבוש — שתי־הן מעדיפות את המראה הזרוק על פני המלתחה העשירה שב־ארון. אנדריו בעצמו טוען שהוא מאושר לדעת שאין לו סיכוי לחבוש כתר על הראש. אותו זה מצחיק.

רוברטה גלוס — הגברת מריו שאיננה אלא גבר

גברת יפהפיה זו, העונה לשם **רוברטה גלוס**, היא הדוגמנית המצליחה ביותר היום בריו דה ז'נרו. ועוד למעלה מזה. שמה המקורי אינו אלא **לואיס רוברטו גאמבין מורירה** ויש לה עבר גברי כהחלט.

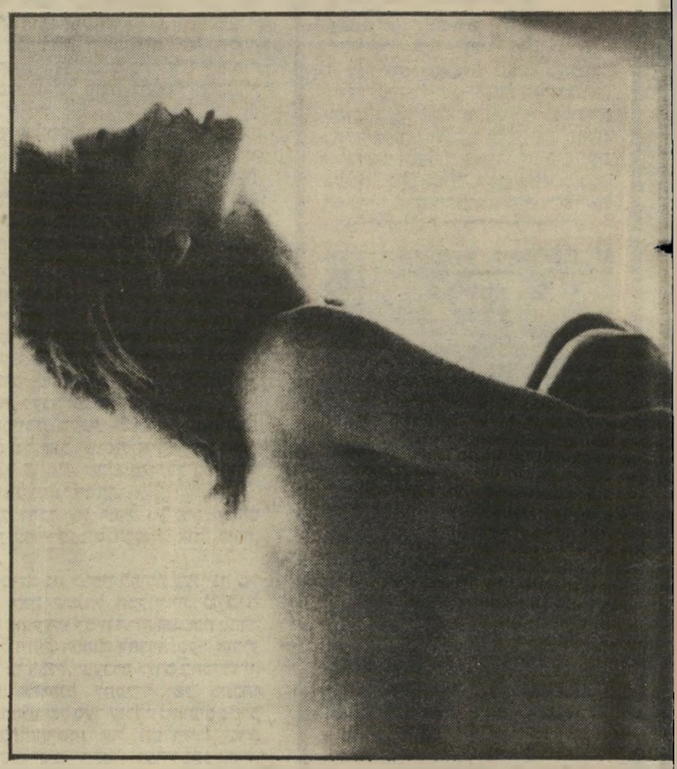

פאולה ואלברט — לחתונת הכסף על אופנוע

הנסיך **אלברט** מבלגיה ורעייתו **פאולה** היו מאז ומעולם חברי כבוד בחוג הסילון של בתי המלוכה האירופיים. אהובי נפשם של המלך **בודואין** והמלכה **פאביולה** חשוכי הילדים. השניים מגדלים את **פילים**, יורש־העצר לבית המלוכה הבלגי, ומעדיפים היום את השקט והפרטיות, על פני התפקידים הרישמיים שבהם הירבו לעסוק בשנות נעוריהם היפות ביותר. בני הזוג חגגו את חתונת הכסף באפודות ובטיול על אופנוע.

אנשים בעולם

ואנסה וויליאמס:
מיס אמריקה
לפני ואחרי

כתר המלכות הוא עניין כבד מדי, כך החליטה מיס אמריקה, **ואנסה ויליאמס**, והעדיפה להוריד אותו יחד עם כמה פריטי לבוש אחרים לטובת הזהב הכבד יותר. התמונה שבה היא נראית במערומיה (מימין) אינה אלא אחת מסידרה של צילומי עירום המפארת את ירחון המין האמריקאי פנטהאוז, שבגללן נאלצה להיפרד מן התואר בבושת־פנים. בתמונה משמאל נראית ואנסה טרם הכתרתה כמלכת היופי של ארצות־הברית, בשעת ה־ תחרות הראשונה על התואר ש־ התקיימה בספטמבר 83' באטלנטיק סיטי, שבניו־ג'רסי. ואנסה עשתה בשנה זו דרך ארוכה כשצלמי פנטהאוז בעקבותיה בלי לאות. שנה בדיוק מאז צעדה על המסלול לראשונה, תפאר את עמודיו הפנימיים של הירחון עם עבר של מלכה.

ב.ב. עשתה זאת שוב ★ מימי מתה מעודף סמים ★ צוואתה המארכסיסטית של ליאן הלמן

ממשלת צרפת העניקה חנינה לסוסה ולסייחה שנועדו לטבח, בעיקבות פנייה של הכוכבת **בריז'ט באר־דו**. באר־דו, הידועה בעבודתה המסורה להצלת בעלי־חיים ביקרה לפני כארבעה חודשים בבית־המיטבחיים בניצה, עיר הקרובה למקום מגוריה סן־טרופז, שבדרום צרפת, וזועזעה לראות מישלוח חדש של סוסים שהגיעו מפולין שנועד להישחט עבור תעשיית בשר־סוסים (הידוע כמערן בצרפת). ביניהם היתה סוסה שילדה סייח כמה ימים אחרי הגיעה לבית־המיטבחיים. באר־דו פנתה **לאלן בורג־רין־דיבורג**, מפיק תוכנית הטלוויזיה ארץ החיות וביקשה ממנו לחטוף את האם ואת בנה מבית־המיטבחיים. ואומנם, הוא ועוד שניים מחבריו ניסו לעשות כן, אבל נסיון החטיפה נכשל. ב'ב' פנתה בקריאה נרגשת למישרד־החקלאות הצרפתי, ואיימה כי „לפני שתהרגו את הסוסה תצטרכו להרוג אותי." ואומנם, המישרד נכנע ללחצה הרציני של הכוכבת, והודיע שאחרי טיפול רפואי מתאים, יעזבו האם והרך הנולד את בית־המיטבחיים לגן החיות הסמוך לאחוזתה של בריז'ט ●●● מחיאות כפיים סוערות בהתחלה וקיתונות של בוז בסוף. זו היתה קבלת־הפנים שהעניקו מבקרי המוסיקה האיטלקים להפקתו החדשה של הבימאי הבריטי היוצא־דופן **קן ראסל**, לפי האופרה של **סרצ'יני** לח בוהם, שהוצגה בפסטיבל המוסיקה במאצ'ראטה. העלילה, המתרחשת במקור במאה ה־19, מספרת על אהבתה של מוכרת פרחים למשורר עני. הנערה, מימי, מתה לבסוף משחפת. ראסל, שהעביר את המערכה הרביעית לשנת 1984, הניח לגיבורה המחודשת למות מעודף מנת הירואין, כשהיא מוקפת בחבריה לבושי מיקטורני־עור ופורטים על גיטרות חשמליות. העיתון המילאנזי הידוע איל ג'ורנאלה הגיב בטיעון, כי להזמין בימאי זר כדי להציג את עיבודו האישי למוסיקה איטלקית, כמוהו כאילו הזמינו אשף מיטבח מאוגנדה להכין פיצה בנאפולי. העיתון קבע, שראסל הוא אישיות בלתי רצויה באיטליה, ושכדאי ללוותו בנימוס, אך בתקיפות, אל מעבר הגבול הקרוב ●●● **מארק תאצ'ר**, בנה (30) של ראש ממשלת בריטניה **מארגארט תאצ'ר**, הודיע בראיון עיתונאי, כי כל מי שמצפה ממנו להודעת אירוסין, עם **קארן סורסטון**, בתו של איל־נפט מטכסאס, עשוי להתאכזב. גם הגברת פורסטון טוענת שעדיין אין זה סוף פסוק, אף שמארק עבר לגור בטכסאס מאז חודש אפריל ●●● **ג'יימס סטוארט** הסיר את הלוט מעל פסלו של הפארטנר הידוע ביותר שהיה לו מעודו: **ג'ון** (האיש שירה בליברטי ואלאנס) **ויין**. בפסל שנעשה בידי **האריי ג'קסון**, מעוצבת דמותו של ויין כשהוא רכוב על סוס, בגובה 6.6 מטרים, והוא מוצב בבוורלי הילס, קליפורניה, לא רחוק מאחוזת ויין. בטקס נכחו, מלבד 500 מוזמנים מעולם הבר, כל שבעת ילדיו ו־23 נכדיו ●●● האמנית **לי קראסנר**, אלמנת הצייר **ג'קסון פולוק**, הורישה את רוב רכושה (הנאמד ב־10 מיליון דולר) לאמנים מוכשרים במצוקה. את הזכות לחלוקת התמיכה הפקידה בידי ידידי הצמד, **ג'ראלד דיקלר ויוג'ין תאו** ●●● **ליליאן הלמן**, הסופרת השמאלנית הידועה, ששימשה בשעתו מטרה לדריפות מק'ארתי, הורישה חלק מאחוזתה (בשווי של ארבעה מיליון דולר) לסופרים בעלי נטיות מארכסיסטיות. צוואתה של הסופרת, שנפטרה ב־30 ביוני בגיל 79, מצווה מענקים בשווי של 400.000 דולר **לבימאי מייק ניקולס**, לסופר **ג'ורדן הרשי**, **לתסריטאי סידני לומן**, ולכמה חברים אחרים. חלקה האחר של הירושה ישמש להקמת קרן נוספת על שם מאהבה של הסופרת, הסופר **דאשיאל האמט**.

הנסיכה קארולין: בחזרה אל הגיזרה ואל צו האופנה

תצוגת אופנת החורף של בית דיור לשנת 84־85 הצטיינה בהופעות מרשימות של דוגמניות מסלול ובהופעה זוהרת של הנסיכה שבקהל, **קארולין** ממונאקו. הנסיכה שבאה לחזות בתצוגה בפאריס, לראשונה מאז ילדה את בנה **אנדריאה**, כבר הוכיחה שליטה בקאלוריות ונשאה מבט אוהד לשמלות שתוכל ללבוש בחורף הבא. את האירוע חגגו גם המעצב הראשי לבית דיור, **מארק בוהן**, שרגמיו חביבים ביותר הן על הנסיכה והן על הדוגמנית האמריקאית הזוהרת, **ג'רי הול**, המיטיבה ללבוש את יצירותיו, כפי שאפשר לראותה, במלוא טעמה, משמאל.

צל"ג

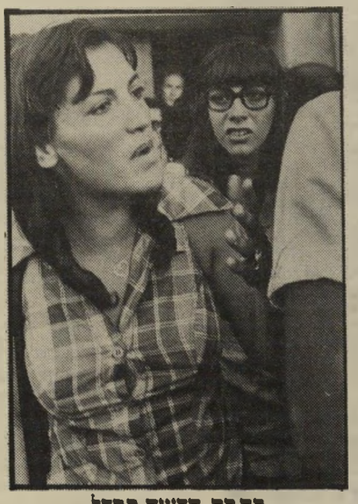
בחירוטק

● למפיק מישדר ליל־הבחירות לכנסת ה־11, מפיק כולבוטק **רפי גינת**. במישדר זה נכנס גינת לנעליהם של המפיקים הבכירים של ה־טלוויזיה בעבר, **דן שילון, יאיר אלוני ואלכס גילעדי**, שהפיקו בעבר הרחוק הפקות־ענק מורכבות, עם נקודות־שידור רבות. היה זה כישלון מרגע פתיחת השידור והתקלות שליוו את מדגם־הבחירות של הטלוויזיה, שנערך בידי חנוך סמית (שכבר בבחירות לכנסת ה־10, ב־מידגם הטלוויזיוני, הוכיח שנפ ליחו המקצועי), דרך קטעי־הביניים של המצלמה הנסתרת (קנדיד־קמרה) שהיו מביכים ואוויליים. גם מחשב הבי־בי־סי, שהובא לצורך הפקת מישדר־הבחירות, ושבמהלך הלילה נעשתה לו פירסומת סמויה השווה עשרות אלפי דולארים, לא מילא את הציפיות שתלו בו. דווקא מישדרי יום־המחרת של הערוץ המתחרה, הטלוויזיה הלימו־דית במהדורת־היום של ערב חדש, היו בעלי רימיון דיווחי, שנערך במישדר ליל־הבחירות של הטלוויזיה הכללית, שנראה כהעתק דהוי של מישדרי־הבחירות לכנסת ה־9 וה־10. נקודת־האור היחידה במישדר ליל־הבחירות היה השדר הוותיק **חיים יבין**, שהציל את המעט שניתן היה להציל במיומנותו המיקצועית. את כישלון מישדר זה יש לזקוף גם על חשבון מנהל־הטלוויזיה, **טוביה סער**, שהעדיף להציב בראש הפקת־ענק זו את גינת, המשולל כישורים חדשותיים.

צל"ש

עולם אחר

● למנחה ולמרואיין של התוכנית דברים בגו, שנערכה בלילה שלמחרת ליל־הבחירות, ושהראתה לצופי הטלוויזיה שמדינת־ישראל אינה רק קהל עסקני מצודת זאב והבית האדום ברחוב הירקון. המראיין **צבי ינאי** (עורך מחשבות) והמרואיין הפרופסור חיים הררי (מכון וייצמן) דנו על עולם הפיסיקה העיונית, והציגו את אי־האונות של דור אחד באנושות מול אותו עולם של חלקיקים, שעליו הוקם היקום. הררי פישט את המורכבים שבמרכיבי עולם הפיסיקה. השיחה התרבותית שבה והציגה במשך

כתבת חדשה רבדל
שיקולים מוזרים

מחצית השעה את העולם האחר, רב־המשמעויות, שהקלפיות הן כלום לעומתו.

מאחרי המירקע

תעורת־ביטוח לפורת

ער לרגע שידור מימצאי הקלפי הניסיונית של רשות־השידור, היה עתידו של מנכ"ל הרשות, **אורי פורת** תלוי על בלימה. חזרת המערך לשילטון משמעה היה שינוי המערכת המנהלת את רשות־השידור, תוך כוונה של מציאת מנכ"ל חדש לרשות.

תוצאות הבחירות, והאפשרות של הקמת "ממשלת־אחדות" או "ממשלת־ליכוד־לאומי", ייצבה את מעמדו של פורת בתפקידו כמנכ"ל הרשות.

פורת, שביקש רק חופשה של מחצית השנה ממערכת ידיעות אחרונות, עשוי עתה להאריך את חופשתו לשנה (במיקרה של הקמת "ממשלת ליכוד לאומי") תוך חשש שבאוקטובר תיערכנה בחירות חדשות. במיקרה ותקום "ממשלת־אחדות", יאריך פורת את חופשתו לעוד ארבע וחצי שנים.

פרשת רבדל

דוברת מישרד־האוצר, **אריאלה רבדל**, ששימשה בעבר כדוברת רשות־השידור, עומדת לסיים בקרוב שנת־השאלה מרשות־השידור לאוצר, ולשוב לעבודתה ברשות.

רבדל שסיימה בשנה שעברה בהצטיינות קורס־כתבים של קול ישראל, סיכמה עם עורך מבט **מיכאל קרסין**, שהיא תשתלב במיסגרת מבט ככתבת לענייני־רווחה.

אלא שעל דרכה של רבדל נערמים קשיים מכיוון בלתי צפוי: מנכ"ל הרשות, אורי פורת, מתנגד לכך.

ניגוד העמדות בין קרפין לפורת בעניינה של רבדל הביא לכך שמנהל הטלוויזיה, **טוביה סער** יתאים את עצמו לכיוון הרוח הנושבת מחדר המנכ"ל בטלוויזיה, הסמוך לחדרו. סער הודיע מיד לקרפין כי רבדל, שעברה קורס כתבי־רדיו, אינה יכולה להיכנס לתפקיד של כתבת־טלוויזיה. הנחייתו של סער עוררה גיחוכים בקרב עובדי חטיבת־החדשות של הטלוויזיה, שרק בחודשים האחרונים קלטו כמה כתבי־רדיו, שעברו קורס כתבי־רדיו בלבד, ולא קורס של כתבי־טלוויזיה (ביניהם: **עמנואל הלפרין**, בן אחותו של מנחם בגין, מקול ישראל, **אבי ברזילי** מגלי צה"ל ואחרים).

על רקע מחלוקת זו עשוי להיפתח סיכסוך חדש בין עובדי חטיבת־החדשות להנהלת רשות־השידור. כתבי־החדשות עשויים לטעון ששיקולי קבלת כתבים למבט הם מעניינם של עורך מבט, קרפין, ומנהל חטיבת־החדשות **יאיר שטרן**, ולא של מנכ"ל הרשות.

הקרב על הכבוד

בישיבה האחרונה של הוועד־המנהל, כאשר הודיע מנכ"ל הרשות, **אורי פורת**, על כוונתו להחזיר למירקע את התוכנית זה הזמן עם המפיקה **נאוה כהן** והמנחה **רם עברון**, התפתח עימות חריף בינו לבין חברי הוועד־המנהל, המגלים באחרונה נטיה ליטול לעצמם חלק פעיל במלאכת הניהול והעריכה של ה־טלוויזיה.

בראש המתנגדים להחזרת כהן ועברון ניצבים שני נציגי הליכוד, הפירסומאי **דויד אדמון** ו**נתן ברון**.

אלא ששניהם הכעיסו את מנכ"ל־הרשות, שהבהיר להם חד־וחלק שזכותו של הוועד־המנהל היא לייעץ, ולא לנהל. או, במילים אחרות: "אני, כעורך־ראשי של הטלוויזיה, אחליט מי יגיש את זה הזמן. תפקידכם הוא רק לייעץ לי."

כאשר העימות התפתח יותר ויותר, התברר שתביעת אנשי הוועד־המנהל היא שלפחות תוכנית אחת של זה הזמן תופק בהנחיית **מתי גולן** ומפיק אחר, כפיתרון של כבוד.

המנהל, הוא מנהל קול ישראל, **גידעון יב־ארי**, שברון מאשימו בהיערות שיטתית מישיבות הוועד־המנהל ●● כאשר התפוצצה פרשת ד"ר **אברהם דיסקין**, עורך־הסקרים של המערך בבחירות, חיככו כפיים כמה מעובדי קול ישראל הבכירים. מסתבר שבמערכת הבחירות של 1981 ניהל דיסקין עבור הרדיו כמה סקרים, שהוכחו כחסרי כל קשר למציאות האלקטורלית.

ה"זיקפה" של ברון

בהדרגה מאמצים נציגי הליכוד בוועד־המנהל של רשות־השידור את לשון־הדיבור שאיפיינה את נציגיהם בוועד־המנהל הקודם (מרון את פאפו).

בישיבת הוועד־המנהל התייחס נציג הליכוד, **נתן ברון**, להופעתו של נציג המערך בוועד־מנהל, ד"ר **ישראל** ("רולי") **פלג**, בטלוויזיה הלימודית.

חברי־ועד ברון
בעיה

ברון, בליגלוגו על פלג: "פלג הופיע בטלוויזיה הלימודית, ואחרי זה מייד דיברו על זיקפה..."

החברים האחרים בוועד המנהל לא הבינו את ההומור של ברון. אחד מהם לחש לשכנו: "לברון יש, כנראה, בעיות."

פסקול

פאפו החדש

שכרו של **חנוך סמית**, עבור שירותי הס־טאטיסטיקה שלו למידגם רשות־השידור, בליל־הבחירות לכנסת ה־11, היה 8000 דולר

●● חבר־הוועד המנהל, **נתן ברון**, פירסם במהלך מערכת־הבחירות בידיעות אחרונות טור יומי לסקירת תשדירי־הבחירות של המיפלגות, והוכיח בו, כמו בטיעוניו בישיבות הוועד־המנהל, את אי־בקיאותו במדיום הטלוויזיה. הוא מצרף לה עמדות ימניות־נציות שהביאו לו בקרב עובדי הרשות את הכינוי "פאפו החדש" ●● אחד מקורבנותיו האחרונים של ברון, בישיבות הוועד־

סטטיסטיקן סמית
8000 דולר ללילה

מחוייבות ל"דרדלה"

מנהל חדשות שטרן
ליל־הבחירות עלה 200 אלף דולר

אתיקה מיקצועית וקיום הבטחות אינם מאפיינים את צמרת הטלוויזיה הישראלית בשנים האחרונות. בליל־הבחירות הפתיע מנהל הטלוויזיה, **טוביה סער**, במאבק שניהל נגד מנהל חטיבת־החדשות של הטלוויזיה, **יאיר שטרן**, ומפיק מישדר־הבחירות, **רפי גינת**.

מישדר ליל־הבחירות עלה לרשות־השידור 200 אלף דולר, שיעיקרם הושקעו במידגם הטלוויזיה. בהתאם לתיכנון, נועד לשדר בזמנית את קול ישראל ואת הטלוויזיה.

בסיכומים לקראת המישדר נקבע שבשעה רבע לעשר בלילה ימסור מנהל חטיבת־החדשות של טלוויזיה טלפונית, בצופן, את מימצאי המידגם ל**יגאל רום**, מנהל חטיבת־החדשות של הרדיו, כך שהרדיו והטלוויזיה ישדרו בזמנית את מימצאי מידגם רשות־השידור.

התקלה הטכנית בשיקלול המימצאים הכניס את שטרן ואת גינת ללחץ. מנהל הטלוויזיה נאלץ להרגיעם ולהשיבם למסלול. כאשר תוקנה התקלה, סירבו שטרן וגינת למסור את המימצאים למערכת החדשות של קול ישראל. ברגעי־לחץ אלה, כאשר תבע סער מעובדיו לעמוד בהתחייבותם כלפי קול ישראל, סירבו שטרן וגינת להתייחס אליו והעליבו אותו. במטח העלבונות שיגר שטרן את ה"דרדלה" (קללה השגורה דרך־קבע בפיו) לעבר סער.

רק כאשר הפעיל סער את סמכותו נאלצו שטרן וגינת לקבלה. אז מסר סער את המימצאים, בלא צופן, ישירות בטלפון לאנשי קול ישראל.

עדים לעימות שבין סער לשטרן וגינת היו מנכ"ל רשות השידור, **אורי פורת**, ועוזרו לענייני־טלוויזיה, **יאיר אלוני**.

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי - העישון מזיק לבריאות

אלכס אוריגינל • מזגני אויר לרכב

אלכס

Alex
Auto Air Conditioning

אלכס א
מחלטת
עליונות

"אלכס אוריגינל" - מזגן שמתוכנן מפותח ומיוצר לכל סוג מכונית בנפרד.
תוצר הנדסי מתוחכם של טכנולוגיות רכב ברמה עולמית עם מוניטין והכרה בינלאומיים.

מזגן שהושקעו בו עשרות אלפי שעות אדם ומכונה, 15 שנות התמחות בלעדית במזוג אויר לרכב ו-30 שנות נסיון בהנדסת רכב.
מזגן שעמד בהצלחה בכל תנאי האקלים ומזג האויר - בכל העולם בסוגי הרכב השונים לאורך מליוני קילומטרים - ממדבריות אוסטרליה ועד המרצדסים שדוהרים על אוטוסטרדות אירופה.
מזגן שהוא אבי הנדסת מיזוג - אויר - לרכב בישראל - פורץ דרך עולמי - שאיפשר למזג מכוניות גם בנפח מנוע בינוני וקטן, בעזרת המנתק האוטומטי - המצאה מקורית ובלעדית שרשומה בפטנט מס' 27433.
"אלכס אוריגינל" - מפעל לתפארת - אחת משלוש החברות השולטות באירופה במיזוג אויר לרכב.
שם אחד. שם שאומר הכל.
"אלכס אוריגינל".

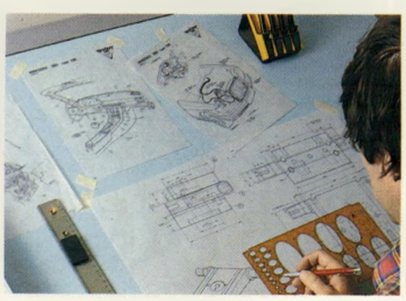
אלכס אוריגינל • מזגני אויר לרכב

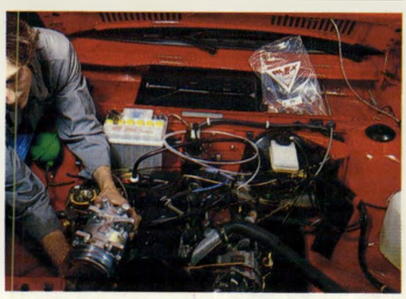

מבט אל אולם ההתקנה במפעל המשוכלל והמתקדם ביותר מסוגו.

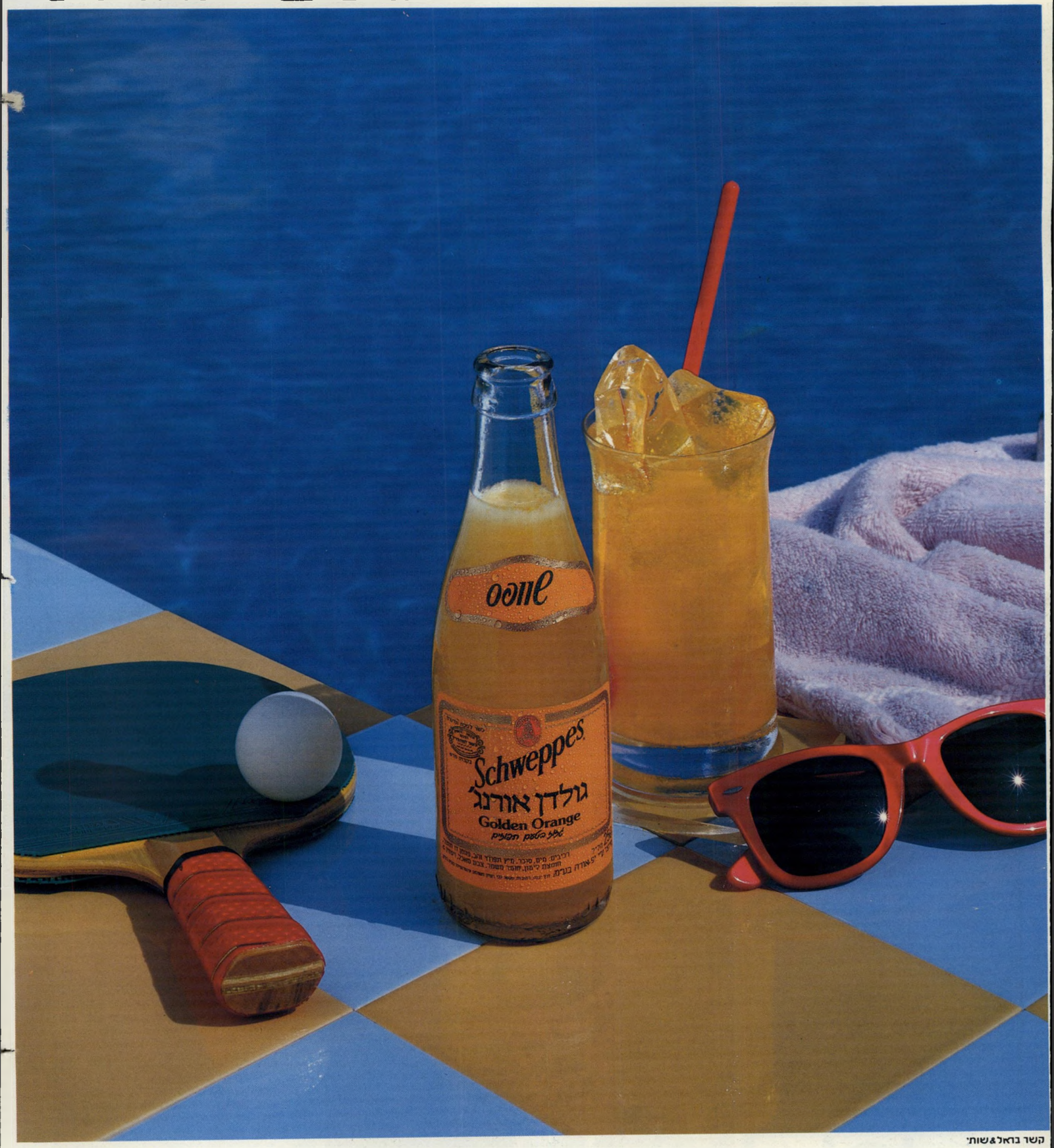

"אלכס אוריגינל" - מזגנים לרכב
רח' עשר טחנות 12 רמת-החייל, ת"א
טל. 03-491112
פיתוח, תכנון, ייצור, התקנה ושרות - הכל תחת גג אחד.

ליכטנזון צרפתי

טעם העולם הגדול.

קשר בראל&שות'

Schweppes
טעם העולם הגדול.

מה בין שפירא להרצוג?

שמתם לב שהזנחנו את עניין ההצעות למתנות? זה פשוט מפני שנגמר לי כל הכסף על קייטנות ועל לונה פרק ועל ארטיקים, ולכן לא קניתי לאף אחד שום דבר.

אבל אמרו לי שזה לא פייר להתייחס לכולם כמו אל עצמי. אולי לכם דווקא יש כסף, ואולי מתחשק לכם לקנות מתנה למישהו?

תדעו לכם, שהפעם אתם קונים מתנה סטייל בית הנשיא. שיידע לו הארון הרצוג, שמה שהוא יכול לקנות לחברים שלו, נשיאי העולם, גם אנחנו יכולים לקנות לחברים שלנו.

חברת שטיחי כרמל (כן, של אברהם שפירא. מה לעשות?) הוציאה לשוק סידרת שטיחי קיר אמנותיים בעבודת יד. השטיחים הם בגודל של מ"ר או יותר מזה, והם מעוצבים על־ידי אמנים ישראלים ידועים כמו רוזנטלים, אייזנשר, יוסי שטרן ואחרים.

כל האינפורמציה הזאת לא היתה מגיעה אליכם (לפחות לא דרכי), אילולא באה לבקר אותי חברה משוודיה. היא עשתה מסע־קניות ברחבי הארץ ובסופו התיישבה מולי למשך שלוש שעות, כדי להראות לי תוצאותיו.

משטיח הקיר האמנותי היא התלהבה במיוחד, ואפילו אמרה ש־ 120 $ (מחיר השטיח) נחשב בשוודיה ממש זיל־הזול.

שיכנעה אותי השוודית שלי ואמרה לי לכתוב על זה בעיתון כדי שכולם ידעו. אז כתבתי. לא צריכה צרות עם ארצות קרות.

חשדתי שירות לחופש הגדול

השבוע גמרו רוב הילדים את הקייטנות שלהם והם מתחילים את החופש בן 24 השעות, מדי יום. קחו שני ואליומים ונמשיך הלאה.

כדי לעבור שבוע בן שבעה ימים, שכל אחד מהם עמוס ב־24 שעות, צריך להחליט החלטות ולעשות תוכניות. אז הנה התוכנית הפרטית שלי, המתייחסת לילדיי, ואולי תצליחו לקבל ממנה איזה רעיון.

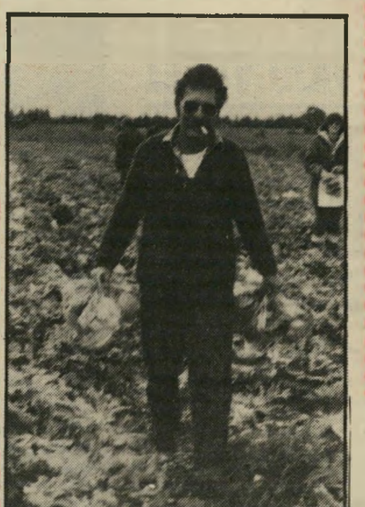
יומיים בשבוע (לפי בחירתם) רואים טלוויזיה בבוקר. יומיים בשבוע — הולכים לים או לבריכה (ואם אפשר עם הסבתא, או האבא, או האחות הגדולה או אפילו עם אמא של חבר). וביומיים האחרונים של השבוע נסחבים עם ההורים לעבודה שלהם, כדי שיראו שאנחנו לא מלקקים שם רבש.

כל זה עד הצהריים, כמובן. את עניין אחרי־הצהריים לא פתרנו, והאמת היא שכאן יש בעיה. אם אומנם שמעתם לעצותיי הבזבזניות, הרי שכבר ראיתם את כל המופעים והסרטים בארץ, ועד שלא יוחלפו בטריים, אין מה לראות.

ו...ל...ב...ן (וגם בגלל אי־אלו שיחות עם מנהל הבנק שלי) החלטנו (אני) שצריך לעשות דברים חשובים שלא עולים כסף. אצלנו הדבר החשוב של השבוע יהיה צביעת חדר־הילדים. סיוד הקירות, צביעת המשקופים והכוננית, ניקיון יסודי של החדר, השלכת גרוטאות הצעצועים, הדבקת הספרים הקרועים וכו' וכו'.

לא איכפת לי בכלל כמה זמן זה ייקח. כל יום הוא רווח נקי בשבילי. רק תיזכרו, שלא צריך לרחם על הקטנים, כי גם הם לא מרחמים עלינו. חיזקו ואימצו כי יש תיקווה. בסוף הם כולם מתחתנים ועוזבים את הבית. להשתמע בשבוע הבא.

שלום, גבי

כל אחד מאיתנו מעריץ מישהו. יש שמעריצים את בריג'יט ברדו, ויש שמעריצים את וודי אלן. יש שמעריצים את דוסטוייבסקי ויש שמעריצים את בטהובן. יש גם כאלה שמעריצים את מנחם בגין או את אריק שרון.

אני הערצתי את גבי ראודור. בחור אלמוני, מושבניק מבן־שמן, בעלה של אסתר'קה, אבא של שלוש בנות.

הכרתי אותו לפני כשמונה שנים. מאז לא התראינו הרבה מאוד. פעם בחודשיים שלושה. מאז שהכרתי אותו הוא היה חולה. הכליות שלו לא תיפקדו. הוא עבר השתלה אחת ואחרי כמה שנים עוד אחת. בין ההשתלות הוא קיבל כמויות אדירות של תרופות, שהרסו לו לאט לאט את כל המערכת החיסונית של הגוף. היו לו כמה התקפי־לב והיה לו סרטן־עור ואולי היו לו עוד דברים שלא ידעתי עליהם. גבי היה הבחור הכי חולה שהכרתי — בגופו, והאיש הכי בריא שהכרתי — בנפשו.

הוא טיפל בתרנגולים ובעצי התפוח, ובטרקטור שנשבר ובצינורות שהיה צריך להעביר ממקום למקום. אבל מחקלאות בלבד כנראה קשה גם לחיות וגם לאגור כסף לילדים לזמן שלא יהיה להם אבא. אז גבי עבר גם מחוץ למשק. לפעמים שמונה שעות ולפעמים כפול מזה.

גבי ידע שאשתו תהיה אלמנה צעירה ובנותיו תישארנה יתומות. אבל לא היה לו זמן להקריש לזה יותר מדי מחשבה. הוא עבר מהבוקר עד הערב וכשלא עבד הוא לקח את המישפחה לטיולים, למסיבות, לפיקניקים. הוא הצחיק אותם עד דמעות. הוא שיעשע אותם. הוא הדביק את כל הסובבים אותו במצב־רוח נפלא. אולי מצב־רוח שיכול להיות לבן־אדם שכל בוקר כשהוא קם, ברור לו שהוא ניצח את מלאך־המוות בעוד יום אחד.

הוא לא נתן לאף אחד לשאול יותר מדי שאלות ולהתעסק בענייני הבריאות שלו. על שאלות מהסוג של „איך אתה מרגיש?" הוא ענה תמיד „שגעון, מחר אנחנו נוסעים לטיול!"

אם מישהו התעניין באמת מה קורה איתו, היה צריך לפנות לאשתו, בומן שגבי לא בסביבה ולשאול. ממנו לא יכולתי לדעת כלום. הוא סירב בעקשנות לדבר על הנושא. לא היה לו זמן לבזבז. החיים שלו קצרים מדי וצריך להספיק לחיות את המקסימום.

ביום שישי האחרון פגשנו אותו. הוא טפח לי על השכם ושאל „יש איזה בריחה טובה באזור תל־אביב?" שתינו קפה, התווכחנו על הבחירות. כלומר, כמה שאפשר בכלל להתווכח עם בן־אדם שכל הומן מחייך. רצינו שיישאר לאכול איתנו ארוחת־ערב, אבל הוא אמר שאין לו זמן, כי הוא צריך לסדר סידורים למחר, וגם לפי דעתו במילא לא היה לנו מספיק אוכל בשבילו, אמר בחיוך.

הוא אהב לאכול. הוא אהב לצחוק, הוא אהב לעבור, הוא אהב לטייל בארץ, הוא אהב את המישפחה שלו ואת החברים. הוא אהב את החיים אהבה גדולה ואינטנסיבית, ורצה להספיק לחיות מה שיותר.

למחרת פגישתנו הוא יצא לטיול רגלי, עם מישפחתו בנחל זוויתן. מוקף בבנותיו ובאישתו, מול הנופים שאהב, נפל גבי ומת. כמה חודשים לפני יום הולדתו ה־42.

כנראה זה נכון שאלוהים לוקח אליו את היפים ביותר, פשוט מתוך אנוכיות. אבל הפעם הוא עשה חסד כשלקח אליו את גבי מנוף נחל זוויתן, ולא מתוך מיטה לבנה של בית־חולים.

השורות האלה הן במקום שלום, שלא הספקתי להגיד לו כשראיתי אותו יום לפני מותו.

רוטב רוטב תרדוף

כדי שלא תזלזלו במתכונים שאני מעבירה לכם מדי פעם, בואו ותשמעו איך אני משיגה אותם. ואם אחרי התיאור הזה מישהו מכם עוד מעוניין לקנא בי — בבקשה.

לפני כחצי שנה הייתי מוזמנת לארוחת־ערב במקום מפואר וסנובי מאוד. היה אוכל טוב מאוד ובמיוחד מצא חן בעיני רוטב נפלא שהיה שפוך על מנת דגים יוצאת מן הכלל.

אבל במקומות סנובים ומפוארים, כידוע, אף אחד לא מתנדב למסור לך את המירשם. אחרת איך היו ממשיכים לשמור על סנוביות? המקסימום שהיו מוכנים להגיד לי שהרוטב הוא רוטב טרגון (תבלין שיש גם בארץ).

אולי בן־אדם אחר היה נעלב. אני לא. רק נשבעתי לעצמי, שלא רק שאני אמצא את המירשם של הרוטב, אלא גם אפרסם אותו ברבים. שאלתי איזה מאה איש ואף אחד לא ידע. פניתי לחברות הכי בשלניות שלי ועברתי על עשרות סיפרי בישול. כלום. אבל אני, הרי את הסנובים החלטתי לדפוק. אז המשכתי בחיפושי. פניתי גם לחברתי שלי שברדון, שהיא בשלנית דגולה ואכלנית ידועה ואפילו היא אמרה שאין לה. אבל שלי הבטיחה שיהיה בסדר.

ואכן, לפני ימים אחדים קיבלתי ממנה את המירשם המבוקש, שהגיע אלי דרך הבוס של שלי, מר צוקרמן, שהיה בשליחות בצרפת והביא אותו הישר מימסעדת סטפני בפאריס. נו, עכשיו יש לכם כבוד?

רוטב טרגון (נפלא עם דגים ואפשר אפילו עם ביצים קשות)

כוס גדולה של יין סוביניון לבן
2 כפות פטרוסיליה קצוצה
2 כפות טרגון טרי קצוץ, או כף אלי טרגון יבשים (יש בכל חנות תבלינים)
2 כפות בצל קצוץ

את כל זה מרתיחים בכלי קטן מנירוסטה בערך 10 דקות. מסננים הכל במיסננת דקה ולוחצים קצת על התבלינים. מה שיצא מהמסננת הוא תמצית של עשבי תיבול.

חלק ב:

מכינים רוטב בשמל (כף קמח על חמאה ואחר־כך מוסיפים חלב ומבשלים עד שמסמיך). כשהבשמל מסמיך מכניסים לתוכו את רוטב הטרגון ולערבב היטב. נותנים לכל העסק לבעבע שתי דקות. מורידים מהאש. מוסיפים עוד קצת פטרוזיליה קצוצה ר־50 גרם חמאה רכה.

את כל היופי הזה שופכים על דגים מאודים ומגישים לשולחן.

לא הייתי טורחת על מתכון כל־כך ארוך, אם הוא לא היה שווה. פאריס, רבותי, פאריס!

מבוקשים הורים לילדה עם עגלה־לול

הילדה הקטנה והחמודה הזאת יצאה לטייל ברחוב דיזנגוף. לא ברור איך היא התרשמה מהרחוב הכי נוצץ בתל־אביב, אבל מה שברור שהרחוב התרשם ממנה ומהעגלה שלה, ואפילו צילמו אותה ונתנו לי את התמונה.

אני (שיש לי קשרים בהתיישבות העובדת) כבר ראיתי כמה וכמה עגלות־לולים כאלה. כי הקיבוצניקים המציאו את הפטנט הזה כבר מזמן ועשו אותו במסגריות שלהם. אבל עכשיו ההמצאה הגיעה אפילו להורים העירוניים.

הורי הילדה הקטנה מתבקשים להתקשר אלי ולספר לי איפה הם קנו את העגלה־לול וכמה זה עלה להם, כדי שאני אוכל להעביר את האינפורמציה הזאת לכל ילדי ישראל, שגם הם יוכלו לראות את הרחובות מזווית מאוזנת.

ללדת בגיל 46

ברכה סטולר לא חלמה על כך שיהיו לה ילדים. בגיל 46 ילדה את בתה הבכורה והיתה היולדת הקשישה ביותר שילדה בפעם הראשונה בבית־החולים ביילינסון

טבעי לגמרי! כך התייחסו הרופאים ל־עובדה, כי ברכה סטולר ילדה לראשונה בגיל 46. לדבריה איש לא עשה מכך עניין. היא לא קיבלה הוראת מיוחדות, איסורים מיוחדים או טיפול מיוחד. גם כיום רבים סיכוייה להרות שוב. אם כי ברכה מסתפקת בבתה, נטע־לי.

ברכה סטולר לא חלמה כי בגיל 46 תהפוך אם לתינוקת. היא ויתרה כבר מזמן על הרעיון להיות אם. היא היתה עסוקה בבניית הקאריירה שלה, בנישואין כושלים ומאחוריה היה הריון לא־רצוי, שנסתיים בהפלה מלאכותית.

אך יום אחד, לתדהמתה, בישר לה הרופא כי היא הרה ללדת. ברכה, גרושה טריה שזה עתה עלתה לישראל והתגוררה עדיין במעון־עולים, היתה אובדת־עצות. ירידה, לארי, שאותו הכירה במעון־עולים, היה נחוש בדעתו. על שניהם להינשא ולהביא את הילד לעולם.

גם לארי התגרש לא מכבר מאשתו, שלה היה נשוי במשך עשר שנים. ילדים לא נולדו לו מנישואין אלה, והוא החליט, אחרי הגירושין, לשנות אווירה ולעלות לישראל. כאן, ב־מעון־העולים שבבית ברודצקי ברמת־אביב, הכיר את ברכה שעלתה גם היא מקנדה. שמה היה אז ביאטריס. היא החליטה לעברת את השם.

אבא בן 53 לורנס סטולר, בעל מישרד־תיווך, עלה מקנדה לפני חמש שנים ופגש את ברכה במעון העולים ברמת־אביב. הוא היה נשוי קודם שנים רבות, אך לא נולדו לו ילדים. נטע־לי היא בתו היחידה והוא מספר לכולם כמה הוא משוגע אחריה והוא גם מוכיח זאת.

בתל־צ... כמו במנו...

לורנס סטולר, מתווך בתים וקר־קעות במיקצועו, וברכה קרשאו נישאו. חודשים ספורים לאחר מכן נולדה בתם הבכורה, נטע־לי. ברכה הפכה היולדת הקשישה ביותר שילדה אי־פעם בפעם הראשונה בבית־החולים ביילינסון.

תופעת הנשים אשר יולדות בפעם הראשונה בחייהן בגיל מבוגר יחסית נפוצה מאוד לאחרונה במערב. האגדה כי אשה היולדת בפעם הראשונה אחרי גיל 38 עלולה להביא לעולם ילד לא נורמלי, או בכלל עלולה שלא להיכנס להריון, נפוצה, בשנים האחרונות, לכל עבר. המהפכה המינית והמפכת שחרור האשה עשו משהו לנשים. רבות מהן מעדיפות לפתח קאריירה, להינשא בגיל מבוגר ורק אז ללדת ילדים.

גני הילדים של מנהטן, ניו־יורק, מלאים בילדים קטנים שאמותיהן בנות 40 ויותר. תופעת הנערה הצעירה הדוחפת עגלת־תינוק הולכת ונעלמת מעל מדרכות מנהטן. כמו במנהטן, כך בתל־אביב. נשים רבות מעדיפות להינשא בגיל מבוגר יחסית וללדת את ילדן הראשון בתחילת שנות ה־30.

לא מכבר ילדה המשוררת רחל חלפי בת בכורה בגיל 44. זאת היתה סנסאציה אצל כל מכריה והרליקה אור ירוק אצל נשים שעדיין חולמות ללדת ילדים, על אף גילן המבוגר.

קיימת כיום תופעה של לידה־ללא־נישואין אצל רווקות, הפוחדות לאחר את הרכבת. נשים רווקות המגיעות לגיל 35 מחליטות להיכנס להריון מכיוון שנדמה להן כאילו אין להן סיכויים להתחתן בתוך שלוש השנים הקרובות ואז תהיינה מבוגרות מדי מכדי ללדת ילדים.

והנה, בא המיקרה של ברכה סטולר, שילדה לראשונה בגיל 46, ונותן תיקווה לנשים רבות.

הענק רזה ב־35 קילו

ס יפורה של ברכה טוב מכדי להיות אמיתי. היא לא חלמה להיות אם, היא לא רצתה להיות אם. היא פשוט נכנסה להריון וזה קרה לה.

מישפחת סטולר מתגוררת בדירה שכורה ברחוב השופטים פינת רובנוב בתל־אביב, חדר־האורחים מלא בצעצוע־עיה של נטע־לי ובערימות חיתולי־נייר. הכלב רוקי רובץ על הרצפה. נטע־לי זוחלת בין הצעצועים ומעסיקה את עצמה במישחק עם רוקי, תינוקת יפהפיה ועירנית, בעלת עיניים כחולות כים.

ברכה סטולר, שהיא כיום בת 47

פלוס, נראית צעירה בשנים רבות מגילה האמיתי. היא לבושה בשימלת־בית אדומה, פניה נקיים מקמטים והיא אינה מבינה למה עושים עניין מהעובדה שילדה בגיל כה מבוגר.

סיפורה של ברכה מתחיל לפני חמש שנים, מייד אחרי גירושיה ועם עלייתה לארץ, והיא מספרת: „לפני חמש שנים התגרשתי מבעלי, והחלטתי לבוא לישראל כי פה יש לי יותר קרובי־משפחה מאשר במונטריאול. הייתי נשואה שלוש שנים ושלושה חודשים ולא היו לי ילדים. כשהייתי בת 38, נכנסתי להריון ועשיתי הפלה מלאכותית. כולם אמרו לי שאני עושה שגיאה וכי ההריון הזה הוא הסיכוי האחרון שלי לילדים.

„'לא יהיו לך יותר ילדים' אמרו לי. אבל אני הייתי מאוד לא מאושרת בנישואי והחלטתי שמוטב שלא יהיו לי ילדים, מאשר להיתקע בנישואין שהופכים אותי לאומללה.

„במונטריאול הייתי מזכירה מישפטית ובשלב מאוחר יותר עבדתי בנכסי־דלא־ניידי.

„הגעתי לארץ. היה זה ביקורי השלישי בישראל. נשלחתי למעון־עולים בית־ברודצקי ברמת־אביב. לא ידעתי לאיזה כיוון ילכו חיי, ואז הכרתי במעון את לורנס.

„אם אגיד שהוא נדבק אלי כמו רבק, זה יהיה בלשון המעטה. הוא איש ענק, גדל־מימדים. אבל בעיני עצמו הוא רזה וגבוה ומתנהג כמו רוק הדסון. התחלנו לצאת ובתקופה ההיא הוא הצליח להוריד 35 קילו ממישקלו.

„אמרתי לו — אם אתה רוצה לצאת איתי ברצינות, תסתכל עלי. כמה שאני רזה היום, הייתי אז בחמישה קילו פחות. הייתי מאוד מטופחת. מאז שנולדה נטע־לי אני קצת מזניחה את עצמי, כי אני כל הזמן בבית. אבל אז היה לי מאוד חשוב להיראות טוב. הוא באמת השתדל והוריד מעט במישקל.

„לארי היה נשוי קודם במשך עשר שנים ולא היו לו ילדים. הוא בן־אדם נפלא. מאוד רגיש, סנטימנטאלי ונוצר בינינו קשר. יום אחד גיליתי שאני בהריון. הייתי מופתעת, הרי הייתי בת יותר מ־45.

„הרופא, לעומת זאת, לא הניד עפעף. כל היחס שלו להריון שלי היה שזה מאוד נורמאלי להיכנס להריון בגיל 45 ובכלל לא משהו מיוחד. להיפך. הוא אמר לי שהוא מכיר נשים רתיות היולדות בגיל 50. בכלל, כל תקופת ההריון לא התייחסו אלי כמו לעצמי „אלוהים אדירים, אני אשה מבוגרת, איך אני אסתדר עם תינוק. אני הרי יכולה להיות סבתא שלו.״

„הגיע יום הלידה, לא היו לי צירים. הרופא המליץ על ניתוח קיסרי בגלל הגיל. באמת שאף אחד לא התרגש מזה ששברתי שיא בבית־החולים. הרופאים סיפרו לי שנשים רתיות יולדות בגיל 50 ובאמת, יחד איתי במחלקה שכבה אשה שילדה את ילדה העשירי בגיל 48.

„זה לא פשוט להיות אמא לתינוקת בגיל 46. כבר אין לי הסבלנות שיש לאשה צעירה בת 26. נכון שיש לי עזרה לכמה שעות, אבל, בדרך־כלל, ידיי כבולות. כל היום אני עסוקה עם התינוקת.

„שלא תביני אותי לא נכון, אני מאושרת עם נטע־לי. היא תינוקת משגעת ועושה לי הרבה נחת. אבל, במבט לאחור, אני חושבת שהרבה יותר נכון ללדת בגיל צעיר מאשר בגיל מבוגר.

„יש לי קרובי־משפחה, זוג צעיר, הם עושים נסיונות שהיא תיכנס להריון ולא מצליחים, ואני אומרת כמה חבל שדווקא אני, שלא תכננתי ללדת, נכנסתי להריון והאשה הצעירה הזו שכל־כך רוצה, לא נכנסת. הם מתים שיהיה להם ילד ואין להם. לפעמים אני מרגישה אשמה. לא רציתי ילדים ויש לי.

„הסיכויים שלי להיכנס להריון עדיין קיימים, לכן אני משתמשת באמצעי־מניעה. אומנם אסור לי לקחת כדורים נגד הריון בגלל הגיל, אך יש אמצעים אחרים שמותרים לי. הרופאים אומרים שאני יכולה בקלות ללדת עוד שלושה ילדים עד שאהיה בת 50, ואלוהים עדי שמספיק לי ילדה אחת.״

כל אותה שעה שאמה מספרת את הסיפור, מתרוצצת נטע־לי הקטנה ומשמיעה קולות, מודעת את שיעור־תיה של אמה ורשת תשומת־לב.

עיניים כחולות

גדולות ומשגעות יש לנטע־לי, שהיא תינוקת יפהפייה. נטע־לי נולדה לברכה ולורנס סטולר כהפתעה גמורה. היא תינוקת חייכנית. היוצרת קשר בקלות.

אבא לארי נמצא במישרדו, שם כמעט שאין מילימטר בלי תמונה של נטע־לי וברכה. הוא גאה בילדתו. „זוהי התינוקת היפה הנורמאלית והמשגעת ביותר בעולם,״ הוא אומר בגאווה. „היו כאלה שאמרו לנו שאין סיכוי שהתינוקת תהיה נורמאלית בגלל הגיל המבוגר של אשתי. שטויות! נטע־לי כל־כך נורמאלית ובריאה שזה תענוג.״

לארי פורץ בבכי של אושר כשהוא מדבר על נטע־לי. הוא אינו יכול לעצור בעד דמעותיו. האיש הענק הזה, הר־אדם של ממש בוכה כמו ילד קטן. כשהוא מדבר על הדבר הנפלא שקרה לו בגיל 53. אם זה היה תלוי בו, יש להניח שהיה שמח להגשים את נבואתם של הרופאים ולהביא עוד שלושה ילדים לעולם. עד שימלאו לרעייתו 50.

אל תופעה מיוחדת. בדיקות שגרתיות. שום דבר מיוחד.

„אני יכולה להיות הסבתא!״

„לא רציתי להתחתן, לא רציתי להישאר בהריון, אבל אמרו לי שבגילי זה קצת מסוכן לעשות הפלה. בקיצור, לבסוף התחתנו, כשאני בחודש השביעי.

„ההריון היה נורמאלי. עליתי כל יום לקומה שלישית עם סלים מהסופרמרקט, הזזתי את המקרר, עשיתי כל מה שאסור. כי לא היה מי שיגיד לי מה מותר, מה אסור. לא היתה לי אמא לידי שתפנק אותי ותשגיח עלי.

„באמת לא רציתי להיות בהריון, זה לא היה חלום שהתגשם, בשבילי זה היה באד ניוס (חדשות רעות). זה לא היה בתוכנית שלי בכלל, וחשבתי

שלייקס עם כל דבר

שלייקס ביידיש מה שנקרא בעברית כתפיות. פעם השתמשו בכתפיות אלה גברים זקנים, כדי לתמוך במיכנסיהם, שלא יפלו. היום הפכו כתפיות אלה ללהיט אופנתי.

בארץ עדיין לא ניראות נערות ונשים המשתמשות בכתפיות, אבל בפאריס כל מי שחושבת את עצמה לאופנתית, ואלה רוב הצרפתיות, מתהדרת לה בבגד מכותף שכזה, בשימלת כתפיות, בחצאית כתפיות, במיכנסי כתפיות, באוברול כתפיות ובכל מה שניתן לרכוס לכתפיות. לא חשוב הבגד — העיקר שיכככבו בו שתי כתפיות קצרות או ארוכות, צרות או רחבות. מכל חומר המתקבל על הדעת, כשהאבזם מוזהב, מוכסף או עשוי פלסטיק.

כיסים על חגורה. הדוגמנית שלומית אמיר ייבאה לעצמה, בביקורה האחרון בפאריס, דגם כזה. זאת שימלת־כותנה בצבע חאקי, בעלת מחשוף נדיב המתמשך כמעט עד הטבור, בצידי הבגד שסעים חושפי רגליים וכיסים חיצוניים התלויים על חגורה.

כדי לא להגזים בהופעה הפרועה, נמכרת שימלת שלייקס זו בתוספת חולצונת קטנטונת בצבע שחור, בי־סיגנון חזיית הסטרפלס, וכך לובשים אותה עם סנדלים שטוחי עקב, כי זה חלק מהאופנה החדשנית.

בראש אינדיאני עיצבו ירדנה ואילנה שימלת־שק רחבה ושמוטה, באורך הברך, כאשר הכתפיות עשויות מהחומר האופנתי קאוצ'ו — הגומי השחור. לכתפיות מחובר אבזם, שבו משתמשים לקצר או להאריך. הדגם נוח ללבישה, להסרה וגם לכביסה.

חשיפת הטבור. גם באופנת פרש דוהרים בעיקבות אופנת חו"ל. הראייה: אוברול מכווץ, אורך המיכנס 7/8, צבעים לוהטים (אדום, טורקיז, צהוב וכל השאר). מתחתיו יש חולצת־טריקו תואמת וכתפיות לבנות, הנרכ־סות בשני כפתורים.

האוברול מזכיר קצת את פועלי־הבניין של פעם ואת הסיידים של היום.

גם אוברול חושף־טבור, בעל כתפיות ארוכות־ארוכות, מתאים למי שאוהבת לחשוף חלקים בגופה. חלקו התחתון הוא כפול: מכנסיים וחצאית בסיגנון הסינר. רוצות — אפשר ללבוש את הבגד ללא כתפיות.

לבעלות הידיים הימניות, הראש החושב, הדמיון והרצון הטוב: לא מוכרחים לקנות בגד כזה. אפשר לקנות את הכתפיות בחנות לצורכי־תפירה — מכל חומר שהוא, מכותנה או מגומי — ולהצמידן לבגד. אפשר גם לעשות, לבד בבית, מפיסת־בד המתגלגלת במגירה ללא שימוש.

גוזרים את האורך והרוחב הרצוי, תופרים תפר מכונה או תפר נסתר ומחברים למיכנסי הג'ינס, או לכל בגד אחר, באבזם או בכפתור או שניים.

שפיץ למטה באימרת השימלה ובצידיה פתחים לחשיפת הגוף.

צרפתי זה הדגם שהביאה שלומית אמיר לעצ־מה מפאריס. זה אופנתי וחדשני.

מכווץ אוברול כותנה וכפתורים מיוצר בכל ציבעי האופנה על־ידי אופנת פרש. ה־מותניים מודגשות בכיווצים, הכתפיות נרכסות בכפ־תורים וחולצת טריקו קצרה מתחת מכסה את החזה. יתרון הכתפיות הוא שהן יכולות לשמש כל בגד – מיכנסיים, חצאית ואפילו שימלה שמבקשים לרעננה.

חשוף מיכנס־אוברול בצבע לבן ומשולבת בו חצאית. מתחתיו אפשר ללבוש חולצת־כותנה מקומטת ותואמת, הניתנת לקשירה מעל הטבור. כשחם אפשר פשוט לקפל את המיכנס כלפי מעלה.

חצי־חצי חצי שחור, חצי לבן; חצי ארוך, חצי קצר – כך נראה החלק העליון הא־סימטרי. אלה הם בגדים משוגעים וסופר־אופנתיים. כוכבה ומאיה ראו אותם בפאריס. הן התלהבו מהאופנה הזו והחליטו לחזור ולייצר בגדים כאלה כאן.

מלפנים ומאחור כך נראית החליפה הגדולה. הרחבה והזרוקה של גנימד. המזכירה מאוד את סגנונה של מעצבת־האופנה הלבנונית נורמה קאמלי. החגורה רחבה ובגזרה א־סימטרית, עשוייה תיפורים ומדגישה את המותניים.

גדול וזרוק

גומי הפטנט של הכתפיות באופנת ראש אינדיאני. הגומי, שהוא אביזר אופנתי, משמש לא רק לתיקים, נעליים וחגורות, אלא גם בשילוב האופנתי הזה.

ג'ינס שרוך בשרוכים עם כל דבר. אם נמאס מחולצה צמודה וכתפיות אפשר תמיד להסיר את הכתפיות או לנסות ולהופכן לחגורה. או לשוס.

לא פשוט לעצב בגד משולב. גיזרת הכתפיים והכריות הגרולות והגבוהות הן בסיגנון מעצבת־האופנה הלבנונית נורמה קאמלי. הגיזרה הצרה, הנשית והמחניפה, מזכירה את מעצב־האופנה הצרפתי קלוד מונטנה, והגדרות הרחובות והזרוקות, בצורתן ה־מסוגננת, מזכירות את מעצב־האופנה היפאני קנזאי ומומוטו.

כל השילובים האלה יחדיו שייכים לשתי בחורות צעירות, כוכבה דוידוב ומאיה נעמן. עד לפני שנה היו השתיים

רמויות אלמוניות בשטח האופנה. כוכבה, חיפאית שחורת־שיער, נשואה ליצחק דוידוב. לפני נישואיה היא היתה מזכירתו. מאיה, בת קיבוץ גן־שמואל גבוהת־הקומה, נשואה לקבלן תל־אביבי, לו ילדה את ביתם תות.

שר־המשקים. כוכבה ומאיה הכירו אחת את רעותה לפני שנתיים. הן התיידדו וחלמו ביחד חלומות.

מספרת כוכבה: „תמיד תפרתי לעצמי כל מיני בגדים מיוחדים. מעולם לא למדתי תפירה, גזירה או תדמגות. פשוט היו לי רעיונות בראש. קניתי בדים והעזתי."

בסתיו שעבר נסעו השתיים להינ־פש בפאריס: „כשראינו את האופנה מהלכת ברחובות ומוצגת בחלונות־הראווה, נדלקנו והחלטנו להתחיל לעשות אופנה בעצמנו.

„חזרנו לארץ עם דיעה נחושה — לקנות בדים ולעשות בגדים. חיפשנו שם לחברת־האופנה שלנו, והחלטנו על גנימד. זה שם הלקוח מהמיתולוגיה היוונית: זאוס, מלך האלים, חשק בגניגמד וחטף אותו לאולימפוס, שם הפך אותו לשר־המשקים.

עד הקרסול. הבגדים של כוכבה ומאיה הם בגדים לבישים ומאוד נוחים. הקו הוא פונקציונאלי ואוונגארדי והבגדים עשויים מבדי פוטר קיציים, כותנה וברי־גבינה. הצבעים השולטים הם בעיקר שחור, לבן, כחול, בשילוב ירוק או אדום.

„אנחנו," אומרת מאיה, „מתות על הצבע השחור, ועל־פי־רוב, לבושות בצבע זה."

כשהן מתבקשות להגדיר את סיגנון עיצובן, אומרת כוכבה: „הקו הוא הכל. גם צר וגם רחב, מדגיש כתפיים ומח־מיא לישבן, קשירות סכסיות בכתפיים או באימרת־הבגד, למטה."

מכל דגם הן מייצרות 15 יחידות, לא יותר. זאת החלטה שלהן. הן אינן רוצות להציף את השוק.

את הדגמים הן מוכרות לבוטיקים טובים. המעודכנים באופנת־חוץ.

והמחירים? כמו כולם. לא זולים. 120 דולר לשימלה או לאוברול, חצאית — 70 דולר; חולצה — 40 דולר; בין השאר מכיוון שהאורך, גא לא לשכוח, הוא כמעט עד הקרסול, כך שהדגמים צורכים הרבה בד. ובד, כידוע, הוא מיצרך יקר.

נצל את היתרון הלא הוגן שלנו... המחיר!

בלבדי לבאדג'ט בגרמניה
מרצדס 190E
$279
לשבוע.

ובמיוחד שמדובר בנסיעתך הקרובה לחו"ל!

בדוק השווה וסע

ותגלה שבאדג'ט הינה החברה השלישית בגודלה בתבל.
כך יעמוד לשרותך כל אחד מ־2000 סניפיה, ב־85 מדינות העולם, ב־19 ממדינות אירופה וב־450 שדות תעופה!

יעד	דגם	מחיר *	תקופה
שוויץ	פיאסטה או שווה ערך	$ 139/145.- בלבד	שבוע
אוסטריה	"	$ 110.- בלבד	"
גרמניה	"	$ 98.- בלבד	"
אנגליה	"	$ 115.- בלבד	"
איטליה	"	$ 135.- בלבד	"

גם אתה השנה לחו"ל עם באדג'ט.
הזמן אצל סוכן הנסיעות שלך את תכנית "סופר אפקס" של באדג'ט או בכל אחד מסניפי באדג'ט בארץ.

באדג'ט - שם שכדאי לשכור.

באדג'ט דרך פתח־תקוה 74, 336126 תל־אביב.

* לא כולל מיסים מקומיים.
ביטוח נזק ראשוני ודלק

Budget
rent a car

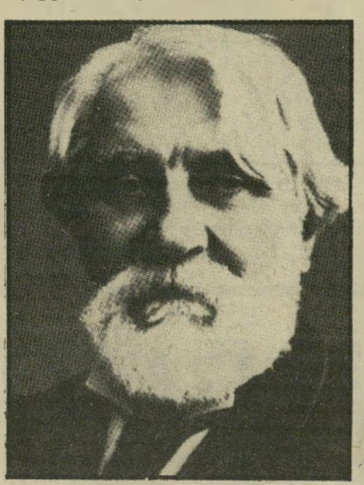
נמר של עיר

קן אצילים רומאנטי נוסח טורגנייב ★ בארץ ניתן לשמור על עילום־שם ★ ה„אגדה של תנועת הפועלים היהודית"

קריאת־קיץ

סאטירה רומאנטית

הסופר הרוסי בן המאה שעברה, **איוואן ס' טורגנייב**, בן־אצילים, חי את רוב שנות בגרותו מחוץ לתחומי רוסיה הצארית. כל ימיו היה נתון תחת שליטתן של נשים. הראשונה היתה אמו העריצה, ששלטה ב־500 אריסיה ביד קשה. בבגרותו היה נתון לשליטתה של זמרת אופרה פאריסית, **פאולה ויארדו**, שהיתה נשואה

סופר טורגנייב
איוורור רוחני

לאחר, ולמרות זאת טורגנייב היה מסור לה במשך כל חייו.

מעט מהקריעה האישית שלו, בין תרבות מערב־אירופה לתרבותה של רוסיה, פורש טורגנייב בסיפרו המעולה קן אצילים*, שראה אור באחרונה, בתרגום נהדר לעברית. קן אצילים הוא סאטירה רומאנטית, המציגה את יצר ההתמערבות הרוסי עד לאבסורד, ובחזרה אל מורשת השמרנות הרוסית.

* איוואן ס. טורגנייב – **קן אצילים**; עברית: נילי מירסקי; הסיפריה לעם; הוצאת עם עובד', 192 עמודים (כריכה רכה).

בימים אלה, של חיים קשוחים ונוחים, יש בחוויה של קריאת רומאן מעולה זה של טורגנייב משום איוורור רוחני, שעיקרו חוויה רומאנטית מרתקת, של אהבת גבר נשוי ומבוגר לנערה צעירה וטהורת־נפש.

טורגנייב משרטט את הרקע המישפחתי של גיבורו, האציל **לאברצקי**, כמה דורות לאחור, דרך אביו האנגלומאן, המחנך את בנו בצורה לקויה, תוך שהוא פורש את כל עיוותי המישפחה, שהיו אופיניים למדי בקרב בני האצילים של רוסיה במאה שעברה.

הנסיך לאברצקי התאהב בימי לימודיו **בוארוארה סאבלובנה** בת ה־19, למענה הוא פורש מלימודיו ועוטפה בכל טוב. אלא שוואוארה הופכת עד מהרה לאשה בשלה שאיברה את תומתה, והיא מעודדת את האציל לאברצקי לעזוב עמה את רוסיה, למען החיים הטובים בטרקליני פאריס, עד שיום בהיר מגלה לאברצקי בחדרה פתק ממאהבה.

כעבור שלושה ימים הוא נוטשה בפאריס, ובמקום לשוב לרוסיה הוא נוסע לאיטליה, תוך שהוא מורה למנהליו העיסקיים להקציב סכום חודשי לכלכלתה של אשתו ולכלכלת בתם.

לאברצקי מתייסר שנים בייסורי־נפש באיטליה, עד שהוא שב לרוסיה, לאחוזותיו. אך בדרכו, בעיר הקרובה לאחוזותיו, הוא פוגש בקרובה רחוקה, **ליזה** (במשך שנים רבות נהוג היה בצרפת ובאנגליה לכנות את קן אצילים בשם המושאל ליזה), מתאהב בה נואשות, למרות שבגיליהם יש הפרש של שנים רבות.

כאן מתחיל המעגל השני של הסיפור: מסעו של טורגנייב, באמצעות גיבורו לאברצקי, אל התום הרוסי, תוך שהוא מקדים בו במיספר שנים נכבד את טולסטוי, שפיתח לדרגת אמנות את אהבתו למוז'יקים הרוסיים.

לאברצקי מתחיל במאבק עם **סאנשיין**, ארוסה הכמעט־דאי של ליזה, במטרה לזכות בחסדי אהבתה. במקביל מתחיל כאן מסע של לבטים רוסיים, לבטים של תום וטוהר, שהסיפרות הרוסית עמוסה בהם עד לעייפה, לבטים המעניקים לסיפורת זו אחד ממאפייניה.

טורגנייב מוליך את לאברצקי מבעד למבוך הסבל והייסורים של אציל נשוי, המנוע לשאת אשה כל עוד אשתו בחיים. ואז, ביום בהיר, הוא מגלה במדור רכילות בעיתון מחוצלארץ שאשתו הלכה לעולמה. וכאן הוא שוטח את לבבו באוזני ליזה, ואף מחבקה חיבוק שבגניבה. לאברצקי וליזה מתחילים כאן את מסלול הייסורים המוסרי, כאשר לפתע, מבין המתים, מגיעה בחזרה לאחוזתו רעייתו וארורה, ביחד עם בתם, כורעת על ארבע, ומבקשת ממנו מחילה. היא מגיעה עד מהרה לבית־הקרובים, שם מצויה ליזה, ומצליחה להוציא מלאברצקי הבטחה שלא יסלקה.

לאברצקי נכנע לסירובה של ליזה, אשר בייסורי אהבתה אליו, ובידיעה כי היא הפרות היחידה לנפשו המיוסרת — פורשת למינזר, שם היא מעבירה את חייה.

קן אצילים הוא סיפור רומאנטי בלא האפי־אנד, סיפור רגיש, שעל כל שורה ושורה שבו כרוך חוט מעודן של סיפרות קלאסית, במשמעות החיובית שלה.

קן אצילים הוא ספר מומלץ ביותר לקריאה באתרי־החופש הקיציים, שהרי קצב עלילתו הלא מהיר, מרתק ומודרני, עשוי להביא הנאה לקוראים. גם תרגומה של **נילי מירסקי**, שבאחרונה תירגמה עוד יצירות מהקלאסיקה הרוסית, היא מעולה, מהמעולים שהשפה העברית ידעה בשנים האחרונות.

זיכרונות

מנהיג הבונד

במדינת ישראל העכשווית, שבה חושפים השכם והערב את השורשים והרקע של אוכלוסיה אחת, מתוך האוכלוסיות היהודיות הקיימות בה, אוכלוסיית יוצאי ארצות ערב, נעשה בשיטתיות העוול של הכחשת שורשיה של אוכלוסיית יוצאי ארצות אירופה, הכחשה המעוררת לעיתים תחושה, שאלה הגיעו ארצה במיקרה בלבד.

באחרונה הגיע לידי ספר הנושא את הכותרת ולאדימיר מֶדם – האגדה של תנועת הפו־עלים היהודית, זיכרונות*. ספר שהוא מהלומה תרבותית מזעזעת.

הספר הוא זיכרונותיו של אחד ממנהיגי הבונד, תנועת הפרולטריון היהודי של מיזרח אירופה.

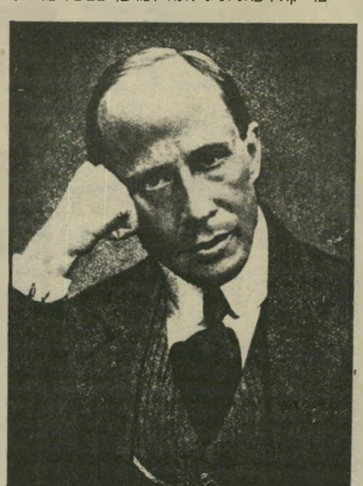
בפרקים הראשונים של זיכרונות מדם מצויים כמעט כל המרכיבים המאפיינים את דור המהפכה־הרוסית, אותה ספיירה מהפכנית שהש־פיעה על עיצוב עולמם, כאשר אצל מדם שאלת חקר השורשים היא בעלת עומק וכוונת מדהימים.

בהדרגה הפכה סביבתו של מדם ליהודית יותר ויותר, עד שיום אחד, בגימנסיה, קרא לו אחד התלמידים: **מֶדם, יהודון מצורע!** — קללה המהדקת יחסו לחבריו היהודיים. לאחר לימודיו בגימנסיה יצא מדם ללמוד רפואה בקייב, שם הוא הגביר את מעורבותו במיסגרות מהפכניות, ולאחר קריאת הקפיטל של **קארל מארכס** הוא עבר ללמוד כלכלה־מדינית. בשנת 1899 נטל מדם חלק בשביתה הפוליטית הראשונה ברוסיה, שביתת סטודנטים, שביתה שהוליכה אותו לראשונה לבית־הכלא.

בשלב זה הצטרף מדם עם חבריו לתנועת הפועלים היהודית (הבונד), ופתח לא רק בפעילות מהפכנית מלאה, אלא בפירסום רשימות בנטאוני הבונד, ואף בעריכת חלק מהם. עד מהרה הפך מדם לחבר הוועד (הקומיטט), תוך שהוא מביא את נוסח השבועה של הבונד, שאותה חיבר המשורר־מחזאי **אנסקי: נשים ימינו על לבבנו... מדם מספר על היוכחים בשאלה המהויים יהודים אומה, או לא?**. ושאר בעיות של הלאומיות היהודית, שהעסיקו את הרחוב היהודי המהפכני באותה עת.

מדם שוב נאסר ועבר כמה בתי־כלא, גנב את הגבול לגרמניה והגיע לברן, שווייץ, שם הוא השתלב במושבה היהודית המהפכנית, פגש בסטודנט צעיר בשם **חיים וייצמן**, שהיה נוהג להגיע לברן, כדי לפגוש בארוסתו. בברן הפך מדם לפעיל המרכזי של הבונד, והוא מתאר את פגישתו בעורך האיסקרה, מהפכן בשם **ולאדימיר לנין** (בחיצוניותו לא עשה רושם טוב... פניו הביעו תבונה, אך לא שאר־רוח. בעיניי הצטיירה מייד דמותו כדמות סוחר־תבואה רוסי...). מנהיגים מהפכנים נוספים שמדם פגש הם **פליבאנוב** וגם **מארטוב**.

בריקה רפואית גילתה למדם, שבשל מחלת־

מהפכן מדם
עוול שיטתי

כליות לא יעבור את גיל ה־30, מה שהפכו למסור יותר לרעיון המהפכני, שבמיסגרתו הפך עד מהרה למרצה מבוקש בקהילות המהגרים הרוסיים. הוא נבחר למוכיר הלישכה המרכזית של הבונד מחוץ לרוסיה. למרות מהפכנותו הצרופה, התמסר מדם ללימוד תורת המידות של **שפינוזה**, שהפך לספר המאזן לקאפיטל של מארכס.

עד מהרה הפך מדם לכוכב של הבונד, תוך שהוא הגיע למקומו בהנהגת האירגון, והוא מתאר את הכינוס המיפלגתי, שבו ייצג את הבונד, כינוס שבו התפלגו הנציגים הרוסיים לבולשביקים ומנשביסטים, פילוג שהותיר אותותיו עד למהפכה הרוסית. מדם הגיע גם כמשקיף לקונגרס הציוני השישי בבזל, והלאה ב־1904, כנציג הבונד לקונגרס הסוציאליסטי הבינלאומי באמסטרדם.

מדם שב לפעילות בתוככי רוסיה, ומתוך זיכרונותיו שבה ונפרשת התמונה המפוארת של תנועה מהפכנית זו, שהיתה תנועה מתנגדת ברחוב היהודי לתנועה הציונית, אך בלטה דווקא בעממיות שבה.

* ולאדימיר מֶדם – **האגדה של תנועת הפועלים היהודית**; זיכרונות; עברית: פסח בן־עמרם; הוצאת י"ל פרץ, 367 עמודים (כריכה קשה).

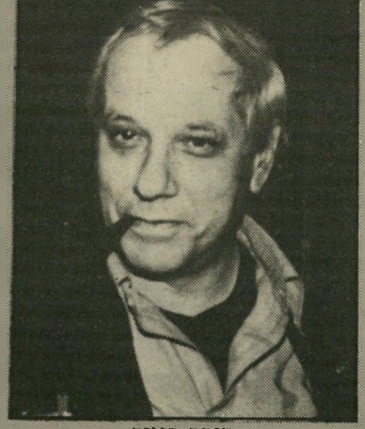
ציטוטון

עוד על „עילום שם" ו„פרשת קניוק"

טיעון אחר, אותו המטיר העיתונאי־מחבר **יורם קניוק** במהלך הפרשה המכונה פרשת ערבי טוב – הפרשה שבה זכה לפירסומת לא־מכובדת כסופר, בשל שם העט **יוסף שראדה** שקניוק נטל על עצמו — טיעון שקניוק השמיע ברדיו, בטלוויזיה ובעיתונו. היה: **„ברין הזאת אי־אפשר לשמור על 'עילום־שם' בפי שרימן גרוי יכול היה לשמור על 'עילום־שמו' המושאל, אמיל אדאר, בצרפת..."**

אלא שגם טענה מגוחכת זו של קניוק אינה עומדת במיבחן המציאות־התרבותית הישראלית, מה עוד, שהמו"לים של ערבי טוב (הוצאת כינרת) עמדו בכבוד על הגנת אלמוניותו של המחבר קניוק.

צחוק־הגורל הוא, שכמעט באותו שבוע שבו פיזמס קניוק ברבים את טענתו בגנות אווירת הגיטו התרבותי בישראל, גיטו שבו לא ניתן לשמור על עילום־שם, ראה אור ספר־מאמרים גרוע, תחת הכותרת חותם אישי, מאת דמות משולי הספרות: **א"ב יפה**. אחת המסות, לזכרו של סופר נשתר. מוקדשת **לדיוקנו הסיפרותי** של הסופר המנוח **א"ז בן־ישי**, ששם־העט שלו, **אהרון בן־שמואל**, היה בעבר הסיפרות'

סופר קניוק
טענה מגוחכת

הרחוק חידה סיפרותית בת כמה וכמה שנים. וכך כותב על כך א"ב יפה:

רבים תהו: שאלו עצמם ואת חבריהם, חכרו ובלשו: מי האיש המסתתר מאחורי החתימה 'אהרון בר־שמואל'? במי לא חשדו באותו פרק זמן ועלו מבוכות כי בעל המאמרים הוא הסופר הירושלמי א.ז. אשבולי, ואולי אהרון ראובני, ושמא שלמה מצא, והיו שהפליגו בחשדותיהם עד חיים הזז, והיו שיזהו את אבחזת המאמרים לאברהם שלונסקי עצמו... הרבה קולמוסים נשתברו סביב סוגיה זו, הרבה שיחות נסבו בבתי־הקפה הסיפרותיים ובמסדרונים על עניין זה, ובמשך שנים רבות נשארה זהותו של בר־שמואל בחיתת סוד בפומו. הסוד השמור ביותר בסיפרות העברית בת־זמננו. גם במערכת 'משמר' (חיומן המיפלגתי שקדם ל'על המישמר') לא ידעו מיהו בעל 'בשבילי הסנדיאון'. שלונסקי היה נועד עם בעל המאמרים במקום־סתר, ולא דו"ח באחד מבתי־הקפה שהיה רגיל לשבת בהם עם חבריו, ודומה כי רק עורכו הראשי של העיתון היה בסוד הדברים. אפילו הגיזבר, שהיה מצוי על סיועון שברי הסופרים, לא ידע מיהו אהרון בר־שמואל והיה בוחב המחאות בלי למלא את שמו האזרחי של הסופר...

גם בממלכת היופי יש פילוג ★ חניתה נמנעה מלהיפגש עם קארין ולאה פלטשר כלל לא באה לתצוגה שלא מכרה

הברוגז של — הדוגמניות

דנה סטיניה דוגמנית צעירה בת 17, שהיא דוגמנית צילום ומסלול מבוקשת. סטיניה הקטינה גם הספיקה להיות שחקנית בסרט ובסירטי פירסומת. בערב שנערך בבית־קפה תל־אביבי בחצר, נכחו באי בית־הקפה, שלא היו דווקא יפים וזוהרים.

חניתה צנטנר הדוגמנית הוותיקה וה־מסלול, ביופיה, היתה צריכה להשתתף בעימות שלא התקיים. היא ישבה בסוף והאזינה לחברתה הדוגמנית.

קארין דונסקי הדוגמנית, שהיא גם מורה לדוגמנות, היתה היחידה שדיברה באותו ערב. היא דיברה על אידיאל היופי, על הזוהר שבמיקצוע ועל נערות צעירות בנות 12 שנים.

העולם התחתון

„לא עכשיו יקירתי" היא ההצגה המועלית השחקניות בבגדים תחתוניים, שאותם רכשו

שרי חן הדוגמנית מדגמנת בגד־ים, שלאחר־מכן הוצע למכירה לבאי בית־הקפה. שרי היא דוגמנית מסלול ותיקה, והיא לפי הנתונים של קארין, אידיאל היופי הישראלי. האנשים שנכחו בתצוגה, לא עטו על הבגדים שהוצעו למכירה, אלא המשיכו לשבת ולשתות קפה.

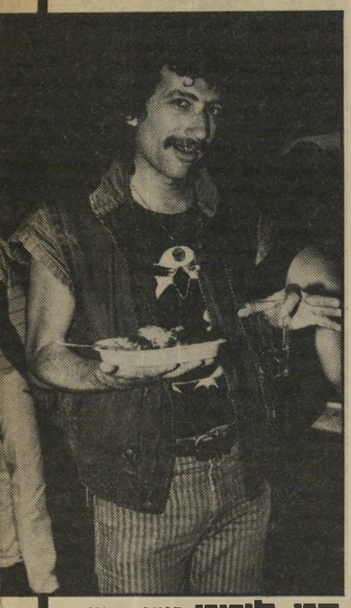
הלנה יוגב שחקנית צעירה שזה לה התפ־קיד הראשון בתיאטרון. היא בוגרת בית־הספר לאמנות הבימה בית־צבי. הלנה היא מזכירה שנופלת ברשת הבוס, שמנצל את תמימותה.

שולה חן השחקנית אינה מופיעה כל ההצגה בבגד שאיתו היא נראית בצילום. במהלך ההצגה היא לבושה בשימלה מכופתרת של מזכירה אנגלית. היא מורידה אותה רק לשתי דקות.

יערה הרדי היא בראזילית לשעבר, ונמצאת בארץ כבר 16 שנה. היא פסלת, ובוגרת המדרשה לאמנות ברמת־השרון. היא נשואה לישראלי ואם לבן. היא לא ביקרה בברזיל מאז שעזבה את ארץ הסמבה, אבל כשמגיע זמר בראזילי לארץ, היא כמו כל הישראלים רצה לראות אותו. לידה בתצלום הזמר הבראזילי ג'ילברטו ג'יל, שהגיע למסיבה הבראזילית חצי שעה אחרי שנחת בנמל־התעופה בן־גוריון. הוא היה מוקף בראזילים לשעבר, שהיום הם ישראלים לכל דבר, ורק דבר אחד הם לא שכחו מארץ מוצאם – את המוסיקה.

דני ליטני הזמר שמופיע במאב זו ארץ וגם היועץ האמנותי של המאב, מחזיק בידו כוס משקה בטידה.

ג'וד אשתו של הזמר דני ליטני אוחזת בשתי צל־חות עמוסות. הזמר הבראזילי בא במיסגרת פסטיבל הג'אז.

בתיאטרון מופשט

עכשיו בתיאטרון הישראלי, אשר בה מופיעות במיוחד בחנות תל־אביבית לאביזרי מין

פביאנה מיוחס היא שחקנית צעירה שזה לה התפקיד ה־שני בתיאטרון. את התפקיד הראשון עשתה בהצגת נשות טרויה, שכתב חנוך לוין. זה היה כרטיס הביקור שלה. אלא שההצגה ירדה מהר מאוד, כך שלא הספיקו להכיר את מיוחס. עכשיו היא משחקת את האשה הבוגדת, שבסוף ההצגה מסתבר לה שהיא גם נבגדת. את ההצגה כתב המחזאי האנגלי ריי קוני.

הישראלים מבראזיל חגגו את פסטיבל הג'אז עם בטידה ושעועית

בראזיל של ישראל

שלומי פילו אחד מבעלי זו ארץ אוחז ביד אחת כוסות יין ובשניה בקבוק יין תוצרת ישראל. את כל זה הוא הביא לשולחנו של הזמר הבראזילי, שהוחלט לערוך לו הכרות עם המשקה הישראלי. לכבוד הזמר הוכנה בימה, שעליה עמדה בראזילית־לשעבר.

כרמן שאיש לא מכיר

לאורה דל־סול שהכל מכירים אותה ככרמן על הבד מספרת לעדנה פיינרו על תפקידה הדראמתי הראשון כשחקנית לכל דבר ודבר

וילי הוא עכבר שנלכד בתוך מאורתו הכפרית. אי־שם בספרד שטופת השמש משיגה אותו ידו של בראדוק, רוצח בשכר. וילי ידע שכך יקרה לו יום אחד. הוא הלשין על חבריו, שותפיו לשוד בימים הטובים שעברו, והם, משיצאו מן הכלא שכרו מיקצוען כדי לחטפו ולהביאו אליהם ל־מאדריד בכוונה לחסלו שם.

כך יאה וכך נאה למי שבוגד בחברה. אבל זה עדיין לא עושה סרט לסרט מיוחד. ו„החיסול" (במקורו האנגלי „דה היט") של הבימאי סטיבן פרירס, הוא בכל זאת סרט מיוחד. מה שעושה אותו כזה הוא בראש וראשונה העובדה שווילי הוא טרף יוצא־דופן, שעבד על עצמו פסיכולוגית לרגע שבו יגיע המחסל לפרוע את החוב המובן מאליו. לא זו בלבד – וילי הוא השחקן טרנס סטמפ, אחד השחקנים המעניינים של הבד האנגלי, הרוצה השכיר הוא השחקן ג'ון הרט. שמת־גלה לנו כאן בדמות האיש הרע, וההפתעה הגדולה היא הצלע הנשית הלא שיגרתית הנקרית בדרכם.

צלע זו ששמה בסרט מאגי, היא בת־ערובה הנחטפת על־ידי בראדוק אחרי שחישל את מאהבה המזדקן שעמד בדרכו להביא את „הטרף" הביתה. השחקנית אינה אלא לאורה דל סול, או כפי שכולם מכירים אותה, כרמן של קארלוס סאורה על הבד.

זהו תפקידה הראשון הדראמתי בכלל, ובפעם הראשונה היא באה לקאן, חלון־הראווה המטורף והמטריף של הקולנוע. יפה כפי שרק רקדנית ספרדיה גזעית יכולה להיות, מצוננת עד לשד עצמותיה כפי שאך אשה צעירה סחוטה מעייפות יכולה להרגיש. היא מתוקה, גלויית לב, ועיניה, מפאת החום, נוצצות שבעתיים.

„את הקאריירה שלי אני חייבת לקארלוס סאורה ולכוריאוגרף שלו, בן זוגי ב„כרמן", אנתוניו גאדס. הם גילו אותי בתיאטרון הסארסואלה במאדריד, שם רקדתי. טילפנו לי ועשו איתי חזרות במשך שישה חודשים. רק אז קרא לי סאורה ואמר לי: „את היא כרמן". פשוט, כך."

● סאורה בעצמו טען שבמשך שנים ארוכות חיפש את „כרמן" שלו, ואת ענית על כל מישאלותיו.

„זה באמת מוזר. כי למעשה, אני הייתי הראשונה בגל־ההחדש על הבד ועל הבימה. אחר־כך התפתחה האופנה האחרונה שבה כרמן חדשה צצה בכל מקום."

● עתה, כשאנו נפגשות פנים אל פנים מפתיע אותי לגלות שאת בהירה הרבה יותר מדמותה של כרמן. האם אלה צבעייך האמיתיים? האם שינית דמות למען כרמן או שעתה שינית עצמך למען התפקיד בסרט החדש?

„סאורה היה זה ששינה את חיצוניותי לפי צרכיו. דמותה של כרמן הייתה מעוגנת היטב בדימיונו. תחילה חשב שכרמן צריכה להיות צוענייה וניסה לעצב אותי כצוענייה. שבוע אחרי שבוע שינה את טעמו ואמר כי בעצם כרמן צריכה להיות נערה רגילה. אבל הצבעים הכהים היו תוצאה של איפור. אנתוניו היה שחום הרבה יותר ממני וכדי להשיג שיווי משקל אסתטי החליטו להכהות גם אותי. את עורי, את שערי, את הגוונים בכלל."

● בינתיים הפקיד סאורה תפקיד נוסף בידייך, בסירטו החדש ביותר. האם שוב תרקדי בו?

„לא. סאורה נתן לי את התפקיד הראשי בסירטו החדש עם ז'ראר דפארדייה, שאיננו סרט מחול כלל וכלל. זוהי עלילה דראמתית. אני משחקת תפקיד של מורה בבית־ספר, נשואה ואם לילדה בת שנתיים. לביתנו בא איש קשיש ואומלל השחקן הספרדי הידוע פרננדו גומז, המבקש להתאבד אחרי שרעייתו מתה. אני אוהבת מאוד את בעלי, אבל מנסה להשלות את האורח, כי אני אוהבת אותו, כדי להעיר בו את התאווה לחיים. זהו משולש־אהבה מוזר, שאת סופו איני יודעת כי קארלוס סאורה לא סיפר לי עדיין את הסוף, ואולי הוא בעצמו אינו יודע אותו עדיין."

● האם את רוקדת עדיין?

„כן, אני רוקדת, אך לא בסרטים. רק אם אמצא משהו חשוב לפחות כמו כרמן אשוב לרקוד."

● איך אירע המיפגש בינך ובין סטיבן פרירס, בימאי הסרט הזה?

„בצורה פשוטה למדי. התאורן של כרמן עבד עם פרירס על ליהוק ובחירת אתרי הצילום במאדריד. הוא הפגיש ביניהם. כתוך ארבעה ימים קיבלתי ממנו את תפקידה של מאגי."

● איך הצליח להסביר לך את התפקיד?

„בקושי. האנגלית שלי עלובה מאוד והוא בריטי שאינו יודע אף מילה ספרדית. אבל תוך כדי הצילומים הצלחנו להגיע להבנה יוצאת מן הכלל, ללא מילים. אני התלהבתי מן התפקיד, כי ראיתי כל הוא תפקיד חזק מאוד. מאגי היא אשה שאיננה מוכנה לקבל את מר גורלה. חוץ מזה היא בסופו של דבר האשה היחידה בסרט. עוברה שעושה את התפקיד לכדאי מאוד."

● האם מאגי דומה לך משהו?

„כן. היא אשה חזקה מאוד וגם אני אשה חזקה."

● אמרת שהבאת רעיונות משל עצמך. האם אפשר לראות במאגי, האשה החזקה והסוערת שמצליחה להעריס בכוח החיים שלה על הרוצחים הקשוחים בעולם את בת דמותה של לאורה?

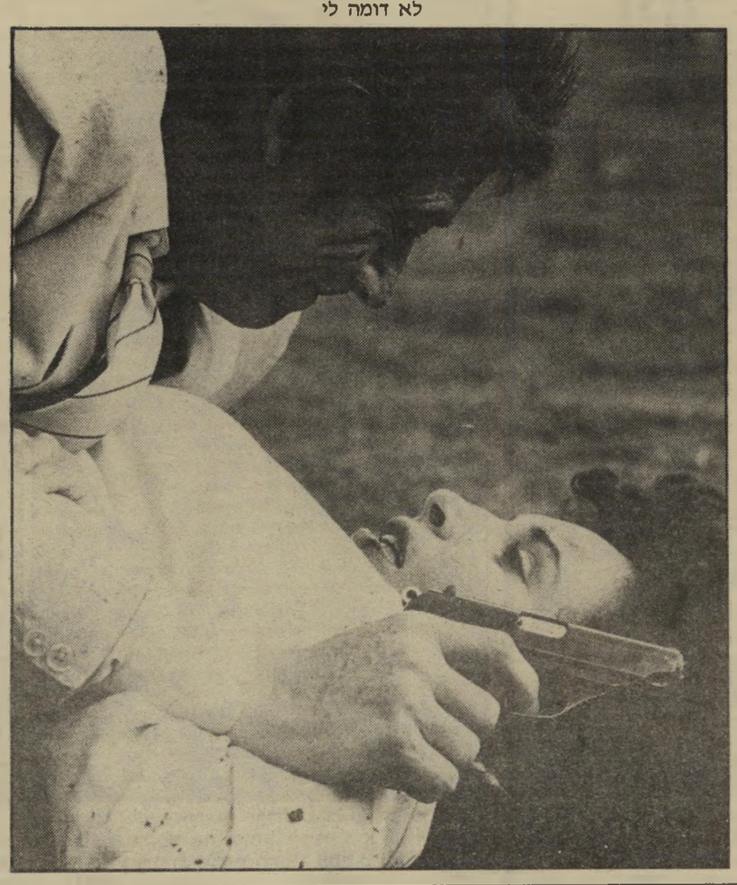
„כלל וכלל לא. אני שונה ממנה לגמרי, כמו שבעצם אני שונה לגמרי מכרמן. קודם כל איני אשת רחוב ומעולם לא הסתבכתי בסיפורים שכאלה. הרי אני בת יחידה להורים, שניהם רקדנים מפורסמים, וגם אני התחלתי לרקוד, יחד איתם, בהופעה מיקצועית מגיל 15. היום אני בת 22, וזו השנה הראשונה, מאז כרמן, שאינני עובדת יחד איתם. אנחנו חברים טובים, הלא אבי בסך הכל בן 40. לא מזמן רקדנו ביחד — הוא את דון חוזה ואני את כרמן בהפקה עבור הטלוויזיה האיטלקית. למרות שאנו קרובים מאוד אני עצמאית ותמיד הייתי כזאת, בדיעותי, ובאורח־החיים הפרטי שלי. גם אם אני אוכלת בביתם, אין זאת אומרת שאני לא חיה את חיי. מאז היכרתי את סאורה פגשתי את בנו ואנחנו חיים יחד וטוב לנו מאוד. היום הוא מטפל בכל ענייני המיקצוע־עייה אחרי שפיטרתי את הסוכן שלי.

● שאלה בנאלית: האם כרמן שינתה את חייך?

„זו הפעם ה־444 ששואלים אותי — וגם אם את אומרת שזו שאלה בנאלית אענה על כך בתשובה בנאלית — כן. כרמן שינתה את חיי לגמרי. לא את האופי שלי כאדם ולא את רצונותיי. אני בדיוק אותה לאורה שאוהבת לשבת בבית בשקט ולעשות מה שמתחשק לה.

לאורה דל־סול בתפקיד מאגי (למטה עם ג'ון הרט)
לא דומה לי

קולנוע

סרטים

היום שלפני

האם מישהו תהה פעם מאין שאב סטנלי קובריק את השראתו לקומדיה המקאברית שלו, דוקטור סטריינג'לב, שיילך לראות סרט תעודי אשר יוצג בקרוב בארץ, בשם קפה אטומי. עוד יותר מזה, אילולא השתמש כבר קובריק בשם כיצד למדתי לחדול מדאגות ולאהוב את הפצצה כשם מישנה לסרט שלו, אי־אפשר היה למצוא שם הולם יותר לסרט החדש.

כיצד יכול להיות שסרט משנות ה־80 מהווה השראה לסרט שנעשה 20 שנה קודם לכן? הרי זה אנאכרוניזם. כמעט, אבל לא לגמרי. כי קפה אטומי מהווה אוסף מרוכז של קיטעי יומנים, סירטי הסברה, ראיונות מצולמים וקיטעי תעודה צבאיים, שצולמו כולם בין סוף מילחמת־העולם השניה, לאמצע שנות ה־50, כאשר אימת השואה הגרעינית היתה בשיאה. הצגת כל הקטעים הללו, זה בצד זה, ללא תוספת מילת הסבר אחת, מקרינה

מישקפי „אני אוהבת את אייק"
לראות שחורות

את אותו ההומור השחור והמחריד שמאפיין את הסרט של קובריק, ומאחר שזה חי או באמריקה (היום הוא חי באנגליה), היה בוודאי חשוף לגלי התעמולה הזאת שניתכו עליו מכל צד.

קרוב ל־30 שנה נדמה היה שמאזן האימה הוא יציב כל־כך, עד שאימת הפצצה נשכחה מעט. בעיות מסוג אחר העסיקו את העולם. אלא שבשנים האחרונות, עם צמד אקדוחנים המנהלים את שתי המעצמות הגדולות, הסבירות של לחיצה שרירותית על הכפתור הולכת וגדלה מדקה לדקה. מכאן, שיש בהחלט מקום לסרט כמו קפה אטומי.

מה מנסים צמד האחים קווין ופירס ראפרטי, ושותפתם למבצע, ג'ין לודר, להוכיח בסרט זה? התשובה לא כל־כך פשוטה. מצד אחד, מדובר כאן בדרכים שבהם השתמש הממשל האמריקאי כדי להרגיל את הציבור למחשבה שיש פצצה,

תלמידי בית־ספר מתרגלים התגוננות מפני הפצצה
איך לאהוב את הפצצה

לאפשרות שפצצה זו אינה תיאורטית בלבד, אלא ניתנת גם לשימוש מעשי, ומעל לכל, לרעיון שאם אמריקה משתמשת בפצצה, סביר להניח שביום מן הימים תצטרך גם לעמוד בפני העובדה שאויביה משתמשים בה נגדה.

כדי להגיע לחומר הנכון, נברו השלושה במשך אלפי שעות צפיה בכל הארכיונים וה־ג'ינוכים שמצאו ברחבי ארצות־הברית. כאשר הם נעזרים בניסיון קודם שהיה להם בהפקת סרטים דומים, הבנויים על אותו העיקרון.

החומר שדלו עשוי להיחשב לגרוטסקה מטורפת. אילולא מדובר באינפורמציה שגובשה בכל הרצינות והופצה בכל הרצינות על־ידי מימשל אחראי לכאורה, של הגדולה במעצמות תבל. מול ההפצצה והוועות של הירושימה, מוצגים בזה אחר זה פול טיבטס הטייס הראשון שהטיל את המטען הגרעיני על יפן, ומאז מצא לעצמו מפלט בתוך האלכוהול והטירוף, וטייס אחר, זה שנשלח לנאגאסקי, והתייחס לכל העניין כאל מבצע ספורטיבי מרתק, משהו כמו הבקעת שער בכדורגל (בדיוק כמו הטייס של קובריק בדוקטור סטריינג'לב).

מה אפשר לומר, כאשר מול ההרס המוחלט וחסר הפשרות של הפצצה, המוטלת נסיונית, על אי מרוחק באוקיאנוס השקט, מביאים סרט הסברה שבו חיילים אמריקאים מסבירים לילידים של אותם האיים מדוע עליהם לעזוב את מקומם, והם, כך טוען הקריין בסרט התעמולה, מקבלים

(המשך בעמוד 54)

מחווה לשפילברג

בעקבות האוצר הרומנטי (גת, תל־אביב, ארצות־הברית) – ג'ואן וילדר היא מחברת רומנים רבי־מכר למשרתות. סופרת מצליחה החיה בגפה בניו־יורק, ונוטה לשקוע מדי פעם בפעם בהזיות רומנטיות שבהן היא מתאהבת בגיבורים הדמיוניים, שיצרה בעצמה. יום בהיר אחד היא נאלצת לרדת לקולומביה, שבדרום־אמריקה, כדי לחפש את עקבות אחותה שנעלמה.

וכך, בקפיצה אחת, היא עוברת מן הסביבה המוגנת והמסודרת שלה בעיר, אל לב הג'ונגלים ואל הרפתקות מסמרות שיער, ההולמות להפליא את אופי הסיפורים שהיא נוהגת לכתוב. היא אף מוצאת גבר כלבבה, פרא־אדם בלי התחייבויות ובלי קשרים, אשר מצטרף למשעותיה לא מתוך מניעים הומאניסטיים ואפילו לא רגשיים, אלא מתוך רדיפת בצע, תרתי משמע.

כל זה ביחד, יוצר סרט שמזכיר במידה רבה את נוסחת הפלא של אינדיאנה ג'ונס ואת סטיבן ספילברג, ואין צורך להתפלא מאחר שהבימאי, בוב זמקיס, גדל והתפתח בצילו של ספילברג. חוץ מזה. התסריט דומה להפליא למחצית הראשונה של סרט בשם קרח ירוק שהיה הרבה פחות מוצלח ולא הוצג אף פעם בארץ. מה שנותר מאותו סרט, מלבד הסיפור, זה גם הנבל הראשי.

מבלי להיכנס לכל פרטי המירדף על פני כל מדינת קולומביה אחרי אוצר של איזמרגדים, ובמיוחד אבן אחת מסנוורת,

טרנר ודאגלס: בתנועה מתמדת

אפשר לציין שהשילוב שבין פעילות, הומור ואתרי צילום מרהיבים ופראיים, עובד כאן היטב. הסרט, ועימו הקהל, נמצאים כל הזמן בתנועה מתמדת.

מייקל דאגלס, שלא רק הפיק, אלא גם מופיע בתפקיד הראשי, יכול היה למצוא שחקן מבריק ממנו לתפקיד, אבל אינו מפריע. ואילו קאתלין טרנר, שלהטה כולה בחושניות של כחום הגוף מגלה כאן כישרון קומי בלתי מבוטל. באמריקה זה היה להיט גדול, יש להניח שזה יקרה גם כאן.

לגרד את הבעיה

רייצ'ל לינדזי נעדרת (גורדון, תל־אביב, אנגליה) – מה שעשוי להיות מרתק על מסך קטן, תוך כדי שיחה עם השכן ולגימת כוס־קפה, נחשף לא פעם, אולי בשל המסך ואולי בשל תנאי ההקרנה השונים, כמאמץ זעום ושטחי להתמודד עם נושאים גדולים ורציניים.

סרט טלוויזיה זה, לדוגמה, מתיימר להציג את התעלומה של הילדים הבורחים מביתם עוד בשנות העשרה המוקדמות שלהם, ומחפשים לעצמם פרנסה עצמאית משלהם. ליתר דיוק, מדובר בילדה בת 11 שנעלמת יום בהיר אחד, ללא שום הסבר סביר, ובאביה המתעקש לחפש אותה ללא הרף, למרות שהתהליך של החיפוש דומה יותר מכל למציאת מחט בערימת שחת.

אבל, מאחר שמדובר בסרט, לא זו בלבד שהאב מוצא את הילדה, הוא מצליח, תוך כדי החיפושים, להיתקל אפילו ברומן קטן עם אשה, שגם בנה נעלם באורח דומה. תוך כדי ההתקרבות בין השניים מוזמן הקהל לעקוב אחר תהליכי המחשבה המיוחדים שהורים במצב כזה מפתחים לעצמם, והתנודות המתמידות שבין תיקווה לייאוש.

התסריטאי סטיבן פוליאקוב רצה מאוד, כנראה, להישאר בגבול המודע, ולכן נמנע בעקשנות ממתן כל הסבר שהוא למתרחש על המסך, עד כדי כך שבמרבית הזמן מתקבל הרושם שהכל שרירותי ומיקרי.

קייט הארדי – קטן מדי למסך גדול

גם אם אפשר להניח שאדם המחפש את בתו ואינו יודע אפילו היכן להתחיל, יעבור תקופות ארוכות של חדלון ותהייה חסרת תוחלת, אין טעם להעביר תחושות אלה אל הסרט. כי אז מבריחים את הצופה. במקום להעמיד אותו מול בעיה חברתית חשובה, וגם אם יכול להיות שבמקרים רבים אין הסבר מניח את הדעת למעשה של הצעירים, והם עצמם אינם מבינים זאת די הצורך, הרי ברגע שפוליאקוב משאיר את המצב כך גם בסרט, כל מה שהוא עושה, זה לחזיר שיש בעיה כזאת.

מרים בנימיני

מזל החודש:

אריה

מי הם בני ובנות המזל על פי יום הולדתם

האסטרולוג שכינויו היה „חרובל", חילק את 30 הימים של כל מזל והתאים לכל יום בחודש טיפוס אחר. בני מזל אריה ימצאו שבכל יום ישנן תכונות יוצאות־דופן המאפיינות דווקא את היום שבו נולד.

22.7 – אדם שצפוי למכות גורל, סובל, אך משאיר שם להיסטוריה. זמן מה אין באפשרותו להתקדם, וכאילו הוא הולך לאיבוד, לבסוף הוא צף ועולה על השטח.

23.7 –אדם שרוב חייו אינו יודע על סגולותיו הנעלות. סגולות העושות אותו לאדם פופולרי וחשוב בחיי העם, עלול להחמיץ מיקצועו בחייס.

24.7 –ביום זה טמון סוד. התפתחות איטית של הנעלה והנשגב. יליד יום זה הוא תלמיד בעל דמיון לוהט והתלהבות בוערת והודות לכך תהיינה גם שגיאותיו גדולות, אבל אם יש לו שליטה עצמית, הוא יברך את דורו.

25.7 – אדם פעיל, תמיד בתנועה, שאינו נותן לעשב לצמוח תחת רגליו. מעשי ועושה תמיד לתועלת עצמו והאחרים. איש־עסקים, שממבט ראשון רואה מה מביא תועלת ומה לא.

26.7 – אדם שיסבול רבות. עוזב את מולדתו בתנאים קודרים. כדאי לו לחיות חיים שקטים ויציבים, ולהתרחק מכל מה שנושא אופי ספקולטיבי. לא לקבל מישרה ציבורית, שיש בה אחריות רבה.

27.7 – אדם בעל ייעוד מסויים, מיוחד במינו ובלתי רגיל. אם התנאים בלידה ובסביבה טובים, יהיה שליט על אנשים שעליהם הוא עולה פיסית, רוחנית ומוסרית.

28.7 – מעלה זוהרת שאין כמוה. חדור קרן־שמש מן השמשות שמסובבות עם השמש שלנו. מסמל את הטוב והנשגב. בעל אינפורמציה נבואית, השולטת על המופלא והנהדר, וממלאת את הנפש בתפארת שמימית.

29.7 – אדם שאינו מזיק, מסתדר, אבל נמנע מתשומת־לב הציבור בצורה טיבעית. יודע להתגונן ונראה תמיד כמתגונן.

30.7 – יום שמבשר נזקים רבים. יש בו הרבה תוקפנות, אומץ ורוח לחימה.

31.7 – אדם העוסק בחקלאות, ויבזבז הרבה זמן וכוח על דברים בלתי מעשיים שלא יביאו תועלת.

1.8 – בגרות בגיל צעיר. אדם המבטיח הרבה ומניחים שיתפתח לגאון, כי בנעוריו יש לכך סימנים, אבל בגיל מבוגר לא יצא מזה כלום.

2.8 – תאריך משופע במזל. מי שנולד ביום זה יצליח בכל מעשיו. מכריו יאהבוהו ויעריכוהו, אך לא יזכרוהו הרבה אחרי מותו.

3.8 – אי־שביעות רצון. אדם שלעולם לא מקבל דבר כנתון, נכנס לפרטי פרטים, לא תמיד ישר וכך חושב גם על האחרים. מסתכסך, מנדנד וגורם תככים.

4.8 – מעריץ את היפה והנעלה. אידיאליסט. עוסק בנסתר וענייני דיומא יהיו זרים לו לגמרי.

5.8 – טיפוס של אדם ממוצע של העולם המודרני, אוהב ומתמסר לתענוגות ולבידור. ג'נטלמן רגיל.

6.8 – אדם בעל סגולות נפלאות. יכול היה לתרום רבות לעולם, אך במקום זה מעסיק את עצמו בספיריות נמוכות, בעניינים ילדותיים חסרי ערך, ונתון ללעג החברה.

7.8 – אפשר להרוג אותו, אך לא לנצח אותו. הוא לא יקבל את השקפות הכזב של דורנו. חי בחוג משלו ונהנה מתענוגות מיוחדים. אפשר לומר עליו, שהוא בלתי מנומס ובלתי מלוטש, אבל זה לא יעשה כל רושם עליו.

8.8 – איננו אדם רגיל. הוא עלול להיות ממוצא נחות, אך יעלה בדרגה גבוהה. החיים מצטיינים ביובש וביציבות רבה. בתחילת דרכו לא ישימו לב אליו, אך הודות לאומץ הטבעי, יבוא בציבור.

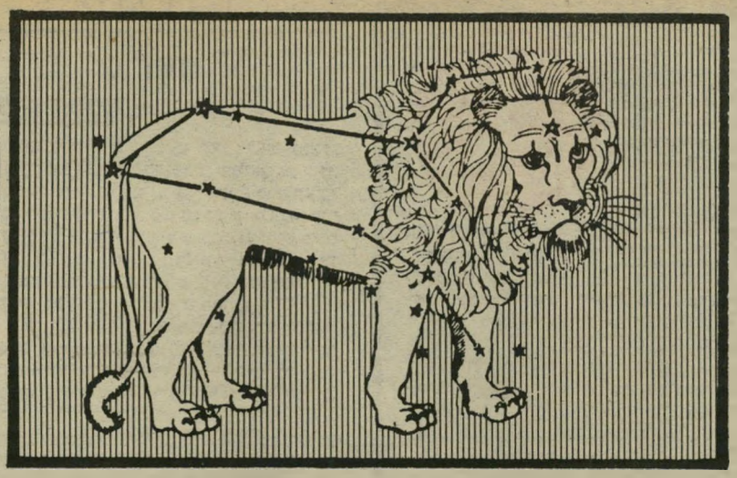
9.8 – הנולד ביום זה לא צריך להיות מדוכא לעולם. צפוי לפיתויים, אך אינו צריך לפחד מכלום – לחם ומים מובטחים.

10.8 – איש שחייו מישגה מושלם וכל מאמציו לא מעלים דבר. אל תתייאש, תלמד את ההורוסקופ שלך במדוייק.

11.8 – כוכב־היום עולה באופק. מי שיש לו מעלה זו, יגיע לדרגה גבוהה.

12.8 – אדם המרגיש את עצמו מכובד ביותר, כשהוא יכול לשרת מישהו, רוצה להועיל לאנושות הסובלת. זו מטרת חייו. השמש הזו היא מחוץ למסלול, קרניה טובעות חותמן במעלה זו.

13.8 – מסמל אדם בתפקיד מנהיג בתנועה גדולה. מייסד חברה או בית־ספר לפילוסופיה.

14.8 – אדם בעל נטיות חקלאיות. יתקדם, אם יעסוק בחפצים או בעלי־חיים בעלי צבע לבן.

15.8 – אדם שאוהב בידור ומותרות. אך השמש אינה זורחת תמיד, וגם היום הארוך ביותר מסתיים בלילה. מכל מקום, הנולד בעל כשרונות וטעם טוב.

16.8 – אדם שמתקדם הודות לדברים הרגילים ביותר בעולם. יתעשר על־ידי אותם דברים שאנשים אינם חושבים אותם לראויים לתשומת־לב.

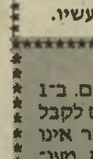
17.8 – בעל מעלה זו צריך להימנע ממקומות נמוכים (מרתפים, מערות וכ־ דומה), להתנועע במישור גבוה ככל האפשר, ולישון בקומת־בית עליונה ולהתגורר דרומה ממקום הולדתו.

18.8 – הנולד יתקדם, אם יעסוק בפרוייקטים שבאים מתוך האדמה. מוטב שכל חייו לא ייסע ולא יעשה שום שינויים.

19.8 – אדם בעל כישרון. נאלץ לעסוק בעיסוקים אחרים, שאינו מוכשר להם ושאינם נותנים לו שום סיפוק.

20.8 – אדם בעל שכל מעמיק ביותר, רצון עז ושיפוט בשל. אדם שנוטה לעסוק בנסתר.

21.8 – אדם זה נוטה לקחת סיכונים וחייב תמיד להיות עירני ומודע למעשיו.

מלה
21 במרס – 20 באפריל

תוכניות שהיו חשובות להם. נסו לא להגיע להתנהגות קיצונית, מצב זה ישתנה בקרוב.

* * *

השבוע אתם עסוקים בשינויים ביתיים. מארגנים את הדירה מחדש, חושבים על מעבר לדירה אחרת או על שינוי המקום של הרהיטים. מיבצעים מסוג זה טוב להתחיל ב־5 בחודש. לפני כן עלולים לצפץ קשיים, שאותם לא הבאתם בחשבון. בני מישפחה מבוגרים יותר עלולים לקלקל לכם את מצב־ הרוח ולהביא אתכם לידי התפרצות.

אפשר לומר כל דבר על התקופה הנוכחית, אך אי־אפשר להתלונן שמשעמם לכם כעת.

פגישות יומיומיות עם אנשים שונים מגוונות לכם את החיים, אם כי לא נראה שקל לכם בתקופה האחרונה. אורחים עשויים לבוא ולהוסיף לכם עבודה, אך נראה שאתם עצ־ מכם תרבו בנסיעות ובהיכרויות חדשות ב־ תקופה הקרובה. ה־1 ו־2 בחודש טובים במיוחד לפגישות רו־ מנטיות, תהיו פופולאריים בתחום החברתי.

שור
21 באפריל – 20 במאי

תאומים
21 במאי – 21 ביוני

סרטן
21 ביוני – 20 ביולי

השבוע תיאלצו שוב להיכנס להוצאות גדולות ובלתי מתוכננות. רכישות חדשות לבית או עבור המיש־ פחה עלולות להכניס אתכם לדאגה וחרדה. ב־3 וב־4 בחודש רצוי לתת תשומת־לב מיו־ חדת לדור הצעיר. ב־ מישפחה; ילדים קטנים יהיו זקוקים להשגחה מיוחדת. ב־5 וב־6 ב־ חודש תוכלו להתחיל בפרוייקט חדש בעבודה ואף להצליח בו. מה־7 בחודש תוכלו להנות מפגישות רומנטיות שיביאו לתוצאות מקוות.

* * *

השבוע לא יהיה קל עבורכם. עומס רב ואחריות נוספת מוטלים עליכם ויהיה עליכם להתמודד עם הכל. מבלי יכולת לחלק את הנטל עם מישהו אחר. בתחום העבודה רצוי לא להחליט דבר. ברגע זה, כל החלטה עלולה להתפרש שונה ממה שאתם מבקשים להעביר. ה־3 וה־4 בחו־ דש יהיו במיוחד קשים. אך הקשיים קשורים בעיקר לבני מישפחה אחרים. ה־5 וה־6 בחודש הם ימי הנאה מרומנטיקה.

* * *

אתם חשים את עצמכם חלשים, עצבניים ונוטים לדיכאון. כל התקופה האחרונה אתם נתונים ללחצים רבים. ואלה לא עוזרים לכם לצאת ממצב־הרוח ה־ קודר שבו אתם שקו־ עים. החולשה הפיסית שאתם חשים משפיעה עליכם ואינכם חשים שיש לכם מרץ לעבוד ולהספיק את המתכונת הרגילה. טוב יהיה לחפש לעצמכם חברה עליזה ולהתרחק ממקומכם הקבוע, חופשה תשפיע את המצב גם אם אין לכם חשק.

אריה
21 ביולי – 21 באוגוסט

בתולה
22 באוגוסט – 22 בספטמבר

סיכסוכים עם ידידים קרובים עלולים להעכיר את האווירה סביבכם. אל תחסכו בצבע החלטות. כעת ה־ זמן לקחת את העניינים לידיים ולבצע. החלטות קשות אי־אפשר לדחות יותר. מאחר שאתם עלולים להפסיד הזדמ־ נויות שלא יחזרו על עצמן. ה־3 וה־4 בחודש עלולים לדלדל את ה־ תקציב. נסו אז להימנע מקניות ואף לא לחתום על כל התחייבות שהיא ביומיים אלה. ה־5 וה־6 יהיו נעימים ומתאימים לנסיעה.

* * *

השבוע מתחיל בקשיים לא מעטים. ב־1 וב־2 בחודש אתם עלולים להרגיש לא טוב ואף להסתכסך עם הסביבה. נדמה שכל העבודות הלא נעימות מוטלות עליכם מכיוון שאינכם יכולים לנער מעל עצ־ מכם את חרגשת ה־ אחריות. כל דבר שאתם רוצים לבצע נתקל ב־ קשיים; נדמה שמגבי־ לים אתכם מכל עבר. אל תילחמו. תנו לימים אלה לעבור. השבוע הבא יאיר יותר פנים אליכם. ב־5 בחודש תשמעו בשורה טובה.

* * *

מתיחות ביניכם ובין הסביבה שבה אתם חיים, עלולה להביא אתכם להחלטה קיצונית ומהירה מדי. נסו להימנע מלהיכנס לעימותים עם ידידים או עם עמיתים ל־ עבודה. הצעה מעניינת עשויה להגיע במפתיע מהמקום הפחות צפוי. ב־5 וה־6 בחודש תהיו מלאי מרץ ותוכלו לפ־ עול לקידום תוכ־ ניותיכם. נסיעה לחו"ל עלולה להידחות. כמו כן מיכתבים, וידידים שלהם אתם מצפים עלולים להתעכב.

קשת
23 בנובמבר – 20 בדצמבר

עקרב
22 באוקטובר – 22 בנובמבר

מאזניים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

התחום המיקצועי מאוד יעסיק אתכם. ב־1 וב־2 בחודש יהיה עליכם להחליט אם לקבל הצעה שבה השכר אינו מספיק אך היא מעני־ יינת, או עבודה שהפיתוי בה הוא רק השכר. עדיף לא למהר ולתת תשובה. ספטמבר יהיה חודש טוב לבצע בו שינויים דרסטיים. ה־2 וה־4 בחודש עלולים להביא לאי־חבנה ביניכם ובין הסביבה, אל תמהרו להאשים. רצוי להמתין לזמן טוב יותר, כדי להוציא את הדברים החוצה. מומלץ לנוח.

* * *

בני הזוג מתנהגים בצורה מוזרה ואתם אינכם יודעים איך לנהוג בהם. טוב יהיה להתרחק למיספר ימים ולהמתין ליוזמה מצדם. ברגע זה רצוי להתחשב בדעתם. ידידים מחו"ל עומדים להתארח אצל־ כם בקרוב, תוכלו לה־ עזר בהם בקשר לתוכ־ ניותיכם בעבודה. ב־ שטח הרומנטי לא יהיה קל. הרווקים שביניכם אינם רווים נחת מהתנ־ הלות. אל תרגישו מתוסכלים, התמונה עוד תשתנה. בני מאזניים ותאומים מתאימים.

* * *

בתחום העבודה יוצעו לכם הצעות מפתות. אך ברגע זה אין לסמוך על חמזל, וכדאי לנתח היטב את הסיבה להצעה. יש להימנע מ־ להיגרר אחרי הצעות מפתות שהתועלת שלהן לעתיד מעוררת פיק־ פוקים. ויכוחים עם בך־ הזוג בנושאים כספיים עלולים להביא לאי־ רועים בלתי־צפויים ול־ עצבנות רבה. רצוי להי־ מנע עד כמה שאפשר מלהתחכך עמם בתקופה זו. שיחה גלויה עם ידיד טוב עשויה לעזור לכם רבות.

דגים
19 בפברואר – 20 במרס

טלה
21 במרס – 20 באפריל

שור
21 באפריל – 20 במאי

תאומים
21 במאי – 21 ביוני

סרטן
21 ביוני – 20 ביולי

אריה
21 ביולי – 21 באוגוסט

בתולה
22 באוגוסט – 22 בספטמבר

מאזניים
23 בספטמבר – 22 באוקטובר

עקרב
22 באוקטובר – 22 בנובמבר

קשת
23 בנובמבר – 20 בדצמבר

גדי
21 בדצמבר – 19 בינואר

דלי
20 בינואר – 18 בפברואר

דגים
19 בפברואר – 20 במרס

סליחה, האם את בהריון?

פרינטו

חדש

בין אם תשובה חיובית היא משמחת ובין אם היא מדאיגה, את מעוניינת לדעת זאת מהר ובדיסקרטיות. פרדיקטור הוא מתקן קטן, פשוט וחכם שפותח לאחרונה במעבדות שפארו אינטרנשיונל בהולנד והפך למוצר הנמכר ביותר מסוגו בארה"ב, צרפת, אנגליה ויפן. הוא היחידי המשיב לך כבר לאחר 24 שעות מיום אחור הווסת באם את בהריון או לא. השימוש בפרדיקטור קל ופשוט. אמינותו גבוהה מאד (מעל 99%) ועיצובו ייחודי. את בודקת בעצמך, והדיסקרטיות חשובה לך, הלא כן? המחיר? - פרדיקטור עולה רק מעט יותר מכרטיס קולנוע. כדאי לך להחזיק אחד בבית. מי יודע, אולי תזדקקי לו.

להשיג בכל בתי-המרקחת.

Predictor

הפצה: חכמי בע"מ, אלנבי 103 ת"א

פרדיקטור נותן לך תשובה מהירה

(המשך מעמוד 27)

כן גנב פינקס צ'קים מחברת־הביטוח מיגדל וזייף צ'ק כביטחון. „אבל וידאתי שהוא לא יכול לגבות את הצ'ק בעצמו, אלא רק דרכי, ואני עד אז אשתדל להשיג את הכסף," אומר שוקי. „כתבתי כי הצ'ק הוא למוטב בלבד, וכתבתי אותו על שמי. נתתי אותו לנוימן כצ'ק־ביטחון בלבד." אולם משהו העלה חשד בליבו של המלווה.

טלפון להורים

כ מה ימים אחרי מתן ההלוואה, וזמן רב לפני מועד הפירעון, בא נוימן למישרדו של שוקי וחקר אותו על הצ'ק. „היה לי מצפון לא נקי וסיפרתי לו את האמת. אמרתי לו שהצ'ק מזוייף, אבל אני אחזיר את הכסף."

מאותו רגע לא עזב נוימן את שוקי לנפשו.

„הוא היה צמוד אליי כל הזמן. והוא כנראה ראה מהמיסמכים שקיבלתי מחברת־הביטוח מיגדל שלא מגיע לי סכום כזה גדול, כמו שהיה רשום בצ'ק שנתתי לו." נוימן היה מלא חרדה. הוא הבין כי סיכן את כספו ללא כל ערבויות. „תשיג לי את הכסף בחזרה מידי!" צעק על שוקי והכריח אותו לטלפן מייד, בנוכחותו, להוריו בגרמניה, ולבקש מהם להלוות לו את הכסף.

זה קרה ביום השישי, ה־13 ביולי.

שוקי טילפן להוריו, אבל הם אמרו כי בגלל סוף השבוע הבנקים סגורים, והם לא יוכלו לברר את העניין אלא רק ביום השני בבוקר.

ביום הראשון בבוקר הופיע נוימן במישרדו של שוקי, יחד עם גיסו, חיים קישלינסקי. השניים החתימו את שוקי על מיסמכים שבהם העביר להם את הבעלות על כל דבר שהיה לו, כולל מכוניתה של אשתו. הם גם דרשו לקחת את המכונית מייד, והוא נתן להם אותה.

„אני לא יודע מדוע הסכמתי, אבל כשהוא עמד מולי ודפק על השולחן והשיניים שלו התחילו לקפוץ — צריך להיות בסיטואציה הזאת כדי להבין אותי. אבל אז עוד לא חשבתי שאודקק למישטרה."

לפני שנוימן עזב את המישרד, הוא איים על שוקי ואמר לו: „אתה תישאר במישרד כל הלילה ותנסה להשיג את הכסף, שלא תעז לצאת כי אני אברר אם אתה במישרד!"

שוקי טילפן לאשתו, אמר לה כי המכונית התקלקלה והוא מסר אותה למוסך, וכי בגלל עומס־העבודה ייאלץ לעבוד כל הלילה, ונשאר לישון במישרד. „לא רציתי לספר לאשתי שום דבר, כדי שלא להראיג אותה," הוא אומר.

שוטרות כמו היפיות

ב יום השני בבוקר חזרו הנושים למישרד. הפעם היו נרגזים עוד יותר, וציוו עליו לטלפן לגרמניה. הוריו אמרו כי טרם סיימו את הבירורים. ושני הנושים החלו מוציאים מהמישרד כל חפץ בעל ערך. הם לקחו את מכונות־הכתיבה ומכונות־החישוב ואת המזכירה האוטומטית. הם עשו מהומה כל־כך גדולה, שמזכירתו של שוקי נבהלה וברחה מהמישרד.

„אחרי שהם גמרו עם כל זה, הם התחילו איתי באלימות. הם הרימו עליי שולחן והדביקו אותי לקיר. אחד היכה אותי במאפרה על היד ועל הראש והשני היכה אותי בכתף. עד עכשיו הכתף שלי עוד כואבת," אומר שוקי.

במהלך המהומה הזאת טילפן אביו של שוקי, אך הבן אמר כי איננו יכול לדבר כרגע. נראה כי האב, שידע את המצב, הבין מה קורה וטילפן מייד למישטרת תל־אביב. בתוך רקות אחדות צילצל הטלפון שנית. מישהו הציג את עצמו כקצין מישטרה ושאל את שוקי אם שני האנשים עוד נמצאים איתו במישרד ואם הוא יכול לדבר. למשמע תשובותיו של שוקי, אמר האיש: „זה בסדר, אנחנו נטפל בזה מייד."

לא עברו דקות מעטות ו־15 שוטרים התפרצו למישרד. „היו ביניהם שתי בחורות, שהיו לבושות כמו היפיות. אני זוכר שכאשר הבטתי קודם לרגע דרך החלון, ראיתי אותן מסתובבות ליד המישרד ברחוב, אז אני חושב שהמישטרה הציבה מארב כבר קודם," מספר שוקי.

השוטרים עצרו את כל השלושה ושמעו את סיפורם. נוימן וגיסו שוחררו אחרי זמן־מה בערבות ושוקי נשלח למעצר. „מייד טילפנתי לעורך־הדין שלי, ציון אמיר, והוא היה נפלא. הוא בא מייד, עזר לי ועודד אותי ובסוף, כאשר המישטרה ביקשה 15 ימי־מעצר, הוא הצליח להוריד את זה לשיבעה ימים."

שוקי נחקר והודה מייד במישטרה כי גנב את פינקס־הצ'קים ממיגדל וזייף את הצ'ק. מאחר ששיתף פעולה עם המישטרה וחקירתו הסתיימה, נעתר השופט יורם גלין לשחרר את שוקי בערבות של חמישה מיליון שקל. „הוא חושב שאני מיליונר, מאיפה יהיה לי לשלם את זה? אמרתי לציון אמיר, שאם אני צריך לחזור לבית־המעצר, אני חותך את הווירידים, לא יכולתי בכלל לחשוב על זה.

פרקליט אמיר
„הוא היה נפלא!"

„אבל הוא הצליח לסדר את העניין והחליף את ההפקדה לערבות של חתימה בלבד," סיפר שוקי.

„עוד כשהייתי במעצר, קיבלתי הודעה שאשתי הגישה בקשה לגט ברבנות והיא רוצה להתגרש ממני כבר היום. יצאתי אתמול מבית־המעצר בצהריים ולא היה לי אפילו כסף לאוטובוס. חשבתי לעצמי שפיתאום, בגיל 33, אני מוצא את עצמי בלי כלום, מתחת לקו האפס.

„הבוקר הלכתי לרבנות כדי לתת גט ללאה. אני כל־כך אוהב אותה, שאני איכשהו מבין מה היא עושה. היא לא רוצה להיות מעורבת בחובות שלי, ולכן היא רוצה גט כמה שיותר מהר. אני לא אעמוד בדרכה.

„באנו לרבנות והרב שאל אם אני מוכן לתת לה גט. אמרתי שכן, אבל הוא ראה שמעיניי זלגו דמעות.

„הרב חשב שאני נותן גט בגלל לחץ או אילוץ, ולכן שלח אותנו בחזרה הביתה ואמר לנו לחזור בצהריים. מכאן, ממערכת העולם הזה. אני הולך לתת לה את הגט."

לפתע החל איש־העסקים לבכות בכי־מרורים. הוא כבש את ראשו בידיו והתייפח. מכל האימפריה שאיבד הדבר היחיד שהיה חשוב לו היתה אשתו.

אילנה אלון ■

טיולים נהדרים
במסלולים המרתקים ביותר!

★ אירופה – 8-30 יום החל מ- $ 599
★ ארה"ב, קנדה ומכסיקו – 26-32 יום החל מ- $ 2,538
★ המזרח הרחוק – 34 יום $ 3,395
★ דרום אמריקה – 31 יום $ 3,895
★ סביב העולם – 45 יום $ 4,299

חוברת עם פרטים והרשמה בכל משרדי הנסיעות!

53 שנות נסיון לשרותך!
אירופה טורס EUROPA TOURS
הטיול הטוב ביותר!
במחיר הסביר ביותר!
(עם אפשרות לתשלומים)

הארגון, התכנון והביצוע ע"י אירופה טורס רח' בן יהודה 100 ת"א טל. 243227.

המזגן התקלקל?

מגן קור
מגן-קור שרותי קירור ומיזוג
רחוב דב הוז 7 חולון טלפון 881601
קשר אלחוטי איתורית 738111 מנוי 8555

היא התשובה!
● שרות מהיר ומקצועי למזגני־אוויר מכל הסוגים
● יעוץ, מכירה והתקנה
● מזגני־חלון ומזגנים מפוצלים
אפשרות בתשלומים

סוכל מצוירות?
אקס - לאקס
השוקולד המשלשל
נובאקא
להשיג בכל בתי המרקחת

א(ברהם) ב(ולי) יהושע, מיוזמי „מינשר הארבעה" לכינון ממשלת־אחדות־לאומית, מסביר מדוע הוא בעד ממשלה כזאת, מגנה את „הצביעות המפ"מית", מדבר על ההקצנה ימינה שחלה בעם ועל הדרך להילחם בתופעת כהנא

„נדהמתי מעוצמת התהודה שהכרוז עורר בציבור. באמריקה סופר לא היה יכול להשפיע בצורה כזו"

„אני לא יכול להתעלם מהנוער שהצביע בעד כהנא והתחייה, ולהגיד לו: אתה לא בן תרבות"

„אם אני נתעב בעיני כל כך, איזה מילים נשארו לו בשביל כהנא? ואילו מילים נותרו לו לדפול?"

ראיינה שרית ישי

„ראיתי את גור מתווכח עם ויזלטיר, ויש לי ויכוח קשה עם גור. אבל הרגשתי קירבה אליו!"

„אני פוחד שהמציאות כובשת את הדברים. לכן אני שמח שהרומן שאני כותב הוא לא מכאן ועכשיו"

„אמרתי לאנשי מפ"ם: הצטרפו לממשלת־אחדות־לאומית וקחו את תיק המישטרה. זה חיוני היום!"

„אין לי עם אחר!"

התוצאה החשובה ביותר, לעניות דעתי, מהכרוז שפירסמו עמוס עוז, א"ב יהושע, חיים גורי וס' יזהר בעד ממשלת אחדות לאומית בראשות המערך, היא ההשפעה העצומה שהיתה לכרוז. על אף תוצאות הבחירות, עליית הימין הקיצוני ועל אף כניסתו של הנאצי כהנא לכנסת, עדיין יש לאנשי רוח השפעה על העם הזה.

אפשר להתווכח עם הכרוז, להסכים או להתנגד לו, אך מדבר אחד אי אפשר להתעלם – בארצות־הברית זה לא יכול היה לקרות. אם היה סול בלו קם ואומר את מה שיש לו להגיד על מישטרו של רגן, או על מועמדותו של מונדייל, היה לכל היותר זוכה בראיון בתוכנית הקוריוזים של ג'וני קארסון. פה זכה הכרוז שהוציאו בעת הסופרים לידיעה בראש מהדורת הח..שות, והארץ כמרקחה.

גם מילחמת סופרים, שאינה מרבה חוכמה, התלוותה להוצאת הכרוז. כנגד הארבעה התייצבו שמונה בראשות נתן ... וקפה שטרן בתל־אביב חוגג.

הרחק מהמולת קפה שטרן, בבית מקסים על צלע הר הכרמל, צופה אל הוואדי ומשקיף אל הים, נמצא ביתו של הסופר א"ב יהושע.

אנחנו נפגשים שם לשיחה. כל נושא שאינו קשור בפוליטיקה אינו אפשרי במעמד זה, כל ניסיון שלי לתהות על קנקנו של יהושע כסופר, אינו מוצא לו דרך, הסופר מנווט את השיחה אל הפוליטיקה ואין זו השעה גם לדבר עליו עצמו, על אישיותו, ילדותו ומישפחתו. לכן אני מוצאת את עצמי יושבת בחדר־הקבלה של אשתו, הפסיכיאטרית של „בולי", כפי שהוא מכונה בפי ידידיו, ומקשיבה לדבריו כשהוא מנסה לשכנע אותי בחשיבותה של ממשלת אחדות לאומית ברשות המערך.

בולי, כך דומה, מאמין בלב ונפש כי אכן זו הדרך היחידה. הוא מאמין שבפנים אפשר יהיה לעשות הרבה יותר מאשר בחוץ. הוא שבמיסגרת שירותו במילואים נפגש עם אלפי חיילים, נשמע אופטימי, מאמין כי ניתן לשנות את דיעותיו של הנוער שהצביע התחיה ותמך בכהנא. רק חינוך, הוא אומר לי, רק שיכנוע, בשום פנים ואופן לא ניכור, בשום פנים ואופן לא התעלמות.

הוא מציע לארגן מישמרות־מחאה של גוש־אמונים ושלום עכשיו נגד הרב כהנא.

(המשך מעמוד 49)

נשמע כמו חזון אחרית הימים? לאו דווקא. אנחנו יוצאים לחצרו של הבית, אל פיסת הדשא שעל צלע ההר. פה, בצל העצים, נמצא צריף שוודי מיניאטורי, חדרו של הסופר. כאן הוא כותב את יצירותיו שזוכות בדרך־כלל בהצלחה עצומה. כאן, בחדרון הקטנטן, נמצא שולחן־הכתיבה שלו, מול החלון הצופה אל הוואדי והים. „כאן", הוא אומר לי, „זו חלקת אלוהים הקטנה, פה הכל נקי יותר, עד שהטינופת מגיעה לפה מהשפלה. היא מתמוססת בתוך הוואדי."

בולי יליד ירושלים, בנו של אב ס"ט ואם ממוצא מארוקאי. עזב את עיר הבירה בשנת 1967 מאז הוא גר בחיפה עם רעיתו מיקה ושלושת ילדיהם. הילדים מעורים בפו־ליטיקה. גם האשה, שהצביעה לובה אליאב והבת שהצביעה רץ. האמעני מבקש מאביו למתן מעט את עמדותיו השמאליות לטעמו. אני אומרת לו – אתה רואה, גם הבן שלך נוטה ימינה. הוא מביט בי ואומר: „חס וחלילה, אנחנו לא ניתן לו."

■ ■ ■

● אפשר היה לצפות מס' יזהר ומחיים גורי שייצאו בקריאה להקמת ממשלת אחדות לאומית. קצת תמוה שגם אתה הצטרפת לקריאה שכזו.

אני לא יודע מדוע את אומרת את זה. ס' יזהר הוא יונה כמוני ועמוס עוז הוא לא פחות יונה ממני. עושים לו עוול גדול. הרי ביוני '67 הוא דיבר את הדיבורים הגדולים ביותר נגד הסיפוח.

● מה מביא אדם כמוך שנחשב שמאלי

„בולי" בחדר־העבודה שלו
„אני לא נותן למציאות להשפיע על כתיבתי"

בדיעותיו, להסכים לממשלת אחדות לאומית עם הליכוד?

תוצאות הבחירות היו שוק נורא. לא יודע אם אנשים מבינים את זה. הרי לליכוד ביחד עם ש"ס, התחיה, המפר"ל, מורשה וכהנא, יש רוב מוחלט בציבור היהודי. הרי רוב הצעירים בצבא נתנו רוב לליכוד ולתחיה. זה ברור לגמרי, רוב העם נוטה ימינה. בליל הבחירות, בשעה 2, המפה היתה ברורה — הם הרוב. ואז ישבתי מול הטלוויזיה ואמרתי לעצמי, הם הרי יקימו ממשלת ליכוד שתהיה תלויה בכהנא, והמערך ילך לארבע שנות אופוזיציה נוספות, ובינתיים הם ימשיכו את ההתנחלויות המטורפות שלהם והמערך לא יוכל לעשות כלום.

● ב־2 בלילה היה ברור לך שהמערך לא יוכל להרכיב קואליציה?

בוודאי. הרי זה אבסורד להאמין שווייצמן ישב עם וילנר ומיצארי, זה ברור לגמרי שהמערך לא יכול להרכיב ממשלה, ובכלל, קיים גורם יותר עמוק. המסר של הבוחר. רצונו של העם הוא אחדות לאומית. שני המחנות חייבים לצאת מהתיקו, ואז קיימת אפשרות, או לא לדבר זה אל זה בפרלמנט ולנסות להפיל זה את זה, או לשבת יחד ולמצוא דרך לפריצת־דרך.

ישבתי מול הטלוויזיה ושאלתי את עצמי האם למהפך הזה של פריצת־הדרך יוביל המערך, או שהוא ייגרר. ולכן אמרתי, חובה שהמערך יוביל את העסק והשמאל ילך על זה. ואז החלטנו לצאת עם הכרוז ולהתיר את הטאבו לשריד, אלוני ולאחרים. ואני אומר לך, לפני שכתבתי את הכרוז טילפנתי ליוסי שריד והוא אמר לי — לך על זה. ועמוס טילפן לשולה אלוני, והיא אמרה לו — לך על זה.

● ומי טילפן למפ"ם?

מפ"ם הנרקיסיסטית, המישפחה הזו העובדת התמימה, היא לא הולכת על זה, כי היא מפחדת מממשלת אחדות. בממשלת גולדה, בין השנים 67־74, כאשר נבנו כל ההתנחלויות הכי גרועות, כמו קריית־ארבע, מפ"ם לא פחדה. אם מפ"ם היתה קמה אז ועוזבת את הממשלה, יכול להיות שרבים היו משתנים. ומפ"ם הזו, שלא רוצה ממשלת אחדות לאומית, מדוע היא לא פרשה מממשלת האחדות הלאומית שהביאה לשיתוק הלאומי ב־'73? עכשיו, כשצריך להציל את המערך — לא את המערך כמיפלגה, המיפלגה לא מעניינת אותי, אלא את התיזה של המערך — היא לא משתפת פעולה.

● של מי היה הרעיון להוציא את הקול קורא?

אפשר להגיד ששלי. פרופסור גרשון שקד טילפן אלי וריברנו, ואז טילפנתי לעמוס והצעתי לצאת בקריאה, והוא אמר לי — בטח, אתה צודק. ואז עמוס טילפן ליזהר ופרופסור שקד לחיים גורי, וכך נולד הנייר.

● מדוע, אם כך, פרופסור עמוס שקד מהאוניברסיטה העברית לא חתום על הנייר?

מכיוון שהעברנו את הנייר דרך לישכתו של פרס. חשבנו שמדובר על פניה למיפלגת העבודה מטעם חברי המיפלגה, ועמוס שקד הוא לא חבר מיפלגה.

● מי ניסח את הכרוז?

אני, את הטיוטה הראשונה. הקראתי אותה ליזהר ועמוס, והם תיקנו. אני הייתי מעדיף שעמוס ינסח. הוא הרי בר־ניסוח מובהק, אבל היה לו כאב־ראש. החלטנו להעביר את הכרוז דרך שירותי לישכתו של פרס, והסכימו.

● מה היתה תגובתו של פרס?

חיובית, כמובן.

● הוא דיבר איתכם?

לא, וזה גם לא היה חשוב. כי הכרוז הופנה לשמאל ומטרתו היתה להתיר את הנדר, ולכן היה חשוב לי יותר לדבר עם יוסי שריד, ועמוס דיבר עם שולה אלוני, ושניהם נתנו לנו את הארקיי.

● ואם יוסי שריד או שולה אלוני היו אומרים לכם לא ללכת על הכרוז?

גם אז היינו הולכים על זה, בלי כל קשר.

● איש מצמרת העבודה לא טילפן אליכם בעניין הכרוז?

הפתיעה אותי המהירות שבה הוא התפרסם. אני לא רגיל לזה. אני לא עובד עם כלי־התיקשורת. והתהודה עצמה הדהימה אותי במיוחד. כי הרי מה זה חשוב מה שא"ב יהושע חושב. למי זה איכפת. אבל כנראה שאיכפת. אולי זה קרה כך מפני שהסרנו טאבו, הפלנו מחיצה.

■ ■ ■

● מה דעתך על תגובת הנגד של דן מירון, נתן זך, מאיר ויילטיר וחבריהם?

בעיקר תגובתם של דן מירון ונתן זך. לא מאמין שוויזולטיר ניסח כך את הכרוז. אם את שואלת אותי, זו היתה תגובה מבישה. באמת שאני לא יודע מי ניסח את זה, אבל כך מנסחים? הם יכולים לא להסכים, אבל למה לכתוב „מביש, תיעוב." זו הרי המחלה הכי איומה בשמאל — אוכלים אחד את השני. כמו שלובה אליאב אמר: עקרבים ופתנים.

אם אני מעורר תיעוב אצל נתן זך, אז איזה ביטוי נשאר לו בשביל כהנא, ואילו מילים נותרו לו לרפול? מה יש כאן להשתמש במילה תיעוב? זה קומם אותי. צריך אומץ־לב ציבורי, כמו שאמרנו כבר אלף פעם לדבר עם אש"ף, אבל צריך גם אומץ־לב ציבורי לקום ולשבור את הטאבו בתוך השמאל.

● אינך חושש כי ממשלת אחדות לאומי תשתק את השמאל?

אם השמאל חושב שהוא ישותק, משמע הוא חושב שהוא חלש. מה אומרים לי חברים המתנגדים לממשלת אחדות לאומית? המערך ילך לאיבוד, ייטמע בליכוד. מה יש, אנחנו לא יכולים להתמודד עם הליכוד? מה יש, עמדותינו אינן מספיק מציאותיות? יוסי שריד אינו יכול להתמודד עם רפול ולהשפיע — לא על גאולה כהן, כי עליה אי אפשר להשפיע — אבל אולי על זבולון המר.

● אתה מתפלא שאנשים סרוחדים שהמערך ייטמע בליכוד, והרי על סי מה שהוצג בתעמולת הבחירות המערך אינו שונה בהרבה מהליכוד ואולי כאן הסכנה.

אם את באמת חושבת כך, אז על אחת כמה וכמה. אבל אני לא חושב כך, למרות תעמולת הבחירות ולמרות לשונו המתונה והעלובה של המערך, ולמרות טשטוש העמדות שלא הצלית, אני חושב שבמערך חלה התפכחות עצומה.

● על איזו התפכחות אתה מדבר, כאשר המערך לא נתן לשריד להוסיע אפילו פעם בטלוויזיה, וכל אחד ידע שהוא בעצם האיש הכותב את התשדירים. על איזו התפכחות אתה מדבר, כאשר רבין הציג את מצע הביטחון של המערך, שבמעט לא היה שונה מהמצע שהציג ארנס בשם הליכוד?

במובן הזה את צודקת. אני לא מדבר על תדמיתו של המערך, זה באמת מגוחך שהמערך מסתיר את שריד מהטלוויזיה, אבל כשפרס הולך לעימות עם שמיר, שריד הוא היועץ הראשי שלו. את צודקת שזה לא אמין. אבל אני אומר לך — ומתוך היכרות עם האנשים — ברי־לב, יעקובי, גור נעשו יותר יוניים.

● גם פרס?

בעומק ליבו, פרס הוא הרבה יותר יונה ממה שהיה ב־1970 ולכן יש לו כוז מערכת־קשרים עמוקה עם יונים.

● ואתה רוצה להגיד לי שגם רבין הוא בסתר ליבו יונה?

רבין לא. רבין הוא ארם נוקשה בכלל, ומאוד נוקשה בעמדותיו הניציות. אבל אני אומר לך, שאני מאמין שנבון הוא בעד מדינה פלסטינית. מה את חושבת, שבסתר ליבו הוא לא מוכן לדבר עם אש"ף? ודאי שכן.

● איך היית משבנע את מפ"ם להצטרף לממשלת אחדות לאומית, איזה תיק היית מוסר לה?

אמרתי בעצמי לאנשי מפ"ם — קחו את תיק המישטרה. תראו את כהנא. את יודעת מי הצביע כך? חלק גדול מהשוטרים. בחולדה הצביע ארם אחד כך. שאלתי את עמוס עוז איך יכול להיות דבר כזה? אז הוא אמר לי — השוטר ששמר על הקלפי זכאי להצביע בקלפי, והוא הצביע כך. אני לא מדבר על הקצונה הגבוהה, אני מדבר על הדרג הנמוך. תראי איך הם מתנהגים כלפי ערבים, תראי איך הם מתנהגים בהפגנות של השמאל, המישטרה כולה ימנית.

„את יודעת מי הצביע כך? שוטרים הצביעו כך! תראי איך הם מתנהגים בהפגנות של השמאל"

אני רוצה שיהיה שר־מישטרה ממפ"ם. זה חיוני היום, כדי לעצור את כהנא. זה תפקיד השמאל, לדאוג שהאיש הזה לא ישתולל, אז לא כדאי שתהיה כשביל זה ממשלת אחדות לאומית? רק כשביל לעצור את כהנא.

ברור לגמרי, שאם תהיה ממשלה כזו, המערך יתחוף לצאת מלבנון והליכוד לא יתנגד. הוא תמיד יוכל להאשים את המערך, אז לא כדאי להקים ממשלת אחדות לאומית בשביל זה? ממשלה כזו תמנע אקט של סיפוח, אי־אפשר לדעת אם ממשלת הליכוד ביום מטורף אחד לא תחליט לספח את יהודה ושומרון.

ממשלת אחדות כזו תתחיל במשא־ומתן עם ירדן. וייצמן, שהוא איש שלום יותר מפרס ומרבין, ודאי יקבל על עצמו את תפקיד שר־החוץ. הוא ידחוף למשא־ומתן כזה, הוא יביא הצעה, העניינים יזוזו. אז מה כדאי יותר — לשבת באופוזיציה ולהיות אימפוטנטים, או לשבת בממשלת אחדות לאומית, שאולי אולי אולי תשנה פה דברים?

„לובה האמין שהנשים שהוא לימד אותן עברית, ושדישותיהן ימניות יותר מאשר החתייה, חצבנה בשבילו רק מפני שהוא נחמד"

● האם לדעתך צריך המערך להציטרף לממשלת אחדות לאומית גם בראשות הליכוד?

הראשות צריכה להיות של המערך, היא מגיעה לו בהיותו הסיעה הגדולה ביותר, בכנסת. תביאי בחשבון שראש־ממשלה של אחדות לאומית הוא לא ראש־ממשלה במובן של מנהיג, הוא יותר יושב־ראש. ממשלה כזו תנהל עניינים. למעשה, הכנסת תעבור לממשלה, כך שתפקידו של ראש־הממשלה הוא בעצם לנהל את העניינים, לא להיות מנהיג.

● כלומר ממשלת אחדות לאומית בכל מקרה, גם בראשות הליכוד?

אני לא יודע. אני אומר שזה אפשרי. אולי בתנאים של רוטציה. נניח שיגידו — בסדר, ראש־הממשלה יהיה מהליכוד, אבל תיקי הביטחון, החוץ והאוצר, יקבל המערך. מה זה רע?

● אתה יודע שזה לא אפשרי.

לא חשבתי על אפשרות שהליכוד ירכיב את ממשלת האחדות הלאומית. לא התייעצתי עם איש. בשלב זה, העמדה של הכרוז היא שהממשלה שתקום תהיה בראשות המערך.

■ ■ ■

● נניח לרגע למערך וללליכוד, מהו לדעתך תפקידו של סופר בימים אלה?

אני יושב בימים אלה באמצע כתיבת רומן, ומקלל את עצמי על המעורבות שלי בכל דבר שאינו קשור בכתיבתי, אבל זה חזק ממני. מה אני צריך את זה, אני צריך להכריז הכרזות? אני בסך־הכל סופר. ובכל זאת, מה שאני אומר כנראה משמעותי, אחרת למה זה עורר תהודה כזו.

תאמיני לי, שבאמריקה, כל מה שסופר אומר בעניינים כאלה זה לא רלוונטי. סופר הוא חלק מהבידור והאמנות, ופה — ואני אומר את זה לטוב ולרע — יש משמעות לדבריהם של אנשי־רוח, אני בעצמי נדהם מהאפקט שרברינו עוורו. תאמיני לי, לא רציתי את זה. אני לא מחפש להשפיע, אבל כנראה שאני משפיע, כנראה שלדבריהם של אנשי־רוח עדיין יש השפעה, וזה מטיל עליך תפקיד.

● על מי לדעתך זה משפיע?

קודם כל, זה גרם לתחושה של קתרזיס אצל הרבה אנשים שקראו את תוצאות הבחירות כמוני. נדמה לי, שהכרוז הזה היה כמו היתר של הרבנים, פיתאום הרגישו שיש היתר ושעכשיו מותר לאכול חזיר. למעשה, הכרוז הזה מופנה אל השמאל, אל אנשינו. ומפחיד אותי שהמערך ילך לממשלה בלי השמאל, ואת הכרוז הזה הפניתי לשמאל ואליו זה הגיע, וזה היה חשוב. אנשים הרגישו שממשלת אחדות לאומית בראשות המערך היא צורך היסטורי, שנחוץ לעם הזה.

●בימים אלה האם אתה מרגיש שאתה שייך לעם?

לא רק שאני מרגיש שייך לעם, אני חייב להרגיש שאני שייך לעם, וזה אולי ההבדל ביני ובין חבריי שחתמו על הכרוז ובין אלה שחתמו על הכרוז המתנגד. זה העם שלי. אני שייך אליו, אני לא יכול לסדר לי עם אחר, ולכן אני צריך להתמודד עם העם, לנסות לשנות את דעתו ולעמוד מולו ולהובילו בדרך אחרת. אני יכול לבוא לנוער שלם שהצביע לתחיה ולכהנא, ולהגיד לו אתם לא בני תרבות בשבילי? הרי כך נוצר פאשיזם. על־ידי התעלמות לא נשיב את

הנוער הזה. לכן אני חושב שצריך להתמודד איתם בטיעונים רציונאליים מוסריים, במערכת של חיים משותפים.

● וכיצד תתגבר על הניכור הקוטבי?

לא יודע איך אתגבר, אבל אני לא רוצה להגביר אותו. הרבה יותר קל לי לקחת את המישפחה ולנסוע לחו"ל לשבתון, ולהגיד — בסדר, העם הזה מטורף ואין עם מי לדבר. אני לא אוהב את ההשוואה, אבל אם בממשלת ויימאר, כשהיטלר התחיל את העליה המטורפת שלו, היו הסוציאל־דמוקרטים והקומוניסטים מנסים בכל כוחותיהם האינטלקטואלים ללכת אל העם ולהגיד לו, אל תלכו אחרי האיש הזה, אולי הכל היה אחרת. אם אדם כמו תומאס מאן היה הולך לדבר עם העם, יתכן שתופעת היטלר לא היתה קורית. ולא שחלילה וחס אני משווה את עצמי עם מאן, אבל אני מאמין שאנשים כמונו, שיש להם השפעה, צריכים לדבר עם אלה שדיעותיהם קוטביות לשלנו. ראיתי את גורי מתווכח עם ויזלטיר. אני וויזלטיר יכולים לתת יד לאותו מצע פוליטי, וגורי יותר נץ, ויש לי מחלוקת איתו, אבל הרגשתי יותר קירבה לגורי מאשר לוויזלטיר, כי גורי יושב בתוך עמו. הוא מסתובב בין האנשים, רואה אותם, מתווכח איתם, אין לו סטריאוטיפ של המחנה השני. הוא נכנס איתם במגע חם, אנושי, ולא פוסל אותם. ותראי את חזן. בא בליל־הבחירות ומדבר גבוהה גבוהה בטלוויזיה. הרי מי שהפריע למפ"מניקים לעשות הפגנות נגד גולדה היה חזן. ובכלל, למפ"ם יש הכישרון לעשות את כל הטעויות האפשריות. ב־1949, כשהיו לה 14 חברי־כנסת, היא היתה עסוקה בחלומות המולדת השניה. ב־1967, כשישבה בממשלת גולדה, במקום לשבת באופוזיציה, היא לא נקפה אצבע כדי למנוע התנחלויות. איך אמר לי לובה — הייתי בודד. הייתי היחידי שהתנגד להקמת ימית. מפ"ם לא אמרה מילה אחת. ועכשיו מפ"ם רוצה לטרפד את ממשלת האחדות הלאומית.

● אם אתה מזכיר את לובה, רבים בועסים עליו בעת. אומרים שבגלל אג־טרים פרטי שלו, איבד המערך מנדט. האם גם אתה כועס עליו?

איך אני יכול לכעוס על לובה. כשאני מדבר על לובה, אני מדבר על בן מישפחה. אני אוהב אותו. ניסיתי בכל כוחי למנוע ממנו ללכת לבד, ניסיתי לתווך בינו ובין פרס. אני לא יכול לכעוס עליו, אבל אני אומר בצער עמוק שהוא טעה טעות חמורה מאוד. הוא חשב שהוא יכול להיכנס לכנסת רק על אהבת עצמו. הוא האמין שתלמידותיו מתהילה, אלה שהוא לימד אותן עברית ושדיעותיהן הפוליטיות ימניות מהתחיה, תצבענה בשבילו, רק מפני שהוא איש נחמד. הוא רצה לחבר בין מיקה אשתי שהצביעה עבורו, ובין איזה גרוזיני, שהוא לימד אותו עברית. וזו היתה טעות. עכשיו נוצר פער איום. הוא לקח לנו מנדט וליבי עליו.

■ ■ ■

● למרות רצוני העז שלא להזכיר את שמו של האיש הזה, בכל זאת, כיצד אתה מתייחס לתופעה ששמה כהנא?

כשפלאטו שרון נבחר לכנסת ב־1977, הייתי יותר נרדם. השמיים נפלו עלי. אמרתי לעצמי, אלוהים אדירים, מי הצביע בשביל המיליונר הפושע הזה?

כהנא? לא, אני לא נרדם. אני יכול להתמודד עם התופעה, אבל עם תופעה של פלאטו שרון, שקיבל כמיספר הקולות של ש"י? זה היה דיכאון הרבה יותר גדול. אם את רוצה להבין את תופעת כהנא, את צריכה ללכת אחורנית ולהבין מי הכניס את האיש הזה לכנסת. גולדה אמרה בזמנו — אין פלסטינים. יש ערבים ומהמישפט הזה עד כהנא, את יכולה להסיק מסקנות לוגיות, ולכן צריך לחזור בחזרה את כל הדרך ולהבין איך דינמיקה כזו נוצרת.

■ ■ ■

● מה עושים עם התופעה?

לדעתי, צריך להילחם בכהנא בכל כוח, להפוך אותו לתופעה שולית, ללכת עם אנשי גוש אמונים ולעשות מישמרות־מחאה נגד כהנא. צריך לעשות הכל כדי להפוך את כהנא ללא־לגיטימי. חובשי־הכיפות צריכים לעמוד עם שלום עכשיו נגדו, והוא לא יעבור.

● אתה מאמין שגוש־אמונים ישתף פעולה עם שלום עכשיו בנושא כהנא?

ועוד איך? יובל נאמן לא רצה להיפגש איתו ויש לי ויכוח נורא ואיום עם יובל נאמן, אבל אני רוצה לנצל את זה שהוא לא היה מוכן להיפגש עם כהנא, כדי להילחם בתופעה, ואני מאמין שזה אפשרי ואני מאמין שבדרך חינוכית אפשר לעשות המון, אפשר להחזיר אנשים לדרך הישר.

● בתחילת דרכו, היה כהנא תופעה אמריקאית, בעת רוב חסידיו הם בני עדות־המיזרח, איך אתה מסביר את זה?

לכן תופעת כהנא כיום מסוכנת שבעתיים. תארי לעצמך, מה יקרה פה אם אותם בני עדות־מיזרח גם יהיו מובטלים? ואם את רוצה להבין למה נוטים אחריו בני עדות־מיזרח מן העשירון התחתון, זה פשוט מאוד. קל מאוד להכניס להם שהערבים רוצים להשמידנו, וזה טבעי לגמרי שאדם פרימיטיבי, שמאמין שרוצים

„אני יודע מהיכרות קרובה, כי בעומק ליבו פרס הוא הרבה יותר יונה משהיה א"בעם"

להשמידו, ירצה לזרוק את מי שרוצה להשמידו לים.

● דבריו של כהנא נשמעים זרים, דיבורים של מישהו מחוץ לארץ, לא מכאן, ובכל זאת הצביעו עבורו בצבא.

גם דבריו של רפול נשמעים זרים. פיתאום אנחנו מגלים בישראל יהודי שיש לו פינות שלא שמענו עליהם. אין עם המחוסן בפני התהומות שיש בתוכו. לכן לא צריך להגיד כהנא זה לא יהודי. לא זו השיטה לנטרל אותו. צריך להילחם נגד המהות הכהנאית־הגזענית, על הבסיס ההומאני ולקרקע אותה.

● אתה יודע שתופעת כהנא מתפשטת גם אצל בני ההתיישבות העובדת. אריק נחמקין, חבר־הכנסת מטעם המערך, אמר בליל הבחירות לקבוצת עיתונאים, כי יש כמה דברים שבהנא צודק בהם, אלא שאי־אפשר ליישם אותם.

ובגלל הדברים האלה, אני אומר כהנא אינו תופעה, אינו רינגוזאר או עקרב שירד מהשמיים. לכן צריך לראות איך מוביל החוט מאז „אין פלסטינים" של גולדה, דרך אנשי ההתיישבות העובדת ועד לכהנא, איך הוא משתלשל. כהנא יכול לשמש אות אזעקה. אנחנו צריכים להסתכל לתוך החוטים הכהנאים בחברה הישראלית, ובהם להילחם.

● למרות כל מה שאתה אומר, אתה נשמע אופטימי.

זו שאלה של טמפרמנט. אני לא יכול לומר לך שלא היה לי דיכאון נורא בעיקבות הבחירות, עוד יותר נורא מאשר ב־1977. עם כל הסוציולוגים והחוקרים וכל האוניברסיטאות המלאות באנשינו, לא ידענו להעריך את המצב נכונה. זו חולשה בתפיסת המציאות. נכון, היתה לי תחושת דיכאון, אבל אז התעוררתי בבוקר מתוך הדיכאון, ואמרתי — המצב לא נורא, אפשר להציל. צריך ממשלת אחדות כשידי המערך על ההגה.

■ ■ ■

● מה אתה בותב בעת?

גמרתי לכתוב מחזה בשם חפצים, שיוצג בתיאטרון חיפה, ואני כותב רומן עם מימד קצת היסטורי.

● האם מה שמתרחש משפיע על הכתיבה שלך?

זה משפיע, ובאיזה מקום אני רוצה להדוף את ההשפעה בשתי ידיי. אני מפחד כל־כך מההשפעה המיידית על הכתיבה, שנשבעתי לא לכתוב מאמרים, כדי לא להרגיל את העט לכתיבה עיתונאית. אבל המציאות הזו נכפית עלי בשחור לבן, ואני פוחר שהמציאות כובשת את הדברים, ולכן אני שמח שהרומן שאני כותב, הוא לא מכאן ועכשיו.

● האם יש לך מישמעת עבודה?

כן, אבל אני לא יכול לשמור עליה כל יום. אך מישמעת עבודה היא התנאי בפרוזה. מספיק שאני יושב ליד השולחן, ואפילו דבר לא כתבתי, די בכך שישבתי שלוש שעות. אני כותב בדרך־כלל בבוקר ובערבים, או כאן בצריף שלי, או בחדרי שבאוניברסיטה.

נו, אז ספרי לי מה חדש בהעולם הזה. את יו־דעת שאני לא קורא עיתונים. הם רוחים אותי. במיוחד מעריב ויד־יעות. ודאי שבועונים. זה מוזר, אבל זה תמיד היה כך אצלי. אולי זו אחת הדרכים שלי להדוף מציאות. אני לא סובל את ההתמכרות לפרטי היום יום, הגורמת לך שלא תראה את הקווים הגדולים, הגורמת לך לטעות באינטרפטציה. צריך לשמור על מרחק.

לבן־גוריון היתה יכולת עצומה לקרוא חומרים אחרים. הפוליטיקאים כיום יושבים ליד השולחן 24 שעות ביממה ועושים את כל הטעויות. הם רואים את העולם במיקרו, אף פעם לא במקרו. תאמיני לי, כל עניין השיגעון והצימאון לקריאת עיתונים בארץ, זה מטורף. אין מישהו בעולם שקורא עיתונים כמו בארץ.

● ראיתי פה את עיתון „הארץ".

זה בגלל אשתי. היא מקבלת אותו כל בוקר.

● אם אינך קורא עיתונים לא בתוך עמך אתה יושב.

אני את עמי מכיר מהנהג שלוקח אותי להרצאה בצבא. תאמיני לי שזה קול עמי יותר מאלף עיתונים. אני את קול עמי שומע מהילדים שלי, מהמישפחה, ותאמיני לי אני קולט את העם הזה טוב מאוד.

● לפני שנתיים דיברת על מילחמת אזרחים?

נכון. אמרתי שאם המערך יגיע לשלטון ונתחיל להחזיר שטחים ותיווצר אבטלה, קיימת אפשרות של מילחמת אזרחים. את יודעת שאל גוש־אמונים ואל המחנה האידיאולוגי יכול להצטרף אספסוף, ואז זה יכול להיות מסוכן מאוד, כי על המחנה האידיאולוגי אפשר להתגבר, אבל על אספסוף זה יהיה קשה מאוד. ולכן צריך כבר היום לצמצם את הפער בינינו ובין האספסוף. צריך לעבוד על פתרונות מעשיים. זה בדיוק הזמן.

● אתה מרצה בצבא, סוגש נוער. איך אתה מסביר את התקצנה שלהם ימינה?

חלק מהתקצנה נובע מתחושת האשמה. הנוער שלנו רגיש לשאלת האשמה והמוסר. מכיוון שהם מרגישים את עצמם אשמים כלפי הערבים, וכדי להצדיק את עצמם הם זורקים אגרסיה על הערבים, בטענה שהערבים רוצים להשמיד אותנו.

לי, למשל, ברור לגמרי שרפול, בחיי היום יום שלו, הרבה יותר מוסרי משרון, למרות זאת, סגנון דיבורו כלפי הערבים בוטה. לעומת זאת, מעולם לא תשמעי את אריק שרון מתבטא בבוטות כלפיהם, ברור לי, שרפול כאיש הרגיש לעניינים מוסריים, אינו יכול לעכל את מה שאנחנו עושים לערבים, ולכן הוא צריך להשליך עליהם תוקפנות ועל־ידי כך לנקות את עצמו מאשמה. ובגלל הדברים האלה אני מאמין שצריך לדבר עם הנוער במושגים מוסריים, ולא רק במושגים דמוגרפיים. כי לנוער היום יש רגשות־אשמה.

אני יודע את זה, כי כשאני מתווכח עם אנשי התחיה, הם אומרים לי אתה מבזה את הערבי כשאתה אומר שהוא לא רוצה להשמידנו. הערבי, הם אומרים, הוא נורמלי. הוא איש של כבוד, הוא רוצה להשמיד אותנו, כי על פי מושגיו אנחנו אוייביו, זה אתה המעוות אם אתה מאמין שלא כך הוא.

כשנתפסו הטרוריסטים, חברי המחתרת היהודית, אמרתי לאשתי — כשתתחלנה להתפרסם הביוגרפיות שלהם, יתברר לך כי חלקם אנשים טובים במובן הבסיסי של יחסי שכנות, ועשו מעשים למען זולתם, והקריבו, והיו מוסריים בקהילה שלהם. חלקם, כמובן, פסיכופטים. ובאמת כך היה.

„אני מאמין שבבון הוא בעד מדינה פלסטינית. אני בטוח שבסתר ליבו הוא מוכן לדבר עם אש"ף"

המסקנה — כאשר אדם אינו יכול להתמודד עם עצמו דווקא בגלל הרגישות המוסרית, הוא אינו יכול לעמוד בקונפליקט. הופך את הערבי לדמוני ואומר — מגיע לו.

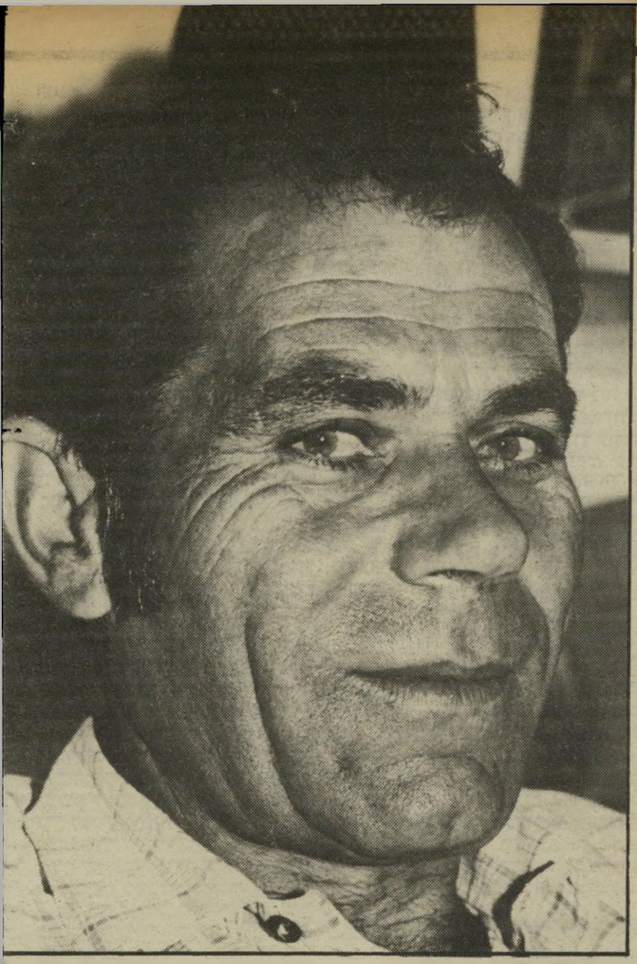
א"ב יהושע עם שימעון פרס

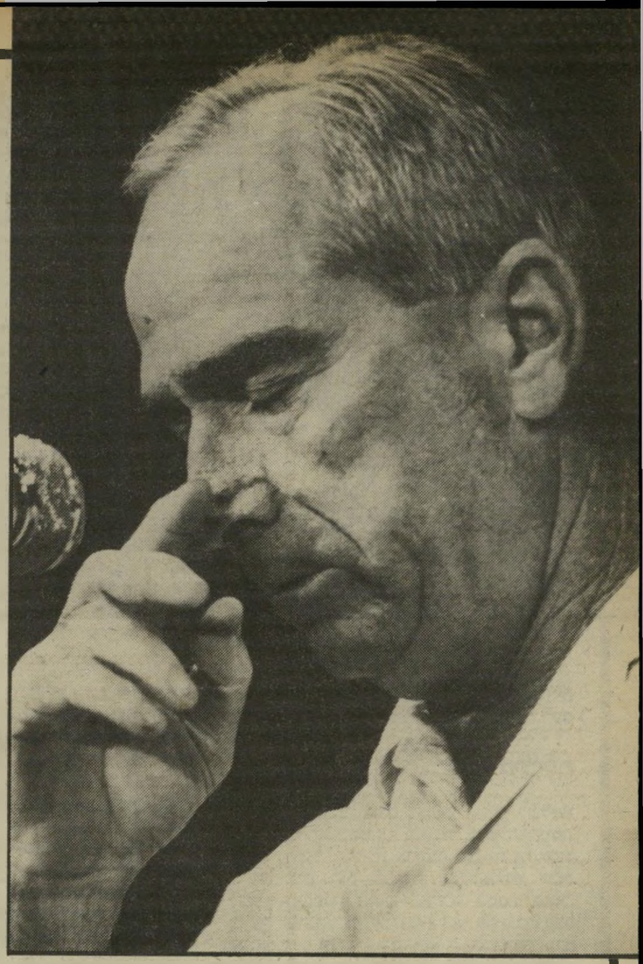
„אני חושב שבמערך חלה התפכחות עצומה"

א"ב יהושע ליד הצריף

„עד שהטיונופת מגיעה לכאן, היא מתמוסמת בוואדיו"

רפאל איתן, מנהיג התחייה (מימין) הטיח בפני השומר הצעיר אישום חמור: שזרק מקיבוץ מרחביה זוג של יהודיה וערבי. אך מוחמד ג'אסר (משמאל) מספר: „הקיבוץ ביקש ממני להישאר!"

רפול הרעיש את המדינה. מה אתם מדברים על גזענות — אמר לאנשי מפ"ם — כשקיבוץ מרחביה, מעוז קיבוצי השומר־הצעיר, קיבוצו של מאיר יערי, גירש מקירבו בת־משק שנישאה לבחור ערבי?

רפול הכתים לשווא את שמו של הקיבוץ הארצי בכלל, ואת שמו של קיבוץ מרחביה בפרט. ועכשיו שילכו ויוכיחו שאין להם אחות.

רפול, מתוך אי־ידיעה, חוסר־מחשבה וחוסר־אחריות, עירבב שני סיפורים שונים. שגיבורותיהם בנות קיבוץ שהתחתנו עם ערבים. האחת מקיבוץ מרחביה של השומר הצעיר והשניה מקיבוץ גיבעת השלושה, או קיבוץ של התנועה המאוחדת. קיבוץ מרחביה לא גירש את יהודית, בת־המשק ואת מוחמד. ההיפך הוא הנכון — קיבוץ מרחביה הציע לזוג להישאר בקיבוץ ולהיות חברים מן השורה, אך הם עצמם סירבו והעדיפו לעבור לגור בטייבה במשולש, כפרו של מוחמד. שם הם חיים באושר עד היום הזה.

מוחמד ג'אסר חאג' יחיא ויהודית יחד עם חברי המשק. ב־1959 עבר מוחמד לגיבעת־חביבה, סמינר של הקיבוץ הארצי, כדי לעבור קורס להדרכת נוער.

כשסיים את לימודיו התחיל להדריך את תנועת־הנוער־הערבי־החלוצי, ששלחה קבוצות של נערים ערביים להכשרות ולמחנות־עבודה בקיבוצים של השומר־הצעיר.

במיסגרת זו הגיע מוחמד ב־1960 לקיבוץ מרחביה, ביחד עם קבוצת נוער, למחנה־עבודה.

יהודית, בת קיבוץ מרחביה, היתה באותה התקופה בשנת שירות בקיבוץ אחר. שנת שירות היא מעין שנה שלישית (נוסף לשנתיים בצבא), שבני הקיבוצים נותנים כעזרה לקיבוצים צעירים.

„קיבלו אותו באופן טיבעי"

ומחמד סיים את מחנה הקיץ, אך נשאר במרחביה. „המיקצוע שלי," אמר השבוע, „היה קשור במכונות חקלאיות. וזה היה דבר מאוד מבוקש בקיבוצים. כך שבכל קיבוץ שבו הייתי עם קבוצת נוער, ביקשו אחר־כך שאשאר, עד למחזור הבא, כדי לעבוד בקיבוץ. כך היה גם במרחביה."

לקראת סוף תקופת שהייתו בקיבוץ, חזרה יהודית למשק ואז שונו חייהם מן הקצה אל הקצה: השניים התאהבו והחלו מנהלים יחסים רומנטיים.

כעבור כמה חודשים עבר מוחמד לקיבוץ הבא, משם עבר לעבוד כנהגו של שימחה פלפן, מי שהיה אז האחראי במפ"ם על המחלקה הערבית.

במשך כל אותה תקופה המשיכו יהודית ומוחמד להתראות. מוחמד היה בא לעיתים קרובות לבקר את יהודית במרחביה. „כשמוחמד היה בא, הוא היה בא אליי והיה גר אצלי." סיפרה יהודית. „החבר'ה מהגיל שלי קיבלו אותו באופן טבעי לגמרי."

הזמן עבר ובקיבוץ מרחביה ראו שהרומן בין יהודית למוחמד אינו דבר חולף, אלא עניין רציני. החברים ניסו לדבר על ליבה ולהסביר לה שלא יהיה לה כל־כך קל לקשור את גורלה בגורלו של מוחמד. הם ניסו לשכנע אותה בכל מיני דרכים, „אבל אף פעם לא באלימות, אף פעם לא השתמשו בנימוקים גזעניים." סיפרה יהודית. „הכל נעשה בשקט ומתוך רצון כן לעזור לי ולמוחמד."

גם בטייבה, אצל מישפחת חאג'־יחיא, לא רוו נחת מן הסיפור בין מוחמד ליהודית. „גם להם היתה התנגדות וגם הם ניסו לשדל ולדבר על ליבי שניפרד." אמר מוחמד.

אך לשני הצדדים לא עזרו נסיונות השיכנוע: הזוג הצעיר היה נחוש בהחלטתו להישאר ביחד.

„הלכתי לכפר במודעות מלאה"

יהודית זוכרת בחיוך את הפעם הראשונה שבאה לכפר טייבה, לפי־גוש את המישפחה של מוחמד. „אחרי שנתיים של רומן, החלטנו לבוא לטייבה. זה היה בפסח, לא הודענו כלום להורים של מוחמד. פשוט באנו בהפתעה. האמת היא שהמישפחה של מוחמד קיבלה אותי כמו הבת שלהם. גם החברים של מוחמד קיבלו אותי נהדר."

כשהבינו בקיבוץ מרחביה שהיחסים בין בני הזוג הם רציניים, הציעו להם להישאר בקיבוץ ולחיות בו כחברים לכל דבר. אך מוחמד דחה את הרעיון על הסף. הוא, כבן זכר יחיד להוריו, לא רצה להשאיר אותם לבד בכפר.

מכיוון שמקום המגורים נקבע מראש על־ידי מוחמד, ולא ניתן היה להתווכח עליו, נפלה ההחלטה על יהודית. „ידעתי שלי יהיה יותר קל להתאים את עצמי לחיים החדשים, מאשר יהיה למוחמד לחיות בקיבוץ. אני בטוחה שאילו היינו נשארים בקיבוץ, הוא היה נתקל בכל מיני מצבים והערות לא נעימות. היחס אליו היה אומנם מצויין במרחביה, אבל למרות שזה מאוד לא מקובל. בכפר קיבלו את זה."

יהודית לבושה בשמלות ארוכות „פשוט משום שזה נוח לי." בכפר זה נחשב ללבוש מסורתי, והיום, כשהדור הצעיר משוחרר והחברה ליברלית יותר, נחשבת יהודית מסורתית ושמרנית. „הבחורות היום לובשות חצאיות מיני, שנראות בעיניי מוזמות. אני בכל מיקרה לא הייתי מתלבשת כך, גם אילו לא הייתי גרה בכפר ערבי."

ביתם של יהודית ומוחמד, לא הרחק ממרכז הכפר, הוא בית מרווח וטיפוסי. בקומה הראשונה מתגוררים הוריו של מוחמד. בני־הזוג וארבעת ילדיהם מתגוררים בקומה השניה. החדרים גדולים, התיקרות גבוהות. בחדר־המגורים בפינה, ישנה כוננית־ספרים ובה מסודרים בצוותא ספרים בעברית ובערבית. ספר מרחביה, סידרת סיפורי הפלמ"ח וסיפורי השומר הצעיר, בצד ספרים עבים בשפה הערבית ומילון עברי־ערבי (ולהיפך).

המירפסת הפונה מערבה גדושה בעציצים מטופחים, וכך גם חדרי הבית. בין החדרים מתרוצצים תתולים בכל מיני צבעים (דבר לא אופייני לבתים ערביים). בבית מדברים שתי שפות עם הילדים — יהודית מדברת איתם לפעמים עברית ומוחמד מדבר איתם לפעמים גם בערבית. הוא זה שעוזר להם להכין את השעורים, מכיוון שהידע של יהודית בשפה הערבית הוא בסיסי בלבד. היא אינה קוראה וכותבת ערבית.

חגים כפולים

לארבעת הילדים שמות המתאימים לשתי השפות — עומר (18), אמירה (13.5) והתאומות מאי (שבעברית קוראים לה מאיה) ודליה (שפירושו בערבית — עץ הגפן), שתיהן בנות 11 וחצי.

סליחה, טעות בזוג!

אשתו (שסירבה בתוקף להצטלם) לא שמעו כלל את דבריו של רפול בטלוויזיה במוצאי־השבת. הם ישבו באותה השעה בחצר ביתם שבטייבה. הן גם לא שמעו למחרת את תגובתו של אריה גולן, מזכיר קיבוץ מרחביה, שהכחיש ברדיו את דבריו של רפול. רק כשהגיע מוחמד למקום עבודתו במושב בית־יצחק, נודע לו שהפך נושא מדובר בחדשות.

מוחמד (46), גבר נאה במיוחד, בעל זוג עיניים כחולות, גדולות ומחייכות. הצטרף בתחילת שנות ה־50 לתנועת הנוער של מפ"ם. במיסגרת זו הגיע בחברת־נוער להכשרה מיקצועית בקיבוץ עין־המיפרץ. שם סיים את לימודיו התיכוניים במקביל לעבודתו במשק.

כשסיים את תקופת ההכשרה, נשאר מוחמד בקיבוץ עין־המיפרץ ועבד שם בקיבוצים. כך שבכל קיבוץ שבו הייתי עם קבוצת נוער, ביקשו אחר־כך שאשאר, עד למחזור הבא, כדי לעבוד בקיבוץ. כך היה גם במרחביה."

לקראת סוף תקופת שהייתו בקיבוץ, חזרה יהודית למשק ואז שונו חייהם מן הקצה אל הקצה: השניים התאהבו והחלו מנהלים יחסים רומנטיים.

כעבור כמה חודשים עבר מוחמד לקיבוץ הבא, משם עבר לעבוד כנהגו של שימחה פלפן, מי שהיה אז האחראי במפ"ם על המחלקה הערבית.

במשך כל אותה תקופה המשיכו יהודית ומוחמד להתראות. מוחמד היה בא לעיתים קרובות לבקר את יהודית במרחביה. „כשמוחמד היה בא, הוא היה בא אליי והיה גר אצלי." סיפרה יהודית. „החבר'ה מהגיל שלי קיבלו אותו באופן טבעי לגמרי."

הזמן עבר ובקיבוץ מרחביה ראו שהרומן בין יהודית למוחמד אינו דבר חולף, אלא עניין רציני. החברים ניסו לדבר על ליבה ולהסביר לה שלא יהיה לה כל־כך קל לקשור את גורלה בגורלו של מוחמד. הם ניסו לשכנע אותה בכל מיני דרכים, „אבל אף פעם לא באלימות, אף פעם לא השתמשו בנימוקים גזעניים." סיפרה יהודית. „הכל נעשה בשקט ומתוך רצון כן לעזור לי ולמוחמד."

גם בטייבה, אצל מישפחת חאג'־יחיא, לא רוו נחת מן הסיפור בין מוחמד ליהודית. „גם להם היתה התנגדות וגם הם ניסו לשדל ולדבר על ליבי שניפרד." אמר מוחמד.

אך לשני הצדדים לא עזרו נסיונות השיכנוע: הזוג הצעיר היה נחוש בהחלטתו להישאר ביחד.

„הלכתי לכפר במודעות מלאה"

יהודית זוכרת בחיוך את הפעם הראשונה שבאה לכפר טייבה, לפי־גוש את המישפחה של מוחמד. „אחרי שנתיים של רומן, החלטנו לבוא לטייבה. זה היה בפסח, לא הודענו כלום להורים של מוחמד. פשוט באנו בהפתעה. האמת היא שהמישפחה של מוחמד קיבלה אותי כמו הבת שלהם. גם החברים של מוחמד קיבלו אותי נהדר."

כשהבינו בקיבוץ מרחביה שהיחסים בין בני הזוג הם רציניים, הציעו להם להישאר בקיבוץ ולחיות בו כחברים לכל דבר. אך מוחמד דחה את הרעיון על הסף. הוא, כבן זכר יחיד להוריו, לא רצה להשאיר אותם לבד בכפר.

מכיוון שמקום המגורים נקבע מראש על־ידי מוחמד, ולא ניתן היה להתווכח עליו, נפלה ההחלטה על יהודית. „ידעתי שלי יהיה יותר קל להתאים את עצמי לחיים החדשים, מאשר יהיה למוחמד לחיות בקיבוץ. אני בטוחה שאילו היינו נשארים בקיבוץ, הוא היה נתקל בכל מיני מצבים והערות לא נעימות. היחס אליו היה אומנם מצויין במרחביה, אבל למרות שזה מאוד לא מקובל. בכפר קיבלו את זה."

יהודית לבושה בשמלות ארוכות „פשוט משום שזה נוח לי." בכפר זה נחשב ללבוש מסורתי, והיום, כשהדור הצעיר משוחרר והחברה ליברלית יותר, נחשבת יהודית מסורתית ושמרנית. „הבחורות היום לובשות חצאיות מיני, שנראות בעיניי מוזמות. אני בכל מיקרה לא הייתי מתלבשת כך, גם אילו לא הייתי גרה בכפר ערבי."

ביתם של יהודית ומוחמד, לא הרחק ממרכז הכפר, הוא בית מרווח וטיפוסי. בקומה הראשונה מתגוררים הוריו של מוחמד. בני־הזוג וארבעת ילדיהם מתגוררים בקומה השניה. החדרים גדולים, התיקרות גבוהות. בחדר־המגורים בפינה, ישנה כוננית־ספרים ובה מסודרים בצוותא ספרים בעברית ובערבית. ספר מרחביה, סידרת סיפורי הפלמ"ח וסיפורי השומר הצעיר, בצד ספרים עבים בשפה הערבית ומילון עברי־ערבי (ולהיפך).

המירפסת הפונה מערבה גדושה בעציצים מטופחים, וכך גם חדרי הבית. בין החדרים מתרוצצים תתולים בכל מיני צבעים (דבר לא אופייני לבתים ערביים). בבית מדברים שתי שפות עם הילדים — יהודית מדברת איתם לפעמים עברית ומוחמד מדבר איתם לפעמים גם בערבית. הוא זה שעוזר להם להכין את השעורים, מכיוון שהידע של יהודית בשפה הערבית הוא בסיסי בלבד. היא אינה קוראה וכותבת ערבית.

חגים כפולים

לארבעת הילדים שמות המתאימים לשתי השפות — עומר (18), אמירה (13.5) והתאומות מאי (שבעברית קוראים לה מאיה) ודליה (שפירושו בערבית — עץ הגפן), שתיהן בנות 11 וחצי.

האם בילבל איתן בין שתי תנועות, בין שני קיבוצים, בין שני גברים ערבים ובין שתי נשים יהודיות?

לגמרי ואין מאחוריהם גב ותמיכה. הם הולכים לאיבוד — הם לא פה ולא שם. אני יכולה לומר שדי טוב לי פה בכפר."

בחופשות נוסעים בני־המישפחה לקיבוץ מרחביה, שם מקבלים אותם כבני־בית. כשהילדים היו קטנים, נסעו יותר, אבל גם היום. רק לפני שבועות מעטים בילו כיחד כמה ימים בקיבוץ.

בזכותם יצרו ילדי בית־הספר היסודי בטייבה קשר עם תלמידים בגילם מקיבוץ מרחביה.

לפני שנה יזמו המורות בכיתותיהן של התאומות טיול לקיבוץ מרחביה. ילדי הקיבוץ מן הגיל שלהם אירחו אותם שם. הראו להם את הקיבוץ והסבירו להם על החיים שם. הם בילו ביחד כמה שעות מעניינות.

שבועות אחדים אחרי־כן הגיעה כיתת הילדים ממרחביה לביקור בטייבה והתארחו בבתיהם של בני גילם. "כך יכלו שני הצדדים לראות ולהכיר את החיים של הצד השני," סיפרה יהודית בהתלהבות. "חשוב שילדים, דווקא בגיל הזה ובני־נוער יפגשו, יכירו וידברו אלה עם אלה. זה תורם הרבה מאוד להבנה. בגיל שעור לא מאוחר מדי, בגיל שהראש עוד פתוח להקשיב ולראות."

"ואז בא רפול ואומר את הדברים האלה," היא ממשיכה בבעס. "מה אפשר לומר עליו? הוא הרי איש שבא מן ההתיישבות העובדת. מרחביה שכנה של תל־ערשים. אבל לא נשאר ממנו כלום מן ההתיישבות העובדת. שיברוק קצת לפני שהוא מדבר. שיהיה קצת פחות תוקפני כלפי האחרים. זו לא דרך להטיח ככה דברים במרחביה. ובניח שהיה קיבוץ אחר שטעה, זה מצדיק את הגזענות של רפול? הדיבורים שלו ממש מסמרי שיער. לאן הגענו במדינה? מה עוד צריך לקרות פה? אחרי השידור טילפנו אליו מקיבוץ מרחביה, להודיע לו שהוא טעה בקיבוץ וסתם הכפיש את שמם. אבל הוא טרק להם את הטלפון בפרצוף. הוא אפילו לא רצה לשמוע."

קיבוץ אחר, תנועה אחרת

בקיבוץ לרומן שהתנהל בתחילת שנות ה־60 בין מוחמד ויהודית, התנהל במקום אחר בארץ. גם כן בקיבוץ, רומן אחר בין צביה ורשיד. ומתוך סיפורם הטראגי של בני־זוג אלה, שאב רפאל איתן את הפירור שממנו יצא בהתקפה על קיבוצי השומר־הצעיר.

אך הסיפור התרחש בקיבוץ גיבעת השלושה, קיבוץ של התנועה המאוחדת.

אל הקיבוץ הגיעה ב־1960 הכשרה של בחורים ערביים. לפי דוגמת ההכשרות של קיבוצי השומר הצעיר.

בחור צעיר מתוך הקבוצה, רשיד מצאר־ווה, התאהב בבת המשק, צביה בן־מתתיהו.

סיפרה אז צביה להעולם הזה (2.9.1964): "כאשר הכרתי את רשיד, ידעתי שזה לא יהיה פשוט. ידעתי שהקיבוץ יעשה משהו נגד זה... אבל הבחירה לא היתה עניין שבהגיון קר. לא יכולתי לבחור את חברי, אלא על פי ההרגשות שלי. אהבנו זה את זו, אבל הצעתי לו שיעזוב את ההכשרה ואת הקיבוץ, כי ידעתי שאהבתנו תגרום צרות. הוא הסכים ועבר לכפר־מנחם. קיבוץ השומר־הצעיר, לעבוד במסגריה, המשכנו להתראות — אבל בסתר... יום אחד קראו לי לחדרה של מנהלת בית־הספר, הייתי אז תלמידה בכיתה י"א... והסבירו לי כי עלי להפסיק להתראות או להתכתב עם רשיד..."

הלחצים לפירוד בין בני־הזוג נמשכו מכל הכיוונים, גם באיומים שונים ש"יעשו לכם צרות." לבסוף הועלתה ההצעה שרשיד יבקש להתקבל כחבר משק. רשיד הסכים, אך מהר מאוד התברר לבני־הזוג כי העניין אינו פשוט. הקיבוץ הציג לרשיד כמה תנאים: "ראשית דרשו ממנו להתגייר," המשיכה צביה בסיפורה. "כשהקיבוץ הבטיח לראות לכל פרטי הגיור... והיו גם תנאים אחרים: למשל, אחרי שיתגייר, תיערך לו חתונה בקיבוץ — ואסור לקרוביו או לחבריו הערביים להשתתף בחתונה. בכלל — אסור יהיה להם לבקרו בקיבוץ. עוד יותר — הם דרשו ממנו לא רק לוותר על ביקורי קרובים אצלו, אלא שיתחייב שהוא עצמו לא יבקר בכפר מולדתו, ולא ייפגש עוד עם הוריו או חבריו..."

הזוג השני

רשיד מצראווה וצביה בן־מתתיהו. אלה בני הזוג שגורשו מקיבוץ גיבעת־השלושה (לא של השומר־הצעיר) ולא התקבלו לגן־שמואל. לבסוף קיבלו אותם בקיבוץ עין־דור, השייך לשומר־הצעיר, אך הם עזבו אחרי שנים אחדות של שהות בקיבוץ, מסיבות אישיות.

סיפור הקיבוצים

צביה ורשיד בפתח קיבוץ גן־שמואל (מימין) שסירב לקבלם, ובפתח קיבוץ גיבעת־השלושה (משמאל) שגירש אותם. צביה, בת קיבוץ גיבעת השלושה, נאלצה לעזוב את קיבוצה בגלל אהבתה לרשיד. כשניסו להתקבל לגן־שמואל, נדחו.

התקבלו לקיבוץ ועזבו

כשסיימה צביה את לימודיה התיכוניים, וכל קבוצת בני־גילה הציגו את מועמדותם להתקבל כחברים בקיבוץ (הליך הקבוע בתקנון, שהוא בדרך־כלל הליך טכני בלבד, פרט למיקרים חריגים באופן מיוחד), החליטה מזכירות גיבעת־השלושה, בהצבעת האסיפה הכללית, שצביה לא תתקבל כחברה במשק.

לזוג לא נותרה ברירה והם עזבו את הקיבוץ ועברו לגור בחדרה. שם התיידדו עם חברים מקיבוץ גן־שמואל הסמוך וב־1964, הציעו להם חבריהם, כי יציעו את מועמדותם לחברות בגן־שמואל. אך גם אסיפת־החברים בקיבוץ זה הצביעה נגד קבלתם לקיבוץ.

בעיקבות סערה שהתעוררה אז בארץ, הציעו שני קיבוצים של השומר הצעיר, בית־אלפא ועין־דור, לקבל את בני־הזוג כחברים בקיבוץ. השניים בחרו בקיבוץ עין־דור. הם התגוררו שם כמה שנים, אך לא הסתדרו בקיבוץ, והחליטו לעזוב. עזיבתם נבעה מסיבות אישיות ולא בגלל היותם זוג מעורב, או מקשיים שנבעו מגזענות כלפי רשיד.

השניים עברו לתל־אביב, ומתגוררים בעיר עד היום. בנם, שנולד בתקופה שגרו בחדרה, משרת היום בצבא, כיהודי לכל דבר.

ענת סרגוסטי ■

נועלי ציות

(המשך מעמוד 9)

השאלה היחידה העומדת להכרעה בבחירות היא אם פרס יהיה ראש־הממשלה ושמיר סגנו, או להיפך. כיום זה נראה אכן כך.

כל התימרונים הנוכחיים של שני הגושים באים כדי לקבוע עובדות לגבי שאלה זו. כל אחד מהם סבור שאם אך יצליח להקים קואליציה מצומצמת, יבטיח לו הדבר את ראשות ממשלת־האחדות.

במיקרה זה יוכל הצד המנצח להגיש אולטימטום למנוצח: או שאתה מצטרף לממשלה שלי, או שאקים ממשלה בלעדיך.

אילו יכלו ראשי שני הגושים להיוועד יחד ולהסכים על הרכבת הקואליציה הגדולה, יכול היה העניין להיגמר מייד. אך שניהם אינם מסוגלים לכך. כל אחד מהם רוצה שהוא ומיפלגתו יעמדו בראש.

אך במישחק הנוכחי, לקביעת עובדות מוגמרות נאלצים שני הגושים להבטיח הבטחות למיפלגות הקטנות — וכך יכול להיווצר מצב שלא יאפשר עוד לשני הגושים להתקיים בקואליציה גדולה לבדם, בלי הקטנים.

יש להניח שהמיפלגות הקטנות משחקות עכשיו את המישחק כך שיובטח להן מקום גם בממשלת־האחדות. כך אכן יכולה לקום, בסופו של דבר, ממשלה שתהיה כמעט מקיר־אל־קיר: שני הגושים הגדולים, המילגות הדתיות, יחד — אך מלבד המתקדמת, רק"ח וכך.

ממשלה כזאת יכולה לקום רק בהנהגת המערך, ופירוש הדבר הוא שגם התחיה תהיה בחיץ.

5. ממשלה בלי מפ"ם

סיבה לכך נעוצה בעובדה שחלק מן המערך לא יסכים כנראה בשום פנים לקואליציה ברא־שות הליכוד.

בתיאוריה יכולה לקום גם קואליציה כזאת: ממשלת בראשות הליכוד ובהשתתפות מיפלגת־העבודה, שתכלול את התחיה, כל המיפלגות הדתיות ויחד.

יש להניח כי לממשלה כזאת לא יצטרפו מפ"ם, שינוי וד"ש — אלא אם כן יתכחשו אלה לכל הצהרותיהן, וימצאו לכך אמתלה כגון "שעת־החירום", וכדומה.

לממשלה כזאת תישאר אופוזיציה ברמותן של המתקדמת, רק"ח וכך. אם גם מפ"ם תישאר בחוץ, יכולה לקום משמאל למערך מיפלגה חדשה, שתכלול את מפ"ם, ר"ץ, שינוי, ואולי גם הרשימה המתקדמת.

האפשרות שתקום ממשלה כזאת אינה סבירה, כל עוד יתמיד המערך בהתנגדותו, כי מיפלגת־העבודה אינה רוצה בפירוק המערך.

6. ממשלה בלי חרות

רגיל הסוף יכול להתבצע אם יצטרפו הליברלים לממשלה בראשות המערך.

זהו חלום ישן של רבים במערך, וגם בקרב הליברלים, הסבורים כי איחוד חרות והליברלים (גח"ל) ב־1965 היתה טעות טראגית, הרת־אסון למדינה.

אין להניח כי הליברלים ירשו מן הליכוד כיום. אך אם יצליח המערך לחקים ממשלה (דגם 2) וזו תפעל כהלכה, יתכן מאוד כי במשך כמה חודשים יופעלו בקרב הליברלים לחצים גדולים לפירוק הליכוד — מה גם שבליכוד ישתלטו אז טי־פיסים כמו אריאל שרון, שידיח את המנהיגים ה"בושלים" — שמיר, דויד לוי ומשה ארנס.

התפתחות כזאת תהיה בעלת משמעות היסטורית. מפני שהיא תחזיר את הימין המתון לקו מרכזי ויוני, לפי דוגמת הציונים הכלליים בשנות ה־50. השותפות ההיסטורית של מפא"י, הפועל המיזרחי והציונים הכלליים תקום אז לתחיה.

יש הרואים בכך ישועה למדינה.

(המשך מעמוד 15)

המרכזיים באותה תקופה היה קצין בכיר מהמדור המרכזי במישטרת ירושלים. „גם הוא פרש בסופו של דבר, אחרי שהבין שלמעשה כהנא רק מברבר."

פארנויה בכיפה

ל דיברי קלצ'ינסקי, כהנא אוהב כסף, והשטרות הירקרקים משח־קים אצלו תפקיד נכבד. „בתקופתי הוא קיבל בדואר כמה צ'קים מתורמים אמריקאיים. לא סכומים משמעותיים. היו לו כמה יהודים בארץ שתרמו לו, אבל בדרך־כלל הוא היה יוצא לארצות־הברית, כדי לאסוף שם את התרומות לאירגון.

„הוא קמצן קיצוני. הוא שולט בכספי התנועה, ואיש מלבדו לא יודע מאנשיו להקפיד על תרי"ג מיצוות. לאט־לאט התברר לו, שכהנא שואב את כל אמונתו וכוחו הנפשי מהתורה. „הוא טען באוזניי שהוא ממשיכם של הנביאים, ושאלוהים שלח אותו להציל את עם־ישראל. הוטלה עליו שליחות, ולכן רק הוא צודק, הוא האוטוריטה, והוא יודע מה טוב ומה רע, מה צריך לעשות ומתי."

לדבריו, כהנא אינו מסוגל לסבוך כל התנגדות ועירעור על דבריו. הוא פוסק אחרון ויחיד. כשמישהו היה מעיר משהו שונה, כהנא היה מביט בו בעיניים זועמות, עד שהפעיל היה חוזר בו ומבקש סליחה על דבר־השטות שאמר.

„כל מה שהוא אמר, התקבל בדרך־כלל כתורה מסיני. השומעים היו פוערים את עיניהם ובולעים הכל," אומר קלצ'נסקי.

כהנא מרבה להשתמש בביטויים

גיבור לאומי

מאיר כהנא הוטס במיוחד מארצות־הברית, על חשבון צה"ל, כדי לשכנע את חסידיו שהתבצרו בבונקר בימית, לפנותו. משהצליח במשימתו הפך כמעט גיבור לאומי.

מה נעשה בכסף. לפעילים הקרובים הוא משלם שכר זעום." לכהנא דירה בקריית־ארבע, אך הוא מתגורר בדירה צנועה ביותר בירושלים. אשתו של כהנא היא דתית אדוקה שגרתעת משיחה עם גברים, על אחת כמה וכמה אם הם חילוניים.

לאט־לאט החל קלצ'נסקי לתהות על קנקנם של הבאים למטה. „היה נדמה לי שכולם בפארנויה. הם היו מפחדים לדבר בתוך המישרדים, וכשהיו רוצים לדבר ביניהם היו יוצאים החוצה. כל אחד חשד בשני שהוא שתול ושהוא מדליק. רובם לא הצליחו להחזיק מעמד בתנועה יותר מזמן קצר."

קלצ'נסקי הבחין שכהנא רוחה את החילוניים ומקרב את הדתיים. באותה תקופה הגיעו לכך צעירים ימניים חילוניים. כהנא הטיף להם השכם וערב לשמור־מיצוות ולנהל אורח חיים דתי. הלחץ של כהנא על החילוניים היה כה חזק, עד שמי שלא שינה את אורחות־חייו מצא עצמו מחוץ לאירגון.

הבחורות שבחבורה הן כולן שומרות־מיצוות, והיחס אליהן הוא מיוחד וזהיר. כהנא ואנשיו נמנעו מקירבה מיותרת בין הבנים והבנות. יש אצלו הפרדה מלאה בין המינים.

קלצ'נסקי, שהוא עצמו גר־צדק, לא הבין תחילה מדוע דורש כהנא קרובות לשם התבודדות. אם לא היה יוצא להרי־ירושלים, הוא היה מסתגר בחדרו שלו במטה כך שעות על גבי שעות.

ככל שקלצ'נסקי הכיר יותר את הרב, הוא החל מבחין בהתנהגותו המוזרה. „היינו מדברים ואז הוא היה נכנס פיתאום לאכסטזה. הוא היה רועד בכל הגוף, ממצמץ בעיניים כל הזמן, פיו היה זז במהירות, הוא נראה כמו קפיץ שמאיים להשתחרר בכל רגע. באותם רגעים חשבתי שמולי יושב משוגע שצריך לאשפז אותו. הוא היה קופץ מנושא לנושא, לא נותן לשני לדבר, מוציא מפיו דברים מחרידים ומניף ידיים כל הזמן, כאילו שהוא נואם בכיכר."

התנהגותו של כהנא ודבריו המבהילים יצרו אצל קלצ'נסקי תחושה כבדה. „ראיתי שהאיש משוגע והתלחלתי להתרחק ממנו."

לעיתים תכופות הם ניהלו שיחות אידיאולוגיות על מהות כך ועל הפעולות שהיא צריכה לעשות.

בסיומה של אחת מהשיחות האלה יצא קלצ'נסקי את מישרדי כך ולא שב אליהם מאז.

הוא זוכר כל מילה שנאמרה בה והוא משחזר אותה.

„התחלנו לדבר על ערבים. הוא אמר שלא מספיק לגרש אותם. צריך לחסל אותם. האירגון שלו יעשה את זה ויחסל אותם אחד־אחד פיסית. צחקתי ואמרתי לו, שהוא לא מסוגל להיכנס לשכם מבלי להודיע על כך מראש לצה"ל, כדי שישלחו לשם שתי פלוגות שישמרו עליו. זה הרגיז אותו עוד יותר.

„מייד אחרי זה הוא קפץ לעניין הר־הבית, ואמר שהאירגון שלו יהרוס את המיסגדים. בלב ידעתי שהשתולים מעבר לקיר כבר מדווחים על מה שהוא צורח.

„ואז הוא הגיע ליהודים השמאלנים. לדבריו, צריך וחובה להרוג אותם, כי הם כופרים. שאלתי אותו בתמימות, איזה בית־משפט יפסוק להם מוות, והוא ענה לי שאין צורך בבית־משפט. הוא יחליט והאירגון יוציא את החלטתו לפועל.

„צחקתי. הרי הוא לא היה מסוגל לתכנן הפגנה, חוץ מזה שהוא פטפטן ולא יודע לשמור סוד. אבל דבריו הפחידו אותי. אני אומנם איש ימין־קיצוני־לאומי, אבל אני לא מסוגל להעלות על דעתי שיהודי יהרוג יהודי.

„אמרתי לו שאין לו סמכות מוסרית לעשות את זה, ושהוא מזכיר לי מישטר טוטליטרי שממנו באתי, בפולין. הוא לא ענה והמשיך.

„הוא טען שצריך להפעיל טירור נגד עיתונאים ואף להוציאם להורג, ושיש ארבעה אנשי־ציבור שחייבים לחסל אותם ראשונים. אלה הם מאיר וילנר, אורי אבנרי, יוסי שריד ושולמית אלוני. שאלתי אותו: איפה הגבול? מי ערב לי שמחר לא תחליט להוציא אותי להורג, אולי תחליט להרוג גם את מנחם בגין?

„כאן הוא קפץ ואמר לי: בגין, הבוגד הזה! המומיה, שצריך לתלות אותה בכיכר מלכי־ישראל!

„כאן כבר לא התאפקתי. אני מכיר את בגין משנות ה־50. הוא יהודי יקר ואיש אמיץ. והאפס הזה כך מדבר עליו? צעקתי על כהנא שהוא מזכיר לי את האידיאולוגיה הנאצית, ואני לא מוכן לשבת איתו בחדר אחד.

„בכל משך השיחה כהנא לא שם לב למה שאמרתי. כך זה היה בדרך כלל. אחרי שאמר מה שאמר על בגין, וזה היה בזמן ההסכמים עם מצריים, הוא חזר לערבים, ואמר שמי ששוכנים עם יהודיות צריך להרוג אותם, ולפני כן להתעלל בהם עד שימותו. ליהודיות לא היה לו עונש מוגדר. פעם הציע להרוג גם אותן. כעבור רגע הציע לגלח להן את הראש.

„אחרי השיחה הזאת לא שבתי לראות אותו. אז הוא נראה לי מטורף לא מזיק, שאין מאחוריו שום כוח של ממש. היום, כשהוא בכנסת, אני נחרד. אם יושיבו אותו מול פסיכיאטרים, אין לי ספק שהוא יאושפז בצו, אחרי שהם יקבעו שהוא מטורף קליני. אני אומר בפה מלא: הוא נאצי וחייבים לעצור אותו."

בן־ציון ציטרין ■

(המשך מעמוד 15)

בכריתה גם כאן, בתל־אביב. שכונת שפירא ממוקמת בדרום העיר, והיא אחת הקורבנות של הסרטן הערבי המתפשט. כמו רבות אחרות, הפכה השכונה מוקד משיכה חשוב לערבים המתגוררים ביפו ובאזורים אחרים.

„מזמן שילטונו של בנין החלו נוהרים לשכונה ערבים בקצב מסחרר שלא היה כמותו, כאשר כל בית הניתן להשכרה מושכר, ובתים סגורים (בתים שפונו מבעליהם והם בבעלות ממשל־תית) נפרצים והופכים לאחוזתם הקבר עה של שוודים ערביים (...) שמעתי שמועות מפי תושבי השכונה כי בנות יהודיות רבות מבלות בחברתם של חבורות ערבים. המצב הגיע עד לידי כך שרבות מן הבנות חוששות להיתקל מן הערבים מפחד „אדוניהם", המש־ליטים עליהן „אהבה" על־ידי טירור ואיומים..."

אין ספק שבסיגנון זה אין חידוש. תעמולה גזענית בנוסח זה היא שהביאה לעליית היטלר לשילטון. שנתיים אחרי שתפס היטלר את השילטון, ב־15 בינואר 1935, אישר הרייכסטג הגרמני את החוק להגנת הדם הגרמני וה־כבוד הגרמני, שבו נאמר בין השאר: „חדור הכרה שהדם הגרמני הוא תנאי מוקדם להמשך קיומו של העם הגרמני, חדור רצון בלתי־נכנע להב־טיח את האומה הגרמנית לעולם, החליט הרייכסטג פה אחד על החוק הבא. המתפרסם בזה:

„(1) נישואין בין יהודים לבין נתיני המדינה בעלי דם גרמני או בעלי דם קרוב לו — אסורים. נישואים שנערכו בניגוד לחוק בטלים, גם אם נערכו בחו"ל, לשם עקיפת חוק זה.

„(2) יחסים מחוץ לנישואין בין יהודים לבין נתיני המדינה בעלי דם גרמני או דם קרוב לו — אסורים."

גירסתו של מאיר כהנא לחוק „מיהו יהודי" זהה כמעט לחלוטין לחוק־הגזע ההיטלראיים משנת 1935.

יותר מאחוז מכלל הבוחרים בישׂ־ראל קידמו בשימחה את הצהרותיו של כהנא, שהמשיך לשכלל את השקפת־עולמו הגזענית, כמו בדברים שצוטטו מפיו ביומון האנגלי ג'רוזלם פוסט:

„ערבים מסתובבים בעם היהודי וכובשים את ליבן, כיסן וכבודן של הצעירות היהודיות. התופעה גוברת מדי שנה, ומדהים הוא מיספר הערבים החיים עם יהודיות. מצד אחד — הספרדיות מהמושבים או משכונות המצוקה, ומצד שני — האשכנזיות, בעיקר במישפחות המעמד־הבינוני או הגבוה. כולן נופלות קורבן לסטודנט הערבי שונא ישראל, היודע שהדרך הטובה ביותר לזיין את המדינה היא לזיין יהודיה ולפרסם זאת בכל צורה שרק אפשר."

בעת שהותו של מאיר כהנא בכלא רמלה הוא חיבר עוד נספח למיין קאמף שלו, תחת הכותרת ארבעים שנה, בחוברת זו הוא ממשיך ומטיף באותו הסיגנון:

הסתה ישירה זו, המנוגדת לכל סדר אפשרי במדינה דמוקרטית, איפיינה את אסיפות־הבחירות של מאיר כהנא בחודשים האחרונים (ראה מיסגרת: אדולף כהנא בכיכרות).

כאשר נודעו תוצאות־הבחירות ל־כנסת ה־11, אמר כהנא:

„הלילה הזה הוא יציאת מצריים. מהיום אנחנו עם יהודי במדינה יהודית (...) בכנסת הבאה נזכה בשמונה מנדטים..." ובעוד מעריציו נושאים אותו על כפיים, הוא המשיך ואמר: „הדבר הראשון שנעשה בכנסת יהיה לשבת עם שמיר ולדרוש ממנו לתקן את חוק מיהו יהודי, ואת שיחרור עצורי המחתרת (...) נשב עם כולם, נדרוש מהם להגיע לכנסת ועכשיו נהפוך אותה לבית־כנסת..."

אחד מעוזריו של מאיר כהנא המשיך את בשורתו ואמר: „תתחיל תקופה קשה לערבים בארץ־ישראל. נעמיד בפניהם את הברירה — לעזוב את הארץ או שנעזור להם לעזוב את הארץ."

מאיר כהנא זרע רוח רעה בפולי־טיקה הישראלית, ועכשיו הכנסת קוצ־רת סופה, העשויה לחסל את הדמו־קרטיה הישראלית.

דן עומר ■

קוקנוע

(המשך מעמוד 45)

את הגזירה באהבה רבה ואף שרים לכבוד האחים הגדולים את השיר את קרן־אור לי בשפתם.

רוגמאות לאבסורד אינן חסרות: סרט הסברה על הצבא האמריקאי, שבו חיילים אמיצים מוקיעים אינטלק־טואלית ממושקפת המטיפה לשלום, לא היה מבייש את הרב כהנא. סרט תעמולה אחר, שבו מחזק כומר צבאי את ידי החיילים המשתתפים בניסוי גרעיני, הוא ציני במיוחד, כאשר יודעים כמה מקרים של מחלות, קרינה ונזקים פיסיים, נגרמו לאותם החיילים שאכן נטלו חלק בניסויים אלה. אשר לתמונה שבה חיילים בחגור מלא צוערים בגאון אל תוך מוקד ההפצצה, לפי מיטב המסורת של סירטי הפלישה לנורמאנדיה, זה כבר טירוף מוחלט וחסר היגיון לחלוטין.

אם מדובר בקרינה, עולה שוב דמותו של קוברייק, כאשר רואים כיצד זוכה העם האמריקאי להסבר מפורט שצריך להרגיע אותם: „הכל מדברים על הקרינה, אבל לא צריך לדאוג. זה מהווה רק 15 אחוז מן הסכנה של הפצצה, למרות ש־85 אחוז מן האנשים רואגים להם בראש וראשונה." איך אמר הגנרל אצל קובריק: „מה זה כבר כמה עשרות מיליוני קרבנות בתוך החישוב הכללי של המילחמה?"

בכלל, הפצצה אינה דבר נורא כל כך, אם יודעים להתגונן נגדה, אומרים לך הסרטים הללו בקור רוח מוחלט. יש פצצה, למד לתפוס מחסה, להסתתר במקום הנכון, להתגלגל היטב מתחת לשולחן או למיטה. מיקלט נכון עשוי להיות פתרון יעיל במצב חירום, ועל כן קבלנים זריזים מוכרים בתים בזכות המיקלטים שיש בהם. בלי היסטריה בבקשה, צריך להתרגל לעובדה שזה ישמש את האזרח. ביום מן הימים. ולכן גם התקנת פריסקופ כדי להציץ בעולם שמבחוץ, מבלי להסתכן בהקרנה „ישירה", זה רעיון טוב. אשר לאספקטים המוסריים, נמצא גם כומר שמסביר כי אי־אפשר יהיה להאשים מישפחה אשר לא תקלוט במיקלטה גר או עובר־אורח. כי הרי המיקלט מרחב מוגבל הוא, ומיועד בראש וראשונה לבני המישפחה.

וכל זה הופיע בסרטים תעודיים, כאשר המישפחה האמריקאית הממוצעת, זו שיושבת ליד מקלט־הרדיו או הטלוויזיה, ומאזינה ברצינות רבה, נראית כמו פארודיה מגוחכת של עצמה.

מה שחסר לתמונה, אלה הם השירים שחוברו באותה התקופה. אותן בלדות או שירי רוק אשר קיבלו את עצם קיומה של שואה גרעינית כעובדה מוגמרת. קיבלו אותה בחיוך מבודח אפילו, כאשר לא מיהרו להצביע על סכנות חמורות יותר שאורבות לפתחו של אדם, ואינן זוכות לתשומת־לב שעה שהכל חושבים רק על הפצצה. „הכל חושבים עליה ואיש אינו נותן דעתו על יום־הדין," אומר אחד השירים שמלווים את הסרט.

ביעילות ובקצב אופייני לקולנוע האמריקאי, הרכיבה שלישיית הקולנוענים הצעירים (בני 34—29) את כל החומר הזה ביחד, ואין ספק שהם צודקים, אין צורך בשום מילת הסבר. החומר מדבר בזכות עצמו. לא רק בנושא המוצהר, כלומר סכנת מילחמה גרעינית, אלא גם בנושאים רבים אחרים, כמו לדוגמה שטיפת־מוח מרוכזת של הציבור דרך אמצעי־התיקשורת השונים, יצירת אווירה מתאימה על־ידי עיוות אינפורמציה ופריטה על הנקודה החשובה ביותר לכל אדם, בטחונו ונוחיותו הפרטית מאוד.

אכן, כך נדמה, כל עוד יכול אדם לדאוג לעצמו וליקיריו, שיהיה להם טוב ונוח, מה איכפת לו מה קורה שם בחוץ, לכל הפוחזים והלא־זהירים? גישה זו עבדה באמריקה של שנות ה־50, היא עובדת גם באמריקה של היום.

שמור על ה'פלומבה' וטוס לאירופה!

עם משקפי הטייסים **ריי־באן** האוריגינאליים!

חברת **עינית** בע"מ, היבואנים הבלעדיים של משקפי השמש **ריי־באן** הטובים בתבל, הצמידה תג ("פלומבה") ממוספר לכל זוג משקפי **ריי־באן** למניעת זיופים וחיקויים.

חברת **עינית** תגריל ביום 30.8.84 **3 טיסות חינם לאירופה** בין כל רוכשי משקפי **ריי־באן** במשך חדשי יוני־אוגוסט. ההגרלה תיערך ע"פ המספרים הסידוריים המוטבעים מעברו השני של התג ("פלומבה").

הקפידו על התג הממוספר, המעניק לכם
1. ערובה **לריי־באן** אמיתי
2. סיכוי לזכות בטיסת חינם לאירופה!

תוצאות ההגרלה תפורסמנה בעתונות!

Ray-Ban

התג ("פלומבה") על משקפי **ריי באן** האורגינאליים

ORIGINAL BAUSCH & LOMB

עינית 02-240335

גינות גג

יעוץ ועיצוב וביצוע לבחירתך:

השקייה אוטומטית,
דישון אוטומטי או רגיל

- בחירת כלים לפי קטלוג
- יעוץ וחידוש גגות קיימים
- עצים, פרחים וכל מה שחלמת

אפשרות לבצע בהדרגה
ובתשלומים דולריים

♦

רמי וערן

צעירים ומומחים ישמחו לבקר אצלכם

052-83438 מזכירה אלקטרונית

זקוק דחוף למודעה?

מודעפון

לשרותך 24 שעות ביממה

03-38 38 38

לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

הרצאות והדרכה בריפוי טבעי – גם בכתב וגם בע"פ

שלום זמיר

כפר אמירים, גליל, ד.נ. כרמיאל – 20115
טל. 067-69697

מרצה ומדריך בשיטת הריפוי העצמי לפי עקרונות הצימחונות־טבעונות, בעל־פה או בכתב!

מקבל הזמנות להרצאות מישובים, מוסדות, חוגים ומועדונים

בכל רחבי הארץ

התשלום פרופורציונלי למשך הזמן המוקדש. והסכום ליחידת זמן ניקבע ע"י המזמינים בלבד!

ניסוח טכסטים ומאמרים ● תירגומים
עברית – אנגלית – אספרנטו

מזל טוב = נולד לכם בן

מסיבות ברית וחתונות
המוצלחות ביותר

בבית הרופא

עם הגן היפה

תל־אביב, רחוב הפטמן 1
המשרד פתוח: בשעות 10-13; 17-19
טלפונים: 722314, 298772, 9223244

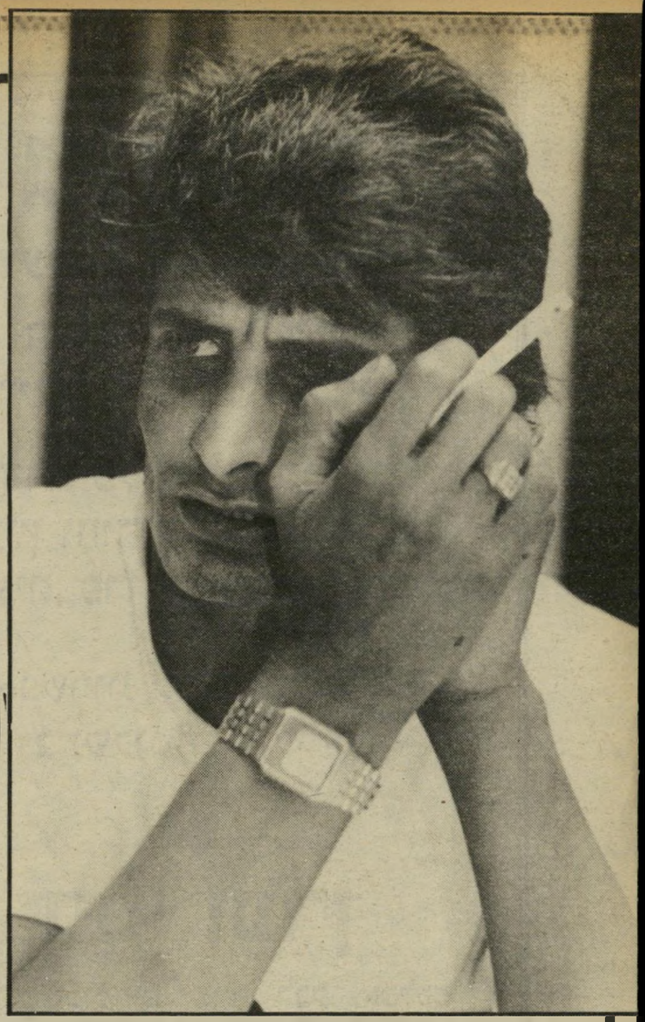
היפנוזה

דרך טבעית להשתחרר מבעיות

- ★ הרזיה
- ★ בטחון עצמי
- ★ שינוי התדמית העצמית
- ★ מין
- ★ ריכוז וזיכרון

03-737634

הזמר זוהר ארגוב מספר על מעצרו ועל חייו

זוהר ארגוב נעצר על־סמך הקלטה של שתי שיחות טלפוניות, שבהן לא הוזכרה מילת־המפתח „סמים". כאשר ארגוב אמר בטלפון „בסדר, אשאיר לך מאה דולר אצל ידידה שלי," ביקשה המישטרה לייחס למילים אלה עיסקת־סמים. גירסתו של ארגוב היא כי ביקש שיביאו לו קאסטה לביתו, ומאה הדולארים שהוזכרו בשיחה הם החזר ההוצאות. עבור הקאסטה ונסיעות במוניות.

העובדה המישפטית היא, כי ההוכחה לעבירת־סמים היא בתפישתם – וזאת, כמובן, לא טענו אנשי־המישטרה.

גשתי את זוהר ארגוב בבית־המישפט לאחר שיחרורו בערבות. מצב־רוחו היה מרומם. והוא שוחח עם קרובי־משפחה וחברים.

אנשים ניגשו אליו וביקשו אוטו־גראפים. עיתונאים ביקשו ראיונות. אך זוהר ביקש להתקשר אליו יותר מאוחר. הוא רוצה לראות את בני־משפחתו המחכים לו בבית.

זוהר ביקש שאסע איתו לביתו בגיבעתיים. שם יספר לי את כל הסיפור.

בדרך, בנוסענו במכונית המרצדס האדומה, שאותה רכש לא מזמן, קראו לעברו ממכוניות שעצרו ברמזורים. קבוצת חיילים ביקשה שיבוא להופיע בבסיס. שתי תתיכות צעקו לעברו: „יהיה טוב, אל תקח ללב."

זוהר אמר לי: „את רואה? אוהבים אותי."

לזוהר יש דירת פנטהאוז מרווחת בגיבעתיים. בקומה העליונה שוררת מהפכה. בעיקבות החיפוש שאותו ערכה המישטרה.

„נראה שעשו עבודה יסודית ולא השאירו דבר במקום." זוהר צוחק לרגע. ולאחר מכן כועס על כי לקחו את אלבומי־התמונות וסיפורי־הטלפון שלו.

נצחונה. המזכירה הבלונדית, מכינה כוס־קפה וזוהר אומר: „מישהו תיכנן את כל העניין הזה של המעצר. אני לא יודע מי ולמה. אבל חשבתי על זה הרבה כשהייתי עצור. העובדה שעצרו אותי בדיוק ביום־הולדתי ה־29, שעה לפני תחילת המסיבה. זה לא במיקרה.

„באותו יום, בשעה 2, חיכו לי במיסעדת סעדיה. שנמצאת מאחורי הבורסה ליהלומים. הרבה חברים, עיתונאים ועוד כל מיני נוצצים.

„המסיבה היתה לכבוד יום־הולדת ולכבוד תקליט־הזהב שחברת גל־רון והאחים ראובני רצו להעניק לי.

„אני החלטתי שאני רוצה קסטת־זהב. הרי אני זמר־קסטות. תקליט־זהב ניתן למי שמוכר יותר מ־25.000 עותקים. אבל זו כמות קטנה לעומת מאות אלפי קסטות שנמכרו. אנשים לא קונים תקליטים, היום הם קונים קסטות.

„האורחים חיכו לי ולא הבינו מדוע אני לא מגיע.

„בלשי היחידה המרכזית הגיעו אליי בשעה 1 בצהריים הביתה. הם העירו אותי משינה.

„המילה הראשונה שאחד הבלשים אמר היתה: 'כאסח.' ובאמת עשו לי כאסח בבית. הם הפכו הכל. חיפשו סמים ולא מצאו כלום. היה לידי בקבוק קוניאק רמי מרטן כמעט ריק, ואחד הבלשים אמר לי בליגלוג כי: 'זה לא הולך ביחד עם סמים!' לא עניתי.

„הם הודיעו לי שאני עצור. אמרתי להם שאורחים מחכים לי ויש לי מסיבת יום־הולדת, ביקשתי שיעצרו אותי אחרי המסיבה. הם לא הסכימו וגם לא איפשרו לי להתקשר ולהודיע לאף אחד.

ארגוב עם מזכירתו, אחותו וגיסו
„השוטרים התערבו ביניהם שלא אחזיק מעמד אפילו יומיים!"

השוטרים התערבו שאשבר

„קחו אותי למישטרת דיזנגוף וחקרו אותי עד 9 בערב. השמיעו לי את שיחת־הטלפון עם אבנר כחלון, ואני הסברתי להם שלא מדובר בסמים, וכי אני לא משתמש בסמים. הם לא רצו להאמין. אחרי החקירה לקחו אותי למישטרת הרצליה והכניסו אותי לבידוד.

„חקרו אותי כל יום והתעקשו שאודה כי אני משתמש בסמים. תוך כדי חקירה שאל אותי איזה שוטר אם אני לא רוצה איזה פקק אדולן.*

„אמרתי שאני לא רוצה כלום וסיפרתי להם שאני שותה רק רמי מרטן.

„הם באו אליי מכל הכיוונים, ואחר מהם אמר לי: 'אל תתבייש. אם אתה רוצה גמילה — נסדר לך.'

„שני שוטרים התערבו בנוכחותי שלא אחזיק מעמד אפילו יומיים במעצר, וכי אשבר ואודה בשימוש בסמים. הם גם הציעו לי להודות ואז, אמרו, ישחררו אותי.

„אפשר לומר שהשוטרים האלה די התפלאו כשראו אותי עושה כפיפות־סמיכה בתא שבו הייתי.

„אפילו אז, כשראו שאני אוכל, קורא ועושה ספורט, לא רצו לרדת מהסיפור של הסמים."

אני מפסיקה את זוהר לרגע ושואלת אותו לסיבת השמועות והרמזים בעיתונים כי הוא משתמש בסמים קשים.

זוהר ממשיך. „אני באמת לא יודע מאיפה השמועה הזו צצה. תסתכלו על הזרועות שלי. את רואה כאן איזה סימן? את בטח ראית מסוממים. הם נראים כמוני?

„מי שהדביק לי את השם הזה עשה זאת אולי מתוך קינאה או מי יודע למה.

„אני טיפוס עממי ויש לי חברים בכל מקום. יש לי סלנג דיבור חופשי עם אנשים. אולי זה מפריע למישהו.

„אומנם יש לי עבר, אבל מעולם לא נעצרתי על סמים. מאז 1979, כשהיה עניין האונס — שגם לא היה אונס — לא נעצרתי אף פעם.

„החיים שלי השתנו ואין לי עניינים עם המישטרה. היום הם טוענים במיש־טרה, שבעניין פרשת פורטו ריקו כל המישטרה עומדת על הרגליים, וחוקרים כל אחד שקשור איכשהו לפרשה.

„בעולם־הבידור ובעולם־הקסטות יש גם ליכלוך. הנה, פיתאום אני קורא בעיתונים כשהייתי במעצר שחיים משה רוצה לשכור עבורי מומחה למישפטים, עורך־דין בשם קנת מן.

„תיכף הבנתי שזה תרגיל של מי שמחפש פירסומת. מה פיתאום עוד עורך־דין. כשיש לי שני מומחים למישפטים — עורך־דין אריה שרעבי ויואל רשף, שהיה יושב־ראש אירגון השוטרים בארץ?

„אני הבנתי שחיים משה מחפש פירסומת על הגב שלי. אני מרחם עליו. כי הוא לא יודע להבדיל בין טוב לרע, והוא קופץ על כל הזדמנות של פירסומת. אני אומר שאלה שקובעים לי את יחסי־הציבור לא עבדו נכון הפעם.

„ההתנהגות של חיים משה לא חברית, וכל הסיפור עם שכירת עורך־הדין עבורי הוא סתם... ואם הוא באמת חבר כל־כך טוב, יש לו הזדמנות לשלם לעורכי־הדין שלי."

שימשיכו לדבר

אני מספרת לזוהר שפגשתי את חיים משה אתמול, והוא מבקש לעזור לו. חיים סיפר כי הם חברים והוא לא מבין מדוע זוהר השמיץ אותו בראיון שנתן לעיתון.

זוהר מגחך ועונה: „אני אמרתי בראיון שאין לו דיעה עצמית, וכי האחים ראובני קובעים לו איזה שירים לשיר. עכשיו הוא מנסה להראות לכולם שכאילו אני המיסכן, שזקוק לעזרה שלו.

זוהר עם פרקליטיו יואל רשף ואריה שרעבי
„מאז 1979 לא נעצרתי אף פעם!"

* „פקק" – הגדרה של נרקומנים הנמצאים בטיפול גמילה למנת הסם. הנמדדת לפי פקקים.

כסאח בחג ההולדת

מאת
זוהר ארגוב
כפי שסופר
לנעמי ארווה

ארגוב סמים ונשים

ל מרות השמועות העקשניות שהסתובבו בתל־אביב על כך שהזמר זוהר ארגוב מכור לסמים, לא התעניינה בו המישטרה במיוחד. המישטרה היתה עסוקה במעקב אחרי לוייתן גדול הרבה יותר, ניסים אלפרון מגבעת־שמואל, החשוד מזה שנים רבות כאחד מסוחרי ההרואין והקוקאין הגדולים באיזור תל־אביב.

לפני חודשים אחדים השיגה המישטרה היתר לצותת לטלפון של אלפרון וכך עלתה על עיקבותיהם של הרבה מאוד אנשים. חלקם צרכני סמים וייתרם סוחרים קטנים שקיבלו את סחורתם מאלפרון. על פי שיחות אלה הגישה המישטרה כתב־אישום נגד אלפרון והוא נעצר עד לתום ההליכים המישפטיים. שניים מהמשוחחים, שהוקלטו על־ידי המישטרה, היו הזמר זוהר ארגוב ואחיו אמנון עורקבי.

מזה חודשים חוזרת ונשנית שמועה כי ארגוב מכור לסמים קשים. דמותו הרזה ופניו הגרומים נראו כאלה של מתמכר, אולם הוא הכחיש זאת בתוקף. בראיון האחרון שנתן ארגוב הודה כי הוא אוהב להתמסטל. אבל הצהיר כי הוא מעדיף לעשות זאת בעזרת קוניאק צרפתי משובח, ולא בעזרת סמים.

זוהר ארגוב הוא יליד ראשון־לציון, בן למישפחה תימנית עניפה. בגיל צעיר מאוד נשא אשה ונולד לו בן. באותה תקופה התפרנס מעבודות מזדמנות וכתוספת שר לעיתים בחתונות ובמסיבות בר־מיצווה. כשרונו המוסיקאלי וקולו הנעים הדהירו אותו אל ההצלחה. תוך זמן קצר הפך אחד ממלכי הקאסטות. הוא החל מרוויח כסף רב עבור הופעותיו והפך להיות מוכר גם לשדרי הרדיו. בשנת 1982 זכה במקום ראשון בפסטיבל דרור ולאחרונה הופיע בסרט כסאח.

דווקא כאשר הגיע אל ההצלחה וההכרה, חלה הנפילה. אנשי המישטרה שהקליטו את שיחות הטלפון שהתקבלו בביתו של אלפרון, זיהו את קולו של ארגוב ושל אחיו אמנון עורקבי, שביקשו לקנות סמים.

ארגוב היה אז טרוד במילחמות על הסרט כסאח. שם נראו פניו על המסך בתחילת הסרט, כאשר המילה כסאח נרשמת עליהן. הוא כעס מאוד על כך ואמר כי יגיש תביעה מישפטית וידרוש להסיר את „הצלקת המכוערת" שנמרחה על פניו בסרט. אולם באמצע חודש יולי שכח ארגוב את כל צרותיו האחרות, הוא נעצר בחשד של שימוש והחזקת כמות מיסחרית של סמים קשים. הראיות שהובאו בפני בית־המישפט היו בחלקן תמלילי שיחות עם בני מישפחה של אלפרון ובחלקן דברים אחרים שנותרו עדיין חסויים.

בית־מישפט השלום עצר את ארגוב עד ליום שישי האחרון, ואז החליט השופט יורם גלין לשחררו בערובה. המישטרה התנגדה לכך וביקשה רחיית שיחרורו למשך 48 שעות, כדי להגיש ערר. השופט חיים שטיינברג קיבל את ערר המישטרה והחליט להשאיר את ארגוב במעצר לעוד חמישה ימים.

המישטרה הסבירה כי תוך כדי חקירה הגיעה למסקנה כי ארגוב איננו רק צרכן של סמים, אלא יתכן מאוד כי הוא גם סוחר בסמים, או שלפחות צבר לו כמויות מסחריות. השופט גלין כבר הביע את דעתו שאין ראיות על סחר בסמים נגד הזמר.

ארגוב, שהוא לפי דבריו זאב בודד, סובל כנראה מבעיות אישיות קשות. בעת הסתבכותו הקודמת בפלילים, נבדק על־ידי פסיכיאטר, אשר הסביר כי הזמר סובל מרגש־נחיתות כבר. בעיקר סבל אז מרגש־נחיתות ביחס לאשתו, שחש כי היא עולה עליו בהרבה. הדבר גרם לו לפתח רגשי אלימות נגד נשים ולעיתים גם תוקפנות נגדן.

רק מהמותניים ומעלה

ב שנת 1978 עדיין היה ארגוב זמר חתונות. אך היה לו כבר חוג מעריצים גדול. למרות שנערות רדפו אחריו והעריצו אותו הסתבך ארגוב באותה שנה במישפט אונס סנסציוני ונשלח לשנה מאסר בפועל.

העניין התחיל במסיבת בר־מיצווה שבה הופיע ארגוב עם תיזמורתו. באותה מסיבה נכחה גם צעירה נאה ושחרחורת בשם רבקה (שם בדוי. השם האמיתי נאסר לפרסום). היא באה למסיבה באותו ערב עם ידיד, אך היה לה גם חבר קבוע. היא נהנתה מאוד משירתו של זוהר ארגוב והוא הצטרף לשולחנה. אולם כאשר ביקש ממנה הזמר לבלות איתו את שארית הערב, התנגדה וטענה כי יש לה חבר. ארגוב נקט בטקטיקה של קינאה, כדי למשוך אליו את תשומת ליבה של רבקה. הוא החל מתעניין בחברתה שישבה לידה ואף שלח לעברה ידיים.

כאשר הסתיימה המסיבה, יצאו רבקה וידידיה מהאולם וארגוב הצטרף אליהם. הוא משך אותה לעבר חנות סמוכה והחל מגפף ומחבק אותה. למרות שהמלווה שלה לאותו ערב הזהיר את רבקה לבל תלך עם ארגוב. היא נותרה בחברתו כחצי שעה בפתח החנות, כאשר הם מתנשקים ומתחבקים. היא אומנם סירבה להצעותיו של הזמר להצטרף אליו לכל הלילה, אבל אמרה לו שפק בצחוק שפק ברצינות, כי „מהמותניים ומעלה הכל מותר."

כאשר חזרו לבסוף רבקה והזמר למקום שבו השאירו את הידידים, התברר כי אלה נסעו כבר לדרכם. ורבקה נותרה בלי אמצעי־תחבורה. היא נעתרה לבקשתו של ארגוב לנסוע במכוניתו לביתה.

אולם תחת להגיע לביתה, עצרה המכונית ליד בית זר. ארגוב הסביר לרבקה כי זה הבית שבו הוא מתגורר עם הוריו, וביקש ממנה לעלות לדירתו. כדי להכיר את הוריו. למרות שהשעה היתה אחרי חצות הסכימה רבקה ועלתה איתו לדירה. כאשר נפתחה הדלת, התברר כמובן שבדירה אין איש ושזוהר ארגוב מתגורר בה לבדו. רבקה שאלה היכן בני מישפחתו, אך הוא רק צחק, הציג לפניה תמונה של בנו הקטן והחל מתפשט.

הזמר הוריד את בגדיו ונותר בתחתונים, רבקה הביטה בו ושאלה „איך אתה לא מתביישׁ? אתה עושה זאת לפני כל בחורה?" הוא צחק בזילזול ומשך אותה על ברכיו. במשך שעתיים וחצי נמשכה בין בני־הזוג

ארגוב עם פלאטו־שרון
מלך הקאסטות סובל מרגשי נחיתות

„אני אנס אינטליגנטי"

ר בקה ניסתה לבקש רחמים על עצמה וטענה כי היא בתולה. אבל ארגוב רק צחק. „אני יודע שאת לא בתולה ולא ילדה קטנה, תתנהגי כעת כמו מבוגרת!" הוא התרברב וסיפר לנערה כי לשכב עם אשה זה הדבר הכי קל בשבילו. אבל „את לא תצאי מכאן עד שלא אגמור!"

בעוד השניים נאבקים במיטה נשמע ציפצוף מכונית למטה. ארגוב ניגש לחלון וצעק למישהו להסתלק. הוא חזר למיטה ואמר לרבקה כי בזה הרגע סילק ידידה שבאה אליו. „אבל אני לא רוצה אותה. אני רוצה אותך!" הצהיר. מכיוון שרבקה היתה כבר חלשה מהמאבק הממושך הצליח ארגוב לבצע בה את זממו. „אם אני לא גומר עכשיו, את לא יוצאת מכאן עד הבוקר," הזהיר את רבקה.

ארגוב קם והלך להתרחץ וכאשר חזר ביקש מרבקה שתכין לו קפה. „אני לא משרתת שלך!" אמרה הנערה הבוכה וסירבה. הגבר הכין את הקפה בעצמו וליווה את הנערה לביתה. „אני אינטליגנט," אמר לה כשהביאה לביתה. הוא קבע איתה פגישה נוספת למחרת בערב.

הנערה לא רצתה להתלונן במישטרה. היא סיפרה את הסיפור לאחיה וחיכתה שהוא ינקום בזמר. אולם כאשר ראתה כי הוא מהסס, החליטה לפנות למישטרה.

ארגוב לא הודה באשמה. הוא טען כי היה זה מעשה־אהבה רגיל, וכי הנערה הסכימה מרצונה לכל מה שקרה. „לקחתי אותה אלי לחדר שלי ספונטאני, טבעי־טבעי על הידיים והיא לא התנגדה ולא צעקה," הסביר לשוטרים. הוא דבק בגירסתו כי לא הרים יד על רבקה.

הצליח להתגבר

ב בית־המישפט הסביר ארגוב את הפילוסופיה שלו לגבי נשים. „אני פרשתי את ה„לא' שלה כמישחק. ה„לא' שלה ביקש שאמשיך הלאה."

באותו מקרה הרשיע בית־המישפט את ארגוב ודן אותו לשנה מאסר בפועל ושנתיים מאסר על תנאי. ב־1982 נעצר ארגוב שוב בחשד לעבירה מינית לגבי קטינה, אך על הפרשה הוטל איפול ולא הוגש נגדו כתב־אישום.

ב־1979 התגרש ארגוב מאשתו, והפסיכולוגים אמרו כי בגלל דחייתה של אשתו לא יכול היה להשלים עם דחייה מצד כל אשה אחרת. נראה כי מאז הצליח ארגוב להתגבר על חלק מבעיותיו הנפשיות. יתכן שלשם כך נזקק לסמים.

האם הפך מצרכן הסמים לסוחר במוות הלבן? ואת יהיה על המישטרה להוכיח. אם תרצה להמשיך ולהחזיקו במעצר.

אילנה אלון ■

„אני לא אציע לו עורך־דין. אני יכול רק להציע לו כמה עצות פילוסופיות מהראש שלי. ואולי הוא ילמד משהו. אולי הוא שכח את הימים כששאל אותי איך ואיפה לעמוד על הבמה?

„הוא מספר לכולם שאני כועס שהוא שר את השירים שלי הפרח בגני. כבר עברו השנים וילדה שלי. זה לא נכון. כשאני עזבתי את האחים ראובני, הם נתנו לו את השירים. לחיים משה אין אף שיר שהוא שלו. למשל השיר לינדה לינדה. שפירסם אותו, הוא שיר של זמר ערבי ישראלי מעכו, סמיר שוקרי, שמופיע במועדון פיקוקס בניו־יורק.

„סמיר שוקרי בא לאחים ראובני ומכר להם את הקסטה של לינדה. וכך היא התגלגלה לחיים משה. אני לא רציתי להקליט את השיר הזה, כי שוקרי ישן אצלי בבית.

„אני נזכר: לחיים יש בעצם שיר אחד שלו, אהבת חיי, שחובר על־ידי בן־מוש.

„אני אומר לך, שהסרט כאסח משחק גם בחוץ.

„בקיצור, אני חי את החיים איך שטוב לי, מופיע הרבה ויש לי קהל משלי. אני לא מתחרה עם אף אחד ולא רוצה שאף אחד יתחרה בי. את אומרת שחיים אמר שלא איכפת לו ששאר את השירים שהוא שר? אז אני אומר שלא יהיה לו המוזל הזה.

„עכשיו יצאתי מהסיפור של המעצר, יש שמועות לא נכונות וסתם פיטפוטים. מה אני יכול לעשות?

„אני אומר שידברו מה שרוצים, כי ברגע שיפסיקו לדבר — זה יהיה הכי גרוע."

נעמי אדווה ■

לפי דפנה

בין אשדוד לקיסריה

מייד עם היוודע תוצאות ספירת קולות החיילים, בשעות שבין הערביים של יום חמישי, התקשר **עזר וייצמן** עם **אהרון אברהצירא** למשרדו שבתל־אביב, ועשה עימו הערכת־מצב: שניים אלו, הסתבר, מהווים חמישה בממשלה בראשות הליכוד, בהעניקם למערך 60 מנדטים, אך — בכוחם גם להעניק את השילטון לליכוד (63 מנדטים).

שיתוף־הפעולה ההדוק בין השניים הוא כדלקמן: אברהצירא מעניק את כישוריו־ניתוחיו המניפולטורים, ואילו וייצמן את מנדטיו.

השניים נוטים רגשית לשתף פעולה עם המערך, אולם אם לא תחול הפתעה, ואחת המיפלגות הדתיות לא תערוק לקואליציה עם המערך (ב־"יחד" ותמ"י מעריכים שהמפד"ל רוצה שיאנסו אותה ללכת עם המערך, ואחר כך ישבר המחסום ויעברו מיפלגות דתיות נוספות), ייאלצו וייצמן ואברהצירא להושיב את שמיר על כס ראש־הממשלה.

כל זאת בתמורה יקרה, חסרת־תקדים: שלושה כסאות סביב שולחן הממשלה בייצוג ל־4 מנדטים בלבד!

"כן, שמעתי על כך," אמרה לי השרה דורון, "פואד (**בנימין בן־אליעזר**) רוצה להיות שר!"

ובאילו תיקים מדובר? וייצמן חפץ דווקא בתיק־הביטחון. אברהצירא היה מעריף ששותפו יחפוץ בתיק־האוצר, ואילו מיספר שרים בליכוד אמרו לי: "ומה עם תיק־החוץ? מדוע שלא יהיה שר־החוץ?"

התיק השני, תיקה של תמ"י, לא יהיה תיק־החינוך, כמצופה. אברהצירא מעדיף תיק ביצועי יותר, כגון מישרד־המיסחר־והתעשיה או מישרד־השיכון־והבינוי, או אפילו להחזיר את הגלגל אחורה — למישרד־העבודה־והרווחה.

פרט לבחירת התיקים האהובים עליהם, יוכלו השניים גם להכתיב מועמדים לתיקים אחרים, ולהטיל וטו במקרים קריטיים. לדוגמה: **יגאל כהן־אורגד**, יש להניח, לא יוכל להמשיך בתפקידו לאור וטו כזה שכוודאי יוכה בתמיכה בקרב הליברלים החפצים בתיק (בעיקר מנהיגמז) ובקרב יריביו, המתרבים מיום ליום בחרות. גם שינויים אחרים עשויים לחול בעיקבות דרישות השניים, כגון הגדלת מיספר חברי הוועד־המנהל של רשות־השידור משיבעה ועד... העיקר **ששלום דניגו** (תמ"י) ייכלל במיספר הסופי, ועוד ועוד שינויים כיד הדמיון הפורה בין אשדוד לקיסריה. ותאמינו לי, הם יקבלו כל מה שהם רוצים!

לורנץ, איש הגאולה

פגישות. פגישות: כולם נפגשים עם כולם. אולם פגישת השבוע (שעבר) היא, ללא ספק, פגישתם של ראש־הממשלה **יצחק שמיר** והרב **שלמה לורנץ**, שהתקיימה ביום ששי. הרב לורנץ (אגודת־ישראל), שסיים א־אלה קדנציות בכנסת, פנוי להצעות, מפתיע, וההצעה שהוא הביא עימו לשמיר היתה למנותו כשר מטעם (או על דעת) ש"ס.

ההגדרה של הסידור המוזר הזה שעשוי לזרז את ההסכם בין הליכוד לש"ס היא — "אישיניים". נכון, הביניים הזה הוא אשכנזי, וש"ס פרשו בזמנו מהאגודה מכיוון שנציגיהם לא הבינו את השפה שבה התנהלו הישיבות — יידיש. אבל מה לא עושים לשם שמיים?

מירוץ השליחים

בבניין מיפלגת־העבודה, ברחוב הירקון, הצהירו השבוע שבכוחו של המערך להרכיב ממשלה. ההצהרות אינן רק בגדר הכרזות טקטיות, אלא זו גם ההרגשה בחדרי־חדרים, ומכאן הדרך קצרה לנכסף מכל — לתיקים.

לא פחות משלוש מישלחות נחפזו השבוע ליושב־ראש המיפלגה, **שימי עזן סרם**, בעניין תיק־האוצר:

● מישלחת התק"מ (תנועה חיבוצית מאוחדת) בראשות **יוסף פרלמוטר**.

● מישלחת משק־העובדים, בראשותו של **דני רוזוליו**.

● מישלחת פרופסורים, בראשותם של **חיים בן־שחר** (מועמד המערך לתיק־האוצר בבחירות הקודמות), **איתן ברגלם ומיכאל ברונו**.

דבר השליחות בפי כולם: למנות את ראש הצוות הכלכלי של המערך, **גד יעקובי**, כשר־האוצר, אם ירכיב המערך ממשלה, ולא למסור בשום פנים ואופן את התיק הפרובלמטי לשותף קואליציוני כמו **ייגאל הורי־ביץ** או **עזר וייצמן**.

אני הייתי שם

באמת מעניין

צהרי יום החמישי, בבניין המיפלגה הליברלית, שתיפקד עד יום השלישי בבוקר כ"מטה תל־אביב".

השרידים ניכרים. על הדלתות רשומים, עדיין, בעירבוביה שמות של

מודעי
לא חוסך אנרגיה

ליברלים ובעלי תפקידים במטה תל־אביב. מישהו הוסיף "המפגר" בכתב־יד ילדותי ליד שמו של ראש המטה, **יגאל כהן־אורגד**. ביטוי אינפנטילי של אכזבה?

השקט שאחרי ההמולה שעברה לירושלים ולחדרי חדרים בבתי־מלון, בקומה הרביעית של הבניין מסוגרים (לחודו) בחדריהם השרים **אברהם שריר ויצחק מודעי**. גם שר־החקלאות, **סמה גרוסר**, הראה נוכחות בבניין, ואילו השרה הרביעית, **שרה דורון**, נמצאה בביתה בשעות אחר הצהריים. המשותף לכולם: נסיון להיאחז בכל שבריר של מידע. "מה קורה?"

"**רוני, (מילוא)** אני יושב כאן ומחכה לדעת מה קורה?" התלונן שריר באזני הח"כ שהיה במרכז העניינים — בוועדת הבחירות בכנסת.

מילוא גילה אופטימיות אופיינית, חסרת אחיזה במציאות, והבטיח לשריר (ולעצמו) מנדט נוסף לליכוד (כלומר: 42 מנדטים), ומנדט נוסף לתחיה על חשבון מנדט מר"צ (כלומר: ירידה ל־2).

"מעניין מה קורה עם מודעי," הרהר בקול אחד הליברלים בבניין. "לכי לראות מה איתו. הוא בחדר. את רואה את הנורה האדומה? זה סימן שהמוזן פועל, והוא בחדר." ובכן, המוזן פעל, אולם שר־האנרגיה שלא חוסך במאמצים להגיע למישרד־האוצר, גם לא חוסך באנרגיה. "הוא הלך מזמן," מדווח לי ליברל אחר. "מעניין מה קורה איתו," הוא מוסיף. באמת מעניין.

חוק באדר

מיינהוף

לילי־שבת בקיבוץ גבת, חמישה ימים אחרי האכזבה הגדולה של תוצאות לילי־הבחירות. המנחה פתח "את שבה...א...וייס... מיותר להציג בגבת. הרי זה מחוד־הבחירות שלו, והוא, כמינהגו אחרי כל בחירות בא להאיר את עינינו." העיניים שייכות, בדרך־כלל, למועדון גיל־ההזהב. "הצעירים נסעו לקיסריה. יש שם הופעה של להקת כוורת." התנצל המנחה.

הכאב על תוצאות הבחירות הוא אישי, וגולש לרגשנות מכבידה. אפילו כושר־הביטוי המרענן של וייס לא הצליח לשפר את האווירה. "כמה עלה **לובה (אליאב)** למערך?" חד וייס לקהל המוכה. "שני מנדטים! אחד בגלל חוק באדר־עופר." לפני ההרצאה הוא מספר לי. "אתמול צילצלה אלי חברת גבת וביקשה ממני: תסביר מחר, באסיפה, את חוק באדר־מיינהוף!"

וייס מצא נחמת פורתא: "השמאל בישראל התחזק. המערך בצירוף שינוי, ר"ץ, רק"ח והרשימה המתקדמת לשלום קיבלו 952,000 קולות! 100,000 קולות יותר מאשר בבחירות הקודמות!"

הקהל תבע תכל'ס: מה לא היה בסדר? ומה יהיה? התשובות של וייס, הרחוק מתבשילי המיטבח הפוליטי,

וייס
עם הדפוקים

היו מעורפלות לגבי העתיד, והטון הפרגוגי שבו הן ניתנו הצליחו לעצבן יותר את התלמידים. ניתוח העבר הוא השטח שלו: "הזנחנו את התעמולה נגד הקטנות (שינוי, ר"ץ). האדון (**מרדכי**) **וירשובסקי** הופיע בשידור רדיו יום־יום, ואמר: למה לכם לקחת גלולה נגד בחילה ולהצביע מערך? הצביעו שינוי! הלא זוהי תעמולת־ביניים!"

מיבצע הקדמת הבחירות

עכשיו, כשארבעת חודשי המירוץ המתיש לבחירות מאחרינו, עושה מי שעושה חשבון־נפש אם הכל היה בראי. מקובל לומר שכל מי שנתן ידו להקדמת הבחירות (**מנחם סבידור, מרדכי בן־פורת, אהרון אבו־חצירא**) שילם ביוקר על ההרפתקה הנחפזת.

לפחות לגבי אחד מהחבורה — אהרון אברהצירא — בוודאי מתב־קשת בריקה יסודית: "מה לא היה בסדר?"

העולם הזה כבר דיווח שמיבצע הקדמת הבחירות בתמ"י היה מתוכנן בקפידה, זמן רב לפני הכרזתו הדרמתית של מנהיגה בטלוויזיה.

ב־22.12.83, ממש ממש בסמוך לסיום כהונתו של אבו־חצירא בבית־דגון, שלח שר־העבודה־הרווחה־והקליטה, **אהרון אזן**, מיכתב לשר־האוצר הטרי, **יגאל כהן־אורגד** (שאין ספק שהוא כיום נוטר־הטינה הגדול ביותר למנהיגי תמ"י על יוזמתם להפיל את הממשלה), שבו פירט את תוכניתו הכלכלית "שעליה עברו כלכלני תמ"י מעל חודש ימים" מצהירים בתנועת־מסורת־ישראל.

"התוכנית הכלכלית" נוסח אזן היא יותר מגמתית ממגמתית. סעיפיה ממש זועקים: ב־ח"י־ר"ת! לדוגמה:

ז' — "כל מי שהכנסתו מעל 150 אלף שקל (לפי שכר אוקטובר) יחוייב בוויתור חד־פעמי על הכנסת חודש אחד."

י"ג — "יעודכנו מדרגות־המס. כך שתימנע השחיקה בסך המס המחייבת בעלי הכנסות מינימליות בתשלום מס."

י"א — "ייקבע שכר לימוד מדורג בהתאם ליכולת. במקביל, תיקבענה מילגות, לרבות מילגה בגובה מלוא שכר הלימוד."

ועוד הברקות סוציאליות כהנה וכהנה.

השר אזן התלונן באוזניי כמה פעמים שהתוכנית לא זכתה להתייחסות הראויה במישרד־האוצר. באמצעי־התיקשורת, לעומת זאת, היא זכתה בתהודה מפתיעה, ומעוררת מחשבה. שר־האוצר דווקא זוכר שהיו דיונים בינו ובין שכנו (מישרדי האוצר והעבודה סמוכים זה לזה) בנידון. מיסמכים או כל זכר כתוב אחר לדיונים — אין!

בינתיים הפעילה תמ"י הפגועה את לחציה עד כדי איום ביצירת משבר ממשלתי. ב־24.1.84 נערכה פגישה בפורום האהוב על שר־האוצר הנוכחי — משולש — בינו ובין אהרון אבו־חצירא ואהרון אזן. הפגישה נועדה לדחות את המשבר הממשלתי.

כא' סבת התשמ"ד
22 דצמבר 1983

שר העבודה והרווחה

לכבוד

שר האוצר
מר יגאל כהן אורגד

אדוני השר,

נושאים לדיון בעניין המדיניות הכלכלית.

לקראת הדיון בנושא המדיניות הכלכלית אבקשך להביא את ההצעות המפורטות להלן כחלק בלתי נפרד מהנושא.

לאור המצב המיוחד שתואר בפני הממשלה, והשפעת מצב זה על המשק הישראלי ועל מדינת ישראל, מוטלת על כל חברי הממשלה חובה לתת יד להוכניות כוללת להבראת הכלכלה והמדינה, אולם תוכנית זו חייבת להיות ערוכה בצורה כזו שהחזקים ישאו בנטל הרבה יותר ואלו החלשים ישאו בו פחות.

תכניה כזו צריכה לכלול לצד קיצוץ בתקציב המדינה שכלול של אמצעי הספיגה ובכל מקרה תוך הבטחת פיצוי לשכבות החלשות.

א. מניות הנתונות כמניות הטבה, יראו בהן שכר ויחוייבו במס מרגע נתינתן לפי ערכן הראלי.
יוטל מס על רווחי בורסה כהוראת שעה, יש לראות את הרווחים בבורסה

המיכתב של אזן
מה התחרבן?

ואכן, למראית־עין, המשבר חוסל, אולם, ממש ממש בתאריכים אלו הוקם בחשאי בתמ"י מטה בחירות, שהכין את שהיה אמור להתפוצץ ב־11 במארס בכינוס תמ"י באוהל־שם. ופוצץ, לבסוף, ב־19 במארס, בשידור הטלי־וויזיה הזכור־לטוב (לשדרניו) ולרע (לאי־אלה פוליטיקאים).

אז, אחרי תיכנון כה מדוקדק וממושך — אין פלא שבמישרדי תמ"י מסתובבים פנים עגומים ושואלים: "מה לא היה בסדר?"

ביום החמישי ניגש אחד מהפעילים למנהיגו ואמר לו: "אהרון, אין דבר: בפעם הבאה — מתחילים להתארגן שנתיים לפני הבחירות!"

כלכלת היום שאחרי

מתי החלטו סופית על ההפתעות הכלכליות (החוק הרטרואקטיבי, המחיל מע"מ על מטבע־חוץ) שזומנו לנו למחרת ליל הבחירות?

בליל הבחירות, בשלב די מוקדם, הגיע שר־האוצר, **יגאל כהן־אורגד**, למלון דיפלומט, שם שהה ראש־הממשלה **יצחק שמיר**. השיחה בין השניים נמשכה כמה דקות. על מה דיברו? על התוצאות הראשוניות של הבחירות? השלכותיהן לגבי עתידם האישי (בפרט זה של כהן־אורגד) — לאו דווקא! אורנר, כניגוד לשאר האישים שזמנו לחדרו של שמיר (**דוד לוי, יצחק מודעי**), באותו לילה, לא נזנזה ממעמד חזק במיפלגתו. להיפך: מעמדו רופף ביותר, והוא כמעט מנוטרל מהשפעה מפלגתית.

השניים דנו, במהלך הזורמת התוצאות המבלבלות — תאמינו או לא — בענייני־עבודה שוטפים, כגון אלה ששטפו אותנו למחרת היום.

סמים

הרואין במגפיים

האם נפרד הזוג כדי להסתיר את הסמים או כדי להסתתר מהאשה החוקית?

כאשר חזרו פנינה עזרן והחבר שלה, אברהם כהן, מחוץ־לארץ הם נפרדו בנמל־התעופה. המישטרה הצליחה לעצור את פנינה במקום ובמגפיה נמצאה כמות של 150 גרם הרואין. כאשר ניסתה המישטרה לעצור גם את הגבר, התברר כי הוא כבר עזב את המקום ונעלם. הוא נעצר רק אחרי יומיים בביתו.

המישטרה חשדה כי השניים נסעו יחד לבלגיה והולנד, כדי להבריח את הסם בחזרה לישראל. המישטרה היתה בטוחה, כי הם נפרדו בנמל־התעופה, כדי שאם תיתפס פנינה, לא יהיה הגבר בסביבתה.

בבית־המישפט ביקשה המישטרה לעצור את השניים. פנינה טענה כי היא אהובתו של הגבר הנשוי. ושכדי להישמר מעיניה של אשתו, נאלצו תמיד לעלות ולרדת מהמטוס כל אחד לחוד. היא הודתה, כי כאשר היתה במלון בבלגיה, ביקש ממנה אדם להבריח לישראל יהלומים והיא הסכימה. היא לא חשדה כי מדובר בסמים ולא סיפרה על כך דבר לכהן.

סניגורו של הגבר, עורך־הדין דרור מקרין, חקר את אנשי המישטרה והתברר כי גם הגבר סיפר גירסה זהה על הסיבות לפרידה בנמל־התעופה. גם הוא אמר כי הם נפרדו מפחד אשתו ולא מפחד החוק.

בערר לבית־המישפט המחוזי שיחרר השופט את הגבר מייד, וקבע כי חשדות בלבד אינם מספיקים וכי אין להחזיק אדם במעצר ללא ראיות של ממש.

השבוע שוחררה גם הצעירה, אחרי שבית־המישפט קבע כי יש לה נסיבות מיוחדות.

שני שוטרים רומים

השוטר זיהה אותה, והיא זיהתה אחר

ידועים הם המיקרים שבהם מערער

תובעת אמסטרדם
זה האיש!

הסניגור את אימונו של בית־המישפט בזיהוי שזיהתה המישטרה את הנאשם ובכך מצליח לזכותו, אך מיקרה נדיר הוא כאשר הנאשמת היא המערערת על זהותו של השוטר.

אמל אבו־עג'וה היא צעירה נאה, נשואה ואם לארבעה. היא נאשמה כי מכרה הרואין לסוכן סמוי של המישטרה, אשר ביקר בביתה בגדרה. שני נרקומנים שנגמלו. הם אשר הובילו את הסוכן המישטרתי לביתה של אמל, והיא מכרה להם את הסם.

הסוכן הסמוי עלה להעיד והתובעת, יהודית אמסטרדאם. חקרה אותו אורות המיקרה. במהלך עדותו ישבה אמל והביטה בו בצורה משונה. היא היתה מוכנה להודות במכירת הסם, אך אמרה כי זה איננו האיש שקנה ממנה, וכי היא אינה מבינה מדוע המישטרה שולחת עד אחר לבית־המישפט.

באחת הישיבות, אחרי שסיימה אמל להעיד, היא ישבה במסדרון, כאשר עבר שם איש מישטרה. היא קמה על רגליה והכריזה: „זה האיש שקנה ממני את הסם!"

התובעה הלכה לברר את העניין והסתבר, כי שני הסוכנים הסמויים דומים בצורה מפליאה איש לרעהו. התובעת העלתה את שניהם בפני השופט וגם הוא התרשם מהדמיון הקיצוני וקבע, כי אכן טעתה הנאשמת טעות כנה בין שני השוטרים הדומים כל־כך.

זיהוי ספונטאני

המשטרה ניסתה להתחכם, והנאשם זכה בזיכוי

להיטות־יתר של אנשי מישטרה גורמת לעיתים קרובות לפסילת הראיות על־ידי בית־המישפט ולזיכויו של עבריין. כך קרה לפני שבועיים במישפטו של מתיתיהו אלו. הבחור בן ה־23, נאשם כי בחודש פברואר מכר בשכונת רמת־ישראל, בתל־אביב, שתי סוליות חשיש לאדם אחר. וכן שהחזיק באותו מקום עוד 11 סוליות במישקל כשניים ורבע קילוגרם.

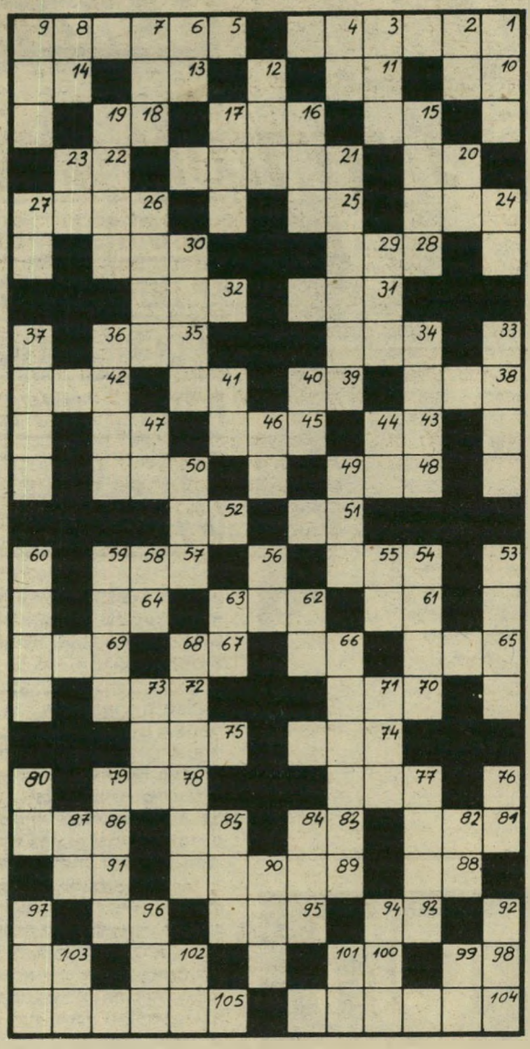
שוטר סמוי הוא אשר נשלח באותו ערב לערוך מארב ליד הגן והוא ראה אדם המתקרב למקום, לוקח משהו מנקודה מסויימת בגן ומוסר אותו לאדם המחכה לו. המישטרה ערכה חיפוש במקום ומצאה 11 סוליות חשיש נוספות בתוך הגן, במקום שבו חיטט המוכר. השוטר ניסה לתפוס את המוכר והקונה, אך אלה הצליחו להימלט מידיו. רק אחרי חודשיים עצרה המישטרה את הנאשם והגישה נגדו את כתב־האישום.

אנשים לא דומים. כאשר עצרו אותו, הציעו השוטרים לחשוד כי יסכים למסדר־זיהוי. אך הוא שמע כי המישטרה כבר ערכה חיפוש בביתו ולקחה משם תמונות מאלבומו הפרטי, והוא חשש כי המישטרה תראה את התמונות לסוכן, אשר יזהה אותו לפיהן.

על כן סרב להסכים למיסדר־זיהוי.

משום־מה החליטו אנשי המישטרה להתחכם. הם החליטו לעשות מיסדר־זיהוי ספונטאני. וכך, יום אחד הכניסו

מאת
אביגיל ינאי

מאוזן:

1) כמו „סוף דבר" מאת יעקב שבתאי, שקבל את פרס עגנון (3,3); 5) תאגידים; 10) שיש כעין הצדף; 11) שירה; 13) מכללה אמריקאית; 14) צד מערב; 15) חימה; 16) קבל אל קרבו; 18) עש הבגדים; 20) אבי הבעל; 21) תפקיד שיש לבצע; 22) אביון; 24) גבעה חשופה; 25) נישא; 26) תנור מוסק; 28) יציקת נוזלים למטרה דתית; 30) קרבן מלחמה; 31) ריח רע; 32) תנועה רוחנית או מהלך בדעות, בספרות באמנות וכו'; 34) אבן בחושן; 35) ערבב נוזלים אלו באלו; 38) מבנה יחידת מטוסים במעופם; 39) מחפש; 41) איבר כפנים; 42) שמו הפרטי של מחבר „הרצוג"; 43) אשמדאי למשל; 45) אצבע ברגל; 47) במתינות; 48) זרוע, ענף; 50) שר להנאתו; 51) בסולם התוים; 52) בן המשפחה; 54) דומיה; 59) רעדה, רטט; 61) סדרי המשנה; 62) עשה מעשה רשת; 64) שליח צבור; 65) שומן; 66) טנא; 67) היתה מפלגה כזאת בארץ; 69) עוף ממשפחת הנשרים; 70) קריאת צער; 72) רכילות, דברי לעז; 74) מאס, בחל; 75) לבנה; 77) קמצן; 78) עוף לילי טמא; 81) בהשאלה — הטה שיכמו לעזר; 83) אויב; 85) נוסע על פני המים; 86) חפר; 88) בושם; 89) בטוי (2,3) — הקרבן לא עשה שום בעיות; 91) ישן; 93) שקט; 95) שוק של בעלי חיים; 96) צעיר עזים; 98) פה פעור; 100) קול גברי עמוק; 102) בבואה; 103) מזל; 104) אדם שלא מן הישוב, או אחד מספוריו של י.ד. ברקוביץ (3,3); 105) כמוסה של תרופה.

* * *

מאונך:

1) מי שהיה מנכ"ל האוצר (ש"מ); 2) בן בקר; 3) מזון, אוכל; 4) ארון הולנדי; 6) מילת שאלה; 7) רקוד של סלונים; 8) חלקה השני של קריאת הצער במאוזן 70; 9) יין פשוט; 12) משורר אנגלי רומנטי בראשית המאה ה־19; 15) מהימן; 16) ריח טוב הנודף מצמחים שונים; 17) מידת יבש קדומה; 119) בגד עבודה; 20) נקי מפשע; 21) מסמני הפסוק ברקדוק; 23) בד יקרתי; 24) עצם, זיז; 26) בושה; 27) בן־אדם; 29) הקיץ, כיתר; 30) כליון, השמדה; 33) יבהיר; 34) פחד, רעד, בעגה; 36) שרד, גזל; 37) סופרמרקט; 40) גדול בכמותו או בשטחו; 41) צד אחד של הפנים; 44) שופט; 46) בת־קול; 47) בימים משכבר; 49) הודעזעות קשה; 50) נמהרות, פזיזות; 53) אבל; 54) מדרון הר; 55) אדמת הנגב; 56) כלי רתמה; 58) קיים; 59) אספת עם; 60) הערכה לצרכי תשלום מס; 62) לא קשה; 63) נצח; 66) שם כולל לקבוצת המחצבים הנפוצים ביותר על פני כדור הארץ; 68) מקום מערכת המלחמה; 71) עובד מכור לאדוניו; 73) יצר, הקיס; 76) אחד מ־120, המקבל את משרתו בימים אלה; 77) מחילת עוון; 79) הוראת בצוע שמקבל המחשב; 80) אלוה; 82) נאיבי; 84) פחד; 85) גומחה בקיר; 87) גבעה בירושלים; 90) עוף טורף; 92) סכין; 94) שתה לשכרה; 96) חלק, עקר; 97) מדון; 99) שונא; 101) מתקן ענויים; 102) מענה נפשו; 103) נחשול.

המכון הישראלי לספרות נשים קוסמטיקה ופדיקור

★ **קורסים**
ספרות נשים - קוסמטיקה - פדיקור מניקור
הוצאת שיער בחשמל לצחיתות (אפילציה)

★ **סלון ומכון יופי**
תסרוקות, תספורות, החלקות, סלסול, צביעות, פסים, טיפול פנים, איפור, הוצאת שיער לצמיתות (אפילציה) ובשעוה

★ **הכנת כלות**
* מחירים עממיים * שרות מעולה

1983 המעסק הנבחר

ת"א, דיזנגוף 190 (יחפת 4) 226066, 229388

השולים בתשובה

ציפי וינר נישאה לאמריקאי וחיה בפאר ובמותרות. אחרי 14 שנים התגעגעה לארץ, התגרשה, וחזרה לבדה, אך ילדיה מסרבים לחיות כאן

ציפי וינר, אשה יפהפיה, הנראית צעירה מ־45 שנותיה, ארזה ביום חמישי שעבר את המיזוודות וב־1 בלילה המריאה במטוס אל־על לארצות־הברית. ציפי וינר חיתה 14 שנים בארצות־הברית. היא הגשימה את החלום האמריקאי עד תומו. נישאה לגבר אמריקאי וביחד איתו הקימה מערכת עסקים שהפכה אותם מיליונרים בקנה־מידה אמריקאי. היו לה בתים עם בריכות שחייה וחופי־ים פרטיים ויאכטות ומכוניות וחופשות בסן־מוריץ ובקאן.

נולדו לה שני ילדים, והיא היתה אמריקאית לכל דבר. אך במשך כל השנים הלב התגעגע לכאן. לפני שנתיים, אחרי שבעלה סירב לעלות איתה ארצה, התגרשה ממנו, לקחה את שני ילדיה ושבה הביתה. היא לא נזקקה לשירותיו של מישרד־הקליטה. היא עצמה אומרת בצורה הטבעית ביותר בעולם: „אני מיליונרית."

היא שכרה וילה ברמת־אביב, ארבעה מיפלסים, עשרה חדרים, מכונית מדגם ב־מ־וו במוסך, טלוויזיה בכל חדר, ריהוט איטלקי, אוריגינלים על הקירות, כל מה שצריך כדי לחיות חיי־רווחה ונוחות.

במשך השנתיים שחיתה בארץ, הצליחה ציפי לקנות לה חוג נרחב, לא רק של מכרים חדשים, כי אם גם של תלמידות נאמנות שהלכו אחריה באש ובמים. ללא כל יחסי־ציבור רעש או פרסומת, החדירה ציפי בתלמידותיה את שיטת האינטנס סטרץ', שיטת התעמלות שהמגמה שלה היא מתיחת השרירים והעושה נפלאות לגוף. היא למדה התעמלות ויחד עם זאת החדירה את תורת התזונה הנכונה בתלמידותיה. היא עצמה טבעונית אדוקה, המתנזרת לחלוטין ממוצרי חלב ובשר, מפגינה גוף של נערה בת 20 ושליטה אבסולוטית בגופה.

האשה המאוד מיוחדת הזאת הפכה גורו לחוג נרחב של נשים, ששילם בשביל התענוג 25 דולר לשיעור פרטי בן שעה וחצי. אך בשיעור הזה לימדה לא רק להפעיל נכון את השרירים, אלא גם פרק במודעות עצמית ובפסיכותראפיה.

שני ילדיה, רון וטל, נקלטו פחות ממנה בחברה הישראלית. הגדול, רון, לא התאקלם כלל. הקטן, טל, התאקלם פחות או יותר. אביהם האמריקאי, שלקה בהתקפי־לב חמורים, שיכנע אותם לבסוף, לחזור להתגורר בארצות־הברית, בטענה כי ימיו ספורים והוא רוצה אותם לצידו. וציפי, שאחרי 14 שנים בארצות־הברית, חזרה סוף־סוף הביתה כדי להישאר כאן, נאלצה בשבוע שעבר, שלא מרצונה, לארוז את המיזוודות ולהצטרף לילדיה.

היא עדיין חולמת שתוכל בדרך כלשהי לחזור לכאן. חוג חבריה ובעיקר, חוג תלמידותיה, מקווה מאוד כי תחזור. היא הותירה פה קבוצת תלמידות מתוסכלות, שלא מצאה לה תחליף. היא הותירה קבוצת חברים ענקית שבורי־לב הרוצה אותה פה, לידם. היא עצמה, ביום שבו עזבה את הארץ, לא חדלה לבכות, היתה מבולבלת וכואבת והיה ברור כי היא נוסעת שלא מרצונה.

סיפורה של ציפי וינר הוא מרתק. כדי לכתוב את כולו צריך ספר. תמציתו של הסיפור מובאת כאן בגוף ראשון, מפי הגיבורה עצמה.

שרית ישי ■

הסיפור העצוב של

מ־ זסרת ציפי וינר:

נסעתי לארצות־הברית אחרי מילחמת ששת־הימים. מכיוון שאני שולטת בשבע שפות התנדבתי במהלך המילחמה לצבא כמתורגמנית, המלווה עיתונאים זרים. היה לי אז חבר ששירת בבסיס על גבול ירדן. בלילה הראשון של המילחמה, הסעתי אותו ליחידה שלו. כשהגענו לבסיס, היה המקום ריק מאדם. אחר־כך הגיעו לשם עוד ארבעה מילואימניקים, נכנסנו למכונית שלי ונסענו לחפש את היחידה.

בגלל המילחמה נסענו בלי אורות. בדרך־עפר עלינו על מוקש, שקרע לי את הפרצוף. כל העין נפתחה לי. נשברו לי אגן־הירכיים, עמוד־השידרה והרגליים. הוציאו אותי דרך החלון והשכיבו אותי על השביל, עד שהגיעה משאית שכמעט דרסה אותי, כי גם היא נסעה בלי אורות.

הכניסו אותי למשאית ואני זוכרת שהייתי נשענת אחורנית. מתעלפת וחוזרת ואומרת לעצמי: „את נשארת בחיים, יש לך כוח רצון ואת נשארת בחיים." הביאו אותי לבית־חולים ביפו. היו שם ילדים שהוכשרו למתן עזרה ראשונה. את רואה את הפנים שלי? זה הכל רסיסים שהילדים האלה שרצו לעזור לי ולנקות לי את הפנים החדירו פנימה. רציתי שיקחו אותי לאסותא. לא היה עם מי לדבר.

היתה לי טבעת־יהלום על היד, אמרתי: קחו את הטבעת, תנו אותה לנהג־אמבולנס, שיביא אותי לאסותא. בסוף לקחו אותי. אמרתי לבחור שהתלווה אלי: תחזיק לי את היד, שאדע שאני לא לבד.

באסותא היה ד"ר זגרייב, חבר טוב שלי. הוא לא הכיר אותי, נראיתי כמו מיפלצת, איבדתי שני־שליש דם, הכניסו אותי לחדר־ניתוח, ארבעה ימים הייתי בלי הכרה. שכבתי בבית־החולים שישה חודשים. ד"ר שטיין, רופא־העיניים הנודע אמר: צריך להוציא לה את העין, כי העין רקובה. ד"ר פריי, שהיה מנהל אסותא, אמר לו: אם אתה מוציא לה את העין, תשתיל לה אחת משלי. אני לא אתן לבחורה היפהפיה הזאת ללכת בלי עין.

שכבתי כולי בגבס, עברתי ארבעה ניתוחים בעיניים, הצילו לי את העין, נשארה רק זכוכית מאחורי העין שבערך כל חודש, חודשיים, זזה ומתיישבת על עצב ואז זה מוות. אחרי שלושה חודשים לימדו אותי ללכת. אחרי שישה חודשים שוחררתי מבית־החולים.

„הסתכלתי עליו מהופנטת"

ב יום שבו שוחררתי, נכנסתי למכונית. איך שאני עומדת בקרן הרחובות סוקולוב ושדרות נורדאו, נכנס בי אוטובוס מאחור, הראש שלי עף אחורה ונשברו לי שתי חוליות. הכניסו אותי לגבס לארבעה חודשים. זה היה מוות: הגבס שפשף את התפרים שהיו לי בסנטר וכל הזמן ירד לי דם. לא היתה לי כל סיבה להישאר בחיים. רק כוח־הרצון החזיק אותי.

אחרי שהורידו לי את הגבס, רציתי לנסוע להחליף אווירה. עברתי בחברת כנס. הכרתי שם באחד הכינוסים רופא־מומחה שהזמין אותי לבוא לארצות־הברית לעזור באיסוף כספים לאוניברסיטה העברית. חוץ מזה רציתי לשפץ את הפנים שלי. אז אפשר היה לעשות את זה רק בארצות־הברית. נסעתי, בפירוש, לחודשיים.

בחודשיים האלו נעשה לי גועל־נפש מאמריקה. התגעגעתי הביתה בטירוף! רציתי הביתה.

שלושה ימים לפני הטיסה שלי לתל־אביב נסעתי למיאמי, לבקר ידיד שלי, שהיה נשיא בנק, ואחר־כך נודע לי שהיה קשור למאיר לנסקי. התגוררתי אצלו ואצל אשתו והם הכירו לי שני אנשים, אחד מהם הפך לבעלי. שמו לירוי וינר.

לירוי היה גבר מטריף, משגע, יפה־תואר, אלוף־השחיה של ארצות־הברית, מהנדס כימי ופוליטיקאי. איזה גבר! אז הוא עוד לא היה מיליונר. ביחד נעשינו מיליונרים.

הוא היה נשוי פעמיים ולא היו לו תוכניות להתחתן יותר אף פעם בחיים שלו. היו לו מיליון חתיכות ואף לא אהבה אחת.

אם ציפי ולירוי וינר עם בנם הבכור, רון. אחרי שהאב לקה בכמה התקפי־לב, החליטו הילדים לחזור לחיות לצדו בארצות־הברית. ציפי הקפידה לתת לשני בניה, רון וטל הצעיר יותר, שמות עבריים.

כלה ציפי ולירוי וינר בטקס נישואיהם. הם הגיעו לטקס, כשהם קודחים מחום. את החום הם קיבלו דווקא ביריחהדבש שלפני הנישואין, אותו עשו באי הוואי. שם הם חלו בקדחת הונג־קונג.

חיילת ציפי כחיילת בצה"ל. בששת־הימים עלתה על מוקש, ושכבה בבית־חולים.

יום לפני הנסיעה שלי לארץ, הלכתי לפגוש אותו בביתו, במה שנקרא בליינד דייט (פגישה עיוורת). הוא אמר שאבוא, כי הוא מארגן מסיבה, יבואו כמה חבר'ה, יהיה נחמד. באתי קצת יותר מוקדם. הוא פתח לי את הדלת עם בגד־ים סליפ קטן, מגבת על הכתף, בנוי לתלפיות ואמר לי: „היי, בואי נלך לשחות." אני הסתכלתי עליו מהופנטת, הוא לא הוריד ממני את העיניים ואז, אחרי 45 דקות, מתוכן 20 דקות של שחייה, הוא אמר לי: אני לא מוכן להפסיד דבר כמוך. האם תינשאי לי? ואני כמו טמבל לא יודעת מי הוא, מה הוא, אמרתי לו „כן!" לא דיברתי איתו,לא ידעתי מה הוא עושה, כלום. כל מה שידעתי זה שהוא יהודי ושאני משוגעת אחריו.

נו, ואז התחילו להגיע אנשים למסיבה וגם החברה שלו באה, ותפסה צ'יק־צ'אק שבשבילה הוא לוסט קייס. (מיקרה אבוד). יומיים אחרי זה חזרנו חולים, פחד: עם קדחת הונג־קונג. ומי מטפל בנו? אמא שלו, שגרה עם אלף ומאה יהודים בבניין ושם היהודים שואלים לאן את הולכת כל יום והיא אומרת: לטפל בבן שלי, נעבער. הוא חולה וישמור אלוהים. החברה שלו חולה גם, ומישהו מגלה שהחברה שלו שוכבת איתו, חולה, במיטה ואוי לעיניים שכך רואות ואוי לאוזניים שכך שומעות והאמא שלו נכנסת לפאניקה ושואלת: נו מתי תתחתנו? ולירוי אומר היום! ומייד מצלצל לרב שחט וחלילה אמא שלו לא תתחרט וכמו שאנחנו עם חום גבוה, התחתנו.

ואז הבאתי אותו ארצה להכיר את ההורים, ופתאום הוא נהפך ליהודי שרוף, התחיל לקרוא על ישראל, לתרום כסף, לשלוח אנשים לישראל. אבל אני נכנסתי לדיפרסיה, חייבת לגור בארצות־הברית ומתה לחזור הביתה, התגעגעתי לחברים ולגעפיל־טע פיש שלי.

אמריקה אמריקה

מימין: הדרכון האמריקאי של ציפי וינר, חלומם של ישראלים רבים בארצות־הברית. למעלה: קיצונים משמאל לירוי וציפי וינר בתצלום אמריקאי אופייני: שולחן ערוך, הרבה שמלות־ערב, הרבה יהלומים והרבה טוקסידו.

המיליונרית ממיאמי

דירה, חשבונות ואוכל. זו היתה הפעם הראשונה שבה נתקלתי בקהילה הישראלית במיאמי. בדרך־כלל לא הייתי קשורה לישראלים. החברה שלי היתה לגמרי אמריקאית.

בארצות־הברית התוודעתי לרפואה הטבעונית ולכל מה שקשור לבריאות הגוף והנפש, כי אני מאמינה שבעיות גופניות משפיעות על הנפש ובעיות נפשיות משפיעות על הגוף. כל חיי התעמלתי ולמדתי. אלה שני הדברים האהובים עלי יותר מכל. במיאמי למדתי פסיכולוגיה קונבנציונלית. אחר־כך לקחתי קורסים גם ביו־סי־אל־אי (אוניברסיטת לוס־אנג'לס), ובאוני־ברסיטה הפתוחה למדתי ביו־אנרגיה ואת כל הגישות של התראפיה הנפשית והגופנית.

במשך שנות נישואינו בעלי עבר ניתוח־לב פתוח. זה היה בן־אדם שאפילו נזלת לא היתה לו. בריא כמו שור. עד שיום אחד חבר רופא אמר לו ללכת לעשות בדיקת־לב ולי אמר שהוא לא אוהב איך שהוא נושם. איזה בן־אדם הוא. היה שוחה כל יום קילומטר וחצי, משחק שלוש שעות טניס. בריא כמו שור.

כמובן שהוא לא הסכים ללכת לבדיקה.

טסנו ארצה לחופשה והוא לא חש בטוב, לקחתי אותו לתל־השומר, לפרופסור קלמן. הרופא אמר לו שהוא צריך צינתור. לירוי צחק. נסענו לאילת, שכרנו סירה ולירוי צלל מסביב לאי האלמוגים. חיכיתי לו שיחזור, ראיתי שהוא לא חוזר ושלחתי סירת־גומי לחפש אותו.

הוא קיבל התקף־לב תוך כדי צלילה. למזלו, בעיקבות הספורט שעשה התרחבו לו נימי הדם, אחרת הוא היה הולך. שוב התעקש שזה היה מקרה, שהוא לא זקוק לבית־חולים. לא היה מוכן להודות שהוא בן־אדם חולה. טסנו לארצות־הברית, הכרחתי אותו ללכת לבדיקה בבית־חולים. הרופא אמר לו אחרי הבדיקה: אני משחרר אותך לשלושה ימים, תעדכן את הצוואה שלך ותעביר את חשבונות הבנקים על שם אשתך. אם אתה לא חוזר לניתוח תוך שלושה ימים, אתה בן־אדם מת.

לירוי עבר ניתוח־לב פתוח שנמשך 11 וחצי שעות. הרכיבו לו שבעה מעקפים. במשך הניתוח קיבלתי זריקות הרגעה. הבן שלי, טל, שהה אז בן 7, עבר טראומה איומה, הוא היה בטוח שאבא שלו ימות. בלילה באנו להיפרד ממנו. כשליוויתי את המישפחה למעלית, טל לא יכול היה להיכנס, לקחתי את הילד, נכנסנו לבית־השימוש, ישבנו על הריצפה ובכינו כמו משוגעים.

אחרי הניתוח שיקמנו את לירוי בבית. זה היה זוועה לראות אדם כמו לירוי, שהיה כל־כך חזק, הופך פיתאום לסמרטוט.

צמצמנו את העסק, פיטרנו 20 עובדים והתחלנו למכור בניינים אחד אחרי השני, כשכל הזמן אני גם מנהלת את העסק וגם מטפלת בלירוי. אחרי

(המשך בעמוד 62)

הלכנו להתחתן.

בינתיים הודעתי בבית שאני לא חוזרת ארצה. הגעפילטע פיש של אמא שלי כבר היו בפריג'ידר, החבר'ה כבר חיכו לי בשדה־התעופה, אבל אני לא חזרתי.

ואז, פתאום, ההורים שלו התנגדו לחתונה. הוא היה כבר ילד גדול, בן 46, אבל להם היה עדיין מה להגיד. היה לו ילד מנישואיו הראשונים ושני ילדים מנישואיו השניים והוריו הציעו: תחכו, תכירו קצת יותר, למה לכם למהר. נורא רציתי להתחתן איתו. אז אמרתי להם: אני באה מבית טוב, אבא שלי אדם מאוד מאוד דתי, דוד שלי פרופסור בישיבה יוניברסיטי, זה לא יפה שאני אגור עם גבר בלי להיות נשואה לו. אני אחזור לישראל וכשתחשבו שהילד שלכם בשל לנישואין, תכתבו לי ואני אבוא.

נעגועים לגעפילטע פיש

הם **נורא** נבהלו מזה ואמרו: בסדר, רק תנו לנו קצת זמן. ואז לירוי אמר: בואי, ניסע לירחדבש מוקדם להוואי. היינו עשרה ימים בהוואי, מתוך זה תשעה ימים בחדר. רק ביום העשירי ראינו את הוואי.

טע פיש של אמא שלי.

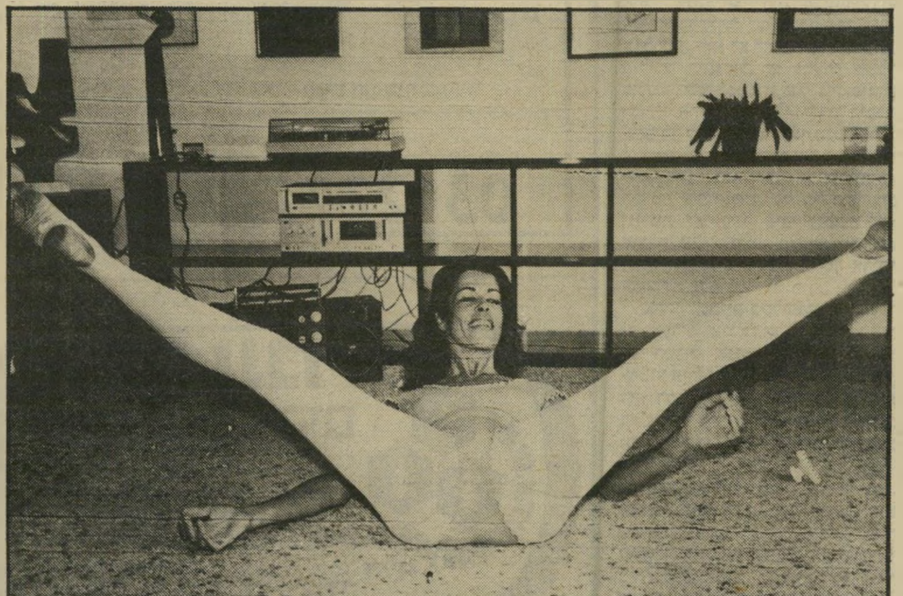
וכך חלפו להן 14 שנים ובמהלכן נולדו לנו שני ילדים, רון וטל. בכוונה נתתי להם שמות עבריים, כשכל הכיוון שלי הוא לחזור הביתה. בינתיים, בשביל המצפון, אספתי המון כספים, תרמתי מיליונים של דולארים למען ישראל.

לירוי ואני התבססנו מאוד. עשינו כסף בנכסי דלא־ניידי. הוא היה הקונה, המוכר והמתווך ולי היתה חברה נפרדת של ניהול. קנינו דירות ומרכזי־קניות וניהלתי בניינים של אלף דירות. נעשינו מיליונרים בקנה־מידה אמריקאי.

„ישבנו על הריצפה ובכינו"

שתם **הראשונה** של הילדים שלי היתה עברית, עד שאבא שלהם התמרד. הם לא ידעו אנגלית, דיברו ספרדית בגלל העוזרת ועברית בגללי.

בזמן מילחמת יום־הכיפורים ישראלים רבים במיאמי חזרו ארצה לצבא, הם השאירו במיאמי דירות ומישפחות, שאיש לא ראג לשלם את שכר־הדירה שלהן או להאכיל אותן. אירגנתי כסף כדי לדאוג למישפחות, לשלם שכר־

מתעמלת

ציפי וינר מדגימה את שיטת האינטנס סטרץ' שהביאה איתה לארץ. היא הצליחה ללקט סביבה חוג נאמן של תלמידות. שראו בה גורו. כעת נאלצה לקטוע הכל בגלל שילדיה אינם רוצים לחיות בארץ והיא נאלצת להצטרף אליהם, לארצות־הברית, בה חי אביהם.

(המשך מעמוד 61)

שישה חודשים הוא חזר לעבודה מבוקרת.

איך השתלשלו הדברים שרציתי להיפרד ממנו? אני לא יכולה להגיד בדיוק. הוא היה אליי נפלא, נהדר. אבל לי קרה משהו. שנה אחרי הניתוח באתי עם רון ארצה לשבועיים והרגשתי חולה, הרגשתי שאני לא יכולה להמשיך יותר באמריקה. חזרתי למיאמי והבנתי שזהו, משהו נקרע כאן. אני רוצה הביתה, לא רוצה לחיות יותר באמריקה. התחננתי לפני לירוי שיבוא לחיות איתי בארץ, הוא לא רצה. כל זה קרה לפני שבע שנים. היתה לי וילה מטריפה עם בריכת־שחיה וחוף־ים פרטי. לילדים היו ארבע סירות, הם עשו סקי, היו לי עוזרות ומכוניות וכל טוב הארץ, אבל בלב הרגשתי חלל ריק.

הייתי עם יהלומים ושמלות־ערב ונשפים וארוחות, ורציתי לזרוק את הכל ולבוא לישראל. נורא התגעגעתי. ציירתי בדימיון חלום ורוד על הארץ, זכרתי את האידיאליזם, את האהבה בין האנשים, זכרתי שיש חברות אמיתית, הקרבה, אהבה לארץ, והכי מהכל הרגשתי שייכות, הרגשתי איך השורשים שלי נטועים עמוק בארץ.

כשהייתי נואמת בשביל הבונדס, קראו לי מורידת הדמעות, הייתי מדברת בלי נתונים סטאטיסטיים, רק עם אהבה וגברים כנשים ישבו וככו כי אני בכיתי מגעגועים לישראל.

משעמם בבית־הכנסת

כשהבנתי שלירוי לא יבוא לחיות איתי בישראל, ביקשתי אחרי 11 שנות נישואין ניסיון לפרידה. הרצון שלי לחזור ארצה היה חזק עד כדי כך, שהייתי מוכנה להיפרד מבעלי בשביל להגשים את החלום.

פיתאום הבנתי שאין לי מה לעשות באמריקה. בחיי הנישואין שלי חשתי ריקנות. הבנתי שכל האהבה בעולם לא יכולה לגשר על המנטליות השונה שלי ושל לירוי. הכל נפסק פתאום. הייתי בשוונג של לעשות ילדים ונסף, ופתאום הכל נחתך. ראיתי את האמת, את הפער המנטלי, הדרכים השונות והשיטחיות האמריקאית. הייתי הולכת איתו לבית־כנסת, הוא היה מביא ספר כדי שלא יהיה לו משעמם. הוא לא קיבל שישראל היא חלק מחיי, זה הפריע לי, הרס אותי. הוא לא הירשה לי לשלוח את הילדים לבית־ספר יהודי. לא הירשה לי לדבר איתם עברית. מבחינתו הוא צדק. הוא הבין שהקשר שלי לארץ מפריד ביננו, הוא פחד מהקשר הזה ולכן התנגד לו.

לירוי ואני נפרדנו. זו היתה פרידה קשה. הוא לא הירשה לי להוציא את הילדים ממיאמי ולא נתן לי כספים. אחרי שנה וחצי התגרשנו, הילדים נשארו ברשותי. הם סבלו סבל נורא מהפרידה. הוא לא הירשה לי לנסוע עם הילדים לישראל, אז נסעתי לקליפורניה. שם בסטודיו של ג'ין פונדה, הכרתי את הגורו שלי, דורין ריברה, שהכירה לי את שיטת האינטגס סטרק'. זו שיטה שכיום לומדים אותה בשיעורי התעמלות בבתי־ספר בקליפורניה. השיטה הזו עובדת על כל השרירים וגורמת לשיחרור פיסי ונפשי. היא עובדת על יציבות, כשהעבודה היא מתוך השרירים החוצה. שיטה אדירה שמצילה אנשים.

אחרי שנתיים בקליפורניה, החלטנו, הילדים ואני לבוא לישראל. לירוי לא הסכים שניסע. התחננתי לפניו שיבוא איתנו, שננסה לחיות שוב ביחד. הוא הסכים. באנו לכאן. לקחנו בית באשקלון. עשיתי הכל שיהיה לו טוב, וכל הזמן טיפטפתי לילדים כמה טוב בישראל.

הצלחתי. הם רצו להישאר כאן. אמרתי להם דברו עם אבא, והוא השתכנע ואמר בסדר, תגורו שנה בישראל. רצתי מהר באותו יום, שכרתי בית ברמת־אביב, נסעתי לארצות־הברית, חיסלתי שם עניינים וחזרתי. רשמתי את הילדים לבתי־ספר. לירוי חזר לארצות־הברית והילדים ואני נשארנו כאן. היו להם קשיים איומים. הגדול לא התאקלם בבית־הספר. הוא לא ידע את השפה, לא הבין מה רוצים ממנו בתנ"ך ובידיעת הארץ, הרגיש טמבל. הוא הסתגר והתחבר רק עם ילדים ממוצא אמריקאי. הקטן השתלב היטב והיה נורא מבסוט.

אחרי שנה לירוי אמר — אני רוצה את הילדים, לא מוכן שהם ילכו כאן לצבא. הייתי מודאגת מאוד, והמשכתי לטפטף לילדים ישראל ישראל. הם נסעו אליו לחופשה. בשיחת טלפון שאלתי את טלי בראגה: אתה לא מתגעגע לישראל? והוא אמר: מה את מדברת אמא, ישראל זה הבית, מיאמי זה חופשה. קפצתי לתיקרה.

„הבאתי אותו באלונקה"

אז, יום אחד אבא שלהם לקח אותם לסקי בסן־מוריץ. במטוס מעל אתונה, הוא נפל על הרצפה ואיבד את ההכרה. המטוס נחת ברומא וטלי בן ה־13 מלווה את אביו חסר־ההכרה לבית־החולים. הוא הגיע לשם מת קליני. העורק הראשי שלו התפוצץ. אני הייתי בסוף־שבוע בסרום, והילד לא מצא אותי בבית. מישהו מחברת־התעופה דחף את הילדים למלון. שני ילדים קטנים יושבים במלון ברומא, לבד, כשאבא שלהם על סף מוות, ואת אמא שלהם לא מוצאים. כשחזרתי הביתה, חברים שלי איתרו אותי וסיפרו לי מה קרה.

אחרי שלושה שבועות השתפר מצבו של לירוי. הבאתי אותו ארצה באלונקה כדי לחגוג כאן את הבר־מיצווה של טל. זו היתה בר־מיצווה מאוד עצובה. מצבו של לירוי הלך ורע. הוא השתקם בביתי ואחר־כך חזר לארצות־הברית. פיתאום התחיל לטלפן לילדים אחת לשבוע, הוא אמר להם: אני מרגיש שאני הולך למות ואני רוצה אתכם לידי. הילדים טסו איתו לחופשה בשווייץ, ואז כשחזרו, אמרו לי: אנחנו רוצים לחיות עם אבא באמריקה.

הייתי בהלם. טל, הגדול, אמר לי: את מוכנה לקחת על המצפון שלך שאבא שלי ימות ואני לא אהיה לידו? ואני, שהורי התגרשו כשהייתי בת שנה וגדלתי בבית־יתומים עד גיל 11 ואת אמא שלי לא ראיתי שמונה שנים ואת אבא אחת לשלושה חודשים — לא רציתי לעשות לילדים שלי את מה שעשו לי. בינתיים הילד פשוט לא הסתדר בבית־הספר הישראלי. העברתי אותו לבית־הספר האמריקאי בכפר שמריהו. הוא פשוט פרח מחדש. לקראת סוף השנה הוא אמר לי באופן חד־משמעי: אני לא נשאר פה. בתחילת החופש הגדול הילדים טסו לארצות־הברית.

טוב להם יותר באמריקה. הם אמריקאים. לא הצלחתי להפוך אותם לישראלים. אני קרועה. אני אוהבת את הארץ, יש לי פה חברים מקסימים שאני נורא קשורה אליהם, חברים מילדות וחברים חדשים. בארצות־הברית אף פעם לא היו לי חברים כאלה. הגוף שלי רועד, אני כולי מבולבלת.

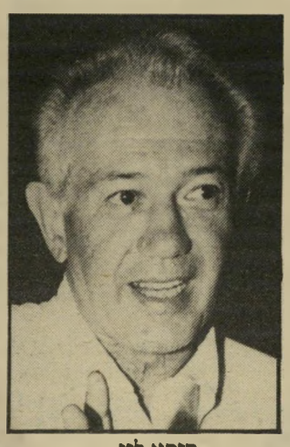
הלילה אני נוסעת לילדים שלי בארצות־הברית. מכרתי את המכונית, השכרתי את הבית. הלב פה וההיגיון אומר שאני צריכה להיות ליד הילדים. אנשים שואלים אותי אם אני חוזרת, ואני לא יודעת. אם שואלים אותי מה אני רוצה, אז אני רוצה להישאר. לא רוצה לנסוע. אולי אסדר שם את הילדים בפנימיה ואחזור. אני משאירה פה חוג של תלמידות שאני קשורה אליהן והן קשורות אליי, ואני נאלצת לקטוע את העבודה איתן.

אני מרגישה חלוצה בשטח שלי, אני מרגישה כמה השיטה שלי נחוצה פה, הצלחתי להחדיר לאנשים מודעות שלא היתה קיימת אצלם, וכעת אני נאלצת לקטוע הכל. עכדתי פה עם אנשים ונקשרתי אליהם, וכעת אני צריכה להגיד שלום וזה קשה וזה כואב, ומה אני אגיד לך, אני מתפללת לאלוהים שאוכל לחזור.

חמרורים

אושפז ◆ לשם ניתוח, בבית־החולים אסף הרופא **משה זר**, 48, הנאשם מס' 22 של המחתרת היהודית (בהצמדת מיטען־חבלה למכונית ראש עיריית שכם, בסאם שקעה). זר, אב לשמונה ילדים, הוא גדול סוחרי הקרקעות בגדה המערבית, שבנה לעצמו וילה דמויית־ארמון כליבה והוא נכה־צה"ל (הפצוע הראשון בקרב על המיתלה, בסיני, 1956).

נחוג ◆ יום־הולדתו ה־59 של הפרופסור **מוריס לוי**, מנהל המחלקה לניתוחי־לב בבית־החולים בילינסון בפתח־תיקווה. לוי, יליד בולגריה ואב לשלושה בנים, ביקש בשעתו ללמוד הנדסה, אך בית־הספר לרפואה בסופיה, בירת בולגריה, היה קרוב לביתו וכך היה לרופא. לוי, האיש הראשון שהשתיל בישראל כיליה (1964) ולב (1968), הקריש את כל חייו המיקצועיים לנושא הלב (כולל הסיכום הבא: „הלב מוזכר בתנ"ך 812 פעמים." מירשם הבריאות הטובה של לוי: לא לעשן, לא לשתות והרבה ריאטה.

רוסא לוי
812 פעמים בתנ"ך

נפטר ◆ בתל־אביב, בגיל 72, **צבי רוזנבלט**, האחרון בשלושת החשודים ברצח חיים ארלוזורוב שהיה עדיין בחיים כאשר מנחם בגין הקים את ועדת־החקירה. ממיטת חוליו עוד הספיק רוזנבלט למסור לפניה את עדותו. רוזנבלט, שהיה איש בית"ר עוד ברומניה, ארץ הולדתו, היה כזה גם עת נעצר, אחר הרצח בכפר־סבא. אחר שזוכה בבית־המישפט המחוזי בירושלים היה לעסקן ספורט (חבר הנהלת ההתאחדות לכדורגל); שינה את שמו לבן־יעקב כדי לצאת מזרקורי הפיר־סום, הפך עיתונאי־לעת־מצוא והיה, לבסוף, למנהל חשבונות בעיריית תל־אביב.

נפטר ◆ בלוואן, שווייץ, מהתקף לב, בגיל 75, **ג'יימס מייסון**, שחקן הקולנוע האנגלי שהופיע ב־118 סרטים מאז שנטש, בגיל 22, את לימודי האדריכלות לטובת המישחק. מייסון, שקצר לאחרונה תהילה בתפקיד עורך־הדין המושחת בפסק־הדין, שבו ניסה לקפח אלמנתו של נפגע תאונת־דרכים, כשמולו התייצב פרקליטה בעל הכוונות הטובות של האלמנה, פול ניומן. מייסון עבר לפני יותר מ־20 שנה לשווייץ, שבא נשא את אשתו השניה, כדי לשמור על פרטיותו, שהיתה חשובה לו במיוחד.

נפטר ◆ בעת ביקור בפארים, ב־גיל 84, **אריה שרון**, מראשוני האדריכלים בארץ, האיש שתיכנן את מעונות העובדים בתל־אביב, בנייני ציבור ובתי־חולים רבים (איכילוב, בילינסון). שרון, יליד פולין, היה חבר קיבוץ (גן־שמואל), ממנו יצא ללמוד אדריכלות בגרמניה. אלמנתו, חיה, היא שחקנית האוהל לשעבר (נעמה, בגירסה הראשונה של שלמה המלך ושלמי הסנדלר; ניקול בגם הוא באצילים).

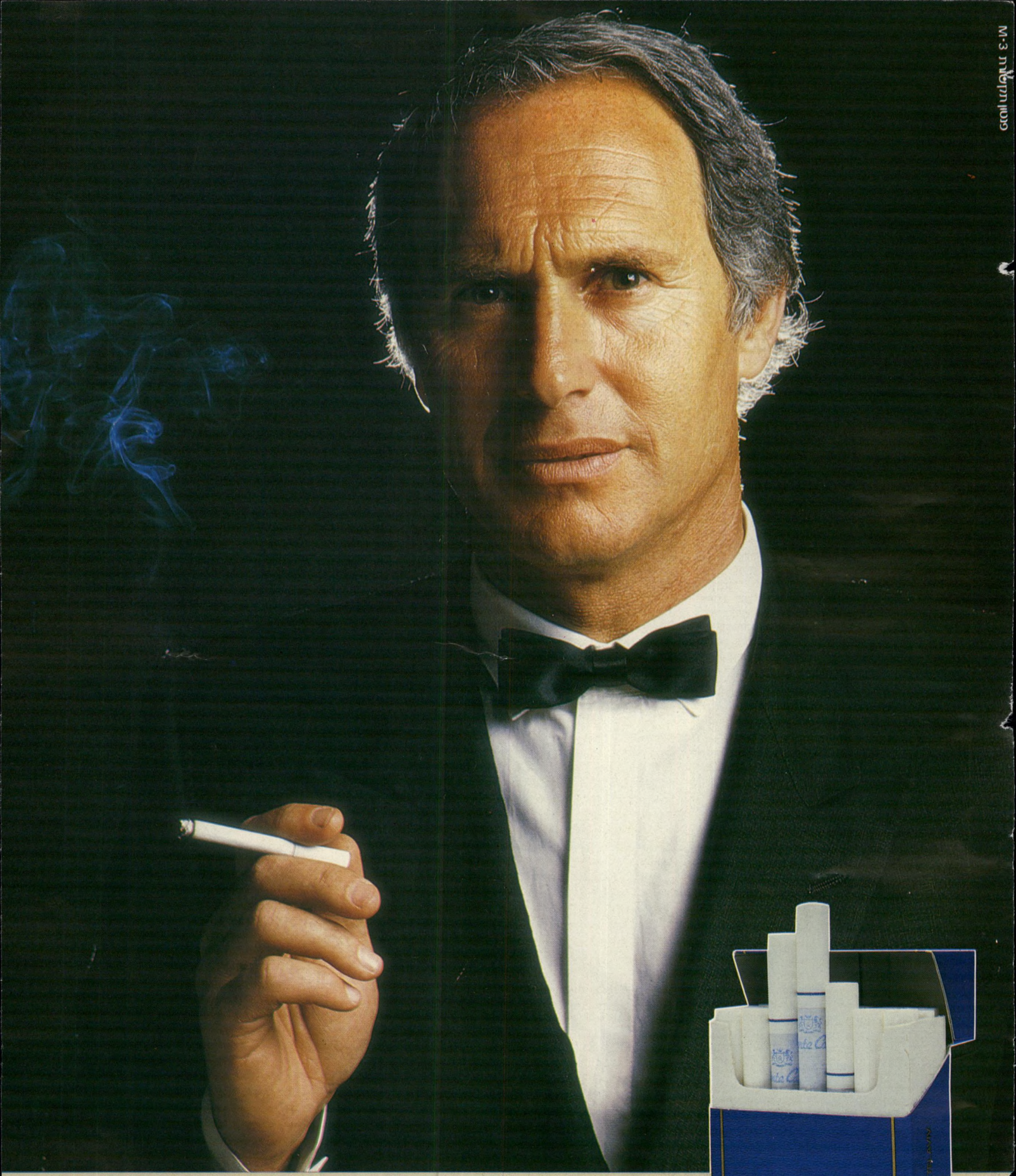
TOTAL NATURE
שרותי רפואה בע"מ
בזל 1 תל־אביב, טלפונים: 03-226844
03-246278
● ניתוחים פלסטיים קוסמטיים ע"י מיטב המנתחים בישראל.
● ניתוחי אף, מתיחת פנים, הקטנה, הגדלה או הרמת החזה, הרחקת גידולי עור, שאיבת שומנים, ניתוחי וריד‍ים ואף אוזן גרון.

הרצליה פיתוח
חנות — משרד — מרפאה
130 מ"מ
גבוה — טלפונים — שירותים —
חניה פרטית — 50 כוח־סוס —
פתוח להצעות
טל. 03-474545

הופיע זה עתה!
בהוצאת גמיר
מילים מאת ז'אק פרוור
הטקסט המלא!
להשיג בחנויות הספרים המובחרות
הפצה ראשית: בית עלים, קרל נטר 3, תל־אביב

מודעות בטלפון
לכל העתונים
בכרטיסי אשראי במחירי המערכת
DINERS CLUB INTERNATIONAL ISRAEL LTD.
ויזה
ישראכרט
שרות ת.ד. ללא תשלום - חניה חופשית במקום
פרסום אידיאל
אבן גבירול 110 ת"א, פתוח 7.30 - 20.00 רצוף
03-227117/8

איתן עמיחי
הדברת מזיקים
בע"מ
מומחים להדברת תיקנים (ביקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים.
רמת־גן, רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272
טל. 03-7511456 רשיון מס' 790114-5-6 עסק 401/75
שמירה על בריאותך ורכושך

מונטה קרלו

שאיפה של טעם מיוחד.

סיגריה עשירה, תערובת צרפתית משובחת.

אזהרה - משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות.

2448 ב' אב תשמ"ד 1.8.1984 שנה 48 המחיר 450 שקלים (כולל מע"מ)

העולם הזה

הזמר זוהר ארגוב בווידוי אישי:

"אני לא סוחר סמים!"